КАЛЄНДАР
Канадійського Фармера

РІК XXXI | 1951 | ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

Народний Ілюстрований Календар

КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА

На Рік Звичайний

1951

Ціна 50 центів.

НАКЛАДОМ „КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА"

295 Market Ave. Winnipeg, Man.

PRINTED IN CANADA

ЗМІСТ КАЛЄНДАРЯ

ADVERTISING INDEX

РІК 1951

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1951 представляє рік 6664 Юліянського періоду; 5712 жидівської ери; рік 2704 від заснования Риму після Варра; рік 2611 ніпонської ери; рік 1370-71 Магомеданської ери.

Перший день січня, 1951, є 2,433,648 днем від початку Юліянського періоду.

РІЖНІ СПОСОБИ ЧИСЛЕННЯ ЧАСУ

Християнська рахуба починається від народження Христа — тепер маємо 1951-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 963 рік.

Грецька Церква числить за Біблією Старого Завіту, отже тепер маємо 7461-ий рік.

Жидівський рік, що почався в осени 1950 року, є 5711 роком. В осени 1951-го в вересні почнеться 5712 рік.

Календар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків що до свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій калєндар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоби знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасти наші два роки.

Магометани (турки) числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувається 11 днів назад. Так, що з зими вертається до літа, а там знов до зими.

ПОРИ РОКУ, 1951

Весна починається 21-го березня, в годині 1.24 рано.

Літо починається 22-го червня, в годині о 25 мінут ранком.

Осінь починається 23-го вересня, в годині 3.38 попол.

Зима починається 22-го грудня, в годині 11.1 ранком.

ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ В 1951 РОЦІ

В 1951 році буде два затьміння сонця. Обручкове затьміння сонця 7 березня. Початок в год. 1.04 пополудні до 6.43. Видне частинно в Канаді: в полудневій частині Онтеріо та Квебеку і східних Стейтах. Друге обручкове затьміня сонця 1 вересня. Початок в годині 4.54 рано, до 10.48. Видне як частинне затьміння в східній Канаді і Зл. Державах.

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1951 є звичайним роком і має 365 днів, або 52 тижні й один день. Є він:

963 від хрищення України.

405 від Тридентського собору.

369 від заведення григоріянського калєндаря.

355 роком від Берестейської церковної унії.

ПАСХАЛІЯ

(Дати після нового стилю).

Ключ граниччний Ч.

Вруцііто до 14 березня Є, від 14-го березня 1951 р. С.

Тріодь починається 18-го лютого.

Неділя мясопустна—4-го березня.

Поклони—11-го квітня.

Благовіщення—7-го квітня, 3-та субота посту.

Великдень—29-го квітня.

Вознесення Господнє — 7-го червня.

Зіслання св. Духа—17-го червня.

Мясниць 8 тижнів і 1 день.

★

ПОСТИ

(Дати після нового стилю).

1. В навечеря Христового Різдва — 6-го січня.
2. В навечеря Богоявлення — 18-го січня.
3. Сиропустний тиждень — від 5-го до 11-го березня.
4. Великий Піст — від 12-го березня до 28-го квітня, включно.
5. Петрівка — від 25-го червня до 11-го липня, включно.
6. Спасівка — від 14-го до 27-го серпня.
7. В день Усікновення Ч. Голови Івана Хрестителя — 11 вересня, в вівторок.
8. В день Воздвиження Ч. Хреста 27-го вересня, в четвер.
9. Пилипівка — від 27-го листопада до 6-го січня.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Христового Різдва, 7-го січня, до Богоявлення 19-го січня, включно.
2. Між неділею Митаря й Фарисея та Блудного сина — від 19-го січня до 25-го лютня.
3. Від Великодня до Томиної неділі — від 29 квітня—6 травня.
4. Від Зіслання св. Духа до неділі Всіх Святих — 17-го до 24-го червня.

ЗАБОРОНЕНІ ЧАСИ

для весіль і забав з музикою й танцями.

1. Всі пятниці крім загальниць перед Великим Постом і по Зелених Святах.
2. Від Початку Пилипівки до Богоявлення — від 28-го листопада до 19-го січня — до йорданського водосвяття.
3. Від понеділка по неділі Мясопустній до Томиної неділі.
4. В Петрівку і Спасівку.
5. В день Усікновення Ч. Голови Івана Хрестителя — 11-го вересня, і Воздвиження Ч. Хреста 27-го вересня.

ДЕРЖАВНІ СВЯТА В КАНАДІ

В цілій Канаді святкується такі свята: Всі неділі в році, День Нового Року, Велику Пятницю, День Вікторії, 24-го травня; День Домінії, 1-го липня; День Праці — перший понеділок у вересні; День Перемиря 11-го листопада, або в найближчий понеділок; День Подяки, що його уряд оголошує щороку, і Різдво Христове.

В провінції Квебек є ще отсі святочні дні, Богоявленє Господнє, Попелева Середа, Вознесення Господнє, св. Івана Хрестителя, Всіх Святих і Непорочне Зачаття. Пр. Діви.

Січень — МАЄ 31 ДНІВ — January

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	19	П.	Боніфатія мч.	Боніфатія мч.	**Новий рік 1951**
2	20	В.	Ігнатія Богон. свщмч.	Ігнатія Богон. свщмч.	Імен. Ісус, Макарія
3	21	С.	Юліянни мч.	Юліянни мч.	Ґеновефи діви
4	22	Ч.	Анастазії велмч.	Анастазії велмч.	Тита єп., мч.
5	23	П.	10 мучеників у Криті	10 мучеників у Криті	Нав. 3 Кор. Телеф.
6	24	С.	Нав. Різдва, Євгенії	Нав. Різдва, Євгенії	**Трьох Королів**
7	**25**	**Н.**	**Різдво Христове**	**Різдво Христове**	**Нед. I по ЗК** Вал.
8	**26**	**П.**	**Соб. Пр. Бог. Йосифа**	**Соб. Пр. Бог. Йосифа**	Северина
9	**27**	**В.**	**Св. Стефана првмч.**	**Св. Стефана првмч.**	Юліяна, Март.
10	28	С.	Муч. у Нікодимії	Муч. у Нікодимії	Павла пустинника
11	29	Ч.	Дітей уб. у Вифлеємі	Дітей уб. у Вифлеємі	Ґаґіна папи
12	30	П.	Анисії мч.	Анисії мч.	Ернеста, Леонтія
13	31	С.	Меланії прп.	Меланії прп.	Гілярія єп.
14	**1**	**Н.**	**Н.Р. 1951 Василія В.**	**Н. Р. 1951 Вас., Обр. ГНІХ**	**2. по З.К. Фелікса**
15	2	П.	Сильвестра	Сильвестра	Мовра
16	3	В.	Малахія прор.	Малахія прор.	Маркела папи
17	4	С.	Собор 70 Апостолів	Собор 70 Апостолів	† Антонія пуст.
18	5	Ч.	Нав. Богояв. Теоктита	Нав. Богояв. Теоктита	Пріски
19	**6**	**П.**	**Богоявлення ГНІХ**	**Богоявлення ГНІХ**	Марії, Канута
20	7	С.	† Собор Івана Хрест.	† Собор Івана Хрест.	Фабіяна, Севаст.
21	**8**	**Н.**	**34 по С. і по Богоявл.**	**34 по С. і по Богоявл.**	**Н. 3 по ЗК Стар.**
22	9	П.	Полієвкта мч.	Полієвкта мч.	Вінкентія мч.
23	10	В.	Григорія Нісійськ.	Григорія Нісійськ.	Раймунда
24	11	С.	† Теодосія прп.	† Теодосія прп.	Тимотея єп.
25	12	Ч.	Татіяни мч.	Татіяни мч.	Павла ісп.
26	13	П.	Єрмила, Стратоніка	Єрмила, Стратоніка	Полікарпа
27	14	С.	ОО. уб. в Синаї і Раїті	ОО. уб. в Синаї і Раїті	Івана Золотоуст.
28	**15**	**Н.**	**Н. 35 по С.** Павла Тів.	**Н. 35 по С.** Павла Тів.	**Мясопуст.,** Юліяна
29	16	П.	Покл. оков. Ап. Петра	Покл. оков. Ап. Петра	Франца Салез.
30	17	В.	† Антонія В., прп.	† Антонія В., прп.	Мартини діви
31	18	С.	Атанасія і Кирила	Атанасія і Кирила	Петра з Ноляси

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

14. I. 1649 р. вїзд Хмельницького до Києва. — 18. I. 1654 р. Переяславська угода Б. Хмельницького з москалями. 21. II 1803 р. вмер останній гетьман України Кирило Розумовський. — 22. I. 1918 Проголошення Самостійности України. — 22. I. 1919 проголошення Злуки українських земель. — 29. I. 1918 Бій під Крутами.

Погода:— 1—4 зимно й мокро; 5—9 заверюха; 10—12 змінливо; 13—15 неусталено. 16—18 бурливо; 19—20 погідливо; 21—24 дуже зимно; 25—27 холодно; 28—31 неусталено.

Лютий МАЄ 28 ДНІВ February

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	19	Ч.	Макарія прп. Єгип.	Макарія прп. Єгип.	Ігнатія єп. і мч.
2	20	П.	† Євтимія прп.	† Євтимія прп.	М.Б. Громничної
3	21	С.	Максимаісп.	Максима ісп.	Власія єп.
			Н. 36 по С. Тимотея	**Н. 36 по С. Тимотея**	**Н. Запустна, Вер.**
5	23	П.	Климента свщмч.	Климента свщмч.	Аґати діви і мч.
6	24	В.	Ксенії прп.	Ксенії прп.	Тита і Доротеї
7	25	С.	† Григорія Богослова	† Григорія Богослова	Ромуальда. **Поп.**
8	26	Ч.	Ксенофонта прп.	Ксенофонта прп.	Івана з Мати
9	27	П.	† Пер. мощ. Ів. Золот.	Пер. мощ. Ів. Золот.	Апольонії
10	28	С.	Єфрема прп.	Єфрема прп.	Схолястики
11	**29**	**Н.**	**37 по С. Ігнатія Богон.**	**37 по С. Ігнатія Богон.**	**Вступ., Поява М.Б.**
12	**30**	**П.**	**Трьох Святих**	**Трьох Святих**	Євлягії
13	31	В.	Кира й Івана мч.	Кира й Івана мч.	Катерини
14	1	С.	**Лютий,** Трифона мч.	**Лютий,** Трифона мч.	Беніґна, Валент.
15	**2**	**Ч.**	**Стрітення Господнє**	**Стрітення Господнє**	Фавстина
16	3	П.	Симеона й Анни	Симеона й Анни	Юліяна
17	4	С.	Ізидора прп.	Ізидора прп.	Константина
18	**5**	**Н.**	**Митаря і Фар. Агафії**	**Митаря і Фар. Агафії**	**Н. Суха. Флявіяна**
19	6	П.	Вукола (Загальниця)	Вукола (Загальниця)	Конрада
20	7	В.	Партенія і Луки мч.	Партенія і Луки мч.	Льва єп. Олявт.
21	8	С.	Теодора Страт. мч.	Теодора Страт. мч.	Єлеонори, Фелікса
22	9	Ч.	Нікефора мч.	Нікефора мч.	Петра, Даміяна
23	10	П.	Харалампія мч.	Харалампія мч.	Романи
24	11	С.	Власія свщмч.	Власія свщмч.	Матея ап.
25	**12**	**Н.**	**Н. Бл. Сина, Мелетія**	**Н. Бл. Сина, Мелетія**	**Н. Глуха,** Вальбур.
26	13	П.	Мартиніяна прп.	Мартиніяна прп.	Александра
27	14	В.	Авксентія прп.	Авксентія прп.	Леандра
28	15	С.	Онисима ап.	Онисима ап.	Романа

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

7. II. 1919 р. большевики зайняли Київ. — 9. II. 1918 мир осередніх держав з Україною в Берестю. — 12. II. 1939 вибори до першого сойму Карпатської України. — 20. II. 1054 помер великий князь української держави Ярослав Мудрий. — 24. II. 1871 р. народилася письменниця Леся Українка.

Погода:— 1—2 погідливо, зимно; 3—5 вітри; 6—9 снігова буря; 10—13 зимно; 14—17 похмурно; 18—20 сніговиця; 21—23 холодні вітри; 24—28 дуже зимно.

Березень — МАЄ 31 ДНІВ — March

Нв. ст.	Ст. ст.	Дні	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	16	Ч.	Памфіла мч.	Памфіла мч.	Альбіна
2	17	П.	Теодора Тирона	Теодора Тирона	Сімплітія
3	18	С.	(задушна) Льва папи	(задушна) Льва папи	Кунеґунди
4	**19**	**Н.**	**Мясопустна, Архіпа**	**Мясопустна, Архіпа**	**Середоп.** Казимири
5	20	П.	Льва єп. Катанії	Льва єп. Катанії	Євзебія
6	21	В.	Тимотея прп.	Тимотея прп.	Фридриха
7	22	С.	Найдення мощ. в Євг.	Найдення мощ. в Євг.	Томи з Аквіну
8	23	Ч.	Полікарпа свщмч.	Полікарпа свщмч.	Івана Бож.
9	24	П.	† 1 і 2 нд. гол. Ів. Хр.	† 1 і 2 нд. гол. Ів. Хр.	Францішки
10	25	С.	Тарасія архиєп.	Тарасія архиєп.	40 мучеників
11	**26**	**Н.**	**Сиропустна, Порфірія**	**Сиропустна, Порфірія**	**Н. Чорна,** Констан.
12	27	П.	Прокопія прп.	Прокопія прп.	Григорія Вел.
13	28	В.	Василія прп.	Василія прп.	Рози, Христини
14	1	С.	**Березень.** Євдокії прп.	**Березень.** Євдокії прп.	Матильди
15	2	Ч.	Теодота свщмч.	Теодота свщмч.	Льонґіна
16	3	П.	Євтропія і Зенона	Євтропія і Зенона	Герберта
17	4	С.	Гарасима прп.	Гарасима прп.	Патрикія
18	**5**	**Н.**	**1 Н. Посту, Кон. мч.**	**1 Н. Посту, Кон. мч.**	**Н. Пальмова,** Едвар.
19	6	П.	42 мучен. в Аморії	42 мучен. в Аморії	Йосифа Обруч.
20	7	В.	Василія і ін. свщмч.	Василія і ін. свщмч.	Нікети
21	8	С.	Теофілякта прп.	Теофілякта прп.	Венедикта
22	9	Ч.	† 40 мучеників	† 40 мучеників	Катерини
23	10	П.	Кондрата мч.	Кондрата мч.	**Вел. Пятниця** От.
24	11	С.	Софронія патр.	Софронія патр.	Арх. Гавриїла
25	**12**	**Н.**	**2 Н. Посту, Теоф. ісп.**	**2 Н. Посту, Теоф. ісп.**	**Воскр. Гніх, Благ.**
26	13	П.	Никифора прп.	Никифора прп.	**Світ. Пон. Емануїла**
27	14	В.	Венедикта прп.	Венедикта прп.	Руперта
28	15	С.	Агапія мч.	Агапія мч.	Івана Капістр.
29	16	Ч.	Савина мч.	Савина мч.	Кирила
30	17	П.	Алексія чол. Бож. прп.	Алексія чол. Бож. прп.	Квірина
31	18	С.	Кирила, єп. Єрусал.	Кирила, єп. Єрусал.	Амоса прор.

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

1. III. 1918 українська армія зайняла Київ. — 2. III. 1861 знесення кріпацтва в Росії. — 8. III. 1169 р. Андрій Боголюбський зруйнував Київ. — 9. III. 1814 р. уродився Тарас Шевченко. — 10. III. 1861 помер Тарас Шевченко — 14. III. 1923 р. аліянти признали Польщі Західну Україну. — 15. III 1939 р. проголошення Самостійности Закарпатської України — 18. III. 1921 Договір поляків з большевиками в Ризі про розділ України. — 31. III. 1939 Мадяри зайняли Карпатську Україну.

Погода:— 1—4 бурливо; 5—7 ясно, тепліше; 8—12 хмарно, сніжниця; 13—14 змінливо; 15—18 гарно однак холодно; 19—23 приємно; 24—26 тепліше; 27—31 зимніше.

Квітень — МАЄ 30 ДНІВ — April

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	**19**	**Н.**	**3 Н. Посту, Хризанта**	**3 Н. Посту, Хризанта**	**Н. Біла, Гуґона**
2	20	П.	ОО. убитих у Саві	ОО. убитих у Саві	Франца з Павлі
3	21	В.	Якова прп.	Якова прп.	Ришарда
4	22	С.	Василія свщмч.	Василія свщмч.	Ізидора
5	23	Ч.	Нікона первм.	Нікона первм.	Вінкентія
6	24	П.	Захарії	Захарії	Келестина
7	**25**	**С.**	**Благовіщення П. Д.**	**Благовіщення П. Д.**	Германа
8	**26**	**Н.**	**4 Н. Посту, Гавр. Арх.**	**4 Н. Посту, Гавр. Арх.**	**2 Н. по Вел.,** Діон.
9	27	П.	Матрони Сол., мч.	Матрони Сол., мч.	Марії Клеопи
10	28	В.	Іляріона і Стефана	Іляріона і Стефана	Езекиїла
11	29	С.	Марка і Кира. Покл.	Марка і Кира. Покл.	Льва папи
12	30	Ч.	Івана Лїств. прп.	Івана Лїств. прп.	Юлія папи
13	31	П.	Іпатія єп., прп.	Іпатія єп., прп.	Герменигільди
14	1	С.	**Квітень.** Марії Єгипт.	**Квітень.** Марії Єгипт.	Юстина
15	**2**	**Н.**	**5 Н. Посту, Тита прп.**	**5 Н. Посту, Тита прп.**	**3 Н. по Вел.** Анаст.
16	3	П.	Никити прп.	Никити прп.	Турібія
17	4	В.	Йосифа і Ґеорґія прп.	Йосифа і Ґеорґія прп.	Рудольфа
18	5	С.	Теодула й Агат., прп.	Теодула й Агат., прп.	Апольонія
19	6	Ч.	Євтихія єп.	Євтихія єп.	Крисценції
20	7	П.	Ґеорґія з Мел., прп.	Ґеорґія з Мел., прп.	Сульпіції
21	8	С.	Лазарева суб., Агава	Лазар. суб. Іродіона	Анзельма
22	**9**	**Н.**	**Н. Квітна, Євпсихія**	**Н. Квітна, Євпсихія**	**4 Н. по Вел.** Сотера
23	10	П.	Терентія	Терентія	Войтіха
24	11	В.	Антипи свщмч.	Антипи свщмч.	Юрія
25	12	С.	Василіяісп.	Василіяісп.	Марка
26	13	Ч.	Вел. Чет., Артемона	Вел. Чет., Артемона	Клита
27	**14**	**П.**	**Велика Пятниця**	**Велика Пятниця**	Петра Канізія
28	15	С.	Арістарха ап.	Арістарха ап.	Віталія
29	**16**	**Н.**	**Воскресення Христове**	**Воскресення Христове**	**5 Н. по В.,** Пет. з В.
30	**17**	**П.**	**Світлий Понеділок**	**Світлий Понеділок**	Катерини Сієн.

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

2. IV. 1111 р. похід українських князів на Половців. — 3. IV. 1649 р. договір Хмельницького з поляками у Зборові. — 7. IV. 1917 р. проголошення в Київі Української Центральної Ради. — 17. IV. 1668 Союз Гетьмана Петра Дорошенка з Турками. — 29.IV. 1918 р. проголошено гетьманом П. Скоропадського. — IV. 1915 бій УСС на Маківці.

Погода:— 1—3 погідливо; 4—7 похмурно, холодно; 8—9 вітри; 10—13 холодно; 14—18 гарно; 19—23 тепліше; 24—26 дощ; 27—30 вогко, холодно.

Травень МАЄ 31 ДНІВ May

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	18	В.	**Світлий Вівт., Івана**	**Світлий Вівт., Івана**	Филипа, Якова
2	19	С.	Івана Старопечер.	Івана Старопечер.	Атанасія
3	20	Ч.	Теодора Трих.	Теодора Трих.	**Вознесен.,** Найд. Х.
4	21	П.	Януарія свщмч.	Януарія свщмч.	Моніки, Флявіяна
5	22	С.	Теодора Сиксота	Теодора Сиксота	Пія V. папи
6	23	Н.	**Н. Том., † Юрія вмч.**	**Н. Том., † Юрія вмч.**	**6 Н. по В., Ів. в Олії**
7	24	П.	Сави Страт.	Сави Страт.	Станислава єп.
8	25	В.	† Марка апост.	† Марка апост.	Найд. св. Мих.
9	26	С.	Василія свщмч.	Василія свщмч.	Григорія Ніс.
10	27	Ч.	Симеона свщмч.	Симеона свщмч.	Ізидора
11	28	П.	Максима і Ясона	Максима і Ясона	Франца, Мам.
12	29	С.	9 муч. в Кизиці	9 муч. в Кизиці	Панкратія
13	30	Н.	**Н. Миронос. † Як. ап.**	**Н. Миронос. † Як. ап.**	**Сош. св. Духа, Сер.**
14	1	П.	**Травень.** Єремії прор.	**Травень.** Єремії прор.	**Зелен. Понеділок**
15	2	В.	Атанасія В., патр.	Атанасія В., патр.	Софії
16	3	С.	† Теодозія Печерськ.	† Теодозія Печерськ.	Ів. Непомука
17	4	Ч.	Пелагії прмч.	Пелагії прмч.	Пасхаліса
18	5	П.	Ірини мч.	Ірини мч.	Венантія мч.
19	6	С.	Йова многостр.	Йова многостр.	Келестина
20	7	Н.	**Н. Розслаб., Появ. Хр.**	**Н. Розслаб., Появ. Хр.**	**Пресв. Тройці, Бер.**
21	8	П.	† Івана Богослова	† Івана Богослова	Фелікса
22	9	В.	† Пер. мощ. св. Ник.	† Пер. мощ. св. Ник.	Юлії діви
23	10	С.	† Симеона Зил. **Прпл.**	† Симеона Зил. **Прпл.**	Десидерія
24	11	Ч.	Мокія свщм.	Мокія свщм.	**Божого Тіла**
25	12	П.	Єпіфанія і Германа	Єпіфанія і Германа	Урбана
26	13	С.	Ґлікерії мч.	Ґлікерії мч.	Филипа Нер.
27	14	Н.	**Н. Самарянки, Ізид.**	**Н. Самарянки, Ізид.**	**2 Н. по С.,** Івана
28	15	П.	Пахомія Вел.	Пахомія Вел.	Августа єп.
29	16	В.	Теодора свщмч.	Теодора свщмч.	Марії Магдал.
30	17	С.	Андроніка ап.	Андроніка ап.	Фердинанда
31	18	Ч.	Теодота мч.	Теодота мч.	Пресв. серця Іс.

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

2. V. 1849 р. оснування „Головної Руської Ради" у Львові. — 8. V. 1945 капітуляція Німеччини. — 14. V. 1648 р. Хмельницький побив польське військо на Жовтих Водах, а 26. V. 1648 під Корсунем. — 15. V. 1848 знесення панщини в Галичині. — 21. V. 1596 Берестейська Унія. — 23. V. 1938 большевицький замах на життя Е. Коновальця в Амстердамі. — 25. V. 1926 р. большевицький аґент Шварцбарт застрілив Головного Отамана С. Петлюру в Парижі — 28. V. 1916 р. помер Іван Франко.

Погода:— 1—5 погідливо; 6—9 теплі дні — холодні ночі; 10—14 похмурно; 15—18 неусталена погода; 19—23 погідливо; 24—28 гарно і приємно; 29—31 тепліше, сухі вітри.

Червень | МАЄ 30 ДНІВ | June

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	19	П.	Патрикія свщмч.	Патрикія свщмч.	Фелікса
2	20	С.	Талалея мч.	Талалея мч.	Еразма
3	**21**	**Н.**	**Н. Сліпор. † Кон. і Єл.**	**Н. Сліпор. † Кон. і Єл.**	**3 Н. по С.** Якова
4	22	П.	Василиска мч.	Василиска мч.	Кльотильди
5	23	В.	Михаїла прп. ісп.	Михаїла прп. ісп.	Боніфатія
6	24	С.	Симеона прп.	Симеона прп.	Норберта
7	**25**	**Ч.**	**Вознесення ГНІХ**	**Вознесення ГНІХ**	Роберта єп.
8	26	П.	Карпа ап.	Карпа ап.	Медарда єп.
9	27	С.	Терапонта	Терапонта	Пріма, Феліції
10	**28**	**Н.**	**Н. Св. Отців, Никити**	**Н. Св. Отців, Никити**	**4 Н. по С.,** Марґар.
11	29	П.	Теодозії діви прп.	Теодозії діви прп.	Варвари
12	30	В.	Ісаакія прп.	Ісаакія прп.	Івана від св. Фр.
13	31	С.	Єрмія ап.	Єрмія ап.	Антонія з Падви
14	1	Ч.	**Червень,** Юстина мч.	**Червень,** Юстина мч.	Василія Вел.
15	2	П.	Никифора патр.	Никифора патр.	Віта мч.
16	3	С.	Лукиліяна	Лукиліяна	Бенона, Івана
17	**4**	**Н.**	**Сошествіє св. Духа**	**Сошествіє св. Духа**	**5 Н. по С.,** Адольфа
18	**5**	**П.**	**Пресвятої Тройці**	**Пресвятої Тройці**	Маркіяна
19	6	В.	Висаріона й Ілярія	Висаріона й Ілярія	Юліянни
20	7	С	Теодота свщмч.	Теодота свщмч.	Сільверія
21	8	Ч.	Теодора Стр. мч.	Теодора Стр. мч.	Альойза Ґонзаґи
22	9	П.	Кирила Алекс.	Кирила Алекс.	Павлина єп.
23	10	С.	Суб. задуш. Тимотея	Суб. задуш. Тимотея	Аґрипіни
24	**11**	**Н.**	**Н. Всіх Свят., † Варт.**	**Н. Всіх Свят., † Варт.**	**6 Н. по С. Різд. Ів. Х.**
25	12	П.	Онуфр. Вел. **Петрівка**	Онуфр. Вел. **Петрівка**	Вільгельма
26	13	В.	Акилини мч.	Акилини мч.	Павла й Івана
27	14	С.	Єлисея прор., Методія	Єлисея прор., Методія	Володислава
28	**15**	**Ч.**	**Пресв. Євхаристії**	Амоса прор., Єроніма	Іринея єп.
29	16	П.	Тихона чудотв.	Тихона чудотв.	Петра й Павла ап.
30	17	С.	Мануїла	Мануїла	Пам. св. Павла Тив.

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

5. VI. 1745 зруйнування Січі. — 5. VI. 1223 битва українських князів з татарами над Калкою. — 8. VI. 1919 початок Чортківської офензиви. — 23. червня 1917 Перший універсал Укр. Центр. Ради. — 29. VI. 1651 бій під Берестечком. — 30. VI. 1941 проголошення відновлення Самостійности України у Львові.

Погода:— 1—4 тепліше; 5—9 неусталено; 10—14 тепло; 15—16 похмурно; 17—19 льокальні вітри; 20—22 гарно, холодно; 23—25 тепліше; 26—30 парно.

Липень — МАЄ 31 ДНІВ — July

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА: Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	**18**	**Н.**	**2 Н. по С. Леонтія**	**2 Н. по С. Леонтія**	**7 Н. по С.** Теобаль.
2	19	П.	Юди Тадея ап.	Юди Тадея ап.	Посіщ. Пр. Діви
3	20	В.	Методія свщмч.	Методія свщмч.	Меліодора
4	21	С.	Юліянта Тар., мч.	Юліянта Тар., мч.	Теодора єп.
5	22	Ч.	Серця Хр., (на нед.)	Євсевія свщмч.	Кирила і Методія
6	23	П.	Агрипини мч.	Агрипини мч.	Ісаії прор.
7	**24**	**С.**	**Різдво св. Ів. Хрест.**	**Різдво св. Ів. Хрест.**	Вілібальда
8	**25**	**Н.**	**3 Н. по. С. Февронії**	**3 Н. по. С. Февронії**	**8 Н. по С.** Єлисавет.
9	26	П.	Давида Сол. прп.	Давида Сол. прп.	Анатолія
10	27	В.	Самсона прп.	Самсона прп.	Амалії
11	28	С.	Пер. мощ. Кира й Ів.	Пер. мощ. Кира й Ів.	Пія І. папи
12	**29**	**Ч.**	**Св. Ап. Петра й Павла**	**Св. Ап. Петра й Павла**	Івана Ґвальб.
13	30	П.	Собор 12 Апостолів	Собор 12 Апостолів	Маргарети
14	1	С.	**Липень.** Косми і Дам.	**Липень.** Косми і Дам.	Бонавентури
15	**2**	**Н.**	**4 по С. † Пол. ризи МБ**	**4 по С. † Пол. ризи МБ**	**9 Н. по С.** Генрика
16	3	П.	Якинта й Анатолія	Якинта й Анатолія	М.Б. Шкаплірної
17	4	В.	Андрея Критського	Андрея Критського	Алексія
18	5	С.	Кирила і Методія	Кирила і Методія	Фридерика
19	6	Ч.	† Атанасія Атон.	† Атанасія Атон.	Вінкентія з П.
20	7	П.	Томи й Акакія	Томи й Акакія	Іллі, Чеслава
21	8	С.	Прокопія й Ілярія	Прокопія й Ілярія	Пракседи
22	**9**	**Н.**	**5 Н. по С. Панкратія**	**5 Н. по С. Панкратія**	**10 Н. по С.** Мар. іМ.
23	10	П.	† Антонія Печер., прп.	† Антонія Печер., прп.	Аполінарія єп.
24	11	В.	Ольги і Євфимії	Ольги і Євфимії	Кунеґунди
25	12	С.	Прокла й Ілярія	Прокла й Ілярія	Якова ап.
26	13	Ч.	Собор Арх. Гавриїла	Собор Арх. Гавриїла	Анни мат. Пр. Діви
27	14	П.	Акили, Онисима	Акили, Онисима	Рудольфа
28	15	С.	† В. Кн. Володимира	† В. Кн. Володимира	Віктора
29	**16**	**Н.**	**6 Н. по С. Антиногена**	**6 Н. по С. Антиногена**	**11 Н. по С.** Марти д.
30	17	П.	Марини велмч.	Марини велмч.	Авдона
31	18	В.	Якинта й Еміліяна	Якинта й Еміліяна	Ігнатія Льойолі

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

8. VII. 1709 бій під Полтавою. — 15. VII. 1015 помер український князь Володимир Великий, що охрестив Україну. — 24. VII. 942 договір князя Святослава з греками. — 27. VII. 1657 помер Б. Хмельницький.

Погода:— 1—3 горячо; 4—5 похмурно; 6—8 льокальні буревії; 9—14 гарно; 15—19 посушливо; 20—22 горячо; 23—24 неусталено; 25—26 тепло,похмурно; 27—31 горячо.

Серпень — МАЄ 31 ДНІВ — August

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА: Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	19	С.	Макрини прп.	Макрини прп.	Окови св. Петра
2	20	Ч.	† Іллі прор.	† Іллі прор.	АльфонсаЛіґ.
3	21	П.	Симеона й Івана	Симеона й Івана	Найд.мощ.св.Стеф.
4	22	С.	Марії Магд.	Марії Магд.	Домініка
5	**23**	**Н.**	**7 по С. Троф. і Теоф.**	**7 по С. Троф. і Теоф.**	**12 по С.М.Б. Сніжн.**
6	24	П.	† Бориса і Гліба	† Бориса і Гліба	† Преобр. ГНІХ
7	25	В.	† Успення св. Анни	† Успення св. Анни	Каєтана
8	26	С.	Єрмолая свщмч.	Єрмолая свщмч.	Кирія
9	27	Ч.	† Пантелеймона вмч.	† Пантелеймона вмч.	Романа
10	28	П.	Прохора, Ніканора	Прохора, Ніканора	Лаврентія
11	29	С.	Калиника мч.	Калиника мч.	Сузанни діви
12	**30**	**Н.**	**8 по С. Сили, Андр.**	**8 по С. Сили, Андр.**	**13 Н. по С. Кляри**
13	31	П.	Евдокима прав.	Евдокима прав.	Гіполіта
14	1	В.	**Серпень.** Пр. Х. Хреста	**Серпень.** Пр. Х. Хреста	Евсевія
15	2	С.	Пер. мощ. св. Стефана	Пер. мощ. св. Стефана	† Успення Пр. Бог.
16	3	Ч.	Ісаакія і Дальм. прп.	Ісаакія і Дальм. прп.	Рокха, Йоахима
17	4	П.	7 мол. в Ефезі, Євдок.	7 мол. в Ефезі, Євдок.	Гіякинта
18	5	С.	Євсигнія	Євсигнія	Єлени
19	**6**	**Н.**	**9 по С. Преображ. І.Х.**	**9 по С. Преображ. І.Х.**	**14 по С.** Люд. Гол.
20	7	П.	Дометія прпмч.	Дометія прпмч.	ернарда
21	8	В.	Еміліяна ісп.	Еміліяна ісп.	Івана фр.
22	9	С.	† Матея ап.	† Матея ап.	Тимотея
23	10	Ч.	Лаврентія мч.	Лаврентія мч.	Филипа Бенд.
24	11	П.	Евпла і Клявдії	Евпла і Клявдії	Вартоломея ап.
25	12	С.	Фотія і Анікити	Фотія і Анікити	Людвика
26	**13**	**Н.**	**10 Н. по С. Максима**	**10 Н. по С. Максима**	**15 Н. по С.** Зефріин.
27	14	П.	Михея прор.	Михея прор.	Йосифа з Кал.
28	**15**	**В.**	**Успення Пр. Богор.**	**Успення Пр. Богор.**	Августина
29	16	С.	Перен. нер. обр. Госп.	Перен. нер. обр. Госп.	Усік. гол. Ів. Хр.
30	17	Ч.	Мирона мч.	Мирона мч.	Розалії з Ліми
31	18	П.	Флора й Лавра мч.	Флора й Лавра мч.	Раймунда

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

1. VIII. 1913 померла поетка Леся Українка. — 2. VIII. 1914 почалася перша світова війна. — 15. VIII. 1856 уродився Іван Франко. — 22. VIII. 1809 помер гетьман Іван Мазепа. — 31. VIII. 1919 обєднані українські армії здобули Київ.

Погода:— 1—5 горячі вітри; 6—8 похмурно, слотливо; 9—12 гарно, холодні ночі; 13—16 погідливо; 17—18 похмурно; 19—21 дощі; 22—26 холодно; 27—31 тепліше і горячо.

Вересень | МАЄ 30 ДНІВ | September

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	19	С.	Андрея Стр., мч.	Андрея Стр., мч.	Еґідія мч.
2	**20**	**Н.**	**11 по С. Самуїла пр.**	**11 по С. Самуїла пр.**	**16 Н. по С.** Стефана
3	21	П.	Тадея ап. і Васи	Тадея ап. і Васи	Серафини
4	22	В.	Агатоніка мч.	Агатоніка мч.	Розалії
5	23	С.	Іринея свщмч., Лупа	Іринея свщмч., Лупа	Лаврентія
6	24	Ч.	Евтихія свщмч.	Евтихія свщмч.	Захарії
7	25	П.	Вартоломея і Тита	Вартоломея і Тита	Реґіни діви
8	26	С.	Адріяни і Наталії	Адріяни і Наталії	**Різдво Пр. Богор.**
9	**27**	**Н.**	**12 по С. Пімена мур.**	**12 по С. Пімена мур.**	**17 Н. по С. Ґорґон.**
10	28	П.	Мойсея мур. прп.	Мойсея мур. прп.	Николая з Тол.
11	29	В.	† Усікн. Гол. Ів. Хр.	† Усікн. Гол. Ів. Хр.	Якинта
12	30	С.	Александра і Павла	Александра патр.	Гвідона, Ім. М.Б.
13	31	Ч.	† Пол. пояса Пр. Діви	† Пол. пояса Пр. Діви	Матерна
14	1	П.	**Вересень.** Симеона Ст.	**Вересень.** Симеона Ст.	**Воздв. Чесн. Хреста**
15	2	С.	Маманта мч.	Маманта мч.	Устраж. М.Б.
16	**3**	**Н.**	**13 Н. по С. Антима**	**13 Н. по С. Антима**	**18 Н. по С. Людм.**
17	4	П.	Вавила й Мойсея	Вавила й Мойсея	Гільдегарда
18	5	В.	Захарії і Єлисавети	Захарії і Єлисавети	Томи ап.
19	6	С.	Чудо Арх. Михаїла	Чудо Арх. Михаїла	Януарія
20	7	Ч.	Созонта і Макарія	Созонта і Макарія	Евстахія
21	8	П.	**Різдво Пр. Богор.**	**Різдво Пр. Богор.**	Матея ап.
22	9	С.	Йоакима й Анни	Йоакима й Анни	Маврикія
23	**10**	**Н.**	**14 по С. Мінодори мч.**	**14 по С. Мінодори мч.**	**19 Н. по С.** Теклі д.
24	11	П.	Теодора Алекс. прп.	Теодора Алекс. прп.	Руперта
25	12	В.	Автонома свщмч.	Автонома свщмч.	Клеофи
26	13	С.	Корнилія сотника	Корнилія сотника	Кипріяна
27	**14**	**Ч.**	**Воздвиження Чес. Хр.**	**Воздвиження Чес. Хр.**	Косми і Дамяна
28	15	П.	Никити вмч.	Никити вмч.	Вячеслава
29	16	С.	Евфимії вмч.	Евфимії вмч.	Михаїла Арх.
30	**17**	**Н.**	**15 по С. Софії, В.Н.Л.**	**15 по С. Софії, В.Н.Л.**	**20 Н. по С. Єроніма**

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

I. IX. 1722 уродився український фільозоф Гр. Сковорода. — 1. IX. 1939 почалася друга світова війна — 5. IX. 1864 уродився український письменник Мих. Коцюбинський — 17. IX. 1939 большевики зайняли західні українські землі.

Погода:— 1—4 ріжноманітно; 5—10 погідливо; 11—12 похмурно; 13—14 льокальні бурі; 15—19 вітри; 20—23 дощі; 24—25 бурливо; 26—28 вогко, вітри; 29—30 погідливо.

Жовтень | МАЄ 31 ДНІВ | October

Нв. ст	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	18	П.	Евменія єп.	Евменія єп.	Реміґія
2	19	В.	Трофима і Саватія	Трофима і Саватія	Ангелів хоронит.
3	20	С.	Евстахія вмч.	Евстахія вмч.	Кандида
4	21	Ч.	Кондрата ап.	Кондрата ап.	Франца з А.
5	22	П.	Фоки свщмч.	Фоки свщмч.	Плякиди
6	23	С.	Зач. Ів. Хрест.	Зач. Ів. Хрест.	Брунона
7	**24**	**Н.**	**16 по С. Теклі прмч.**	**16 по С. Теклі прмч.**	**21 Н. по С.М.Б. Вер.**
8	25	П.	Евфрозини прп.	Евфрозини прп.	Бриґіди
9	26	В.	† Івана Богослова	† Івана Богослова	Діонісія
10	27	С.	Калістрата мч.	Калістрата мч.	Франца Борджія
11	28	Ч.	† Харитона прп.	† Харитона прп.	Нікасія
12	29	П.	Киріяка й Теофана	Киріяка й Теофана	Максиміліяна
13	30	С.	Григорія ісп.	Григорія ісп.	Едварда
14	**1**	**Н.**	**17 по С. † Пкр. Пр. Бг.**	**17 по С. † Пкр. Пр. Бг.**	**22 Н. по С. Калікста**
15	2	П.	Кипріяна свщмч.	Кипріяна свщмч.	Тереси діви
16	3	В.	Діонісія свщмч.	Діонісія свщмч.	Ґерарда мч.
17	4	С.	Єротея свщмч.	Єротея свщмч.	Ядвиги
18	5	Ч.	Харитини мч.	Харитини мч.	Луки єванг.
19	6	П.	† Томи ап.	† Томи ап.	Петра з Альк.
20	7	С.	Сергія і Вакха мч.	Сергія і Вакха мч.	Феліціяна
21	**8**	**Н.**	**18 Н. по С. Таїсії прп.**	**18 Н. по С. Таїсії прп.**	**23 Н. по С. Урсулі**
22	9	П.	† Якова ап.	† Якова ап.	Кордулі
23	10	В.	Евлампія мч.	Евлампія мч.	Івана Калістр.
24	11	С.	Филипа ап.	Филипа ап.	Арх. Рафаїла
25	12	Ч.	Прова і др. муч.	Прова і др. муч.	Хризонта
26	13	П.	Карпа мч. і Папили	Карпа мч. і Папили	Евариста
27	14	С.	Параскевії прп.	Параскевії прп.	Фрумента
28	**15**	**Н.**	**19 Н. по С. Евтимія**	**19 Н. по С. Евтимія**	**24 Н. по С. Симона**
29	16	П.	Царя Хр., Льонгіна	Льонгіна сотника	Царя Христа
30	17	В.	Осії і Андрея	Осії прор. і Андрея	Клявдія, Альфонса
31	18	С.	† Луки ап. і єванг.	† Луки ап. і єванг.	Вольфґанґа

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

1. X. 1187 р. помер князь Ярослав Осьмомисл. — 14. X. 1624 р. запорожці здобули турецьку столицю Царгород. — 16. X. 1648 Б. Хмельницький починає облягати Львів. — 12 X. 1916 бій УСС над Стрипою.

Погода:— 1—2 вітри; 3—5 холодно; 6—9 слотливо; 10—13 тепліше; 14—18 похмурно; 19—22 неусталено; 23—28 холодно; 29—31 холодно, вітри.

Листопад МАЄ 30 ДНІВ November

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	19	Ч.	Йоіла прор.	Йоіла прор.	**Всіх Святих**
2	20	П.	Артемія вмч.	Артемія вмч.	День Задушний
3	21	С.	Іляріона Вел.	Іляріона Вел.	Губерта
4	**22**	**Н.**	**20 Н. по С. Аверкія**	**20 Н. по С. Аверкія**	**25 по С. Кар. Бором.**
5	23	П.	† Якова ап. Бр. Госп.	† Якова ап. Бр. Госп.	Єлисавети
6	24	В.	Арети мч.	Арети мч.	Леонарда
7	25	С.	Маркіяна мч.	Маркіяна мч.	Антонія бл.
8	**26**	**Ч.**	**Димитрія вмч.**	**Димитрія вмч.**	Богомира
9	27	П.	Нестора мч.	Нестора мч.	Теодора
10	28	С.	† Параскев, св. Пятн.	† Параскев, св. Пятн.	Андрея
11	**29**	**Н.**	**21 Н. по С. Анастасії**	**21 Н. по С. Анастасії**	**26 по С. Мар. В.**
12	30	П.	Зиновія і Зиновії мч.	Зиновія і Зиновії мч.	Куніберта
13	31	В.	Стахія і Амилія	Стахія і Амилія	Станислава Костки
14	1	С.	**Лист.** Косми і Дамяна	**Лист.** Косми і Дамяна	Йосафата мч.
15	2	Ч.	Акиндина мч.	Акиндина мч.	Леопольда
16	3	П.	Акепсіма й Айтала	Акепсіма й Айтала	Отомара
17	4	С.	Йоанікія В. прп.	Йоанікія В. прп.	Григорія чуд.
18	**5**	**Н.**	**22 Н. по С. Галактіона**	**22 Н. по С. Галактіона**	**27 Н. по С. Оттона**
19	6	П.	Павла Царг. ісп.	Павла Царг. ісп.	Єлисавети
20	7	В.	Мучеників у Меліті	Мучеників у Меліті	Фелікса
21	**8**	**С.**	**Собор св. Арх. Мих.**	**Собор св. Арх. Мих.**	**Введен. в хр. Пр. Д.**
22	9	Ч.	Онисифора мч.	Онисифора мч.	Кикилії
23	10	П.	Ераста й Олимпа	Ераста й Олимпа	Климента
24	11	С.	Мини і др. муч.	Мини і др. муч.	Івана від хреста
25	**12**	**Н.**	**23 по С. Йова милос.**	**23 по С. Йова милос.**	**28 Н. по С. Катер.**
26	13	П.	Йоана Золотоуст.	Йоана Золотоуст.	Конрада
27	14	В.	**Филипа ап. Пущення**	**Филипа ап. Пущення**	Вірґілія
28	15	С.	Гурія та ін. муч.	Гурія та ін. муч.	Крисцентія
29	16	Ч.	† Матея ап. і еванг.	† Матея ап. і еванг.	Сатурніна
30	17	П.	Григорія єп. чуд.	Григорія єп. чуд.	Андрея ап.

ІСТОРИЧНІ СПОГАДИ

I. XI. 1918 проголошення Української Держави в Галичині. — 1. XI. 1944 упомер Митрополит Андрій Шептицький. — 6. XI. 1811 уродився галицький український поет Маркіян Шашкевич. — 21. XI. 1921 большевики розстріляли 359 українських героїв під м. Базар на Волині.

Погода:— 1—3 дощ або сніг; 4—8 місцеві вітри; 9—13 погідливо; 14—17 гарно; 18—21 зимно; 22—25 бурливо і холодно; 26—30 гарно, мірно.

Грудень — МАЄ 31 ДНІВ — December

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко - Католицькі	Греко - Православні	Римо-Католицькі
1	18	С.	Платона й Романа	Платона й Романа	Елеґія
2	**19**	**Н.**	**24 по С. Авдія прор.**	**24 по С. Авдія прор.**	**1 Н. Адвенту, Біб.**
3	20	П.	Прокла і Григорія	Прокла і Григорія	Франца Ксав.
4	**21**	**В.**	**Введення в хр. Пр. Д.**	**Введення в хр. Пр. Д.**	Варвари
5	22	С.	Филимона ап.	Филимона ап.	Сави єп.
6	23	Ч.	Амфілохія, Григорія	Амфілохія, Григорія	Николая єп.
7	24	П.	Катерини вмч.	Катерини вмч.	Амвросія
8	25	С.	Климента папи	Климента	**Непор. Зач. Пр. Д.**
9	**26**	**Н.**	**25 Н. по С. Алипія**	**25 Н. по С. Алипія**	**2 Адвенту, Левкад.**
10	27	П.	Якова Перс. вмч.	Якова і Палладія	Юдити
11	28	В.	Стефана мч.	Стефана мч.	Дамазія
12	29	С.	Парамона мч.	Парамона мч.	Александра
13	30	Ч.	† Андрея Перв. ап.	† Андрея Перв. ап.	Лукії діви
14	1	П.	**Грудень.** Наума прор.	**Грудень.** Наума прор.	Спірідіона
15	2	С.	Авакума прор.	Авакума прор.	Киліяна
16	**3**	**Н.**	**26 по С. Софонія прор.**	**26 по С. Софонія прор.**	**3 Адвенту, Аделай.**
17	4	П.	Варвари вмч.	Варвари вмч.	Лазаря
18	5	В.	† Сави Освященного	† Сави Освященного	Ґраціяна
19	**6**	**С.**	**Николая Чудотворця**	**Николая Чудотворця**	Немесія
20	7	Ч.	Амвросія єп.	Амвросія єп.	Теофіля
21	8	П.	Потапія прп.	Потапія прп.	Томи ап.
22	**9**	**С.**	**Непор. Зачаття Пр. Д.**	**Непор. Зачаття Пр. Д.**	Димитрія
23	**10**	**Н.**	**27 Н. по С. Мини мч.**	**27 Н. по С. Мини мч.**	**4 Н. Адвенту, Вікт.**
24	11	П.	Даниїла Стовпника	Даниїла Стовпника	Нав. Різд., Адм. й Е.
25	12	В.	Спиридіона прп.	Спиридіона прп.	**Різдво Христове**
26	13	С.	† Євстратія мч.	† Євстратія мч.	**Св. Стефана првм.**
27	14	Ч.	Тирса і Филимона	Тирса і Филимона	Ів. Євангелиста
28	15	П.	Єлевтерія свщмч.	Єлевтерія свщмч.	Дітей уб. у Вифл.
29	16	С.	**Аггея** прор.	**Аггея** прор.	Томи Б.
30	**17**	**Н.**	**Н. Праотців, Даниїла**	**Н. Праотців, Даниїла**	**Н. по Різдві, Дав.**
31	18	П.	Севастіяна мч.	Севастіяна мч.	Сильвестра папи

Погода:— 1—4 вітри; 5—7 змінливо; 8—11 сніжниця, холодно; 12—16 заверюха; 17—20 мірно; 21—23 гарно; 24—26 вітри, холодно; 27—31 сніжливо, вітри.

Загальний Церковний Устав

I.
СВЯТИЙ БЕЗПОЛИЄЛЕЙНИЙ В НЕДІЛЮ

Вечірня Велика. Блажен муж, на Господи возвах: стихир 10: воскресних 7, Святому 3, Слава: Святому, І нині: Догмат рядового гласа. Вход. По Світе тихий. Рцім всі. Сподоби. Стиховна воскресна, Слава Святому (як є), І нині: Богородичен воскр. стиховни. По „Нині отпущаєши". Тропар воскр. гласа, Слава: Тропар Святому, І нині: Богородичен воскр. по гласу Наславника. Отпуст вел.

Утреня вел. По Бог Господь: Тропар воскр. 2. р. Слава: Тропар Свят. І нині: Богор. воскр. Сідальні воскр. Ангельський Собор. Іпакой гласа. Степенна гласа. Евангеліє воскр.. На каноні Ірмоси гласа і Катавасія рядова. По 3 пісні Кондак, — Ікос, Слава: Сідален Свят. І нині: Богор. По 6 п. Кондак — Ікос воскр. Перед 9 п. „Честнішую Херувим". По 9 п. „Свят Господь Бог наш" і Світилен воскр. Слава свят. (як є) І нині: Богор. світилна воскр. На хвалитех 8 стихир воскр. Сл. стихира еванг. І нині: Преблагословенна: По славословію вел. Тропар воскр.: як глас 1, 3, 5, або 7, тоді „Днесь спасеніє", а як глас 2, 4, 6 чи 8, тоді „Воскрес із гроба".

Літургія: Тропар воскр. Слава Кондак, І нині: Богородичен для 1, 5 і 7 гласа воскресен, а до інших гласів дібраний Богор. (до 2 гл. В молитвах неусипающу (Успення), до 3 гл. Діва днесь (Покрови), до 4 гл. Йоаким і Анна (Різдва), до 6 гл. Заступнице християн (з Параклиса), до 8 гл. Взбранной Воєводі (Благов.) — або загальний: „Заступнице християн". Прокімен воскр. Причастен: Хваліте Господа з небес . . , Апостол і Евангеліє рядове.

II.
СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ НА БУДНІ

Вечірня Велика: „Блажен муж". на **„Гоподи возвах"** стихир 6 або 8: Свят.; Слава: Свят; І нині: Догмат по гласу слави, (в Пятницю веч. Догмат уступаючого гласа) Прск.: дня 3 Чтенія. Стиховна: Свят.; Слава: Свят.; І нині: Богор. воскр. Стиховні після наславника.— Тропар Свят.; Слава: І нині: Богородичен воскр. після Слави. Отпуст великий з поминанем Служби лише Свят.

Повечеріє: По „Достойно" Кондак Святого.

Утреня: Тропар: Свят, 2 р., Слава І нині: Богородичен воскр. після Слави. Дві рядові Катизми з малими Ект. Сідалні: Свят. з Богород. Полиєлей. Величання: Свят. Ект. мала, Сідален полиєл. з Богород. на Слава І нині. Степенна 4 гласа. (1 антиф.) Прокімен, Евангеліє і стихира по нім: Свят. Канони: Богородичен з Ірмосом на 6; Свят. на 8. (В суботу за Канони Богород. Канон храма на 6.) Катав. Рядсва. По 3-ій п.: Сідален: Свят. Слава І нині: Богород. — По 6-ій п.: Кондак — Ікос. Свят. По 9-ій п.: Світилен: Свят.: Слава І нині: Богород. його. Стихири хвалитні; Свят. 4; Слава І нині: Богород. Славослсвіє вел. Троп. Свят.: Слава І нині: Богород. воскр. після Слави. — Отпуст великий.

Часи: На всіх Тропар і Кондак Святого.

Літургія: Антифони повседневні Тропар; Слава: Кондак Свят.; І нині: Богородичен після Слави. Прокімен, Аллилуя, Причастник: Свят. Апостол і Евангеліє: (рядове і) Свят.

В цей день невільно правити Служби Божої в чорних ризах, хіба похоронну.

III.
СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ НА БУДНІ В ПОПРАЗДЕНСТВІ

Вечірня велика: „Блажен муж." На „Господи возвах": Празн. 3; Свят. 5; Слава: Свят.; І нині: Празн. — Вхід. 3 Чтенія. Стиховна з Славою: Свят. І нині: Празн. Тропар: Свят.; Слава і нині: Празн.

Повечеріє мале: Кондак: Свят.; Слава І нині: Празн.

Утреня: Тропар: Празн. 2 р., Слава: Свят.; І нині: Празн. — По рядових Катизмах. Сідалні: Свят; Слава І нині: Празн. — Полиєлей Величання. Ектенія мала. Сідален полиєлея Свят.; Слава І нині. Празн. Степенна 4 гл. (1 ант.). Прокімен, Еванг. і стихира: Свят. Канон: Празн. на 6; Свят. на 8. Катав. рядова. По 3-ій п.: Кондак — Ікос: Празн. Сідален: Свят. Слава І нині: Празн. По 6-ій п. Кондак — Ікос: Свят. По 9-ій п.: Світилен Свят.; Слава І нині: Празн. Стихири хвалитні: Празн. 3; Свят. 3; Слава: Свят.; І нині: Празн. Славословіє велике. Тропар: Святого, Слава І нині: Празн. Отпуст великий з поминанням Служби Празн. і Свят.

Часи: На всіх, Тропар Празника і Слава: Святого. Кондак, на переміну: на 1-ім і 6-ім Празника, на 3-ім і 9-ім Святого.

Літургія: а) коли був Празник Господський: два антифони: Празн.; третий звичайний з прип: Празн. — б) Коли був Празник Богородиці: антифони дня. — Тропар: Празн. і Свят; Слава: Кондак Свят.; І нині: Празн. Прокімен, Аллилуя, Причастник: Празн. і Свят. Задостойник: Празн. Апостол і Евангеліє (рядове і) Свят.

В цей день невільно правити Служби Божої в чорних ризах.

IV.
СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ В НЕДІЛЮ

На Великій Вечірни: „Блажен муж." На „Господи Возвах" 10 стихир: 4 воскресні припадаючого гласа і 6 Святого, Слава: Святого, І нині: Догмат. Прокімен Суботи вечера і 3 чтенія Святого. Стиховна воскресна. Слава: Святого, І нині: Богородичен по гласу Слави. При кінці Тропар воскресний, Слава: Святого, І нині: Богородичен воскресний по гласу Тропара Святого. Отпуст великий.

На Повечерію: Кондак Святого по Трисвятім.

На Великій Утрени: На „Бог Господь": Тропар воскр. гласа, 2 р., Слава: Святого, І нині: Богородичен по гласу слави. Сідален воскр., Полиєлей і величанія Святого, Ангельський Собор, а по малій Ектенії Іпакой гласа, відтак 1-ий і 2-ий Сідален Святого без Богородичних, Слава: 3-ий Сідален Святого, І нині: Богородичен його. Степенна гласа і все проче до канона воскресне. На каноні, по 3-ій пісни кондак, Ікос і Сідален Святого, по 6-ій кондак і Ікос воскресний, по 9-ій Світилен воскр., Слава: Святого, І нині. Богородичен Світилна воскресного. На хвалитех 8 Стихир: 4 воскресні і 4 Святого (4-а стихира наславна), Слава: Стихира евангельська, І нині: „Преблагословенна". Проче до кінця воскресне. Отпуст великий з поминанням Святого.

На часах: — На всіх Тропар воскр. і Слава: Святого. Кондаки: на 1-ім і 6-ім воскресний, на 3-ім і 9-ім Святого.

На Літургії: Тропар воскр., Святого і кондак воскр., Слава: кондак Святого, І н и н і : Б о г о р о д и ч е н, по гласу Слави або Заступнице Христіян. Прокімен, Аллилуя, Апостол, Еванг. і Причастен, неділі і Святого.

V.
СВЯТИЙ ПОЛИЄЛЕЙНИЙ В НЕДІЛЮ В ПОПРАЗДЕНСТВІ

На Великій Вечірни: „Блажен муж". На „Господи возвах" 10 стихир: 3 воскр., 3 Празника і 4 Святого, Слава: Святого, І нині: Догмат. Прокімен дня., 3 чтенія Святого, Стиховна воскр., Слава: Святого, І нині: Празника. При кінці Тропар воскр., Слава: Святого, І нині: Празника.

На повечерію: Кондак Святого, Слава, І нині: Празника.

На Великій Утрени: Троп. воскр., 2 р., Слава: Святого, І нині: Празника. Сідален і проче як в неділю без попразденства, лиш по 3-ім сідални Святого, І нині: Празника. По 3-ій пісни Канона Кондак і Ікос Празника і Святого і Сідален Святогс, Слава І нині: Празника; по 6. Кондак і Ікос воскр., по 9-ій Світил. воскресний, Слава: Святого, І нині: Празника. На 9-ій пісни (крім неділь внутр Празника Пасхи) береться „Честнійшую". На хвалитех 8 стихир: воскресні 4 і Святого 4, Слава: Стихира Евангельська, І нині: „Преблагословенна".

На Часах: — На всіх Тропар воскр., і Слава: на 1-ім і 6-ім Празника, а на 3-ім 9-ім Святого. Кондаки: на 1-ім і на 9-ім воскр., на 3-ім Празн. а на 6-ім Святого.

На Літургії. — Тропар воскресний, Празника і Святого, Кондак воскр. Слава: Кондак Святого, І нині: Кондак Празника. Прокімен Апостол, Евангеліє і Причастен, Неділі і Святого.

VI.
СВЯТИЙ З ВСЕНОЧНИМ НА БУДНІ

Вечірня Вел.: Слава святій. Прийдіте поклонімся, пс. 103. Бл. муж. На Господи возв. 8 стихир Свят., Слава: Свят. І нині: Догмат по гласу Наславника. Вхід. 3 Чтенія. Рцім всі. Литія святого. Стиховна святого. На „Нині отп." Тропар свят. 2 р. Богородице Діво 1 р.

На Утрені Великій: По Бог Господь Тропар Свят. 2 рази Слава: І нині: Богор.. воскр. після гл. Троп. Сідальні 2 Свят.; Полиєлей, Величаніє, Сідален, полиєлей, Степенна празника. Єванг. і стихира Свят. На каноні Ірмоси Св. Катавасія рядова. По 3 п. Сідален. Свят. Сл. І нині: Богор. По 6 п. Кондак—Ікос Свят. На 9 п. „Честнійшую" (крім 20 і 30 І.) По 9 п. Світилен Свят. 2 рази Сл. І нині. Богор. На хвалитех стихири Свят. І нині: Богор. По Славословію вел. Тропар Свят. Сл. І нині: Богор. воскр. —

На Літургії: Тропар Святого, Сл. Кондак Свят. І нині: Богородичен. Прокімен. Причастен. Ап. Єв. Свят.

VII.
НЕДІЛЯ З БДІННИМ АБО ПРАЗНИКОМ БОГОРОДИЧНИМ

На Вечірни Великій: Слава Святій. „Прийдіте поклонімся" і псалом 103. Проче береться як повище, лише як Празн. Богор., то на Госп. возв.: Слава: І нині: Празн. По Іsполним: Литія, як Богородиці, то вся Празника, а як Святого, то перша стихира Храма, дальші святого, Сл. Свят. І нині: Богор. зо стихир воскресних по гл. Наславника. На стиховні стихири воскрвесні. Сл. І нині: Празн. Богородичного, а як Бдінний то Слава: Свят., І нині: Богор. воскр. з стиховни по гл. Наславника. По „Нині отпущаєши": Тропар Празн. 3 р. а як Бдінний: Богородице Діво 2 р. Тропар Свят. 1 р. По благословенню хлібів: Буди імя Госп. і пс. 33. Отпуст воскр. з поминанням Празника Богор. або святого дня.

Утреня: По Бог Господь: Тропар воскр. 2 р. Сл. І нині: Празн., а як Бдінний: Сл. Свят. І нині: Богор. воскр. по гл. Наславн. (як Празн. Богор. Прокімен, Ев. Празн. і по 50 псалмі стихира Празника. Святому беремо лише тоді Прокімен, Еванг. і стихиру, як його Храм.) Канон з Ірмосами воскр., катавасія рядова. По 3 п Кондак—Ікос воскр. і Сідален Празн. По 6 п. Кондак—Ікос празн. (Як Бдінний, то на каноні як під 1.) На 9 п. „Честнійшую", Світилен воскр. Сл. І нині: Празн. На хвалитех як під IV., лише Слава Празн. (Святому Слава: лише тоді, як його храм,) а стихира ев. по Утрені. Тропар один з двох воскресних.

Літургія: Тропар Воскр., Празн. або Свят.; Кондак воскр., Сл. І нині: Кондак Празн., як Свят., то Сл. Кондак Свят. І нині: Богор. дібраний як під 1. Проче все неділі і Празн. чи Святого. Задостойник Празн.

VIII.
ПРАЗНИК БОГОРОДИЧЕН НА БУДНІ

Усе, як під VI. лише по стихирах все Сл. І нині: Празн. на **Утрені:** Троп. Празн. 2 р. Сл. І нині: той сам. На 9 п. Припів Празн. При кінці Тропар Празн.

Літургія: Тропар Празн. Сл. І нині: Кондак Празн. Проче і Задостойник Празн.

IX.
ПРЕД — І ПОПРАЗД (ГОСПОД. АБО БОГОР.) В НЕДІЛЮ

Усе, як під 1, лише на Вечірні на Госп. возв. воскр. 4, Празн. 3, Свят. 3, Слава: Празн. І нині: Догмат гласа. Стиховна воскр. Слава Святому (як є), І нині: Празн. По „Нині отпущаєши": Тропар воскр. Слава Святому, І нині: Празника.

Утреня: На тропарах і Світильнах І нині: Празн. На Каноні по 3 п. Кондак—Ікос Празн., Сл. Сідален Свят. І нині: Празн. на хвалитех стихир воскр. 4, Празн. 4 з 2 їх припівами, Слава: стихира еванг. По славословію вел. Тропар воскр. один з двох. —

Літургія: В попразд. Господс. 3 антифони Празн., так само Прийдіте поклонімся. Тропар воскр. і Празн. Слава Кондак воскр. І нині: Празн. Трисвятоє Прокімен, Ап. Аллилуя, Еванг. і Причастен лише недільні. Задостойник Празника.

X.
ВІДДАННЯ ПРАЗНИКА В НЕДІЛЮ

Служба святого рядового переноситься на інший день. Усе як під 1 тільки на

Вечірні: На Госп. возв. воскр. 4. Празн. 6, Сл. Празн. 1 нині: Доґмат гласа. На стиховні і на Тропарях: Слава: І нині: Празн. Так само на **Утрені:** На каноні по 3. п. Конд.—Ікос і Сідален Празн. На 9 п. „Чеснійшую" світилен воскр. Сл. І нині: Праз. На хвалитех воскр. 4 Празн. 4 з 2 їх припівами. Сл. стихира єванг. По Славословію вел. Троп. воскр. —

Літургія. Тропар як в Попразд. Прокімен, Аллилуя і Причастен неділі. Празн. Апост. і Євангеліє, як Празн. Гос. подс., то лише Неділі як Богородичен то Неділі й Празн.

Церковний Устав на 1951 Рік

(Старий стиль)

СІЧЕНЬ

5. Пятниця пер. Різдвом: Нині відправляються Царські Часи, перенесені з завтрішнього дня.

6. Суб. пер. Різдвом і Навечеріє Різдва Христового: Літ. Ів. Золотоуст.: Троп. Сл. Ін. Конд. Навеч. Прок. Алл. і Прич. дня: Ап. і Єв. Суб. пер. Різд. (Ап. з. 205, Єв. Лук. з. 72). Вечером **Веч. Вел.** без Всеночного, бо це відбудеться в сам день Різдва. Гди возв. стхр 8; вхід з Єв. і прок. дня; чтеній 8, по них Єкт. мала з возгл. Трисв. і сейчас; Воньмім, мир всім, премудрость воньмім і прок. Рече Гдь. Ап. і Єв. навеч. (Ап. з. 303, Єв. Лук. з. 5). **В цей день заховуємо Піст.**

7. Різдво Христове: Повеч. Вел. з Всеноч. Гл. 7, Єв. утр. 10. **Літ. Вас. Вел.:** Антиф. Празн. Місто Св. Боже: Єлици. Ап. з. 209, Єв. Мат. з. 3. Місто Да ісповлняться і Буди імя Господне; Всяческая до віддання Празн. **Загальниця до Богоявлення, з виїмком Навечерія, але час заказаний. Слідує седмиця 28.**

8. Собор Пресв. Богор. і св. Обр. Йосифа: Служба ця лучиться зо службою неділі по Різдві. Всеночне. **Веч. Вел.:** Блаж. муж. Гди возв. стхр 8: 3 Празн. і 5 Обр.; 3 чтенія. Стхри Лит. При кінці Троп. Обр. 1 р., нед. по Різд. 1 р. і Рожд. 1 р. **Літ.:** Троп. Різд. і нед. по Різд. Сл.: Конд. нед. по Різд. Ін.: Собора. Прок. і Ап. Соб. (Ап. з. 306), нед. по Різд. (з. 200). Єв. Соб. і нед. по Різд. то саме, Мат. з. 4.

9. Первомуч. Стефана: Літ.: Антиф. два Празн. 3-ій звич. з прип. Празн. Троп. Празн. і Стеф. Сл. Конд. Стеф. Ін. Празн. Проче усе; Празн. і Свят. Задост.: Празн. Ап. з. 17, Єв. Мат. з. 87.

14. Новий Рік, Нед. пер. Просв., Обріз. ГНІХ. і Св. Вас. Вел.: Всеночне. Гл. 8, Єв. утр. 11. **Веч. з Лит.:** Блаж. муж. На Гди возв. 10 стхр, гл. 3, Обріз. 3 і Вас. 4, Сл.: Вас. Ін. Догм. гл. Чтеній 3. На Литії стхри Вас. Сл. Ін. Обріз. Схвна гл.. Сл. Вас. Ін. Обріз. На благосл. хлібів троп. Вас. 2 р. і Богор. Діво 1 р. **Вел. Утр.:** Бог Гдь троп. воскр. 2 р. Сл. Вас. Ін. Обріз. До Канона крім Велич. все воскресне. По 3-ій п. конд. Ікос Обріз. і Сід. Вас. Сл. Ін. Сід. Обріз. по 6-ій п. конд. Ікос Вас. Світ. воскр. Сл. Вас. Ін.: Обріз. На Хвалит.: 4 стхри воскр. і 4 Вас. Сл. Стхра Єванг., Ін. Преблагословенна. **Літ. Вас. Вел.:** Троп. воскр. Обріз. і Вас. Сл. конд. Вас. Ін. Обріз. Прок. нед. пер. Просв. і Вас. Ап. з. 298 (нед. пер. Просв.) і з. 254 (Обріз.), Єв. нед. пер Просв., Марк. з. 1. і Обріз. Лук. з. 6. Прич. Хвалите і Вас. **Слідує Седмиця 29.**

18. Навеч. Богоявлення: Царські Часи. **Літ.: Вас. Вел. з Веч.:** Ап. з. 143, Єв. Лук. з. 9. **Нині заховуємо Піст.**

19. Богоявлення ГНІХ: Повечеріє Вел. з Всеночним, як перед Різдвом. **Літ. Ів. Золот.:** Антиф. Празн. Місто Св. Боже: Єлици. Місто Да ісполняться і Буди імя Господне: Всяческая до віддання Празника. Ап. з. 302, Єв. Мат. з. 6. По Заам. мол. Водосвяття.

20. Соб. Івана Пред. і Суб. по Просв.: Устав полиєл. на будні в попразд., тільки: **Утр.:** Єв. Мат. з. 5. **Літ.:** Прок., Алл. і Прич. Богоявл. і Предтечі. Ап. Суб. по Просв., з. 233 і Предтечі з. 42; Єв. суб. по Просв. Мат. з. 7 і Предтечі Ів. з. 3.

21. Нед. по Просвіченню: Гл. 1 Єв. утр. 1. **Літ.:** Антиф. 2 перші Богоявл., 3-ий нед. з прип. Богоявл. Троп. воскр., Богоявл. Сл. конд. воскр. Ін. Богоявл. Прок. і Прич. Нед. по Просв. Ап. Нед. по Просв. з. 224,

Єв. Нед. по Просв. Мат. з. 8. **Слідує Седмиця 30.**

27. Віддання Празн. Богоявл.: Літ.: Все, як в попразденстві.

28. Неділя 30 по Сошествію: Гл. 2, Єв. утр. 2. **Літ.:** Ап. з. 258, Єв. Лук. з 91. **Слідує Седмиця 31.**

ЛЮТИЙ

4. Неділя 31 по Сошествію: Гл. 3. Єв. утр. 3. **Літ.:** Ап. з. 280, Єв. Лук. з. 93.

11. Неділя 32 по Сошествію, Закхея: Гл. 4, Єв. утр. 4. **Літ.:** Ап. з. 285, Єв. Лук. з. 94.

12. Трьох Святителів: Всеночне. **Вел. Веч.:** По благословенню хлібів Троп. Свят. 2 р. і Богор. Діво 1 р. **Утр.:** Єв. Ів. з. 36. **Літ.:** Ап. з. 335, Єв. Мат. з. 11.

15. Стрітення ГНІХ: Всеночне. **Веч.:** Все празника. На благословення хлібів Троп. Празн. 3 р. **Утр.:** Бог Гдь Троп. Празн. 2 р. Сл. Ін. Троп. Празн. 1 р. Все проче по порядку Празн. Єв. Лук. з. 8. **Літ.:** Припів до 3-го Антиф. Молитвами Богородице, Спасе, спаси нас. Місто Прийдіте поклонімся: береться лиш в сам день Празн. входноє. Ап. з. 316, Єв. Лук. з. 7.

18. Неділя Митаря і Фарисея: Гл. 5, Єв. утр. 5. **Вел. Веч.:** Стхр 10: воскр. 7 і Мит. 3, Сл. Мит., Ін.: Догм. гл. 5. Стхвна воскр. Сл. Мит., Ін. Богород. **Утр.:** До Кан. служба воскр. як звич., лиш по Пс. 50 Сл.: Покаянія отверзи. Ін.: На Спасенія Стези, і по прип. Стхра: Множества, Канон воскр. Катав. Отверзу. На Хвалит. 4 стхри гл. і 4 Мит. Сл. Мит., Ін. Преблагословенна. **Літ.:** Троп. воскр. Сл.: конд. Мит., Ін.: Богород. Прок. і Прич. воскр. Ап. з. 296, Єв. Лук. з. 89. **Загальниця до неділі Блудного Сина.**

22. Віддання Стрітення: Все празника повседневного виду. **Літ.:** Троп., Прок., Алл. і Прич. Празн. Ап. і Єв. Празн.

25. Неділя Блудного Сина: Гл. 6, Єв. утр. 6. **Вел. Веч.:** 10 стхр. воскр. 7 і Блуд. Сина 3. Сл. Блуд. Сина, Ін. Дог. гл. 6. Проче як в неділю Митаря. **Утр.:** По уставу неділі Митаря і Фарисея, з додатком: На ріках Вавилонських. **Літ.:** Троп. воскр. Ін. Богор. Ап. з. 135, Єв. Лук. з. 79.

БЕРЕЗЕНЬ

3. Субота Задушна: Веч.: Єкт. за: Упокой. На Гди возв. стхр. 6: гл. 3 і Суб. Мясоп. 3; Сл. Суб., Ін. Догм. гл. Місто прок.: Алл. Стхвна гл., Сл.: Суб.; Ін.: Суб. При кінці Троп. і Богород.: За Упокой. **Утр.:** Місто: Бог Гдь: Аллилуя. Троп. За Упокой. Проче все до канона як в Парастасі. Хвалитех за Упокой. Славословіє мале і Стхвна гл. 6. Сл. Ін.: Суб. Зад. Троп. як на вечірні. Отп. за Упокой.**Літ.:** Все за усопших. Ап. і Єв. дня і за Усопших.

4. Неділя Мясопустна: Гл. 7, Єв. утр. 7. **Веч. і Утр.:** Устав той сам, що в неділю Бл. Сина. **Літ.:** Троп. воскр. Сл.: конд. нед. Мясоп., Ін.: Богор. Ап. з. 140, Єв. Мат. з. 106.

8. † 1 і 2 Найдення Чесної Голови Івана Хрестителя: Тому, що ця служба припадає в пятницю, 9-го березня, то після уставу переноситься на нині, четвер. **Веч.:** Гди возв. усі стхри Предтечі, Сл.: Предтечі, Ін.: Догм. вхід, прок. дня і парамія Тріоди і прок. Тріоди та 3 чтенія Предтечі. Стхвна Тріоди. Сл. Предтечі, Ін.: Богород. його.**Утр.:** Все Предтечі після уставу Полиєлея в будні, лиш: По першій катизмі Сідален Тріоди. По Хвал. буде славослові мале і по Ісполни Стхвна Тріоди. **Літ.:** Ап. з. 176, Єв. Мат. з. 40.

11. Неділя Сиропустна: Гл. 8, Єв. утр. 8. **Веч. і Утр.:** Устав той сам, що в нед. Блуд. Сина. **Літ.:** Троп. воскр. Сл. Ін.: конд. нед. Сироп. Ап. з. 112, Єв. Мат. з. 17.

12. Понеділок: Початок Великого Посту.

В середи й пятниці Великого Посту Літургія Преждеосвященних Дарів і Сорокоусти.

Літурґія Преждеосвященних Дарів (на ній Вечірня з слідуючого дня).

Увага: Літурґія Преждеосвященних Дарів: Убирается священик у всі ризи (фіолєтні) при чім говорить лише слова: Господу помолимся. Опісля бере чашу й дискос, накриті покровцем твердим, ложочку й ручничок і виходить перед Престіл, де відправляє Літурґію після нижче поданого взору. Царські двері отворені через цілу Літурґію. Замкнені лише в часі співання Да іcправиться.

Чин Літурґії: Благословенно царство. Псалом 103. В часі того Псальма читає священик пять послідних Молитов Вечірні (Світильничних). (Три початкові читає поодиноко по кожнім з трьох антифонів 18-ої Катизми). Катизма 18-а. Три антифони з Єкт. малими, і Молитвами вечірними. Гди возвах: Тріоди: 6. Свят. із слідуючого дня: 4; Сл.: Свят. Ін: Богород. гл. Вхід з кадилом. Світе тихий.

Прок. Тріоди з Стихом 2 р. Чтеніє: Битія. Другий Прок.: Тріоди з Стихом. Священик бере в руки трійцю і кадильницю, складає їх навхрест і обернений до Престола голосить: Премудрость прости. Світ Христов просвіщает всіх. На ті послідні слова звертається священик лицем до людей. **Усі роблять 3 великі поклони.** Чтець зачинає відразу: Притчей Чтеніє. Воньмім. Чтеніє. Священик замикає царські двері й по скінченню **Чтенія, обкадивши** передну часть Престола зачинає: Да іспpавиться. Священик обкаджує Престіл при кінці кожного стиха, а на кожну сторону переходить тоді, коли клирос зачинає співати: Воздіяніє. В часі, коли священик співає стих, клячить народ, і противно, коли співає народ, клячить священик і встає на Воздіяніє. По скінченню: Да іспpавиться священик отвирає царські двері, **всі роблять три великі поклони** й сейчас зачинається Літурґія по порядку після Служебника. Єктенії співає савященик специяльним напівом. В часі співання: Нині сили, священик кадить як звичайно на Літурґії перед Вел. Входом. По обкадженню священик сам відмовляє Нині сили 3 р., виймає з кивота Дароносицю, кадить, бере її в руки й з шалем на рамени робить: Вхід. По Вході священик кладе св. Дари, обкаджує, вибирає освяченого Агнця і Частиці й опісля ховає Дароносицю. Без ніякої Молитви вливає священик вино й воду до чаші, покриває покровцем, опісля **робить з усім народом 3 великі поклони** й продовжає Літурґію. Св. Причастіє відбувається під одним видом. По заамвонній Молитві: Буди імя Господнє 3 р. Псалом 33. Благословеніє Господнє на вас і т. д. співає священик напівом звичайним.

18. Неділя 1 Вел. Посту: Гл. 1, Єв. утр. 9. **Літ. Вас. Вел.:** Троп. воскр. і Троп. пер. нед. Посту Пречистому Образу. Сл. Ін.: конд. 1 нед. Посту. Прок. 1 нед. Посту; Ап. з. 329, Єв. Ів. з. 5.

22. † Сорок Мучеників: Веч.: Гди возв. 6 стхр.: 3 постні і 3 муч. По світе тихий будуть два чтенія постні і 3 чтенія Святих Мучеників. **Літ. Прежд. Дарів:** Ап. з. 331. По Да іспpавиться Єв. Мат. з. 80.

28. Неділя 2 Посту: Гл. 2, Єв. утр. 10. **Літ.: Вас. Вел.:** Троп. воскр. Сл. конд. Тріод. Ін.: Богород. Ап. з. 304, Єв. Мар. з. 7.

КВІТЕНЬ

1. Неділя 3 Посту, Хрестопоклінна: Гл. 3, Єв. утр. 11. **Вел. Веч.:** Блажен муж. Гди возвах 10 стхр: воскресні 6 і Тріоди 4, Сл.: Тріоди, Ін.: Догм. Стхвна г;., Сл.: Ін.: Тріоди, Ін.: Догм. Стхвна гл., Сл.: Ін.: Тріоди. При кінці Троп. воскр. Сл.: Спаси Гди. Ін.: Богород. По отп. винесення Чесного Хреста з захристії на великий престій. Відбувається воно так: Сейчас по отпусті Вечірні священик іде до Захристії, де вже наперед приготовив Чесний Хрест, убравши його в васильки й обвив зо споду Воздухом, а між васильки і Хрест встромивши Дискос. Відтак, одітий в епітрахиль і фелон, покадить Хрест і зачинає начало обичне. По: Яко твоє єсть царство бере Хрест у руки й прикладаючи його до чола васильками, виносить на престіл і кладе його на мсіці Євангелія, а хор підчас того співає Троп. Спаси Господи, Сл. Ін.: Вознесийся. **Утр.:** В часі Славословія великого священик убраний у всі ризи фіолєтні, покадить на престолі Хрест, бере його в руки й обійшовши престіл наоколо, стає перед царськими вратами. Коли скінчиться Славословіє і Трисвятоє, священик возглашає: Премудрость прости! і заносить хрест на тетрапод, а положивши його там кадить з 4 сторін. Хор в тім часі співає Спаси Господи, а по відспіванню робить 3 поклони співаючи: Кресту Твоєму. Подібно по кожнім богослуженню в церкві, аж до пятниці співається перед чесним Хрестом 3 р. Кресту Твоєму з поклонами. В пятницю по богослуженню заносить священик хрест до захристії. **Літ.:** Троп. воскр. і Хреста, Сл. Ін.: конд. Хреста. Місто Святий Боже: Кресту Твоєму. Прок. і Прич. Хреста. Ап. з. 311. Єв. Мар. з. 37.

7. Благовіщення Пр. Діви: На **Літ. Преждеосвящ. Дарів** у пятницю на Гди возв. Тріоди 2, Празн. 8, Сл. Ін. Празн. По вході Чтенія 2 Тріоди зо своїми Прокім. і Празн. 5. Да іспpавиться і т. д. **Повеч. з Всеночним.** По 1 трисв. Троп. Празн. По 2 трисв. Конд. Празн. Литія Празн. **Утр.:** все Празн. **Літ. Ів. Золот.:** без Вечірні, все Празн. Ап. з. 306, Єв. Лк. з. 3.

8. Неділя 4 Посту, віддання Благовіщення: Собор. Арх. Гавриїла. Гл. 4, Єв. утр. 1. **Вечір.:** Блажен муж. На Гди возв. стх. воскр. 4, Благов. 3, Арх. 3, Сл. Ін. Благов. Стхвна воскр. Сл. Ін. Благов. Троп. воскр. Сл. Арх. Ін. Благов. **Утр.:** все

воскр. В каноні катав. Празн. По 3 п. конд. і сідал. Арх., по 6 п. конд. і ікос Благов., світил. воск., Сл. Ін. Благов. На хвалитех воскр. 4 і Благов. 4 з 2 його припів., Тріоди 1 з прив. Воскресни Гди. Сл. та сама, Ін. Преблаг. **Літ. Вас. Вел.:** Троп. воскр., Благов. Конд. Тріоди, Ін. Благов. Проче неділі й Благов. Ап. з. 314 і 306, Єв. Марк. з. 40 і Лк. з. 3.

11. Середа. Вечером Утреня з Поклонами.

15. Неділя 5 Посту: Гл.. 5, Єв. утр. 2. **Літ.:** Вас. Вел.: Ап. з. 321, Єв. Марк. з. 47.

22. Неділя Квітна: Всеночне. Вся воскресна служба опускается. **Вел. Веч.:** Блажен муж. Гди возв. 10 стхр. Чтенія 3. На благосл. хліба Троп. Общеє воскресеніє 2 р. і Спогребшеся 1 р. **Утр.:** Полиєлей і Величанія. Ангельський Собор опускається. По пс. 50 благосл. лози, яку роздається на каноні підчас мировання. **Літ. Ів. Золот.:** Осібні антифони Квітної Нед. Ап. з. 246, Єв. Ів. з. 41.

26. Великий Четвер: Літ. Вас. Вел. з Веч.: 10 стхр. Чтеній 3 і Ап. з. 149, Єв. Мат. з. 107. Місто Іже Херувими: Вечери твоєя Тайни. Місто: Достойно: Ірмос Странствія.

27. Велика Пятниця: Царські часи. По вечірні винесення Плащаниці до Божого Гробу. Винесення відбувається так: В часі співання послідної стхри на Стиховні священик одітий у всі ризи (фіолєтні) виходить перед престіл з Плащаницею і віддає її 4-ом парохіянам. Відтак виймає Святі Тайни, обкаджує їх, бере в руки й серед співу Тебе одіящагося робить 3 р. обхід наоколо церкви. Повернувши до церкви кладе Найсв. Тайни на приготованім місці над Божим Гробом, обкаджує їх, а плащаницю уміщує у Божім Гробі, головою до своєї лівої руки й кадить її з 4-ох сторін. По Нині отпущаєши і по Отче наш, співається 3 р. Благообразний Йосиф з поклонами. Відтак цілує плащаницю, а по нім вірні. Отпуст Великої Суботи. **Вечером Єрусалимська Утреня при Божім Гробі.** — Коли парох має більше церков, то лиш в одній є Вечірня, а в прочих саме виставлення плащаниці в слідуючий спосіб: Благословен Бог наш. Прийдіте поклонімся 3 р. і сейчас Похід з Плащаницею серед співання: Тебе одіящагося. По Поході: Отпуст малий. Благообразний Йосиф 3 р. з поклоном і цілованням Плащаниці. Від нині до Неділі Пасхи включно не вноситься мерців до Церкви.

28. Велика Субота: Літ. Вас. Вел. з Веч.: Ап. з. 91, Єв. Мат. з. 115. Замість Аллилуя: Воскресни Гди, суди земли, підчас чого священик зміняє ризи фіолєтні на світлі.

29. Великдень: Вечером або вдосвіта правиться в постних ризах перед Б. Гробом **Містополунощниця.** По ній плащаницю заноситься на вівтар, або де є місце, над горним сідалищем, щоби було видно й там остає аж до Вознесення. Свящ. перебирається в світлі ризи, бере Найсв. Тайни, а люди образ, або статую Воскресення і Євангеліє і роблять обхід довкола церкви і дзвонять. Священик заносить Н. Тайни до церкви, й з хрестом виходить перед двері церкви, де зачинає **Утреню воскресну.** На каноні Єктенія по кожній пісні і кадиться на початку канона й на Ангел вопіяше. **Літ. Ів. Золот.:** Євангеліє поділене на 12 частей читається з перестанками, підчас яких дзвониться в усі дзвони. Вечірня в усіх ризах, так само в понеділок і вівторок, і на утр. цілий тиждень. Нині на Веч. Єв. Ів. з. 65. На Да воскресне Бог: цілування хреста й мировання. Отпуст з хрестом цілий тиждень, а далі до Воскресення лише в неділі, Переполовення і Віддання Пасхи. **Цей тиждень загальниця.** Царські врата цілий тиждень отворені. — Похорон правиться цілий тиждень в ризах світлих, той самий для старших і дітей. — **Час заказаний.** — По Літургії, або по Утрени благословлення брашен як в Літургіконі, або Молитвослові. Через цілий Світлий Тиждень не можна правити заупокойної Сл. Божої.

30. Світлий Понеділок: Вел. Веч.: Вхід з Євангелієм. По Прок. читання Євангелія з. 65. **Літ.:** Антиф. Пасхи, які береться через цілий тиждень. Троп. вчерашні. Прок. Во всю землю. Ап. з. 2, Єв. Ів. з. 2.

ТРАВЕНЬ

1. Світлий Вівторок: Вел. Веч.: Вхід з кадилом. **Літ.:** Прок. Величить душа моя. Ап. з. 4. Єв. Лук. з. 113.

6. Неділя Томина і Вмч. Георгія: Гл. 1, Єв. утр. 2. Всеночне. **Літ.:** Антиф. 2 Пасхи, 3-ій звичайний з припівом Пасхи, так аж до Віддання Пасхи на кожній Літургії. Троп. Празн. і Георг., Сл. Конд. Георг., Ін.: Конд. Пасхи. Трисвяте. Ап. з. 14 і 29, Єв. Ів. з. 65 і 52. Задост. Пасхи: Ангел во-

піяше. По Отпусті з хрестом розділяється Артос. Від нині похорон звичайний, лише перед Трисвятим і на місце Вічная память. Христос воскресе 3 р.

13. Неділя Мироносиць і † Апостола Якова: Гл. 2, Єв. утр. 3. Гляди Устав Святого Полиєлейного в неділю. **Літ.:** Троп. воскр. і Апостола, Конд. воскр. Сл. Конд. Апостола, Ін.: Мирон. Ап. з. 16 і 29, Єв. Марк. з. 69 і Лук. з. 17.

20. Неділя Розслабленого і † Ап. Єванг. Івана Богослова: Гл. 3, Єв. утр. 4. Гляди Устав Святого Бдінного в неділю. **Літ.:** Ап. з. 23і 68, Єв. Ів. з. 14 і 61.

21. Апостола й Євангелиста Ів. Богослова: Ця служба після уставу переноситься на неділю 20 травня.

23. Середа Переполовення і Апос. Симона Зилоти: Літ.: Троп. Перепол., і Симона, Сл. конд. Симеона, Ін.: Перепол. Все проче Перепол. і Симона. Ап. з. 34 і 131, Єв. Ів. з 26 і Мт. з. 56. Отпуст Пасхи з хрестом.

27. Неділя Самарянки і Попразден. Переполовення: Гл. 4, Єв. воскр. 7. **Літ.:** Ап. з. 28, Єв. Ів. з. 12.

ЧЕРВЕНЬ

2. Неділя Сліпородженого і Константина та Олени: Гл. 5, Єв. утр. 8. Гляди Устав Святого Полиєлейного в неділю. **Літ.:** Троп. воскр. і Свят., конд. воскр., Св. конд. Свят. Ін. конд. Пасхи. Ап. з. 38 і 49. Єв. Ів. з. 34 і 35.

6. Віддання Пасхи. Літ.: Антиф. недільні. Троп. воскр. Сл. конд. Сліпородж. Ін.: Пасхи. Ап. з. 41, Єв. Ів. з. 43. Отпуст Пасхи з хрестом. Нині здіймається з престола Плащаницю і ховається в захристії.

7. Вознесення і 3 Найд. Гол. Ів. Хрестителя: Всеночне. **Веч. Вел.:** Блажен муж. Гди возв. стхр 10: Празн. 6, і Хрест. 4, Сл. Хрест. Ін. Празн., Прок. дня і Чтенія. Литія стхри Празн. і Хрест. Сл. Хрест. Ін.: Празн. Стхвна Празн. тільки Сл. Хрест. Троп. Празн. 2 р. і Хрест. 1 р. **Літ.:** Троп. Празн., і Хрест. Сл. конд. Хрест., Ін. Празн. Все проче Празн., і Хрест. Ап. з. 1 і 176, Єв. Лк. з. 114 і Мт. з. 40.

10. Неділя Святих Отців: Гл. 6, Єв. утр. 10. **Веч. Вел.:** Блажен муж. Гди возв. воскр. 3. Вознес. 3, Отців: 4: Сл. Отців, Ін. Догм. гл. 6. Вхід. 3 Чтенія Отців, Стхвна воскр. Сл. Отців, Ін.: Вознес. Троп. воскр., Сл. Отців, Ін.: Возн. **Утр.:** Троп. воскр. 2 р. Сл. Отців, Ін.: Вознес. Сідал. воскр. (Кат. 17-а). Ангелський Собор. Іпакой гл. 6. Степ. воскр. гл. 6. Прок. Єв. Ів. з. 66. По 3-ій п.: Конд. Ікос. Возн. Сідал. Отців., Сл. Одців, Ін.: Вознес. По 6-ій п. Конд. Ікос. Отців., Честнійшую. По Свят Гдь Бог наш Світил. воскр. 10-ий., Сл. Отців, Ін.: Возн. Стхри хвалитні: воскр. 4, Отців 4, Сл. Отців, Ін.: Преблагосл. По Славословію вел. Воскрес із гроба. По Отп. вел. Сл. Ін.; стхра Єв. 10-а. **Літ.:** Антиф. 2 Празн., 3-ий звич. з прип. Возн. Троп. воскр. Вознес. Отців. Сл. Конд. Отців., Ін.: Конд. Возн. Прок. Алл. Прич. Нед. Отців. Задостойник: Вознес. Ап. з. 44. Єв. Ів. з. 56.

15. Віддання Вознесення: Все Возн., тільки: **Літ.:** Ап. з. 50, Єв. Ів. з. 57.

16. Субота Задушна: Заупокійні богослуження. **Веч.:** Єкт. за Упокой. Гди возв. Стхр 6: гл. 6-го і Суб. Мясоп. 3, Сл. Суб., Ін.: Догм. гл. 6-го. Місто прок.: Аллилуя. Стхвна гл. 6-го, Сл. Суб., Ін.: Суб. При кінці Троп. і Богор. За Упокой. **Утр.:** Місто Бог Гдь: Аллилуя. Троп. За Упокой. Проче все до канона як в Парастасі. На Хвалитех за Упокой. Славосл. мале і Стхвна гл. 6. Сл. Ін.: Суб. Задуш., Троп. як на вечірні. Отп. за Упокой. **Літ.:** Все за усопших. Ап. і Єв. дня і за успоших.

7. Сошествіє Святого Духа: Всеночне. **Вел. Веч.** і на кожнім богослуженню через цілий тиждень: Царю небесний, з коліноприклоненням. **Утр.:** Єв. Ів. з. 65. Воскр. Христ. опускається. **Літ.:** По Благослов. Царство: Царю Небесний з коліноприклоненням. Антиф. осібні. Ап. з. 3, Єв. Ів. з. 27. По отпусті сейчас співається Вечірня з колінопреклонними молитвами. **Загальниця через цілий тиждень.**

8. Пресвятої Тройці: Літ.: Антиф. 2 перші вчерашні, 3-ій звич. з прип.: Спаси ни Утішителю благий. Ап. з. 229 і 197, Єв. Мат. 75 і 116.

24. Неділя Всіх Святих і Ап. Вартол. і Варнави: Гл. 8, Єв. утр. 1. Гляди Устав Святого Полиєлейного в неділю. **Літ.:** Ап. з. 330 і 28, Єв. Мат. з. 38 і Лк. з. 51.

25. Початок Петрівки, що треває до 11 липня включно.

28. Пресвятої Евхаристії: Служба ця береться в слідуючу неділю. Попразденство зачинається від нині.

ЛИПЕНЬ

1. Неділя 2 по Сошествію і Празник Пресвятої Евхаристії: Недільна служба

опускається, а береться тільки служба Пресв. Евхаристії. **Літ.:** Антиф. всі три Празн. Троп. Сл. Ін.: Конд. Празн. Місто Достойно: Ірмос Празн. Ап. з. 149. Єв. Ів. з. 23. По заамвонній молитві торжественний Обхід з Найсв. Тайнами, Підчас него читаються при 4-ох приготованих Престолах Євангелія.

6. Пресвятого Серця Христового; Сострадання Пресвятої Богородиці: Якщо службу Серця Христ. береться нині, тоді Состр. Пр. Богор. береться завтра, в суботу, а якщо ні, тоді нині треба брати Состр. **Літ.:** Троп. і Конд. Состр. Місто Ап.: От книги Юдит чтеніє гл. 13, Єв. Ів. з. 61.

7. Різдво Івана Хрестителя: Всеночне. **Вел. Веч.:** Блажен муж. Гди возв. 8 стхр. Предтечі 8, Сл. Предт. Ін.: Пред. Чтеній 3, Стхри литійні. Сл. Пред. Ін.: Пред. Стхвна Пред. На благосл. хлібів троп. Пред. 2 р. і Богор. Діво 1 р. **Утр.:** Троп. Пред. 2 р, Сл.. Ін.: Богор. Усе Різдва Івана Хрестителя. **Літ.:** Ап. з. 112, Єв. Лук. з. 1 з переступками.

8. Неділя 3 по Сош. і Празник Серця Христового: Гл. 2, Єв. утр. 3. Всеночне. Служба недільна опускається, а береться тільки Серця Христ. **Утр.:** Єв. Ів. з. 36. **Літ.:** Ап. з. 306, Єв. Ів. з. 9 і 10.

12. Верховних Апостолів Петра і Павла: Всеночне: **Утр.:** Єв. Ів. з. 67. **Літ.:** Ап. з. 193, Єв. Мт. з. 67.

15. Неділя 4 по Сошествію і Полож. Ризи Пресв. Богор.: Гл. 3, Єв. утр. 4. Гляди Устав Празн. Богор. в неділю. **Літ.:** Ап. з. 93 і 320, Єв. Мат. з. 25 і Лк. з. 54.

22. Неділя 5 по Сошествію: Гл. 4, Єв. утр. 5. **Літ.:** Ап. з. 103, Єв. Мт. з. 28.

29. Неділя 6 по Сош. і Отців шести Соборів; Гл. 5, Єв. утр. 6. Гляди Устав Святого Полиєлейного в неділю. **Літ.:** Ап. з. 110 і 334, Єв. Мт. з. 29 і Ів. з. 56.

СЕРПЕНЬ

2. Пророка Ілії: Після уставу служба Пророка Ілії береться в слідуючу неділю, 5-го серпня. Де храм, там береться нині.

5. Неділя 7 по Сош. і Пророка Ілії: Всеночне. Гл. 6, Єв. утр. 7. **Веч. Вел.:** Блажен муж. Гди возв. стхр. 10: воскр. 4 і Прор. 6, Сл. Прор. Ін.: Догм. гл. 6. Вхід і чтеній 3. Литія Стхвна воскр. Сл. Прор. Ін.: Богород. Творець і Ізбавитель мой. На благосл. хлібів Богор. Діво 2 р. і Троп. Прор. 1 р. **Утр.:** На Бог Гдь Троп. воскр. 2 р., Сл. Прор. Ін.: Богор. Еже от віка утаеное. Сідал. воскр. Полиєлей і велич. Прор. без Сл. Ін. Ангел. Собор. Єкт. мала і Іпакой гл. Оба Сідал. Прор. Сл. Сідал. полиєл. Прор. Ін.: Богор. Степ. гл. 6. Прок. і Єв. воскр. 7-е. Канон воскр. і Прор. Катав.: Отверзу. По 3-ій п. конд. Ікос і Сідал. Прор., по 6-ій конд. Ікос воскр. по 9-ій: Свят Гдь Бог 3 р. і Світил. воскр. 7-ий, Сл. Прор. Ін.: Богор. воскр. Світил. На Хвалитех стхр 8: воскр. 4 і Прор. 4, Сл. стхра Єв., Ін.: Пребласл. По славосл. Воскрес із гроба. **Літ.:** Троп., воскр. і Прор. онд. воскр. Сл. конд. Прор., Ін.: Богор. Вся паче смисла гл. 2. Прок. Прич. і Алл. воскр. і Прор. Ап. з. 116 і 57, Єв. Мат. з. 33 і Лук. з. 14.

12. Неділя 8 по Сошествію: Гл. 7. Єв. утр. 8. **Літ.:** Ап. з. 124, Єв. Мат. з. 58.

14. Проісхожденіє Чесного Хреста і Мучеників Макавеїв: Від нині починається **Спасівка,** піст, що треває до 27 серпня, навечеря Успення, включно. **Веч.:** По отпусті винесення Чесного Хреста подібно, як в Суботу Хрестопоклінну. **Утр.:** По Славосл. вел. відбувається занесення Чесного Хреста з великого престола на тетрапод подібно, як це було в нед. хрестопоклінну. По відспіванню 3 р. Кресту Твоєму з поклонами, коли люди цілують святий Хрест, хор співає стихири: Прийдіти вірнії. **Літ.:** Троп. Хреста і Муч., Сл. Конд. Муч. Ап. з. 125 і 330, Єв. Ів. з. 60 і Мат. з. 38. По заамвонній молитві **водосвяття мале на памятку хрещення України, і благословення зілля.**

19. Неділя 9 по Сош. і Преображення Господнє: Гл. 8, Єв. утр. 9. Недільна служба опускається, а береться тільки Преображення. **Літ.:** Антиф. осібні. Ап. з. 65, Єв. Мат. з. 70. Місто Достойно: Ірмос Празн. По заам. молитві, або по отпусті свячення овочів.

26. Неділя 10 по Сош. і Віддання Преображення: Гл. 1, Єв. утр. 10. **Вел. Веч.:** Гди возв. 10 стхр, гл. 4, Преобр. 6, Сл. Преобр. Ін.: Догм. гл. Стхвна гл., Сл. Ін.: Преобр. Троп. воскр., Сл. Ін.: Преобр. **Літ.:** 2 перші антиф. Преобр., 3-ій звич. з прип. Преобр. Троп. воскр. і Преобр., Сл. Конд. воскр., Ін.: Преобр. Прок. Алл. нед. і Празн. Ап. з. 131, Єв. Мат. з. 72.

28. Успення Пресв. Богородиці: Всеночне. **Утр.:** Єв. Лук. з. 4. **Літ.:** Ап. з. 240, Єв. Лук. з. 54. По отпусті свячення зілля.

ВЕРЕСЕНЬ

2. Неділя 11 по Сош. і Попразден. Успення: Гл. 2, Єв. утр. 11. **Вел. Веч.:** Блажен муж. Стхр. воскр. 4, Успен. 3 і Свят. 3, Сл. Успен. Ін.: Догм. Стхвна воскр., Сл. Ін.: Успен. При кінці Троп. воскр., Сл. Ін.: Успен. **Утр.:** Троп. воскр. 2 р,. Сл. Свят. Ін.: Успен. До Канона все служби воскр. По 3-ій п. конд. Ікос і Сідал. Успен. по 6-ій конд. і Ікос воскр. по 9-ій Світил. воскр., Сл. Ін.: Успен. На хвалитех стхр воскр. 4 і Успен. 4, Сл. Стхра єванг., Ін.: Преблагосл. **Літ.:** Антиф. нед. Троп. воскр. і Успен., Сл. конд. воскр., Ін.: Успен. Прок. і Прич. і Алл. воскр. і Успен. Ап. з. 141, Єв. Мат. з. 77.

5. Віддання Успення: Все празника. **Літ.:** Ап. з. 240, Єв. Лук. з. 54.

9. Неділя 12 по Сошествію: Гл. 3, Єв. утр. 1. **Літ.:** Ап. з. 158, Єв. Мат. з. 79.

11. Усікновення Чес. Голови Ів. Хрестителя: Празник цей переносится з всеночним на слідуючу неділю, 16 вересня, **але піст заховується нині.**

16. Неділя 13 по Сош. і Усік. Ч. Голови Івана Хрестителя: Гл. 4, Єв. утр. 2. Всеночне. **Веч. Вел.:** Блажен муж. Гди возв. стхр. 10: воскр. 4 і Пред. 6, Сл. Пред. Ін.: Догм. Вхід і чтеній 3. Литія. Стхвна воскр., Сл. Пред. Ін.: Богор. На благосл. хлібів Богор. Діво 2 р. і Троп. Пред. 1 р. **Утр.:** На Бог Гдь Троп. воскр. 2 р., Сл. Пред. Ін.: Богор.: Єже от віка утаєнноє. Сідал. воскр. Полиєлей і величанія Пред. без Слава Ін. Ангел. Собор. Єктенія мала і Іпакой гл. Усі Сідални Пред. Сл.: Сідал. полиєл. Пред. Ін.: Богор. Степ. гл. 4. Прок. і Єв. воскр. 2-е. Канон воскр. і Пред. Катав.: Отверзу. По 3-ій п. конд. Ікос і Сідал. Пред. по 6-ій конд. Ікос воскр., по 9-ій Свят Гдь Бог 3 р. і Світил. воскр. 2-ий. Сл. Пред. Ін.: Богор. воскр. Світил. На хвалитех стхри воскр. 4 і Пред. 4, Сл. стхра єванг., Ін.: Преблагосл. По славосл. Воскрес із гроба. **Літ.:** Троп. воскр. Пред. і конд. воскр. Сл. Конд. Пред., Ін.:: Богор. Прок. Прич. і Алл. воскр. і Пред. Ап. з. 166 і 33, Єв. Мат. з. 87 і Мар. з. 24.

21. Різдво Пресвятої Богородиці: Всеночне. Все Празника. **Літ.:** Ап. з. 240, Єв. Лк. з. 54.

23. Неділя 14 по Сош. і Попразд. Різдва Пресв. Богородиці; Неділя пер. Воздвиженням: Гл. 5, Єв. утр. 3. Устав той сам, що на 2-го вересня, лиш:**Літ.:** Все воскресне і Різдва Пр. Богор., а прок. і Алл. нед. пер. Воздв. Ап. і Єв. нед. пер. Воздв. Ап. з. 215, Єв. Ів. з. 9. і ряд. нед., ап. з. 170, Єв. Мат. з. 89.

27. Воздвиження Чесного Хреста: Всеночне. Перед Вечірнею з всеночним виносится Чесний Хрест із Захристії на головний престіл подібно, як в нед. Хрестопоклінну, а на Утрені підчас Славословія переноситься його на тетрапод, де по Трисвятім відбуваються поклонення при співанню ектенії Помилуй нас Боже, а на кожний її член хор співає 24 р. Господи Помилуй. **Літ.:** Ап. з. 125, Єв. Ів. з. 60. **Нині заховуємо піст.**

29. Субота по Воздвиженню: Літ.: 2 перші Антиф. Воздв., 3-ій звич. з прип. Воздв. Троп. і Конд. Воздв. Прок. **Алл.** і Прич. Воздвиж. Ап. з. 125, Єв. Ів. з. 30.

30. Неділя 15 по Сош. і по Воздвиженню: Гл. 6, єв. утр. 4. **Вел. Веч.:** Блажен муж. Стхри воскр. 4. Воздв. 3 і Мч. Софії 3, Сл. Софії, Ін.: Догм. Стхвна воскр. Сл. **Свят. Ін.:** Воздв. При кінці **Троп. воскр.,** Сл. Свят. Ін.: Воздв. **Утр.:** Троп. воскр Дві рядові Катизми з малими Єктеніями: Сідал. воскр. з Богор. Непор. (Кат. 17-а). Ангел. Собор. Єкт. мала. Іпакой гл. 6. Прок. Єв. 4-е. (Луки з. 112); стхра по нім: воскр. Канони: воскр. і Воздв. Катав. Крест начертав. По 3-ій п. Конд. Ікос: Празн. Конд. Свят. Сл. Сідал. **Свят. Ін.:** Празн. По 6-ій конд. Ікос: воскр. На 9-ій п. Чеснішую. По 9-ій: Свят: Гдь Бог наш 3 р. Світ.: воскр. 4-ий; Сл. Свят. Ін.: Празн. Стхри хвал.: воскр. 4; Празн. 4; Сл.: стхра єванг. 4-а; Ін: Преблагосл. По Славосл. вел.: Воскрес із гроба. **Літ: Два перші** антиф. Празн., 3-ій звич. з прип. Празн. Троп. воскр. і Празн.; Сл. Конд. воскр., Ін.: Празн. Прок. Алл. Празн. Задостойник: Празн. Ап. з. 203, в. Мар. з. 37. тільки нед. по Воздв.

ЖОВТЕНЬ

7. Нед. 16 по Сош. і Ап. Єв. Ів. Богослова: Гл. 7, Єв. ітр. 5. Гляди Устав св. Бдінного в неділю. **Літ.:** Ап. з. 181 і 73, Єв. Мат. з. 105 і Ів. з. 61.

9. Апост. і Єванг. Івана Богослова: Служба ця разом з всеночним переноситься на неділю 7-го жовтня.

14. Неділя 17 по Сош. і Покров Пресв. Богородиці: Всеночне. Гл. 8, Єв. утр. 6. Гляди Устав Богородичного Празника **в** неділю. **Літ.:** Ап. з. 182 і 320, Єв. Мат. з. 62 і Лк. з. 54.

Іван Франко

З Новим Роком

З Новим Роком, браття милі,
В новім щастю, в новій силі,
Радісно витаю вас
І бажаю, щоб в здоровлю,
В мирі, з братньою любовю,
Від тепер ішов вам час.

І бажаю, щоб трудяще
Те життя вам якнайкраще
Без біди минуло всім;
Щоб думками ви міцніли,
Багатіли, не бідніли,
Щоб веселий був ваш дім.

І бажаю, щоб ми згідно,
Сміло, свідомо, свобідно
Йшли до спільної мети:
В своїй хаті жить по свому
Не коритися нікому,
Лад найкращий завести.

Щирій праці Бог поможе!
Дай вам, Боже, все, що гоже!

21. Неділя 18 по Сош. і Отців 7 Собору: Гл. 1, Єв. утр. 7. Гляди Устав Святого Полиєлейного в неділю. **Літ.:** Ап. з. 188 і 334, Єв. Лук. з. 17 і Ів. з. 56.

28. Неділя 19 по Сош., і Празник Христа Царя: Гл. 2, Єв. утр. 8. Воскресна служба опускається. Всеночне. **Утр.:** Єв. Лк. з. 95 з переступками. **Літ.:** Ап. з. 250 і 251 від слів: Благодаряще Бога аще ли небесная. Єв. Ів. з. 59 (ст. 33-37) від слів: вийде Пилат послушает гласа моєго. **Веч.:** Вход. прок.: Кто Бог велій. Отпуст великий.

ЛИСТОПАД

4. Неділя 20 по Сошествію: Гл. 3. Єв. утр. 9. **Літ.:** Ап. з. 200, Єв. Лук. з. 30.

8. Великомученика Димитрія: Всеночне. Єв. утр. Мат. з. 36. **Літ.:** Ап. з. 292. Єв. Ів. з. 52.

11. Неділя 21 по Сошествію: Гл. 4, Єв. утр. 10. **Літ.:** Ап. з. 203, Єв. Лук. з. 35.

18. Неділя 22 по Сошествію: Гл. 5, Єв. утр. 11. **Літ.:** Ап. з. 215, Єв. Лук. з. 83.

21. Архистратига Михаїла: Всеночне Єв. утр. Мат. з. 52. **Літ.:** Ап. з. 305, Єв. Лук. з. 51.

25. Неділя 23 по Сош. і Сщмч. Йосафата: Гл. 6, Єв. утр. 1. Гляди Устав Святого Бдінного в неділю. **Літ.:** Ап. з. 220 і 311, Єв. Лк. з. 38 і Ів. з. 36.

ГРУДЕНЬ

2. Неділя 24 по Сошествію: Гл. 7, Єв. утр. 2. **Літ.:** Ап. з. 221, Єв. Лук. з. 39.

4. Введення в Храм. Преч. Діви Марії: Всеночне. **Утр.:** Єв. Лук. з. 4. **Літ.:** Ап. з. 320, Єв. Лук. з. 54.

9. Неділя 25 по Сошествію: Гл. 8, Єв. утр. 3. **Літ.:** Ап. з. 224, Єв. Лук. з. 53.

16. Неділя 26 по Сошествію: Гл. 1, Єв. утр. 4. **Літ.:** Ап. з. 229, Єв. Лук. з. 66.

19. Св. Чудотворця Николая: Всеночне. Єв. утр. Ів. з. 36. **Літ.:** Ап. з. 36. **Літ.:** Ап. з. 335, Єв. Лук. з. 24.

22 Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії: Устав Празника Богородичного в будні. **Літ.:** Ап. з. 320, Єв. Лук. з. 3.

23. Неділя 27 по Сош. і Попразд. Непор. Зачаття: Гл. 2, Єв. утр. 5. Гляди Устав Попразденства в неділю. **Літ:** Ап. з. 233, Єв. Лк. з. 71. **Слідує седмиця 28.**

30 Н.еділя Праотців: Літ.: Ап. з. 257, Єв. Лк. з. 76. **Слідує сермиця 29.**

Канадійський Спосіб Життя

Канада сьогодні є провідною державою в дальшім розвитку цивілізації. Своїм простором вона не є найбільшою в світі. Не є вона першою своєю економічною силою, збройною силою або скількістю свого населення, однак в сфері впливів, на полі міждержавної політики й розвитку ідеального способу життя -- вона безперечно стоїть в проводі.

Про це неможливо докладно заговорити в короткій статті, як оце, щоби представити вповні канадійський спосіб життя. Требаб цілого тому. Все таки можна зрозуміти головні риси цього життя навіть і з короткого опису.

Канадійці в цей неспокійний в світі час живуть досить спокійно і розмірно безпечно. Амбіцією пересічного канадійця є жити не життям багацьким, а радше багатим життям.

Якщо канадійці грішать в якім згляді відносно цього життя, то лише в тім, що вони з ним так зжилися, що воно стало річчю буденною, принятою. Пересічний канадієць мало коли застановляється над тим, що ця свобода, якою він кожного дня живе, і що ці всі закони й правила, з яких він кожної хвилини користає, не впали з неба, ніхто їх йому не дав в дарунку, але треба було в минулих часах здобувати їх повільно й з труднощами.

Сила канадійського патріотизму і високий рівень його ідеалів проявляються в кількох явищах. Канада є одинокою країною на великім континенті кількох республик, однак її нарід має свободу окремішних прикмет. Ця свобода й ці закони створилися й повстали з душі й серця самого народу — з його власної волі. Помимо того, Канада все таки остається в колі великих держав Британської Спілки Народів. Її подвійність культур— анґльо-саксонської й французької, дає її кваліфікацію бути одною з передових держав в міждержавних відносинах.

Канадійська держава складається не з одного народу, так як декотрі держави в світі, а з ріжних народностей. Французькомовні канадійці мають за собою більше американських поколінь як котра інша народна ґрупа приналежна до білої раси на цім континенті, за виїмком хіба тільки еспанців. Їхня енерґія, запальчивість і родинна стисліть були потрібними прикметами перших поселенців в цім краю. По них прибули сюди скотляндці, анґлійці, ірляндці й велші — з своїм респектом до законів і правил, ощадністю, працьовитістю й повздержливістю. До прикмет цих народів додані були пізніше інші, інших народностей, між ними й витревалість, працьовитість та ощадність українців. Сьогодні всі вони канадійці.

Коли перші поселенці прибули до береґів Канади, бритійці й французи вже були висококультурними народами в своїх державах. Вони мали традиції в своїй літературі, мистецтві й науці. В них теж були кріпко збудовані соціяльні або суспільні порядки, які ще й до тепер служать за основу західної цивілізації.

З культур всіх народностей в Канаді повільно твориться питома канадійська культура. Є це процес дуже повільний і постепенний, однак він йде своїм кроком. Та замітне є те, що ріжні культури народів яких, доля кинула в Канаду, спільно творять щось нове, щось своє власне, відмінне від властивостей інших країн. І все те твориться завдяки співжиттю цих народів, живучих на канадійськім терені. Ось так твориться нова держава.

Ми знаємо вже, що найбільша й наймогучніша держава в світі не є та, в котрій є тільки один рід культури й одна монотонна національна струя, але кілька культур, кілька традицій, і спільність духа.

Канадійці не є демонстративним народом і не чваняться своїми традиціями де це не є на місці. Вони є більше скромні й консервативні, однак глибоко горді з дотеперішних великих здобутків своєї держави на міждержавній арені. Рівночасно вони вповні свідомі своїх недомагань. Ось декотрі з них: величезна територія тундрів на півночі; порт Монтреал від-

далений около тисячу миль від моря; столиця Оттава лише около 45 миль від іншої держави — Злучені Держави Америки; головна заселена територія Канади є лише пасмою здовж американської границі. Серед таких обставин і ґеоґрафічних прикмет нарід мусить бути постійно на увазі і мусить бути готовий до приспособлення себе до існуючих обставин.

А все таки Канада грає дуже важну ролю в міждержавній політиці, а в додатку до того ще й є одним з осередків світових справ. Канада має свої брами отворені на схід, на захід і на південь, а також і на північ. Іншими словами, ми живемо на перехрестю головних шляхів міждержавних відносин.

На цім перехрестю ми збудували державу, в якій життя багато краще як в інших державах. В цім ми пережили немало труднощів і небезпек. Щоби мати рівень життя такий високий як він сьогодні в Канаді є, потрібно було тяжкої праці й уважної та вмілої господарки.

Був час, в минулім, коли канадійці мусіли виривати прожиток від природи з тяжким трудом. Вони мусіли будувати доми з дерев видобутих з грубих лісів, робити власними руками одіж та продукувати власну поживу. Куплених товарів тоді не було. Працювати мусіли не лише мущини, але також жінки й діти. А розривок майже не було хіба один — спочинок.

Сьогодні вже не те. Ми вже не мусимо продукувати потрібних в щоденнім життю товарів власними руками, в дома. Маємо велике число ріжних фабрик. Все це прийшло в наслідок мозольної праці не лише рук але й умів, і то в короткім розмірно часі. Сьогодні ми маємо всі ті вигоди й прилади, яких мають люди в державах століттями тому засновані і з довгою історією за собою.

За минулих кілька десяток років Канада зробила великий поступ в розвитку суспільних забезпек. Такі забезпеки існують в інших державах, головно в европейських, вже довгий час, та Канада ще дуже молода держава і неможливо сподіватися того само від неї. Такі справи заберають довший час для розвитку. Все таки ми сьогодні маємо вже пенсії для старців, для сліпих, для вдів, для сиротів, для ветеранів, а в додатку до них пенсію для родин. Маємо також асекурацію від безробіття й від немічности набутої підчас праці. Уряд видає кожного року величезні суми гроша для забезпечення здоровля людей.

Хотяй це зачислюється до прикмет демократичного ладу, то демократія сягає далеко дальше. Вона міряється тим, що населення є найбільше можливо вільне від ріжних урядових ограничень, обмежень, законів, правил і т. п. В диктаторській державі таких ограничень і обмежень прав громадянина є дуже а дуже багато, і це власне є головною прикметою диктатури. Зрозуміло всім, що держава, хочби як демократична, не може існувати без правил і законів. В Канаді їх є менше як в багатьох інших державах. Це є доказом того, що канадійці є демократичним народом не поверховно, але в щоденнім життю, і що вони демократію практикують спонтанічно, без наказів.

Демократичний устрій в Канаді був постепенно створений не одною особою або особами в уряді, але з бажання більшости громадян. Він прийшов з свобідної волі й вислову бажань самих канадійців. Ніхто нам того устрою не накидав, як це є в інших країнах, де люди мусіли принимати певні розпорядки й накази згори.

В Канаді маємо також право на особисту гідність. Цього нема вже в багатьох країнах. Вона пропала з перебранням влади диктуючих осіб.

Ми маємо право думати про ріжні державні й суспільні чи там громадські справи зовсім свобідно, і цим способом вирішувати важні питання й проблєми. Наш уряд в Оттаві чи в провінції діє на підставі цих наших опіній і рішень. Вони руководяться опініями населення і на підставі цих загальних опіній вводять відповідні законодавства.

Наші уряди не вмішуються в карієри поодиноких осіб і не ставлять їм ніяких перепон. Певні правила мусять, розуміється, бути сповнені, однак їх є якнайменше. Засадою в нас є те, що нехай кожний і кожна йде своїм власним шляхом амбіцій і бажань, так довго як вони не перескаржають напрямкам інших осіб, співгромадян.

Ми не віримо в те, щоби уряд примушував нас до доброго громадянства. Добре громадянство не походить з примусу, коерсії або накинення волі інших осіб. Воно повинно виринати спонтанічно, з власної волі, з власного бажання. Поша-

на прав ближнього є головною засадою нашого устрою.

Бути добрим громадянином Канади не є тяжко. Потрібно лише повиновуватися законам і шанувати права наших співгромадянів, з якими спільно живемо. Добрий канадієць поводиться цею засадою всюди й завжди, чи то в малім колі своїх сусідів і знайомих, чи то в ширшім колі, орґанізаційнім.

Громадяни даної держави мусять мати бажання бути добрими громадянами і помагати своїм урядам в задержанню порядку. Коли цього бажання в них нема, то заледво чи уряд може успішно до того їх змусити. Або коли таке примушення буде, то це вже не буде демократичний устрій і його існування непевне. Демократія може існувати не під тягарем законів і під примусовим виконуванням їх, а радше на підставі добровільної кооперації.

Демократичний устрій це форма правління, в котрій нарід рядить самий собою через спільне нараджененяся й компроміс. Найціннішими здобутками канадійців є право голосувати свобідно для вибору своїх представників в урядах, і право голосувати тайно балотами.

В Канаді всякий уряд, великий чи малий, є вибраний вільними голосами. Всі ці уряди є рівночасно відповідальні перед своїми виборцями. Кабінет міністрів, який в дійсности рядить краєм і контролює всіми ділянками державного життя—політичною, економічною, закордонною, фінансовою, суспільною і т. п., складається з осіб вибраних виборцями до парляменту. Кожний міністер, який веде певним міністерством, відповідає за діла в своїм департаменті перед парляментом, який є виразником бажань і опіній населення.

В канадійських публичних справах не грає ролі расове або національне походження. Кожний громадянин, чи він убогий чи багатий, має право голосувати і бути вибраним до котрого будь уряду.

В парляменті конечною для доброго правління є добра й сильна опозиція. В диктаторських державах опозиції нема і її не може бути, бо її уважається за ворога народу. В таких державах існує тільки одна партія, а щоби змінити уряд або

його форму потрібно аж кровавої революції. В демократичній країні такі зміни заходять без жадних революцій і без проливу одної краплі крови.

Канадійські уряди, домініяльний або провінціяльні, не можуть заводити законодавств без засягнення перш всего опінії громадянства. Колиб вони пробували рядити без такого засягнення загальної опінії, вони в дуже скорім часі малиб проти себе своїх виборців і при найблищих виборах їхньому урядуванню прийшовби передчасний кінець.

Канада мусить пильно слідити й цікавитися справами світовими. Вона мусить мати певну закордонну політику. Того вимагають обставини. Канада не може жити сама в собі, без торговлі з іншими державами, бо її продукція кількох товарів — харчевих і лісових, є багато більша ніж її потрібна для власного життя. Вона мусить мати на них купців. Для того вона мусить мати добрі й близькі відносини з своїми сусідами й з дальше положеними країнами. Це до великої міри є підставою її закордонної політики.

Канада потребує миру мабуть більше як декотрі інші краї. Війна для неї є дуже шкідливою. З закордонної торговлі вона має около одну-третину свого державного доходу. Коли ця закордонна торговля зменшується, з того сейчас терпить кожний робітник.

Щодо релігії, кожна особа в Канаді має повне право належати до котрої будь церкви і хвалити Бога так як вона сама того бажає. Жадний уряд в цю особисту справу громадянів не вмішується. Навпаки, вони заохочують громадян до церковної приналежности бо це робить з них кращих громадянів. Віруючий громадянин є багато більше пожаданий ніж невіруючий.

Мабуть одинокими невіруючими громадянами є комуністи. Ці люди належать до найнищої катеґорії громадянів. В додатку до того, що вони не вірять в жадну церкву або в релігію взагалі, вони теж не є лояльними супроти канадійських урядів. Законам вони повиновуються, однак лише з боязні перед нараженням себе на страту ласки в свого власного бога, який ними контролює на далеку віддаль.

Освіта для молодих канадійців є доступна всюди. До публичної школи мусить учащати кожна дитина, а майже кожний і кожна йде до вищої школи по закінченню публичної науки. Одинокою перепоною в теперішний час є те, що майже в кожній провінції є дещо відмінні стандарти, вимоги і спосіб навчання. За те молодий студент або студентка має до вибору досить велике число університетів, колеґій та інших наукових інституцій.

Для старших віком людей є всякі можливости набути освіту поза шкільною лавкою. Є ріжні кореспонденційні школи і курси, а хто хоче, може здобути знання читанням відповідних книжок і підручників. Навчання для старших є дуже важне в демократичній державі, бо чим громадянин має більше знання, тим з нього кращий громадянин. Там де нема знання, закорінюється всяке темне й шкідливе поняття про ріжні громадські й суспільні справи.

Канада має чи не найкращих і найбільше справедливих суддів з всіх держав на світі. Судді не є вибрані але назначені на ціле життя ґенеральним-ґубернатором, коли це відноситься до вищих посад, а ґубернатором в провінції коли це має бути суддя на нищім рівні. Судді зобовязані не брати участи в політиці і не голосувати. Їх уважається за осіб з великими відповідальностями. Вони зобовязані вирішувати кожну судову справу з найбільшою справедливістю і згідно з державними законами.

В кримінальних справах нема ріжниці щодо провінцій. Є тільки один кодекс кримінального закону на цілу Канаду. Щодо цивільних законів, то кожна провінція має деякі свої власні правила, відмінні від інших.

Функцією суду є боронити громадянина перед тими, які хотять його в який будь спосіб використувати. Кожний, який відчуває покривдження кимсь іншим, має право віднестися до суду за справедливістю. Канадієць має право жити як він самий хоче, лише мусить шанувати закони, яких він самий поміг ухвалити своїм голосованням на посла.

Канадійська поліція є чи не найбільше відданою свойому завданню з всіх поліцій в світі. Це можна сміло сказати про Королівську Канадійську Кінну Поліцію. Вона знає свої права і цивільні свободи докладно, бо це їх фахом. Вона має стерегти права ухвалені й введені голосуючим громадянством. Кожний поліцай є близьким приятелем і хоронителем гро-

мадянина. Поліція взагалі стоїть постійно на сторожі державного й суспільного порядку. Не так воно є у всіх країнах.

Канада, як згадано повище, є ще дуже молодою державою. Перед нею є велика і світла будучність. Канадійці глядять сміло в будучність знаючи добре, що перед ними є шлях, який веде до ще більшого добробуту як теперішний. Нагадуються слова французького славного Вольтера, який сказав недовго перед своєю смертю: "Щасливі є молоді люди, бо вони побачать великі події."

Ми, канадійці, не посягали й не посягаємо по те, котре до нас не належить. Ми хочемо лише задержати своє власне, а рівночасно хочемо, щоби й інші держави та народи тої засади придержувалися. Ми хочемо миру й добробуту для всіх. Ми хочемо, щоби всі народи жили згідливо й спокійно, та шанували одні других, так як добрі люди в сусідстві.

Будучи добрими громадянами своєї країни, ми тим самим помагаємо здійснювати той ідеальний лад.

М. Г. Гикавий

З пімсти

Проходжуються в парку чоловік і жінка, давно одружені, і бачать як на лаві сидять двоє молодих людей і кохаються. Виглядає наче молодець ось-ось дівчині освідчиться. Жінка каже до свого чоловіка:

— Закашляй. Може це спамятає його бо він готов завязати собі з нею світ.

— Нехай вяже, ... каже чоловік — а мене хто спамятував коли я освідчився перед тобою?

КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР ЗБИРАЄ ЗБІЖЖЯ

Осінною порою всюди по західних степових провінціях Канади можна бачити оттакі картини, як оце: фармер збирає своє збіжжя підчас жнив.

Спомини Українських Піонірів

Осип Олеськів в Канаді 1895 Року

Старші українці в Канаді пригадують, що в перших часах української імігдації приїздив до Канади Др. Олеськів, щоби цю країну оглянути.

До Канади Др. Осип Олеськів приїздив 1895 року, цебто перед 55 літами.

В тих часах по Галичині вешталося багато агентів, які намовляли людей їхати до Бразилії на бразилійський кошт. Та було відомо, що там ходило про імігрантів плянтаторам кави і бавовни, і коли вони імігрантів дістали, то дуже погано з ними обходилися. І тоді то Т-во Просвіта у Львові просило Др. Олеськова, щоби зібрав відомости і написав книжечку про Бразилію. В році 1895 Просвіта видала його книжечку п. з. "Про Вільні Землі."

Та починалася й імігація до Канади, отже Др. Олеськів виїхав 1895 р. до Канади, щоби самому побачити життя українців, які тут вже були, та життя других людей. При кінці 1895 року вийшла його друга книжечка "О Еміграції", вже про Канаду, видана Т-вом М. Качковського.

Канаду він переїхав зі Сходу до Заходу, бував в українців, які вже тут жили, відвідував також німців кольоністів, що заїхали були зі Східної Галичини.

Ось один інтересний спомин Олеськова: Питає він українську розхрістану жінку в Канаді, чому вона така нечепурна, а вона: ' А хіба тут є до кого вбиратися?"

Бачив він, що тодішні українські кольоністи стільки праці вкладали в те, щоби забезпечити себе матеріяльно, що занедбували культурну сторону життя, і про те він так висловився:

"Все вказує, що наші кольоністи до кількох літ дібються добробуту, але тепер, серед тяжкої початкової роботи, занедбались так, що під верствою бруду не виглядають на образ і подобіє Боже..."

В своїй другій книжечці описав він і Канаду і З.Д.А. і показав ті відносини, що тоді були, отже настільки познайомив тодішний галицький читаючий загал з тим чужим світом, до якого тоді українці вибиралися.

Що-ж до особи самого Др. Олеськова, то родився він 28 вересня, 1860 р., в Скваряві Новій, Жовківського повіту в Галичині, в священичій родині. Мав брата, Володимира, що був 8 літ в Америці, отже той дав також Осипови багато відомостей.

Осип скінчив фільозофічний виділ в Львівськім Університеті і зложив докторат. Був також на науковій практиці в Німеччині. З університетських часів жив дружно з Іваном Франком.

Інтересувався головно піднесенням матеріяльного добробуту селян і в селі Прошовій, Тернопільського повіту, відкрив поклади каменя, пісківця і заснував каменярську школу, де багато селян підучилися каменярства. Існувала вона кілька літ.

Був в Сокалі директором учительського семинаря, де завзято обороняв права української мови.

Помер 18-го жовтня, 1903 р. у Львові і похований тамже на Личаківськім цвинтарі. Професори зі Сокаля несли його домовину.

Дочка його, Софія Федорчакова, була директоркою жіночої школи Українського Товариства Педагогічного ім. Грінченка у Львові.

Ще згадатиб, що в Канаді українці були назвали в Манітобі почту в память побуту Др. Олеськова в Канаді — "Олеськів." Була вона в простій лінії около 60 миль на полудне і трошки на схід від Виннипегу, а 86 миль залізницею. Існувала вона до около 1906-7 року, коли туди пішла залізниця і почту в тій околиці на-

ГАРНИЙ Вигляд є
Нагло поліпшує Вигляд Вашого Волосся
Цей BRYLCREEM Вигляд
A PERFECT HAIR DRESSING
BRYLCREEM
COUNTY PERFUMERY COMPANY LTD. LONDON, ENG. TORONTO
Понад 45,000,000 продається річно!

звали "Толстой," мабуть за порадою когось з чужих. А первісно почта "Олеськів" була в хаті Олекси Яремія.

Це кілька відомостей, які належать до перших часів, коли українці почали з Галичини до Канади прибувати.

Спомини Михайла Цитульського, з Монтреалу

Я походжу з села Вербівці, теребовельського повіту, в Західній Україні. Нас було чотири сини і дві дочки. Поля не було, отже треба було їхати у світ за очи шукати кращої долі. Перший виїхав до Канади мій брат Онуфрій в 1904 році і перебував в Монтреалі. В 1906 році він приїхав з Канади до дому і коли постановив вертати до Канади, зібралося нас ще 15 хлопців їхати з ним за море.

Як ми мали вже їхати, про наш намір довідалася австрійська жандармерія і арештувала нас до військового перегляду. Перегляд той (асентерунок) відбувся в Будзанові. Нікого з нас не вибрали, бо ми були замолоді.

Дня 10 березня 1907 року ми виїхали зі свого села до Теребовлі, де всіли ми до залізничого поїзду, котрим заїхали аж до Освенціма, де відбулися лікарські оглядини наших очей. Усі лікарі і перекладчики були жиди. По лікарських оглядинах поїхали ми до Гамбурґу, де затрималися три дні і три ночі. Звідти переїхали ми до Антверпії в Бельґії, де чекав вже на нас "великий" корабель "Монтезума". Корабель цей возив з Америки до Европи худобу, а з Европи до Америки — людей. На кораблі тім давали нам все їсти оселедці і риж з родзинками.

Десь з початком квітня приїхали ми до Квебеку. Тут знову зекзаміновано наші очі. З Квебеку привезли нас до Монтреалу. З залізничої стації в Монтреалі мій брат пішов до свого знайомого, Миколи Краєцького, і вони забрали нас на мешкання до Дрогобицького, який мешкав при вулиці Ґренд Транк, Пойнт Ст. Чарлс. Дільниця міста Монтреалу, Пойнт Ст. Чарлс, не виглядала тоді так як виглядає тепер. Хідників не було. На вулицях було повно ям і сміття. По мешканнях не світив ніхто електрикою а нафтою, у трамваєвих возах палили в "пєцках." Наших людей не було багато; здається мені, що поляків було більше.

По трох днях після приїзду до Монтреалу, став я до праці при водяних рурах в місті. Працював я день і ніч і тут вірвало мені при роботі палець. Як побачив це наставник, відправив мене з роботи. За три дні пішов я до шпиталю. Не знав я говорити в шпиталі, то-ж розговорювалися зі мною там, як то кажуть, "на міґи." Після операції, як відпустили мене до дому, я блукав по монтреальських вулицях від 11-ої години перед полуднем до 4-ої години ранку другого дня, бо не знав де мешкаю. Коло Виндзор стації побачив я якогось французького священика. Злапався я його одежі і він запровадив мене на стацію. Там розговорився я з якимсь жидом переводчиком і він завів мене до трамваю, яким я заїхав на вулицю Сентер і аж тут я знав де находжуся.

Роки 1907 і 1908 були роками безробіття. Люди дуже бідували. Праці не можна було ніде дістати. Що дня ходили ми на міську "домпу" і там шукали за якими будь старими черевиками, чи лахами, щоб було в чім ходити. Французи обходились з нами дуже не по людськи. Здирали з нас на вулицях капелюхи, кидали на нас камінням то кулями з снігу; в хаті де ми мешкали, вибивали нам вікна. Нераз мусіли ми вибирати пружини (спрінґи) з наших ліжок, закладали їх на вікна, щоб в той спосіб забезпечитися від вибиття вікон підчас сильних морозів.

В помешканню де я жив було 27 мущин. Що ранку виходили ми шукати за роботою, якої ніде не було. Як стрінули ми по дорозі якого пекаря, то у цей чи другий спосіб ми старалися з хлібом до дому прийти. Нераз переймали ми французів і відплачувалися їм за всі ті пакости, котрих від них натерпілися. Поліція

всему тому приглядалася, але нічого не казала.

В 1908 році став я до роботи в скотобойні, бити худобу. Платили мені 75 центів за 10 годин роботи. Жив печінками і легенями, які приносив до дому за пазухою. Вугля на опал збирали ми по вулицях. Вугля розвозили тоді возами і багато його розсипалось.

В скотобойні робив я шість місяців. Тоді приїхала до мене до Монтреалу моя наречена. Вона стала до праці за шість долярів на місяць і давала мені поміч. Одружився я з нею таки в 1908 році в русскій православній церкві при вулиці Жарден. Священик хотів заплати за вінчання, однак як не мав чим йому заплатити. По шлюбі пішли ми до фотоґрафа, якому я також не мав чим заплатити. Він, однак, зробив нам дві світлини даром, щоб могли ми післати їх нашим родичам. Ми вислали до старого краю наші фотоґрафії, а звідти родичі прислали нам черевики і трохи одежі.

В 1909 році приїхали до мене два хлопці з мого села і привезли з собою по десять долярів. Вони стали до роботи в шкіровні, а я в підківні. За літо заробив я триста долярів. Жінка захорувала. Віддав її до шпиталю і з трох соток долярів остало пять долярів.

Став я на ґалєрії та думаю. Підходить до мене властитель дому і каже, щоб я винаймив у нього будку, яка стояла на розі вулиць Ричардсон і Шерер. Питаю його кілько хоче. Каже пять долярів. Дав я йому пять долярів і остався без цента. Вичистив я ту будку, позичив в хлопців пару центів і до 11-ої години в ночі вторгував я в ній 11 долярів, а до місяця заробив в тійже самі будці 400 долярів.

Став я тоді спроваджувати з Німеччини і Австрії дрібні річи, такі як: гармонійки, дрімби, циґарнічки, помади на вуса й інше. З 200 долярів, які я заплатив за товар з Европи, зробив я 600 долярів. Відтак купив я фотоґрафічний апарат і знимав на вулицях фотоґрафії. Брав я за одну фотоґрафію по 10 центів. Це оплачувалося мені дуже добре. Заробляв я денно від 5 до 10 долярів. Відтак продавав я патентовані медицини, які спроваджував зі старого краю і з Ню Йорку. В тому-ж самому часі продавав я також лоти в Лонґейл. Що неділі давав мені Сі-Пі-Ар три ваґони і льокомотиву і я возив людей оглядати лоти. Один лот коштував тоді 19 долярів. Потім заложив я ґалянтерійний склеп з убранням. На тім інтересі стратив я 1000 долярів, бо жиди мене бойкотували і я не мав де купувати товарів.

В 1922 році став я до спілки з громадянином Гнатюком. Ми заложили фабрику легких напитків під іменем "Лоріє Сафт Дрінк Ко." На тім інтересі стратили ми 11,000 долярів. Жиди знову нас збойкотували. По тім інтересі заложив я фабрику "жавел води," на якій я знову збанкротував, бо мав завелику конкуренцію зі сторони французів. Відтак заложив я склеп мішаних товарів з продажжю пива. Склеп той заміняв я за реальність.

Вкінці заложив я бюро продажі реальностей, яке провадив я зразу з громадянином Редкевичем і Ковальським, а тепер проваджу сам.

Коли я приїхав в 1907 році до Канади, не було в Монтреалі жадних українських товариств. В 1908 році заложено Товариство Українських Переселенців, яке мало своє приміщення при вулиці Дарґерон. Пізніше це товариство перемінилося в запомогове товариство "Самопоміч," яке існує до тепер і гарно розвивається.

Перед першою світовою війною заложено в Монтреалі, в околиці Пойнт Ст. Чарлс, "Товариство Просвіта ім. Тараса Шевченка." Товариство те містилося з початку "в лайні" при вулиці Шірер, а відтак перенеслося до галі Гановського при вулиці Мануфекчуререс. З галі Гановського товариство перенеслося до свого власного гарного будинку при вулиці Ст. Чарлс. При цім то товаристві заложив я в 1917 році орхестру з 12 інструментів, які я купив за свої гроші. Інструменти коштували мене 320 долярів. Я скликував молодь до мого помешкання і в ньому вчилися ми грати. Найбільше сприяв заложенню орхестри о. Др. Амброзій Редкевич З причини незгоди, в 1918 році, ми, орхестра, опустили Товариство Просвіта, та перейшли до Товариства ім. Маркіяна Шашкевича в околиці Фронтенаку. Там були ми до 1919 року. Знову зайшло непорозуміння і ми вийшли і з цього товариства. Заложено було тоді Товариство "Січ", до якого ми купили гарний прапор. З тим прапором в параді ми йшли на Великдень до греко-католицької церкви. Йшли ми і грали вулицями Онтеріо, Ібервіл і Фронтенак. Подобалась, видно,

наша музика людям, бо багато їх стояло на хідниках, оплескували нас і кидали до нас квіти. Дещо пізніше наша орхестра злучилася з литовською і в тому часі ми мали 42 музиканти. Орхестра наша була одною з найбільших в Монтреалі. Через два роки грали ми на кораблях у місцевій пристані.

Коли почався рух в Канаді за основанням українських автокефальних церков, Монтреал не остав позаді. Першими почали думати про українську православну церкву деякі члени Товариства ім. Михайла Драгоманова. До Монтреалу приїхав о. мітрат Савчук і тоді засновано українське православне братство, яке спровадило до Монтреалу священика о. Володимира Слюзара. Зразу богослуження відправлялися в сирійській церкві при вулиці Нотре Дейм. Пізніш куплено протестантську церкву під ч. 1899 Деломіер Евеню і від тоді відправляються богослуження у тій церкві.

Щоби переробити протестантську церкву для потреб української православної церкви, треба було доложити багато праці. У сам перід відреставровано салю під церквою, де тимчасово відбувалися богослуження, а також давано концерти, представлення і відчити. Церкву купили за 18 тисяч долярів. На відреставровання церкви, на паркан, на дзвони і інше, гроші колектовано. Найбільше труду коло куплення церкви і колектовання грошей доложив парох о. Володимир Слюзар, і члени заряду церкви, які щиро з парохом співпрацювали.

Через 20 літ була церква без дзвона. За стараннням куплено дзвін в Европі, звідки привезено його до Монтреалу. Дзвін важить 700 фунтів і коштує 740 долярів.

ПОВІНЬ В ПІВДЕННІЙ МАНІТОБІ

На весні року 1950 південна Манітоба здовж ріки Ред була залята водою підчас небувалої повіні. Ось так виглядала одна околиця недалеко містечка Моррис.

Перероблено фронт церкви і поставлено три бані. Разом це коштувало 7 тисяч долярів.

Посвячено дзвін. На посвяченню присутним був Др. Юрій Драґан з Саскачевану, котрий колись був одним з перших, що дали почин до заложення української православної громади в Монтреалі. Був також тоді з нами в церкві о. Петро Запаринюк з Виндзор, Онт. Коли в 12 годині в полудне перший раз вдарив дзвін у нашій церкві, присутні жінки з радости плакали. Кумами були всі члени церкви. Одна тільки сама пані Майкова жертвувала тоді 100 долярів на дзвін і 100 долярів на дзвіницю.

В православній церкві працюю я від 1927 року. За час мого побуту в Монтреалі був я членом Товариства ім. Тараса Шевченка, Товариства "Самопоміч," Товариства "Взаїмна Поміч," Товариства ім. Маркіяна Шашкевича, Товариства ім. Ів. Франка, і Товариства "Український Червоний Хрест." Від кількох літ я також членом Братства Християнської Допомоги, яке гуртує тільки членів нашої православної церкви. При кінці згадаю, що Український Червоний Хрест було основано в 1920 році. Наші жінки, між ними і моя жінка, зібрали були на Український Червоний Хрест в Монтреалі 1,200 долярів, які відіслано до централі Червоного Хреста в Канаді. і

Стефан Калинович
Ґримсбі, Онт.

Мої Піонірські Спомини

Я також один з перших поселенців. Жив я з родиною через довший час в околиці Етелберт, Манітоба, а тепер в Ґримсбі, Онтеріо. Хочу написати дещо з своїх споминів з давніших часів, та про своє життя на фармі. Письменником я не є, але все таки комусь буде цікаве те, що напишу. Мені тепер вже 76 років, отже немало я вже напрацювався і немало пережив ріжних гараздів.

До Канади я приїхав в році 1898. З потягу зліз я у Винніпеґу. З мною було кілька моїх товаришів. Походили ми по вулицях міста, але не бачили ми ніякого великого руху. Минали дні за днями. За около пять днів приходить до іміґрантського дому при сіпіарській стації один фармер і каже, що потребує двох мущин. Нас було не пять, але з десять. Почали ми його випитувати. Памятаю добре, що це не був наш чоловік, але чех, однак ми його дуже добре розуміли. Питаю я його як на довго йому потрібно робітників. Він каже мені, що — на один рік. Питаю потім по кілько він думає платити. Він відповідає, що по $1.25 на день разом з харчами. Подумав я собі, що краще мені йти до нього працювати замість ходити вулицями і шукати праці в Винніпеґу. Отже я погодився поїхати з ним. Їде з мною ще один чоловік, на працю до його сусіда. Цей обіцює платити по $1.50 на день на шість місяців. Так ми і поїхали на працю, перший раз в Канаді.

Їхали ми около 80 миль від Винніпеґу, геть на фарми. Були то фарми вже чисті й вироблені, без ліса. Всюди гарно виглядало. Фармер пояснив мені що я маю робити. Раз сказати мені було досить, бо я мав добру память. В нього була лише одна дочка, вже замужна. Жінка певно померла була. Були вони обоє вже старші люди. Роботи для мене було досить. Треба було доглядати чотири коні і доїти 5 коров. Було ще й кілька безрог та курей. Коло того всего я мав ходити й доглядати, розуміється зимовою порою. Літом була праця на полю. Праця для мене не була тяжка, бо я був здоровий і сильний, та ще й охочий до праці. Тішило мене те, що вже заробляю свої власні гроші в новім краю. День за днем йшов скоро й весело.

Приходить час косити сіно. Фармер винаймив сінокос шість миль від дому. Запрягаємо ми оба коні, великі й сильні, і їдемо на сінокос. Фармер на мене ще й лихий, що я задобре годую його коні, і тому вони такі буйні, що тяжко втримати їх. За кілька днів коні стали спокійніші. За вісім-десять днів скінчили ми косити сіно. Та ось тут вже й жнива збли-

жаються. Отже ми готовимося до жнив.

Почались жнива. Господар косить, а я кладу штуки. Через два тижні праця йшла дуже добре, а потім позвозили ми збіжжя в стоги. Прийшла машина до молочення, і змолотила збіжжя. Прийшов кінець найважнішої праці на фармі. Потім я день за днем орю поле, та ще й чотирома кіньми. Сиджу я собі на плузі тай тільки посвистую. Так скінчив я орати. Та ось зближається вже й зима. Я маю свою роботу.

Поїхав кудись мій господар і купив десять кордів дров, около 12 миль від дому. Возимо ми ці дрова двома возами. За три дні ми їх повозили. Тепер маю я нову роботу — порізати їх пилою, а потім поколоти.

Так я знову працював через цілу зиму — то коло дров, то коло догляду худоби й коней і дробу.

А вже щодо харчу, то не міг нарікати. Було їсти багато. Я так їв як самий старокраєвий пан грабя, а може ще й ліпше.

Коли зближалася весна господар питає мене чи я хотівби бути в нього на ще 1 рік. Я кажу, що не хочу. Вже дає він мені 200 долярів, а я таки не хочу. Дає він мені вже й 250 долярів, але я таки не хочу. Мене кортить побачити більше Канади ніж тут в цій околиці. Може в іншім місці зможу заробити ще більше. Я ще молодий і здоровий. А до того тут мені нудно самому. Отже я не згодився дальше працювати в цього фармера. Заплатив він мені 125 долярів і з тим я відійшов. З тих грошей за цілий рік я пустив лише 5 долярів — на убрання. Фармер був для мене такий добрий, що дарував мені черевики до праці й сподні, а його жінка подарувала мені три сорочки. До міста вона їздила кожної суботи бо продавала яйця й масло, то вже й мені купила кожного разу дві пачки тютюну. Оттак я перебув свій перший рік в Канаді.

Приїхав я знову до Винніпеґу і тут сейчас записався в бюрі на працю на залізничій дорозі. З мною було ще кілька наших людей, що недавно приїхали з старого краю. За кілька днів ми всі вже були при новій праці. Платили нам по $1.40 на день, а за харч відтягали по 40 центів денно, а на лічення по 10 центів, отже лишалося нам по 90 центів за день чистих грошей. Це не було так добре як в інших місцях, і працювати треба було тяжко, але що зробиш? Це новий край, а ми іміґранти. Працюємо ми день за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем. Весело було нам бо майже всі робітники свої люди і було з ким розмовляти й забавлятися.

Наш "бас' давав нам розкази '"на міґи" бо ми не розуміли його а він нас. Однак йшло нам добре, бо ми завжди робили те, що він хотів. Так ми посувалися при своїй праці все дальше й дальше на захід, в Саскачеван а потім і в Алберту.

Говорили ми всяке — що будемо робити як скінчимо цю працю, хто куди піде і т. д. Кожний мав свої думки, свої пляни. Я мав одного свого колеґу. Питаю його я раз — Василю, а що ти думаєш робити? Де поїдеш на зиму як скінчимо тут працю? А він каже до мене — Я йду на фарми до Етелберт. Там я маю родину, там поїхав мій вуйко на фарму. Мав я недавно від него лист і він пише, що вже має хату і купив корову. Отже їду до него на зиму. Кажу я до мого Василя — Василю, як ти їдеш туди, то й я маю охоту поїхати з тобою. Може це буде менше коштувати нас обох пережити зиму.

Як задумали, так і зробили. Ми оба поїхали зимувати в Етелберт. Тут ми випитали людей де ті а ті люди живуть, як далеко від міста і т. д. Нам сказали, що до них девять миль. Пішли ми до них піхотою. В Етелберт вони жили вже два роки і на своїх фармах мали вже по куснику гарного поля. Решта ліс аж лячно. Вони нас приняли і все дуже гарно, але що з того? Тут праці ніякої не було і не було де заробити грошей.

Питаю я господаря що він жадає на місяць за харч і спання. Він сказав, що хоче по пять долярів на місяць. З мною пристав і Василь, отже ми оба осталися в цього господаря на зиму.

Пішли ми з Василем відвідувати наших людей в околиці. Недовго потім один хлопець женився, і ми туди пішли. Вже й на весіллю в Канаді. Вже й знайомих та приятелів маємо. Кажуть до нас люди — А ви чого, хлопці, дармуєте? Беріть фарми, будуйте хати, то будете господарями. Пощо тратите літа? Тут і дівчат знайдете, поженитеся тай заживете як Бог приказав. Питаю я Василя — А ти, Василю, що на це скажеш? А він каже таке — Як ти береш фарму, то й я беру фарму. Ну, то будемо фармерувати. Підемо шукати добрих фармів, кажу я до нього.

Слідуючого дня пішли ми шукати фармів. Вишукали ми фарми, але треба ходити до них дві милі від того місця де перебуваємо. Але це нічого.

Йдемо ми до містечка, купуємо знарядів, яких найскорше потрібно до праці, і день потім вже працюємо до темної ночі на своїх фармах. Два тижні пізніше їдемо до Давфину до земельного бюра, щоби оплатити ці фарми-гомстеди і записати їх на себе. Заплатили ми за них по десять долярів. Я мав все те зазначено — яка секція, рендж, тавншип і т. д. В земельнім бюрі не було жадного труду. Все в порядку лише не тішить мене те, що треба ходити дві милі до дому, там де ми мешкали. Кажу я до свого Василя — Василю, то затяжко для нас оттак ходити сюди й туди. Щож робити? А збудуємо собі малу кемпу, тай будемо жити в себе в дома, кажу я. Василь з тим погодився. І за кілька днів ми вже мали кемпу готову до мешкання. Та що з того? Треба в чімсь палити. Кілька днів потім їду я знову до Давфину купити кухню й ще дещо. Отримали ми ту кухню, вложили її в кемпі, і вже нам добре. Працюємо оба кожного дня до ночі і дякуємо Богу. Приготовляли ми дерево на хати, щоби на весні її збудувати. Треба буде хоч якої будь стайні також, отже й на неї готовимо дерево. Треба буде мати й корову.

Так ми за недовгий час понакладали великі купи дерева, але треба його привезти на місце, там де будемо будувати. Наймаємо ми одного чоловіка з волами, щоби повозив наше дерево там де мають бути наші хати. За день-два дерево було звезене на місце.

Почали ми будувати хату, але клопіт, бо не маємо навіть і дощини на вікна й двері. Кажу я — Василю, будемо різати по кілька дощок але чим? Я видів в сусіда пилу. Він привіз її з краю. Добре — кажу я. — Позичили ми в сусіда пилу і ріжемо дошки. За два дні праці ми врізали по десять-дванадцять дощок.

Працюємо ми кожного дня і праця йде нам добре. В місяцю березню наші хати вже були на викінченню. Заходить до нас сусід і дивується, що ми так потрапили

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОГО ТАНКУ

В літну пору року 1950 Василь Авраменко приготовив велику виставу українського народного танку в Пелес Пір, недалеко Торонта. Величезне число людей приглядалося цій виставі. Більшість учасників були молоденькі українці й українки. В. Авраменко працює на полі українського народного танкового мистецтва через 25 років.

скоро збудувати хати. Але каже він до нас — А тепер шукайте дівчат і женіться. Тай розказав він нам де є гарні дівчата на відданню. Думаю я собі — та нехай буде й так. Доки буду самий бурлакувати? Самому на фармі якось ніяково.

Той самий сусід завів мене до людей де була 17-літна дівчина. Не була вона дуже сильна, але то якось буде — каже той чоловік.

Пішов я туди, подивився на неї і сподобалась вона мені. Питає її батько — А що, Мариню, підеш за цього хлопця замуж? Вона відповідає, що піде. Але деж взяти тут священика, щоби нас звінчав? Греко-католицьких священиків в Канаді ще не було. Був лише польський і то аж у Винніпеґу. Дав я до нього телеґраму і за один тиждень він приїхав до Етелберт. Звінчав мін мене, а при тій нагоді також і мого Василя. Він також в той самий час оженився. І стали ми вже фармерами.

Купив я корову, але що з того? Це замало. Треба ще дечого. Жінка дістала від своїх родичів також одну корову і вже маємо дві. Треба нам волів, бо нема чим робити на полю. Треба й плуга, бо чим зореш поле? Ну, та треба вже й воза, а тут в мене грошей вже мало є. Кажу я до жінки — Треба мені їхати на жнива до роботи, може дещо зароблю, а в осени куплю воли. Ти жий сама, пильнуй коров і не бійся нічого.

Пішов я працювати на жнива і за два місяці заробив я 80 долярів. Жінка рада, що я вже в дома з нею, та ще й гроші маємо. Разом рубаємо корчі й палимо їх бо хочемо мати більше поля. Але мені на думці воли — де то купити їх?

Кажуть мені люди, що недалеко є один анґлієць, який має багато худоби і має воли, але до нього аж вісім миль. Для мене, в молодих літах, вісім миль не було нічого великого. Попросив я свого сусіда, щоби пішов з мною і показав мені куди йти. Дороги тоді там не було, лише стежка. Ми пішли.

Вибрав я воли. Було їм по пять років, і досить дикі. Не легко було їх зловити. Купив я їх за 85 долярів, але згода була така, що він мав дати мені їх на поводах. Немало клопоту мали ми з волами, заки ми їх трохи вспокоїли. Анґлієць не міг самий дати собі ради, отже я мусів йому помогти. Та врешті я повів воли до дому разом з своїм сусідом.

Зближалася вже й зима. Журило мене як то навчити тих волів до роботи. Та день за днем вчив я їх тягнути дещо і поволи вони приучувалися. Почав я майструвати сани. Бачив я як мій батько ще в старім краю робив сани, бо він був колісником. Зробив я сани і почав запрягати воли. Навчив їх тягнути платви ланцом. За кілька днів, по такій "зицирці," мої воли привчилися добре тягнути. До весни я вже їздив ними запряжені до саней.

На весні купив я плуга, борони, трохи зорав поля і посіяв. Було дуже сухо і збіжжя не могло добре рости. Вродилося мало, але ми привикли були жити надією.

Слідуючого року врожай був також досить бідний через посуху. Ми мали

вже тоді около дванадцять акрів поля. Працюємо дальше, щоби придбати його ще більше. Щоби мати контракт на фарму, треба було мати не менше як 15 акрів поля. За ще один рік мали ми вже 15 акрів зораного поля.

Посухи знеохотили мене. Кажу я жінці одного дня — Шкода нашої праці тут на цій фармі. Тут червоний пісок і він ніколи не може вродити багато збіжжя. Треба продати цю фарму і йти на іншу. Вона з мене сміється тай каже — А хто її купить?

Та я таки оголосив свою фарму на продаж. За короткий час приходить до мене один чоловік і питає чи я продаю фарму. Я кажу йому, що так. Був то молодий хлопець. Він хотів оженитися й осісти на фармі, а гомстедів вже не було. І погодилися ми за 400 долярів.

В цій околиці було лише кілька анґлійців, а решта все наші люди. Анґлійці свої фарми випродували бо не хотіли між нашими жити. Питаю я одного анґлійця кілько він схотівби за свою фарму. Він каже, що хоче 1,000 долярів. На ній є хата, стайня і 16 акрів поля. Земля рівна, при добрій дорозі. Я згодився цю фарму купити. Готівки я мав 400 долярів, а 600 долярів мав сплатити йому по 100 долярів на рік. Невдовзі і перевізся я на нову фарму.

І знову треба було немало напрацюватися заки все привели ми до порядку. Розмножили ми більше худоби, почали продавати сметану в місті, і поволи платити рату за ратою.

Так я виплатив фарму, збудував всі нові будинки і привів господарство до гарного порядку.

Рік за роком минав і з кожним роком моє майно зростало. Треба було працювати тяжко. З часом підросли наші діти і вже була поміч. Оттак ми прожили в околиці Лун Лейк, коло Етелберт, через 25 років. Потім задумали ми перенестися в іншу провінцію, де клімат трохи лагідніший. Фарму передали ми найстаршому синови Петрови, а самі перебралися до Ґримсбі, в Онтеріо, де живемо й до сьогодні. Тут справді краще й легше жити, бо й клімат лагідніший, зима не така остра, і маємо сад. Всякі овочі родяться тут.

Виховали ми, Богу дякувати, десятеро дітей — пять синів і пять дочок. Всі вже подружені і живуть собі власним життям. Нехай кожний подумає собі, що таку велику родину вигодувати й виховати, це не була легка річ.

В Ґримсбі ми вже також через 25 років. Живемо обоє, так як на самім початку, коли лише пібралися. Але так воно в Канаді є, що діти підростуть і підуть шукати власного щастя, а родичі на старі літа остаються самі.

Теодор Бирко
Айтуна, Саск.

Мої Спомини

До Канади я прибув в році 1902, 10-літним хлопцем, з села Яжів, повіт Яворів. Спонукав мене до виїзду аґент Кароль Штикель, з Гамбурґу. Прибув я до Галіфаксу кораблем, а звідти потягом до Ґренфелд, Саск. Прибувши до цього маленького тоді містечка, я широко розглядався бо все було для мене дуже цікаве. Батько мій відповідав на ріжні мої питання.

Одного разу, недовго по нашім приїзді, батько купив ту грубу ковбасу в полотні, покриту зверху воском. Каже він до другого — в Канаді навіть худоба не та, що в старім краю бо має інакші кишки. Тої ковбаси ми навіть не їли бо кишка була засильна, щоби кусати її.

Недовго потім батько лишив мене в одної старої німкині пасти худобу. Вона платила мені по одному долярови на місяць. Ходив я за нею як за рідною мамою. Куди вона ходила, завжди казала — ахкот, ахкот. Я все дивлюся чи нема де кота, а його нема. Дивно мені було, що це таке вона говорить про кота. Аж багато пізніше я довідався, що слово "ахкот" значить "Боже, Боже."

В той самий час мій батько блукав по степах шукаючи праці. Декуди знаходив він працю, але діставав лише по 25 цен-

тів на день. Так жили ми через два роки, від 1902 аж до 1904.

В році 1914 я одружився. Почав вичуватися майструвати, бо ту роботу я любив і можна було дещо заробити, таки між німцями, в містечку Нюдорф, Саск. В цім містечку в той час було лише кількох українців. В короткім часі вони вибралися і я був одиноким там українцем аж до року 1923. Німці почали з мене сміятися кажучи, що лишився один "русник" на памятку. Того мені було трохи забагато. Я довідався про околицю Ґріндрод, в Бритіш Колюмбії. Агентом був Кость Щерба і Гнат Богонос. За їх поміччю я вибрався туди, до Ґріндрод. Там жив я аж до року 1926, цебто через три роки.

Та мусів я і звідти вибратися, і то через бідноту тамтешних в той час людей. Покидати Ґріндрод було мені тяжко, бо околицю і містечко я полюбив, як також і Бритіш Колюмбію, з її гарними краєвидами. Всі свої гроші я там стратив але лишив по собі добре діло. Там я збудував церкву для наших людей. Люди були настільки бідні, що не платили мені за мою будівничу працю, а до того я ще мусів витрачувати свої власні гроші. Покидаючи Ґріндрод, я сказав людям — ось маєте, люди добрі, церкву. Лишаю вам усе, і нехай вас Бог благословить.

І справді вони мене не забули. Минулого літа отримав я листа від їх священика, в котрім запрошували мене на 25-літний ювілей церкви. Він відбувся в році 1949. Мені було дуже цікаво ще раз побачити ту церкву й околицю та інші околиці Бритіш Колюмбії.

Року 1926 я перенісся до Айтуни, Саск. Хочу згадати коротко про цю околицю, та порівнати те, що колись було з теперішним. Коли я прибув сюди, тут було чотири жидівських склепи, а урядники також були жиди. Фармері були бідні. Заробити грошей не було де. Я мусів їхати сто миль звідси, на свою давнішу околицю, щоби заробити щось. Там я колись заробляв досить добре. Від тоді часи змінилися багато. Тепер майже неможливо пізнати ту саму околицю. Переїзджаючі кажуть тепер, що від Саскатуну аж до Мелвил Айтуна найбільше рухливе містечко. Є тут школа Сестер, школа публична, церква оо. Редемптористів, а цього року побудовано помешкання для лікаря і новий шпиталь. Є тут також Роял Банк, чотири українські склепи, три українські ґаражи, і українські міські урядники. Як в місті так і по кольоніях тепер будують люди модерні будинки. Майже кожний має нове авто і трактора. Найбільший поступ зроблено тут від року 1940 до тепер.

Дай, Боже, щоби наші брати за океаном діждалися такого спокою й добробуту як в нас та такої братерської любови.

Непотрібне

Приходить до одного скотляндця голова церковної парохії з просьбою, щоби він жертвував щось на будову паркану довколо цвинтаря. Він не хоче нічого дати і каже, в оправданню себе:

— Пощо того паркану довколо цвинтаря? Ті, що там вже спочивають, з певністю не втечуть, а ті, що ще живі, також певно не будуть туди пхатися.

Вол. Карпець
Винніпеґ, Ман.

Історія Одного Піоніра - Я. Орловського

Яким Орловський, про якого тут мова, родився в містечку Лешнів, повіт Броди, Західна Україна, року 1869. Коли було йому лише 9 років, його родичі померли і він остався круглою сиротою. Заопікувалась ним його бабуня, яка жила з його родичами. Коли було йому 14 років, пішов він в сусідне село, де замешкували чеські кольоністи, до Комарівки, і там став на службу. По кількох роках він перейшов границю на Україну і там знову в чеськім містечку почав працювати, між чехами.

Я. Орловський

Прийшов потім час коли він мусів вертатися домів та ставати до військової служби. Був сейчас принятий до кавалєрії (уланів) і служив при ній два і пів роки, в місті Бережанах.

Повернувши з війська, він незабаром оженився з Марією Мужичка, родом теж з Лешнева. А тому, що не було в них стільки поля, щоби можна було господарити, він рішив виїхати до Канади.

На пристані в Гамбурґу забракло йому грошей на купно шифкарти. Аґент корабельної компанії порадив йому їхати до Арґентини на жнива, бо туди шифкарта коштує менше. Отже поїхав він до Арґентини, і там працював через цілий один рік.

Та Арґентина йому не сподобалася через горячий клімат. Вертаючи звідти до Европи, він зупинився на якийсь час в Лондоні, Британія. Був він елеґантно убраний і чоловік світовий, бо проглянув Південну Америку. Аґент корабельної компанії звернув на нього увагу. Каже йому аґент, що Канада потребує багато людей на поселення та дає йому ось таку пропозицію: якби ви могли заохотити бодай 10 родин виїхати до Канади, то ми вас завеземо аж до Винніпеґу зовсім даром.

Аґент дав йому для роздачі еміґраційну літературу й всякі інформації про Канаду. Поїхав він з тим до села Комарівки, де жив через кілька років, та почав говорити людям про Канаду. Чехи заінтересувалися Канадою бо мали вони дуже пісковаті землі, на котрих тяжко було вижити з родинами. І вони постановили виїхати до Канади, за порадою Якима Орловського.

Внедовзі 11 родин чеських попродало свої маєтки і разом з ним, в році 1894 прибули до Канади, до міста Винніпеґу. Орловський відразу замешкав на стало таки в цім місті і почав працювати в залізничій компанії Сіпіар. Замешкало тут також і кілька чеських родин, котрі з ним прибули. Інші поселилися на фармах в Лейдівуд і Кромвел, в Манітобі, недалеко від Винніпеґу. Одна ґрупа поселилась в Саскачевані і там започаткувала чеську кольонію Естергейзі. Тут треба згадати, що всі ті чехи були дуже вдячні п. Орловському за те, що він заохотив їх до виїзду до Канади. Довгий час потім вони при зустрічах говорили по чеськи й по українськи про давне минуле і про сучасне.

В той час коли п. Орловський прибув до Виннипеґу, було тут лише дуже мала громадка наших людей — руських — як вони тоді себе звали. Церкви в них не було ніякої. Перша греко-католицька Служба Божа відправлена була о. Дамаскином Поливкою, по народности чех, в році 1899, в польськім костелі Св. Духа при вулиці Селкірк. Орловському припала честь служити о. Поливці при вівтарі. Був він настільки амбітним, що служив при вівтарі кожному наступному священикови. Та ще й тепер він це робить в Церкві Св. Володимира й Ольги.

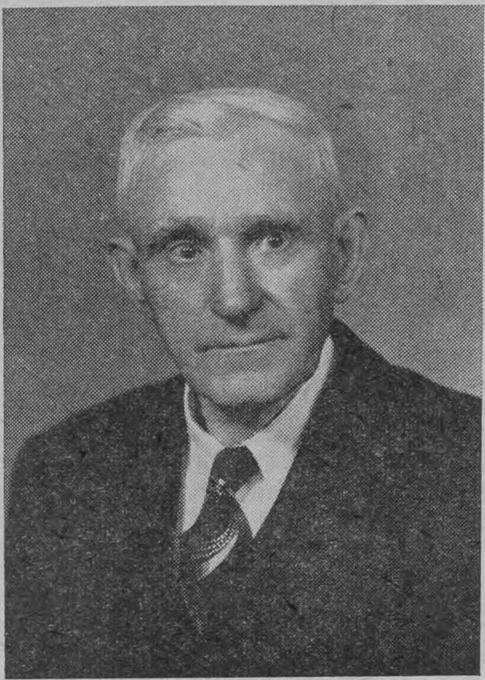

В. Карпець

Бачимо, отже, що п. Орловський є першим вірним і довголітним громадянином, піоніром і працівником на полі церковнім і релігійнім та взагалі громадськім.

Та прислужився він ще й в іншим ділі. Довідавшись, що його братанич, Володимир Карпець, приїхав до Злучених Держав в році 1899 — до міста Боффало, він його відвідав. Довідався він, що п. Карпець є членом Братства Св. о. Николая і Руського Народного Союзу в цім місті. Подумав він, що добре булоб мати таке Братство і в Виннипеґу. І ось п. Орловський просить п. Карпця, щоби він приїхав до Виннипеґу та поміг заснувати тут таке саме товариство. При відвідинах він дуже хвалив йому Канаду та заохочував його перенестися до Канади.

Три роки пізніше прибув п. Карпець до Канади, щоби бодай подивитися на неї. Приїхав він до Виннипеґу в самий день Св. Михайла, року 1904, до свого братанича, Якима Орловського.

Застав він тут малу громаду українців, які мали вже маленьку греко-католицьку церкву. На весні слідуючого року — 1905, скликав п. Карпець народне віче до салі Ястремського і на підставі статуту, якого привіз з собою з Боффало, З.Д.А., заснував Запомогове Братство Св. о. Николая, яке було першим запомоговим товариством для українців в Канаді. На підставі його статуту і форми потім творилися інші такі запомогові товариства.

Оце був початок українського орґанізаційного життя в Канаді. Рівночасно треба згадати те, що на згаданім вічу В. Карпець заснував Руський (Український) Народний Союз, також на основі статуту привезеного з Америки.

По однім році показалось, що обі ці орґанізації мають ті самі цілі і що в той час не треба було мати їх окремо. Отже

зроблено те, що Союз був розвязаний, а осталось лише Запомогове Братство Св. о. Николая.

На цім першім основуючім вічу в році 1905 вибрано було заряд з слідуючих осіб: предсідник Василь Шолдра, секретар-основатель Володимир Карпець, касієр Стефан Котляр, секретар Союзу Николай Гладкий, духовний провідник о. Матей Гура.

Ось так почалось орґанізаційне життя між першими українськими поселенцями в Канаді. Це були початки, а на основі цих початків пізніше постепенно будувалось дальше наше життя.

Українці в Канаді відчувають глибоку вдячність і пошану цим першим нашим піонірoм-будівничим за їх мозольну і далекосяглу та далекоглядну працю.

Василь Унґуріян — Піонір в Беліс, Алта.

Василь Унґуріян — це один з перших поселенців в околиці Беліс, Алта. До Канади прибув він року 1904 — до Форт Вилліям. Звідти перенісся до Винніпеґу, де побув один рік, а відтак до Едмонтону. В році 1911 перебрався на фарму в околиці Беліс. Взяв він був там гомстед і почав працювати над прочищенням ліса та вироблюванням поля. Живе він там і до сьогодні.

В. Унґуріян з дружиною

Родився року 1882, в Серафинцях. Через несприятливі обставини життя мусів покинути рідне село і виїхати в світ за очи.

Коли він прибув до околиці Беліс, містечка там ще не було. Інжиніри плянували розмірати місце на нього три милі дальше на схід, та це місце, в опінії Унґуріяна, не було відповідне бо воно було низьке. Отже що він робить? Він дає даром пять акрів землі своєї фарми на побудовання міста. Це справді добре місце, бо високе й завжди сухе.

Недовго потім Василь Унґуріян дістав працю як довозчик почти. Цю працю він виконує вже через 25 років. Ані одного разу він не спізнився або втратив потягу.

Сьогодні він з гордістю згадує про свої перші трудні пережиття піонірських початків. А пережив він їх багато і всяких. З часом в містечку побудовано школу, церкву, більше домів і т. д. Все це п. Унґуріян бачив на власні очи і давав свою поміч розвиткови околиці.

Містечко Беліс сьогодні гарне й немаленьке собі. Має воно школи, чотири церкви, шість склепів, готель, ґаражі, три збіжеві елеватори та інші бизнесові будинки.

Оттак один з перших наших українських піонірів-поселенців доложив своїх рук для розбудови примірного канадійського містечка і околиці.

Ощадний скотляндець

— Пощо ти вчишся письма для сліпих? Та-ж ти не сліпий — каже чоловік до свого приятеля скотляндця.

— Ні, не сліпий, але хочу щадити світло.

Добрі Канадійські Приписи Печення

Коржики з Квасного Молока

- 3 горнятка муки
- 3 ложечки „Меджик Бейкінґ” Порошку
- ½ ложечки соли
- 2 ложечки масла
- ½ ложечки “Меджик” соди
- 2 ложечки товщу
- 1 горнятко квасного молока або маслянки

Пересійте з мукою “Бекінґ” порошок сіль і соду. Додайте товщ, квасне молоко або маслянку, (около ¾ горнятка) щоб зробити рідке тісто. Дайте це на стілницю і розтачуйте до грубости ½ цаля. Покрайте на бискети і печіть при 476 Фаренгайта 12 мінут.

Звичайні Донатс

- 2½ ложки масла
- 1 горнятко цукру
- 3 яйця
- 3½ горнятка муки
- 4 ложечки „Меджік Бейкінґ” порошку
- ½ ложечки „натмеґ”
- 1 ложечка соли
- ½ ложечки цинамону
- 1 горнятко молока

Розмішайте разом масло і половину цукру. Решту цукру перемішайте з яйцями, додайте перемішане масло з цукром. До цего додайте 3 горнятка пересіяної муки, “Бекінґ Порошок,” сіль, коріння, доляйте молоко і дайте стільки муки щоб було добре до розтачання. Розтачуйте до ¼ цаля грубости і витинайте формою донато. Смажити на товщі при 375 степенів горячости. Коли виплинуть на верх і є легко брунатні — перевертати на другу сторону. Вибирати на брунатний папір і посипувати цукром.

„Меджік” Палинички

- 2 горнятка муки
- ½ ложечки соли
- 4 ложечки „Меджик Бейкінґ” порошку
- 2 яйця
- 1½ горнятка молока
- 2 ложки розтопленого шортенінґ.

Пересійте разом муку, сіль і “Меджик Бекінґ” порошок до миски. Додайте розбиті яйці, молоко і розтоплений шортенінґ. Перемішайте добре. Ляйте ложкою на посмаровану горячу пательню. Коли покажуться бульки і паленичка є з під споду брунатна, переверніть на другу сторону і смажте поки не будуть такого самого коліру, що з верха. Подавати теплі на стіл, мастити маслом і поливати “Мейпл” сиропом.

Розчина Солодкого Тіста

- 2 ковертки Fleischman's Fast Rising Dry Yeast
- 2 чайні ложечки цукру
- 1 горнятко теплої води
- 1 горнятко молока
- 6 ложок шортенінґ
- ½ горнятка цукру
- 1 чайна ложечка соли
- 7 горняток пересіяної муки
- 3 розбитих яєць

Дайте дріжджя і дві чайні ложечки цукру до теплої води, перемішайте і так нехай постоїть 10 мінут.

Додайте молоко, шортенінґ, цукор і сіль до 2 горняток муки і добре розколотіть. Додайте дріжджя і яйці. Знова колотіть. Додайте решту муки, щоб зробити легке тісто. Перемісіть легко і вложіть в добре намащену мису, прикрийте і положіть в тепле місце, де нема протягу. Так нехай росте до подвійної величини, около 2 годині. Коли підросло порухайте його і поступайте після перепису роблення булочок з цинамоном.

Паркера Домашні Роґальки

- 1 ковертка Fleischman's Fast Rising Dry Yeast
- 1 чайна ложечка цукру
- 1 горнятко теплої води
- 1 горнятко молока
- 5 столових ложок цукру
- 2 чайні ложечки соли
- 6 горняток пересіяної муки
- 4 столових ложки шортенінґ

Дайте дріжджя і 1 чайну ложечку цукру до теплої води. Перемішайте і нехай так постоїть 10 мінут.

Дайте дріжджя і 1 чайну ложечку цукру до дайте дріжджя. Додайте три горнятка муки і розбийте добре. Додайте шортенінґ і решту муки або стільки, щоб було легке тісто. Перемісіть добре. Вложіть в насмаровану мису. Прикрийте і поставте в тепле місце і так нехай росте до подвійної величини, півтора до двох годин. Відтак притисніть тісто і нехай ще росте яких 45 мінут. Коли вже підросло, розтачуйте до ¼ цаля грубости. Помастіть розтопленим шортенінґ, покрайте на кусні і розплещіть і звивайте кінцями до середини. Вкладайте до добре намащеної пательні у віддалі одного цаля. Прикрийте і так нехай ростуть до 45 мінут. Печіть при 400 степенів Фаренгайта около 20 мінут. З цего перепису виробиться до 2½ тузинів.

Ми поручаємо також Вам під увагу інші високої степені Standard Brands Limited продукти:

FLEISCHMANN'S FAST RISING DRY YEAST
GILLETT'S CREAM OF TARTAR
ROYAL GELATIN DESSERTS
ROYAL PUDDINGS
CHASE & SANBORN'S COFFEE
GILLETT'S LYE
MAGIC BAKING POWDER
TENDER LEAF TEA
GILLETT'S DRAIN CLEANER
BLUE BONNET MARGARINE

STANDARD BRANDS LIMITED

MONTREAL - TORONTO - WINNIPEG - VANCOUVER

Микола Турівський

Місто Без Мурів

ЧОМУ СПАРТА БУЛА ДОВГІ ЧАСИ НЕПЕРЕМОЖНА?

Місто без мурів... Ці слова не роблять ніякого враження. Не розуміємо того. Що значить: місто без мурів? Але коли скажемо, що буде тут мова про Спарту, місто старовинної Греції, що єдине у свойому часі могло обійтися без охоронних мурів, бо охороняли його груди громадян, то це подекуди зацікавлює.

Десь у XIII-тому столітті перед Різдвом Христа почалася велика мандрівка народів, що захопила балканський півострів, той що на ньому є сьогодні держави: Югославія, Болгарія та Греція, коли не брати в рахунок невеличкої Альбанії та шматка Туреччини. З півночі рушили до Пельопонезу (південна частина балканського півострова) дикі племена дорів, що захопивши зі собою ще й інші племена, пересунули здовж цілого півострова й повалили по дорозі прастарі, високо-культурні держави йонців та ахайців. Дори заняли Арґоліду, Ляконію і Месенію (країни на Пельопонезі), а переможені ахайці відступили в гори та провали Аркадії та Архаї, де й зажили простим, півдиким життям пастухів.

Розуміється, що таке переселення народів, яке силою факту мусіло викликати повний розвал дотогочасних культурних осягів, припинило на кілька століть розвиток культури. Та все-ж на руїнах, як це завжди буває, почало творитися нове життя, почала наростати нова культура.

Країною, в якій у найгострішому виді виявилася перемога дорів над ахайцями, була Ляконія з її головним містом Спартою. Хоробро й неуступчиво боронилися ахайці. Частина з них, щоби зберегти свободу, покинула ввесь добуток і перенеслася в гори Аркадії на просте й суворе життя вигнанців, а ті, що залишилися на місцях, зігнули карки під ярмо, повні ненависти до своїх переможців. Щоб утримати в беззастережному послусі отих бунтівничих підданих, мусіли завойовники Ляконії створити державу сперту на силі оружжя, створити державну орґанізацію, що охоплювала військовою дисципліною ціле життя громадян.

Так пояснюють собі вчені причину того справді цікавого державного ладу у старовинній Спарті, що не була містом у звичайному значінню того слова, але постійним військовим чи воєнним табором, а її людність постійною армією.

Оця державна орґанізація Спарти, що її — як кажуть — створив король і законодавець Лікурґ, є — на думку вчених — найважнішим твором грецького духа в ділянці державнотворчої думки. Якби не деякі його недостачі, які направлено вже запізно, державний лад Спарти міг забезпечити кращу долю старовинного грецького народу.

Підбивши під свою владу країну дори поневолили всю місцеву людність. Які були відносини між переможцями й переможеними до законодавства Лікурґа — невідомо. Але на підставі Лікурґових законів людність Спарти ділилася на дві частини: спартіяти — повноправні громадяни і гельоти — піддані, що не мали ніяких громадянських прав. Історики кажуть, що спартіяти, нащадки дорійських переможців, позбавили гельотів усяких прав за те, що вони, чи то їх предки, як місцева людність завзято опиралася завойовникам. Всі ті, що жили поза Спартою, тобто в цілій країні Ляконії, це були свобідні селяни, купці, ремісники, що мали назву "періойки," тобто такі, що „мешкають навколо," розуміється Спарти. Доля періойків була багато лекша від долі гельотів, мабуть тому, що їх предки без бою піддалися дорам. Вони хоч, як і гельоти, не мали ніяких громадянських прав, то все-ж мали свою громадську самоуправу під наглядом спартіятських адміністраторів.

Повноправними громадянами б у л и тільки спартіяти, що всі — з винятком адміністраторів сільських округів — жили в Спарті; в часах Лікурґа було їх яких 8,000. Всі вони, від 20-го до 60-го року життя були військові, у постійному во-

єнному поготівлі, так що кожної хвилини на наказ вожда були готові до бою. Цим вічним поготівлям вияснюють факт, що Спарта була єдиним з тодішніх грецьких міст, що не мала охоронних мурів; її хоронили завжди боєспосібні громадяни.

Ясно, що в такому положенню спартіяти не могли займатися господарством. У Спарті не було приватної власности на землю. Вся земля належала до держави, яка розділювала її рівними пайками між громадян, тобто спартіятів. Ті пайки землі переходили з батька на сина, але їх не можна було ділити ані продавати. Власникові такої пайки землі, що мусів виконувати постійну військову службу, не можна було займатися управою землі. Робили це, привязані постійно до землі, гельоти. Вони були обовязані доставити власникові земельної пайки 70 медімнів збіжжя (1 медімна = 52 літри), 12 медімнів його жінці та якусь означену кількість вина й овочів. Того харчевого податку не можна було зменшувати ані збільшувати, а надвишка плодів залишалася гельотам, що могли розпоряджати нею по своїй уподобі. Таким чином гельоти були чимсь в роді інтендантури в модерних арміях.

З тієї харчевої данини жила родина спартіята, тобто жінка і діти, хлопці тільки до семого року життя. Він сам віддавав означену пайку харчів до спільної харчівні, де харчувався спільно з іншими спартіятами. Цей обовязок віддавати харчі до спільної харчівні був такий важний, що як хтось його з якоїсь причини не виконав, його зараз припиняли у громадянських правах. Це спільне харчування відбувалося під шатрами, уставленими при Гіякинтійській вулиці в Спарті. Бенкетники окремих шатер були злучені товариськими вузлами і творили одночасно найменшу орґанізаційну одиницю армії.

Навіть в часі мира була Спарта воєнним табором. Пояснюється це тим, що спартіяти панували над безпорівнання численнішою від себе поневоленою людністю, що нерадо двигала свою тяжку долю. Треба було бути завжди в поготівці, бо гельоти — це був постійний внутрішній ворог і спартіяти поводилися з ними як з зовнішним ворогом. Кожного року виповідали їм офіціяльно війну. Тому вбивства гельота не називали злочином, бо це згідно з законом не було душегубство тільки воєнний чин. Оце відношення до гельотів було між іншим великою недостачею спартанського державного ладу, що довела його до упадку.

Крім військової служби — періойки служили у відділах легкої піхоти, а гельоти йшли на війну як джури — спартіяти брали участь і в громадянському житті. Від 30-го року життя спартіят був членом народнього зібрання, яке скликуване раз на місяць затверджувало або не приймало до відома нові закони чи інші справи. Це зібрання вибирало теж раду старих (ґерузія), що складалася з 28 понадшісдесятьлітніх громадян, які виконували свій уряд до смерти.

До виконування важких військових та громадянських обовязків треба було довгої підготови. Тому Лікурґ створив цілу систему виховання, що мала служити циллям тієї підготови.

Армії треба було здорових людей, тому кожну новонароджену дитину оглядала спеціяльна комісія. Коли виявилося, що дитина слабовита, її вбивали, щоби своєю кволістю не псувала раси спартіятів і не була тягарем для держави.

Армії треба було людей сильних, вишколених і здисциплінованих, тому закон наказував уже семилітнього хлопчину забирати з батьківського дому, щоби виховувати його на вояка. Віддавали його до спеціяльного виховного заведення, що звалося "аґора." Ця система — відоме спартанське виховання — була угольним каменем цілого Лікурґового ладу. Хто не перейшов того вишколу, не міг мати громадянських прав.

Орґанізація спартанського виховання спиралася на орґанізації дорослого покоління і тому мала військовий вид і військову дисципліну. Хлопці поділені на малі відділи, разом мешкали і разом харчувалися та під проводом старших хлопців, що вже самі перейшли вишкіл, вправлялися у володінню зброєю, скріпляли тіло ґімнастикою, вчилися воєнного співу і гри на простих інструментах. Гартували тіло таким самим одягом влітку і взимі, холодними купелями в Евротасі (ріка у Спарті), на постелі, вистеленій колючим хабаззям, яке хлопець мусів собі сам призбирати. Давали хлопцям скупий і мізерний харч, а щоби випробувати їх терпеливість та витривалість на біль, били їх різками перед вівтарем богині

Діяни. Вчили їх мало говорити, але змістово й ядерно висловлюватися.

Старший хлопець, що навчився вже слухати, вчився наказувати коли проводив відділом менших під доглядом старих вояків-ветеранів. Необхідне громадянинові знання — релігія, закони, державний лад — набував юнак не теоретичною наукою, але практично, прислухуючись прилюдним нарадам і розмовам старших та беручи участь у релігійних та державних торжествах.

Ця Лікурґова система виховання, якщо брати під увагу її мету, була така успішна, як ніяка інша виховна система в історії світу. Цей успіх виявився найкраще у військовій ділянці. Хоч виховний ідеал у Спарті був поставлений дуже високо, бо спартанському воякові можна було перемогти або згинути, але в ніякому разі не можна було скласти зброї, то вихованки Лікурґової "аґори" звичайно, з дуже малими винятками, доростали до того ідеалу. Спарта нераз мала у своїй довгій історії програні, але це без винятку програні з честю. Цей успіх Лікурґової виховної системи викликає ще більший подив, коли зважити, що його осягалося тільки моральними засобами, бо найбільша кара, яку спартанська дисципліна передбачувала за боязкість перед ворогом, було позбавлення чести (атімія). За цей проступок у римлян — як про те каже історія — карали смертю.

Та й у ділянці громадянського виховання система Лікурґа була не менше успішна. Спартіят навчився дуже важкої штуки: без воркотання і дискусії добровільно слухати законів рідної держави і влади, яку ті закони установили. Кілько треба було до цього сили характеру, зрозуміємо, коли зважимо, що ці закони так неначеб ішли проти найглибших і найприродніших нахилів одиниці, якої свободу вязали в залізні пута служби для держави. Спартіят як громадянин підлягав тій самій дисципліні, як і вояк. Що більше! Закон докладно окреслював порядок його приватного життя. Не тільки не дозволялося на якунебудь вигоду, але й родинне життя було дуже обмежене.

Відповідно вихований і військово вишколений спартіят — це була основа спартанської державности. Не диво, що саме вихованню хлопців присвячувалося у Спарті тілько уваги. Але напевно й виховання дівчат, тобто майбутніх матерей спартіятів, мусіло бути у тій Лікурґовій системі докладно окреслене, бо у такому державному ладі, який був у Спарті, то й жінка мусіла мати свої спеціяльні завдання. Знаємо, що у цілій старовинній Греції єдина Спарта розтягнула ґімнастичні вправи і на дівчат. Це наглядний доказ, що у виховній системі Лікурґа був передбачений спортовий гарт для спартанок, що мали бути матерями здорових вояків.

З другого-ж боку і спеціялний вид родинного життя вимагав від спартанської жінки неабиякого духового гарту. Спартанська жінка нічого не мала для себе, а все, що мала, було для держави, для батьківщини. Її муж був гостем дома, бо він мав інше осередовище, в якому мусів перебувати, а кожного сина вже в семому році життя мусіла віддавати на державне виховання. Кілько треба було мати духового гарту, щоб так усього вирікатися в імя вищої національно-державної необхідности! Це не був якийсь винятковий час, якісь два-три роки війни, але таке було ціле життя.

Так вихована й так загартована спартанська жінка могла справді спокійно прощатися зі своїм сином, що йшов на війну, словами: "Зі щитом або на щиті!"

Найбільшим тріюмфом Лікурґа як законодавця було не те, що він виховав поодинокі сильні й великі характери — бо такі трапляються й серед інших народів, — а те, що він виховав ціле громадянство з характером. І цей саме, а не інший, факт є причиною, що в політичній історії Греції Спарті признають перше місце між усіма грецькими державами.

ПРАКТИЧНИЙ ЧОЛОВІК

— То ви хочете платні місячними чеками замість тижневими?

— Так.

— А то чому?

— Тому, що я волію мати сварку з жінкою раз на місяць замість кожного тижня.

ТАЙНА

— Що це таке урядова тайна?

— Це тайна про котру знають всі лише не уряд.

ЕДМОН АБУ

ТРАҐІЧНИЙ КОМІК

На конкурсі „Консерваторії Драматичного Мистецтва" він дістав другу нагороду і в слід за цим дебютував у театрі „Одеон." Було це, коли не помиляюсь, у січні 1846 р. Він грав Оросмана у траґедії Вольтера і всі студенти студентської дільниці висвистали його. З його приятелів навіть ніхто не здивувався: Хто називається Шийка, той не може з успіхом виступати у траґедії. Він повинен був прибрати собі псевдонім у роді „Монтрей" або „Табор." Але щож? Він тримався „шийки" як єдиної спадщини по своїх батьках. Мало хто помітив, що він провалився. Він мав двадцять років, мало приятелів і ще менше знайомих у пресі. А все-ж у 5-ій дії він мав один гарний момент, коли вбивав Заїру кинжалом; тоді він заревів як справжній лев.

Ні один директор не хотів його заанґажувати до траґічних роль. Та він знайшов якогось знайомого, що мав звязки у водевільному театрі „Палє Рояль" і туди його приняли. Шийка потішав себе так: „Комедія має більше будуччини, ніж траґедія, бо таких добрих траґедій як Расін ніхто вже не напише."

У театрі відразу ствердили, що він має талант; він мав комічні жести, блаженно усміхався і голос мав приємний. Шийка не тільки розумів свою ролю, але вмів до кожної додати щось свого. Публиці він сподобався і його прізвище „Шийка" почало поширюватись.

За вісімнадцять місяців Шийка перейшов метаморфозу від траґіка до коміка. Він заробляв річно десять тисяч франків, не рахуючи бенефісів. Навіть у дипльоматії не можна так швидко їхати вперед. Коли він повірив, що вже дійшов до вершка слави та майна — він стратив голову. Хто зна, чи ми не стратилиб її на його місці. Коли він дивився на свої нові меблі в кімнаті і на золотники в шуфлядах, тоді діставав паморока. Шийка почав вести життя золотого молодця і навчився грати в карти — а це-ж не така важка річ. Бо якби гра в карти була така важка, як гра в шахи, то ніхто не мігби при ній зруйнуватися.

Шийка, вийшовши з театру „першого" — з платнею в кишені, думав собі: „Мій батько — чесний і роботящий... а до мене грошики пливуть, отже можуть і відпливати..."

І грошики почали відпливати від нього так швидко, що три роки пізніше вірителі почали його облягати. Він мав довгів на 20,000 і трохи дивувався: „Як то, у часах, коли я не заробляв нічого, я не винен був нічого нікому. Тепер чим більше заробляю, тим більше я людям винен. Чи великі доходи мають таку силу, що задовжують людей?".

Його вірителі зявлялися в нього щодня і йому було прикро зовсім щиро, що так багато людей журиться через нього. Неправду кажуть люди, буцім то артист купається у довгах з такою легкістю як риба у воді. Артист, так само як інші, має такі часи, коли оминає з острахом вулиці, тремтить на звук дзвінка у своїй хаті або на вид представленого вексля. Шийка тужив тепер за тими щасливими часами, коли то молочарка і крамничник не хотіли йому давати нічого на борг.

Одного дня, роздумуючи про клопоти звязані з багатством, дійшов до таких висновків: „Щасливий той, хто має тільки необхідні речі! Якби я заробляв тільки те, що потребую на прожиток, я не робивби довгів і мігби спокійно ходити по вулиці. Поправді мені треба пять сот франків місячно, а все решта це вже занадто. Ех, якби я мав якихось старих батьків, щоб мусів їх утримувати, якісь сестри, щоб для них складати віно, якихось братів, щоб посилати їх до школи! Тоді мої доходи вистарчилиб для них усіх і ще покрилиби мої довги. Але так то я сам як билина у полі. А що булоб, якби я так оженився?!"

І для ощадности Шийка оженився. Він вибрав собі найбільшу кокетку з паризьких театрів.

Гадаю, що ви ще не забули Павлини Рівієр, тої акторки, яка своїм дотепом і чаром урятувала від „кляпи" сім чи вісім фарс. Вона цокотіла занадто швидко, але навіть як вона шепелявіла, то було

приємно її слухати. Її маленькі очки немовби розпливалися по всьому її личку. Як тільки вона відчиняла уста, то показувала два ряди гострих зубків, як у молодого вовка. Рамена мала рожеві як дитина і так і кругленькі. Волосся мала таке довге, що підібрали для неї спеціяльну ролю, щоб могла з розпущеним волоссям ходити по сцені. А ручки мала такого формату, як китаянки — ніжки.

У 17-ому році, не маючи ніякого іншого майна крім своєї краси і ніяких інших предків крім провідника клякерів, вона перемінилася в маркізу. Один з нащадків лицарського „Округлого Стола” — правдивий маркіз і правдивий бретонець, хотів з нею одружитися. Але що жіночі інтриґи сягають далеко, то якісь близькі серцю маркіза дами не допустили до нього. Павлина мусіла потішити себе шістьома чи сімома претендентами, яких водила за ніс, прямуючи королівським шляхом до подружжя.

Саме тоді Шийка впрягся до її воза. Вона приняла його, як усіх інших своїх звеличників, поважних, чи легких, з безсторонньою симпатією. Він був високий, гарної будови тіла і не нагадував порцелянових паяців. Він не мав ані вирачкуватих очей, ані шорсткого голосу, ані підборіддя. Одягався гідно, майже суворо.

Шийка почав залицятися до Павлини. Він від першої хвилини подобався її. Було це в лютім 1849 р. В березні він подобався її більше як інші, у квітні вона закохалася в ньому і не скривала цього перед ним. Він чекав, поки не переможе своїх суперників, а Павлина не квапилася. Вони почали приготовлятися до подружжя серед нервової атмосфери і Шийка тратив терпець. Він сам не знав, де має сидіти — у неї надибував суперників, у себе вірителів. Одного разу він спитався її просто, чи ці панове не волілиб піти в якесь інше місце на вечерю.

— Чи ти заздрісний? — вона спитала.

— Ні, хоч я грав уже ролю заздрісного в одній траґедії.

— Власній, з приватного життя?

— Ні, Вольтера, на сцені. Але як буде треба, зможу її заграти і приватно.

— Не плети дурниць! Не маєш ніякої причини до заздрости, адже знаєш, що я тебе люблю. Заздрість буває завсіди смішна, а серед таких умов як наша праця — ідіотська. Як раз зачнеш бути заздрісним то мусиш оглядатися за всіми моїми директорами, акторами, рецензентами, навіть панами з публики. Чи мало глядачів залицяється до мене що-вечора? Ну, і що з цього? Я люблю тебе і на доказ виходжу за тебе. Як цього тобі мало то твій характер тяжкий.

Вони взяли шлюб при кінці квітня. Публика заплатила своїми білєтами довги молодого і дарунки молодій. На це пішли два бенефісові вечорі: один в „Одеон,” другий в Італійському Театрі.” Шлюб відбувся у костелі св. Роха, після цього був гарний обід у ресторані, а ввечері вони поїхали до Фонтенеблю.

На перші дні їх медового місяця світив місяць з неба понад верхівям старого лісу. Шийка був гордий як князь. Довкола нього розцвітала весна. Все зеленіло з вийнятком дубів, які завсіди спізнюються. Трава і мох стелилися під ноги закоханим. Павлина напихала собі кишені фіялками. Вони виходили з дому зранку і верталися з проходу аж увечері. Уранці бачили ящірки під ногами, ввечір слухали хрущів, як перелітали над їх головами.

1-го травня вони виїхали до Сабльон на празник, що відбувається на лоні природи під тінистими буками від ранку до вечора. Уся молодь зїхалася з околиці— селяни у барвистих одягах. Павлина захопила всіх. Усі думали, що це якась дідичка з околиці. Вона танцювала завзято цілу ніч, хоч черевички мала повні піску. Повіз чекав на неї і на її чоловіка.

Коли відїзджали, ще раз охопили оком ціле свято, яке горіло червоною плямкою. Чути було музику та сик штучних огнів. Перед входом до хати місяць посріблив ще раз їх голови і чути було спів соловейка. Шийка був такий зворушений, що аж дві великі краплі скапали по його лиці. Павлина шепотіла зворушена:

— Якби вони всі сміялися з нас, якби знали, хто ми такі. Мені здається, що театр десь далеко-далеко поза нами.

— На жаль, за три дні мусимо вертатись.

— Щож? Життя не проплачемо. І серед театральних комедій не змінимо свого серця.

Шийка не був заздрісний. Вернувшись до праці, не дивувався, що старі актори говорять до його жінки „ти,” як звикли. Вони поводилися з нею, наче з прибраною донькою,—памятали її ще з тих часів, коли як дітвак сідала на їх коліна.

Шийку вражали тільки давні звеличники Павлини, які придивлялись її крізь льорнетку зі салі. Він почав ставати розсіяний, забував важні речі і коли його товариші помітили це — сміялися з нього. Дехто дозволив собі на гострий жарт, що він починає грати ролю „темних характерів" цебто заздрих чоловіків і мелянхоліків. Він приймав спокійно такі товариські жарти, але не міг стерпіти панів із льорнеткою.

„На щастя — думав він собі нишком — ці панове не входять на сцену і до моєї хати теж не прийдуть."

За кожним разом, коли він входив за куліси малими темними східцями з бічної вулиці відчитував з полекшою поліційчу „заборону входити на сцену особам неприналежним до театру." Для більшої певности він провожав до театру завсіди Павлину, коли вона виступала без нього. Вонаж була задоволена з цього; вона була кокетка, радо відповідала поглядами на усміхи, що йшли до неї з салі, але любила свого чоловіка.

Літо минуло щасливо; джиґуни, що кидали оком на Павлину, повиїзджали на свіже повітря — до Біяррітц і Трувіль. Бретонський маркіз, що хотів був оженитись з Павлиною, сидів десь у свому маєтку. Молода пара жила спокійно і медовий місяць не зрудів.

Та на зиму вся сметанка вернулася назад у Париж і Т-во драматичних авторів заповіло свій баль на 1-го лютого. Шийка та його дружина належали до ділового комітету. Всі, що цікавилися театром, бігли купувати заздалегідь білєти, які можна теж було дістати в Павлини. Шийка бачив, що перед такими гістьми не можна замкнути дверей своєї хати. На його сходах був невпинний рух і щораз частіше зявлялись там молодці у жовтих рукавичках.

Що-ж було робити? Він не міг сидіти дома зранку до ночі, бо мав проби з своїх пєс. Нераз, вертаючися до хати, надибував він на сходах якогось панка у веселому гуморі, що свистав собі під носом одну з арій фарсо-оперетки, в якій Шийка здобув великий успіх.

Коли Шийка заставав дома якогось чепуруна при своїй жінці, робив добру міну, бо кожний поводився з ним незвичайно чемно. Бретонський маркіз прийшов до Павлини за білєтом на баль для себе, потім удруге за білєтом для свого брата, потім утретє, бо свій згубив, потім учетверте для якогось клюбового приятеля і так по черзі заходив за 12 білєтами. Шийка попробував ручку шпади, вмів дуже добре стріляти з пістолету, але... маркіз Ґорді не образив його нічим ні разу. Що більше: він складав йому побажання за його гру, він вихвалював його: „Пане Шийка! ви, кажу вам, ви маєте гумор незвичайний. Нема другого такого, що вмівби так розсмішувати нашу публику. Вчора я сміявся з вас так, що сльози мав у очах. Ах, який ви комік, пане Шийка!"

Якби після таких заяв Шийка був образився, не тільки всі признаlиб, що він не має рації, але сказалиб ще, що в його голові щось не теє...

Павлина кохала його так само як першого дня, але любила бувати у товаристві і слухати комплїментів. Любов добре вихованих панів з ліпшого товариства не була для неї тягарем і вона не боялась її. Вона мала навіть спис своїх звеличників і записувала деякі фрази, якими обсипували її, сміялася з них, коли відчитувала їх свому чоловікови, тільки він не сміявся. Коли Шийка піддав її думку, щоб вона позбулася всіх тих проноз, вона відповіла йому ясно:

— Я не можу осмішувати тебе! А якби хто з тих панків посмів перейти дозволені межі то я вже зумію пригадати йому його місце. Щодо своєї чести то можеш зовсім здатися на мене. Та якби ми почали викидати людей з хати, весь Париж знавби про це і на тебе показувалиб пальцем.

Шийка був неображений і повторяв ці розмови своїм приятелям. З Шийки почали сміятись; його назвали „Тигром." Він присмирів і почав усміхатися до тих, що глузували з нього. Тоді назвали його Жорж-Дантеном. Ніхто не посмів сміятись йому в очі, але прізвище обдурюваного чоловіка з комедії кружляло в повітрі довкола нього. Коли він входив на сцену, нераз чув його за кулісами. Коли оглядався — наклепник щезав. Він не міг навіть здоганяти його — мусів виходити на сцену. Не треба в цьому всьому дошукуватися якихось надзвичайних причин; Павлина поводилася свобідно; актори люблять кепкувати собі з цього.

Ті всі жарти зіпсували гумор Шийці і подружна гармонія зіпсувалася. Він почав сваритися з жінкою, а вона, як щиро

невинна, відповідала йому завзято. Павлина казала: „Я не дозволю на те, щоб ти верховодив над мною.” Шийка на це: „А я не хочу бути смішним.”

Їх спільні приятелі рішили, що Шийка робить велику помилку. „Коли він такий підзорливий, то пощо женився з акторкою? Нехай бувби собі взяв якусь міщаночку, до якої ніхто не мавби охоти заходити в гості.”

Серед такого настрою минув рік і роковини їх шлюбу минули для них незамітно. Щойно на другий день Шийка пригадав собі:

— Не дуже то вона мене любить коли навіть не святкувала таких роковин.

Павлина-ж гадала, що її чоловік уже жалує свого шлюбу. За те в той день маркіз Ґодрі прислав Павлині бранзолєтку. Шийка хотів звернути такий дарунок з гострою приміткою, але Павлина спротивилася:

— Тому, що ти не був такий ласкавий зробити мені якогось дарунку, то тобі не подобається увага моїх приятелів!

— Твої приятелі — влізливці і я зумію прикоротити їм роги.

— Ти волівби більше пильнувати себе самого. Я досі думала, що є два роди людей, які вміють знятися понад думки загалу — аристократи та артисти. Тепер уже знаю, що варт артист.

— Можеш думати собі що хочеш, але ти дуже помиляєшся, коли гадаєш, що моя особа буде для тебе матеріялом ріжних жартів.

— Що таке? Ти мене хочеш покинути?

— Бувай здорова!

— Куди ти хочеш іти?!

— Про це довідаєшся.

— Коли вернешся?

— Ніколи!

Минуло чотири місяці і Павлина не мала звістки про свого чоловіка. За ним шукали скрізь, навіть у річці. Публика жалувала за ним. Його ролі перебрали інші. Жінка плакала за ним щиро, бо щиро його кохала. Вона зачинила свій дім, відослала маркізови бранзолєтку і не приймала висловів спочуття від своїх приятелів. Вона почала ненавидіти своє кокетство, рвала собі гарне волосся і кричала:

— Це я вбила свого бідного чоловіка!

При кінці вересня розійшлася чутка,

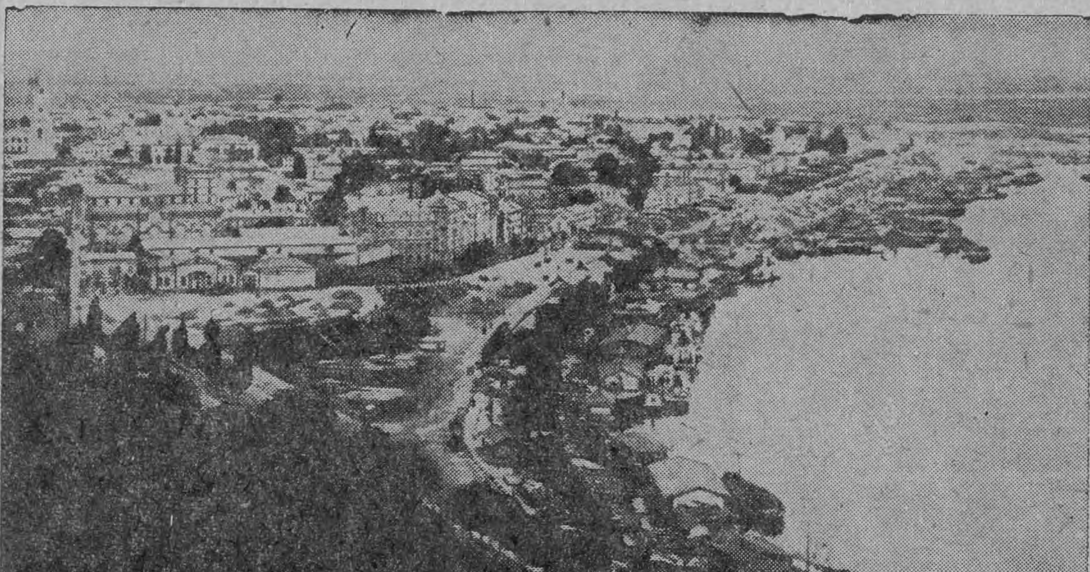

ЧАСТИНА КИЇВА, НАД ДНІПРОМ

Ця світлина знята була підчас другої світової війни, по тім як звідти відступили большевики.

що Шийка не вмер і що живе прегарно в Росії.

„Невже-ж він живе! — думала з розпукою Павлина. — Коли це правда, що йому ведеться добре і що він витиснув з моїх очей дурно так багато сліз, то я йому цього не дарую.”

Вона пробувала усміхатись, але її біль був сильніший ніж потіха, і вона вибухла новим плачем.

Тиждень пізніше вона дістала анонім--його вислав маркіз — вирізок з статті з „Санкт - Петербурського Денника” у французькій мові:

„6-го вересня у прияві членів царського двору і найкращого товариства, суперник наших найкращих артистів, славний Шийка, виступив уперше в „Михайловському Театрі” в Сестрі Жокріса.” Він мав повний успіх і колишній артист „Палє Рояль” у Парижі зібрав оплески, китиці і ріжні дарунки. Коли наш театр зуміє заанґажувати ще одного або двох таких акторів, тоді він не матиме рівного в цілій Европі. Шийку заанґажували з річною платнею 6,000 рублів і з доходом одного бенефісу.”

Павлина вже не плакала. Вона перейшла до катеґорії „покинених жінок.”

Увесь Париж після передрукованої новинки про побут та успіхи Шийки почав співчувати Павлині і критикувати її чоловіка. Люди казали:

„Як можна покинути таку гарну жіночку, якій не може ніхто нічого закинути і це після річного подружжя! Як можна залишити вісімнадцятьлітню жінку саму! то без причини, без мотиву, для звичайної примхи! Чим він може себе виправдувати? Заздрощами? Але-ж Павлина була зразковою дружиною! Вона не дала себе торкнути!”

До того додавали ще коментар, що Шийка покинув жінку незабезпечену. Уже про те, що вона добре заробляла в театрі, і не згадували. Не згадували і про те, що її чоловік залишив її усю хатню обстанову та все срібло і що вона все те порозпродувала, щоб перенестися до скромного мешкання свого батька на четвертому поверсі.

Усі чоловіки її співчували; головно маркіз та його приятелі, що приходили з ним до театру. Але вона не впускала нікого до своєї хати; вона мешкала разом з одною кревнячкою у свому віці та служницею. Батько не потішав її, бо запивався. У своїй самотности Павлина переходила в думці всякі проєкти і зважувалася на всякі непрактичні постанови. Раз хотіла продати все своє майно і виїхати до Петербурга, щоб кинутися в обійми свого чоловіка, то знову рішала, що булоб справедливіше видряпати йому очі. За якийсь час вона зміняла настрій — бажала залишитися в Парижі, показати всім, що є зразком чеснотливости і зворушити всіх своїм удовичим станом, щоб придбати назву театральної Пенельопи. Її фантазія піддавала їй ще інші проєкти, які змінялися.

Шийка після своїх перших успіхів написав її ніжний лист. Його гнів минув, бо він не бачив довкола себе суперників і дивився твердо на світ. Він прохав у Павлини вибачення, прохав її, щоб вона приїхала до нього і що він найшов для неї місце. На жаль ці його слова прийшли до Павлини саме у хвилині, коли вона сиділа з своїми трома приятельками і виливала своє обурення на свого чоловіка. Шийка, сподіваючись прихильної відповіді, почув себе дуже вражений і більше до неї не писав.

У листопаді жаль Павлини до свого чоловіка ще зміцнився під впливом розмов з приятельками. Одного ранку коло 11-ої години вона одягалася перед дзеркалом, щоб іти на пробу. Її своячка вийшла з хати, залишивши ключ у замку з коридору. Павлина скрикнула, коли побачила у дзеркалі якогось маленького поганого чоловіка у бобровому футрі.

— Хто ви такий? Чого тут хочете? Прошу вийти!.. — почала кричати.

— Я вас не люблю і ви мені не подобаєтеся — відповів чоловічок дуже збентежений.

— А чи я вас люблю?! Прошу вийти...

— Ні, я не з тих, що вас люблять... ви мені — —

— Якийсь нахаба! Коли не вийдете звідсіля то я пічну кричати!

Тоді чоловічок зложив побожно руки і сказав благальним голосом:

— Вибачте мені, пані. Я не мав наміру вас образити. Я переїхав сім сот миль, щоб зробити вам одну пропозицію. Я приїзджаю з Петербурга... я мало знаю по французьки. Я приготовив собі те, що я мав вам сказати, але ви мене так заля-кали.

Він сів і обтирав собі піт з чола. Пав-

лина закинула на плечі шаль, бо не була ще одягнена.

— Пані! — говорив чоловічок далі — не гнівайтесь, що я вас не люблю. Ваш чоловік, пан Шийка, повівся зі мною скандально. Я князь Васильков, маю міліон рублів доходу, але що я не служив ніколи у війську...

— Все це мене не обходить.

— Я знаю.. Але я мав приготоване те, що хотів вам сказати... Отже послухайте, пані... я ані гарний ані, як то кажуть, молодий. Я дуже нервовий і маю нервові тіки, з яких сміються з мене у товаристві. Це не перешкодило мені закохатися в дуже гарній особі, з доброї родини і освідчитись її... Її родина згодилася на шлюб з огляду на мій маєток і Варвара (так вона називається) вже готова була вийти за мене, коли нараз ваш чоловік мав пекольну ідею...

— Оженитися.

— Ні, тільки зробити з мене на сцені карикатуру так, що ціле місто почало бавитися моїм коштом. Моє подружжя розбилось. Після першої вистави у театрі родина Варвари не хотіла мене приняти, а після другої вистави Варвара заручилася з одним фінляндським полковником, який заробляє річно всього сто тисяч.

— Але що це все мене обходить?

— Отже я рішив, що мушу пімститися на добродію Шийці. І коли ви згодитеся допомогти мені в цьому, то ваша карієра запевнена на ціле життя. Я не люблю вас, хоч ви дуже гарні, бо тепер ніяка жінка крім Варвари не може мені подобатися. Я роблю вам чесну пропозицію і прошу не дивуватися, коли вона вам буде видаватися дивна. Чи ви хочете поїхати до Петербурга чудовою каритою? Недалеко Михайловського Театру стоїть моя вілля, яка належить до мене і я вам її дарую. Служба складається там з мужиків і вона вся на ваші послуги. Управляють віллею французи. Ви можете взяти з собою служницю і одну даму до товариства. Будете мати власні два повози, у театрі постійну окрему льожу. Я буду покривати всі витрати цілого дому. Мій уповноважений буде виплачувати всякі потрібні вам гроші. Крім цього у дні, коли ви виїдете з Парижа, я зложу у вашого нотаря поважний капітал, яким ви зможете свобідно розпоряджатись. Я не говорю про якусь дрібну суму пятьдесяти тисяч франків, а про потрійну як не більшу. Це все буде залежати від вас.

Павлина не мала навіть часу схаменутись. Вона зложила руки на грудях і глянула в очі свому гостеви:

— Мій пане! за кого ви мене вважаєте?

— За чесну жінку, яку несправедливо покинули і яка має сотню причин пімститись.

— У тому, що ви кажете, є трохи правди, але якби я мала пімститися на Шийці, то я зробилаб це як чесна жінка і не потребувалаби до цього спільника.

— Пані! Дозвольте вам ще раз сказати, хоч це може буде вам неприємно, що в цій справі ваша особа не є для мене симпатією. Я вас поважаю і вважаю вас за чесну. Навіть я шаную характер вашого чоловіка, хоч він повівся зі мною ганебно. Якби не його характер, я бувби порахувався з ним інакше. Я пропоную вам своє майно і не хочу від вас любови, ні дружби, ні вдячности, ні чемности. Я можу дати вам слово чести, що навіть моя нога не буде у вашому домі. Ми ніколи не будемо виступати разом на людях, ви можете робити, що вам подобається, з вийнятком одного: вашої поведінки супроти вашого чоловіка. Я домагаюся тільки одного...

Павлина розкрила широко очі:

— Домагаюся тільки одного — місця поруч вас у льожі в театрі на вісім вистав. Шийка бавився моїм коштом, а тепер я хочу перетягти публику на свій бік, щоб вона сміялася з нього.

Павлина знала вдачу свого чоловіка і зрозуміла, що така пімста булаб для нього тяжким ударом. Вона уявила собі, які моглиб бути наслідки такої пімсти.

— Ви шалені, мій пане! Чи нема сотні інших способів для такої пімсти? Виж моглиб, на приклад, вислати його на два-три місяці на Сибір!

— Ні, це дуже важко. У вашім краю люди мають дуже погане поняття про Сибір. Крім цього: хоч я маю великі гроші і титул князя, я не маю в урядових колах відповідного впливу.

Вона задумалася на хвилину, після чого сказала:

— Одне слово: Ви пропонуєте мені такий інтерес — виміняти свою добру славу на ваше майно.

— Навіть не те, бо я не маю ніякого інтересу в тому, щоб вам відбирати вашу добру славу. Ви зможете за якийсь час

подати до прилюдного відома, які були пункти нашої умови. Я зі свого боку теж зможу вас оборонити; мені залежить тільки на тому, щоб задуманий плян удався. Коли він удасться, всі будуть знати, що ви чесні. Цеж тільки жарт. Я ангажую вас на вісім вистав до своєї льожі і то за таку ціну, якої не дав ще ні один директор у світі артистці, ще й полишаю вам право повідомити цілий світ про нашу комедію.

Павлина прохала часу до надуми на тиждень. За той час її товаришки радили її однозгідно приняти пропозицію князя. Одні тішилися, що вона зробить їм місце у театрі, коли виїде до Росії, інші хотіли трошечки надірвати її добре імя. Вони змальовували перед нею негідну поведінку її чоловіка, солодощі помсти, незвичайну ролю в такій пімсті і користи, які вона з цього витягне. Вона слухала цього всього розсіяна, якби замріявшись. Не легко розяснити примхи жіночого серця! Хто з вас повірить, що вона згодилася врешті на безглузду пропозицію князя тільки тому, що вона вмирала з туги за своїм чоловіком і хотіла його побачити?!

Вона відмовилась приняти від князя великі гроші. Це був перший доказ її чесности. Треба було її благати, щоб вона згодилася надягнути на себе дорогі сукні, після доказів, що цеж необхідні костюми для її ролі. 1-го грудня вона виїхала з своячкою Марією. 15-го вона приїхала до Петербурга чудовими саньми з княжими гербами. Ціле місто звернуло на них увагу. Князь випередив їх на два дні раніше і в місті знали вже всі про їх приїзд: росіяни, французи і сам Шийка.

Павлина зараз почала жаліти своєї постанови. Загальний рух публичної опінії збентежив її. Коли вона йшла Невським Проспектом, то кожний мущина нагадував її своїми рухами Шийку — під кожухами всі чоловіки чомусь подібні.

Князь дав її два тижні часу, щоб відпочила після дороги. Потім вона просила ще тиждень тому, що Шийка не мав виступати. Вона вичитувала щодня афіші з таким самим почуванням, як громадяни підчас терору читали спис засуджених на смерть. Павлина не мала приємности ні з тоалет, ні свого дому, ні з незвичайних вибагів довкола себе.

Її сальон уважали одним з чудес Петербурга. Стіни були в ньому з білого мармуру, меблі стилеві, у вікнах замісць завіс ряди камелій, на середині кімнати павук з криштального шкла з якихось рідких печер, довкола канапи росли якісь чудові квіти, що кидали фантастичні тіні. На всі ці дива Павлина майже не звертала ніякої уваги. Її кухар добував з свого мізку даремне найглибше своє знання; це був якийсь славний провансалець, що служив був на дворі якогось німецького князя — перекуплений за великі гроші князем Васильковим, щоб перейшов до нього на службу. Всі вигадувані ним лакоминки не смакували Павлині; вона не мала апетиту. А про те, коли вона ходила у Парижі до ресторанів з своїм чоловіком, що вона там вміла зїсти за один вечір!

6-го січня (нового стилю) її принесли до хати афішу. Там була заповіджена пєса, в якій мав грати Шийка: „Вечера Магдалини." Павлина начеб дістала ножем у серце. Вона рішила написати лист до свого чоловіка. Написала його і казала його передати особисто Шийці. У листі вона оповідала ніжно та щиро, прохаючи вибачення все, як справді було: "Я вже сама не знаю, що маю зі собою робити, я сама-саміська, не маю в кого порадитися, ані з ким поговорити. У день нашого шлюбу ти обіцяв мені свою поміч та опіку. Прийди тепер допомогти мені!"

До листа вложила вона засушену квіточку, яку берегла у примірнику комедій Молієра; це була фіялка з її пошлюбної подорожі до Фонтенеблльо.

Нещастя хотіло, що цей лист передав Шийці льокай одягнений в однострою князя Василькова.

Ввечір год. 7-ма Павлина стояла як мертва, коли її одягали до театру. Вона сподівалася до останньої хвилини, що князь змилується над нею і звільнить її від обовязку йти з ним до театру. Та коли вона вилізла з санок перед малими

дверима вестибулю, вона побачила, як він вибіг її назустріч увесь усміхнений. Ледви тримаючись на ногах, вона пішла за ним до льожі, що містилася нижче і коли впала на фотель, навіть не помітила, що всі дивилися на неї.

Театр був повний. Росіяни святкували Різдво. Управа театру дозволяє власникови льожі всунути там стільки осіб, скільки влізе. Коло амфітеатру було немовби вимережане ланцюгом голов, які зверталися до льожі Василькова.

Коли завіса пішла вверх, Павлину запаморочило. Вона бачила перед собою вогненну прірву і трималася балюстради, щоб не впасти.

Шийка вбрав на себе панцир сміливости та байдужности. Він закрив блідину свого обличчя густим шаром ружу, але забув покрасити уста так, що вони аж пожовтіли.

Вечір був бурхливий. Публика Михайловського театру складається з двох ріжних елєментів: російської аристократії, що знає французьку мову і з французької кольонії. У Петербурзі живе більше як 6,000 французів і всі вони — учителі, купці, стрижії чи кухарі, що шаліють за театром. Росіяни подивляли сміливий змовницький плян князя Василькова і навіть ті, що оплескували два місяці раніше його карикатуру на сцені, тепер перейшли на його бік. Французи обожали Шийку; вони зустріли його появу на сцені оплесками. Росіяни відповіли теж оплесками, але тепер уже на глум, повторюваними в найбільше невідповідних місцях. Коли впала завіса, російська публика так довго оплескувала його, поки він не показався перед завісою..

Павлина почувала себе пів мертвою.

На другий день ставили „Мізантропа та Овернята." Шийка був знаменитий у ролі Машавоана. Французи прийшли з китицями квітів, а росіяни закидали його теж квітами, але такими безвартними, що деякі сміялися. Якийсь жартун крикнув з салі: „Кланяйтесь своїй жінці!" Шийка, вернувшись до роздягальні, мав у очах сльози безсильної люти. На нього чекав уже лист від Павлини, весь мокрий від її сліз. Він кинув лист на землю і потолочив його ногами, потім подер, не читаючи, і кинув його у піч.

Після двох страшних вечорів Павлина, перелякана мовчанкою свого чоловіка, почала благати князя, щоб змилувався над нею і звільнив її. Адже вони — доказувала князеви — вже і так досить покарали Шийку.

Князь мав добре серце і пішов на уступки: він подарував Шийці половину кари і рішив, що завтра після вистави Павлина зможе розпоряджати своїм часом по вподобі:

— Требаж чесно вирівняти рахунки — відповів він. — Шийка сміявся з мене два тижні; але такі вечорі як нинішний можна рахувати подвійно. Після четвертого вечора моя честь буде заспокоєна.

Два дні мала йти дуже весела фарса Ксавіє і Варена „Гнів Ахилля." Це була пєса майже принагідна. Її герой на імення Ахиль це модерний рогач, що скрізь добачує ознаки свого уявленого переслідування. Все в нього є підставою до підозрів, починаючи від мявкоту кота аж до вигуків папуги. Коли він знаходить дома палицю, він підозріває, що її залишив якийсь його суперник і заки глянув, чи це не його власна, вже ломає її на дрібні кусні. Він забуває капелюх у кімнаті своєї жінки — вертається, хапає його і дре, далі по всіх кутках шукає за власником проклятого капелюха.

У своїй розпуці, він хоче покінчити самогубством і набиває пістолєт, щоб стрілити собі в голову. Але від такого гарного наміру стримує його один сумнів: застрілитись це болить, а він не любить терпіти, хоч зідхає до смерти. Щоб поєднати у своїй душі ненависть до життя і любов для свого тіла, він стає перед дзеркалом і стріляє до себе — у дзеркалі.

„Гнів Ахиля" мав величезний успіх. Кожна фраза з цієї пєси робила вражіння.

На дві години перед виставою Шийка відмовився приняти у себе свою жінку.

Він грав ролю скаженого природно, як має бути. На нещастя театральний пістолєт належав до тих загально шанованих старих реквізитів, які ніхто не перевірював. Коли треба було вистрілити, він затявся. Якийсь глядач на партері крикнув тоді поганою французькою мовою: „Не маєш щастя!"

Коли після вистави режисер виправдувався, що пістолєт поганий, Шийка відповів:

— Це нічого. Я маю власний дома і принесу його завтра.

MINARD'S LINIMENT

є одним з тих домашних средств, які ми завдячуємо тій особі, що має найбільше довіря в громаді — родинному лікареві. Він то по довгих роках практики, з докладної обсервації, і доброго знання людської системи й його потреб, перший виробив і приписував Мінард'с Лінімент.

Так, рік за роком, слава і становище сего родинного средства зростали сильніше і сильніше аж сьогодні його популярність є на найвищім степені, і всьо вказує на то, що кожний рік принесе додаткове оцінення.

Загальні вказівки для родинного уживання

НА ПЕРЕСТУДИ, ҐРИПУ, ітд. загрійте лінімент і змивайте свобідно, натираючи груди і крижі, повтеряйте що кілька годин аж стане лекше.

НА БРОНХИТ Й АСТМУ. Намастіть ліні̂ментом грубий кусник брунатного паперу і прикладайте до горла так часто як се пацієнт може витримати, уживаючи завсігди свіжого кусника паперу.

НА ПЕРЕСТУДИ ГОЛОВИ. Загрійте лінімент і вдихуйте часто. Або, замішайте пів чайної ложечки Мінард'с Лініменту в пайнті горячої води в отвертій посудині і вдихуйте випари.

НА РЕВМАТИЗМ, НЕВРАЛЬҐІЮ. Як можливо загрійте болючі части тіла і прикладайте лінімент свобідно втираючи його добре, потім розсмаруйте лінімент на брунатнім папері і приложіть до тіла.

НА СПАЗМИ ЖОЛУДКА, КАПЛІ, АСТМУ, ітд. Беріть від пять крапель до пів чайної ложечки, відповідно до віку, з медом, сиропом або молясами.

НА ПОПЕЧЕННЯ. Уживайте рівні части Мінард'с Лініменту і солодкого, оливного, або кестор олію або крему, розсмаруйте на брунатнім папері і прикладайте до попечень.

НА НАГНІТКИ І БОНІОНС. Усуньте всю тверду шкіру і прикладайте лінімент свобідно.

НА БОРОДАВКИ. Прикладайте свобідно і часто.

НА УКУШЕННЯ КОМАРІВ Й ОТРУЙНИХ НАСІКОМИХ. Прикладайте свобідно.

ЗНАМЕНИТИЙ ПРЕПАРАТ ДО ВОЛОССЯ. Прикладайте чотири рази на тиждень, натирайте добре. Се забере ЛУСКУ і порплі з голови, очистить ВОЛОССЯ і причиниться до його росту і поможе недопустити до його випадання, зробить його мягким і блискучим.

Знамените на...

Біль Шиї і Перестуди Грудей

Загріти Мінардс і натирати ним болючі місця. **Нова металічна накривка фляшки** замикає силу Лініменту герметично. Не допускає до розлиття плину та легко її зняти.

Натирати свобідно Мінардом, щоби усунути всякі мушкулярні болі, штивність, біль в ногах, ревматичні болі і т. д.

Sales Agents:
Harold F. Ritchie & Co., Ltd.
Toronto 65

MINARD'S
"KING OF PAIN"
LINIMENT

НА БІЛЬ В ГРУДЯХ, В БОЦІ АБО КРИЖАХ, НА ВИВИХНЕННЯ, ПОТОВЧЕННЯ, НАПРУЖЕННЯ, СТЯГНЕННЯ МЯЗІВ, ЗДЕРЕВІННЯ ЧЛЕНІВ, НА ПЕРЕЗЯБЛЕННЯ, ШТИВНІСТЬ СУСТАВІВ, ЛОМБЕҐО, САЙЕТИКУ. Перше обмийте зболілі части тіла добре теплою водою, потім прикладайте Лінімент свобідно, натираючи добре рукою. Прикладайте часто.

НА ПОТРІСКАНІ АБО ПОСІДАНІ РУКИ, НА БОЛЮЧІ ЦИЦЬКИ, НА ПРИЩІ, ПЛЯМИ, ЛИШАЙ, НА БОЛЮЧЕ ЛИЦЕ ВІД ГОЛЕННЯ. Розпустіть Лінімент на половину зі солодким або оливним олієм або кремом і прикладайте раз на день.

НА СТАРІ РАНИ, ЧИРАКИ. Вимийте добре, приложіть Лінімент свобідно і накрийте полотном два рази на день.

НА ГЕМОРОЇДИ. Розпустіть на половину солодким або оливним олієм або кремом, і прикладайте добре кожної ночі.

НА РАНИ ТІЛА І ЗОВНІШНІ ОТРУЇ. Прикладайте Лінімент свобідно; буде боліти яку мінуту, але це причиниться до гоїння рани, і поможе усунути отруї.

НА ФАЛЬШИВИЙ АБО СПАЗМОДИЧНИЙ КРУП, ХРИПКУ І ЗВИЧАЙНИЙ БІЛЬ ГОРЛА. Змішайте чайну ложечку Лініменту з одною столовою ложкою меду, сиропу або молясів і беріть чайну ложечку мішанини що години аж стане лекше; також змивайте горло і груди Ліні̂ментом.

БІЛЬ ГОЛОВИ. Змивайте голову і добре вдихуйте.

НА БІЛЬ ЗУБІВ. Змивайте лице, і коли є діра в зубі, вложіть кусник вати намоченої Лініментом.

НА БІЛЬ ВУХА. Змішайте чотири краплі лініменту і чотири краплі солодкого або оливного олію, трошки загрійте і вложіть дві або три краплі в ухо.

МІНАРДС ЛІНІМЕНТ НЕ ЛИШАЄ МАСТИ, НЕ МАЄ НЕПРИЄМНОГО ЗАПАХУ, ВИСИХАЄ СКОРО.

Мінард'с Лінімент є конечним в стайні

НА ВИВИХНЕННЯ, НАПРУЖЕННЯ, ПОТОВЧЕННЯ, ВРІЗАННЯ, ЗДЕРТЯ, НАПУХНЕННЯ, НАТИСКИ ВІД ХОМУТА АБО СІДЛА, ПРИКЛАДАЙТЕ ЛІНІМЕНТ СВОБІДНО.

НА КОЛЬКИ. Беріть пів пайнти молясів, одну пайнту горячої води, чотири столові ложки Мінард'с Лінімент. Вложіть всьо у фляшку і потрясіть добре потім вилийте звіряті в рот.

ПРОТИ ЗОЛЗІВ АБО КАШЛЮ. Вкиньте одну столову ложку Мінард'с Лініменту до пів пайнти молясів і вилийте до звохченого ґрису або вівса. Змивайте добре пию.

MINARD'S LINIMENT CO., LIMITED
YARMOUTH, NOVA SCOTIA

І прийшов на другий день з гарним пістолєтом на два стріли:

— Бачите — сказав — якби за першим не вистрілив, тоді я маю в запасі ще другий стріл.

Того вечора він грав з таким запалом як ніколи. Прийшла остання сцена. Шийка замісць стріляти до дзеркала, звернув пістолєт у напрямі своєї жінки і вбив її на місці. Другий стріл пустив собі в голову.

Виставу перервали. Ця подія наробила у Петербурзі багато шуму. Сам князь Васильков оповідав мені всю історію. І закінчив її так:

— Чи ви повірите, що ця пара — Шийка і Павлина, одружилися з кохання і що вони кохали весь час одне одного? Ось бачите, що ви за люди в тому Парижі!

НАТАЛЯ САС

Молоді Дні

Федько ходив до школи, вчився як багато інших: ні добре ні зле. Але з кляси в клясу проскакував якось дивно скоро. Може тому, що мало не всі шкільні роки Федька плили підчас війни і ніхто тоді не дбав про великі успіхи школярів, коли успіхи армій цілого світу надавали дням і рокам важливого значіння. Може й тому, що Федько був наймолодший з пятьох дітей і ніхто ним надто не журився. Його свідоцтва не мусіли вже бути як старших „відзначаючі," і його задачі. „дуже добрі." От тому Федько мав більше часу для брикання і псот у вчасному дитинстві, пізніше для Верна і Мая, вкінці — коли вже був ґімназистом-пятаком — для дбайливої зачіски. А всеж: за ці всі три жмутки літ Федько лишився вірний своїй хлопячій мрії: коням і рушниці. Ані зачіска, ані Май не відчули його захоплюватися тим, що захоплювало його як мале хлопятко: „Я гиділя коньики, я гиділя сілю, я гиділя паф" („Я виділа коника, я виділа фіру, я виділа стрільбу") — вживаючи жіночих закінчень.

Був, як сказано, пятаком. У „цивілю", тобто в хаті, носив куці штанці до колін, жовті смугасті панчохи і якусь стару витерту студентську блюзку. До школи ходив у "мундурку," що обовязував за австрійських часів. Але воєнні часи злагіднили строгий фасон: нині кожен одягав те, що мав. Федько носив на вулиці кашкет і сиву куртку з жовтим коміром з якогось вискубаного кожушка. Був більше схожий на якого будь львівського Юзька як на ґімназиста. Особливо, коли держав руки в кишенях та підсвистуючи біг вулицею, час до часу підставляючи комусь ногу. Або дзвонив до брами, втікав за ріг, відкіля його чорні очиська сміялися з пересердя дозорця, що шукав збитошника.

Федько був ще добрим штубаком, коли на львівських будинках замаяли жовто-блакитні прапори. Чи знав він багато про них! Говорив добре по німецьки, співав: „Ліб Фатерлянд маґст руґіґ зайн" і „Ін дер Гаймат" — а на своїй шафці мав тектурові образки Гінденбурґа й цісаря Вільгельма. Він знав прізвища мало не всіх австрійських і німецьких ґенералів, що дебудь відзначилися у війні, збирав металеві військові відзнаки і разом з іншими хлопцями переживав кожну воєнну перемогу союзних армій, а на мапі значив їхні походи чорножовтими хоруговками.

Щож сталося? Одного дня заломався фронт чорножовтих хоруговок. Федько надів кашкет і куртку й вибіг на місто, де діялось щось нове й неждане: на будинках замаяли жовто-блакитні прапори.

Чудові, нові прапори! На ринку гармати, всюди своя рідна мова. Україна! Та, що про неї Федько вмів співати, та що „ще не вмерла" — чого не дуже розумів. Це було щось з леґенди, міту та з повістей, як от про Січ, козаків і гетьманів. Про що колись співали пісень і розказували казок. Оце вона, ця Україна, родиться на руїнах сильного колись цісарства. Як радісно, як зворушливо! Так, це вона, наша, рідна, вимріяна й дійсна! Не з казки та леґенди а зі справжнього життя.

Українці, мешканці міста, вилягли на ву-

лиці. Ходять, розглядають, радіють. Дивують тільки вояцькі суворі обличчя. Хотілосяб, щоб теж сміялися й раділи. Але вони втомлені, якісь зажурені, недовірливі.

Федька на вулиці нема. Він, що всі армії відпроваджував на фронт, що біг біля гармат з розіскненими очима, чи можливе, щоб його не було біля цих гармат? Щойно під вечір він показався на вулиці. Куртка розіпнята, з під кашкета на приблідлому обличчю вуглики очей.

— Ти де був, Федьку?

— У команді міста, пишемо відозви, били печатки!

— Де біжиш, стрівай!

— Йдемо на війну! Йдем бити ворогів! — вимахує пів дитячими руками цілими фіолєтовими від фарби.

Здавалося, що це вже кров. На руках у малого Федька, що так недавно ще говорив про себе „я була," а сестри заплітали йому кучеряве волосячко і говорили за татом: „наш малий хлопачий."

Федька схопила воєнна стихія. Але вже не як ентузіяста оловяних жовнірів, що з музикою йдуть на війну а як справжнього вояка з крісом у руці.

*

Спершу гомоніли поодинокі стріли — різко й не знати де. Десь за містом розгорівся пожар. Червона заграва кривавими руками обіймала небо. Далі зрідка стали гудіти ґармати. Опісляж уже вулиці змінилися в окопи, камениці в твердині. У місті розшаліла війна. Крісові кулі співали тонко й гостро, тарахкотів скоростріл. Камениці дивувалися незнаним подіям. Їхні чорні вікна, наїжені крісами, були завжди готові плюнути вогнем та гавкнути вибухом ручних ґранат. Вулиці-ж не дарували каменицям їхньої ворожої суворости: їхні боки значили густо тонкими крісовими кульками, а вугли вигризали ручними ґранатами. Понад гомоном боротьби вдолині — наче в повітрю, зрідка гули гармати.

Одного дня Федько вбіг у хату. Він був уже у військовому однострою, за великому як на хлопчака. З його трохи пригорблених плечей звисав смішно надто широкий синій плащ. Через плече у нього був пас густо виладуваний набоями, біля пояса дві ручні ґранати, через рамя кріс. На баґнеті тризуб. Здавалося, що Федько нагло виріс, змужнів і набрав якогось дивного значіння, хоча він був ще справді малим хлопчаком. Оце сповнилася його мрія: він мав рушницю. Може надто велику, надто тяжку на його зріст і сили, але він пригортав її до себе, не відкладав навіть у хаті. Рушниця, його дитяча забавка. Оце тепер вона стала крісом. Чи розумів Федько, що це вже не забавка, а грізне знаряддя смерти? Навряд.

Перескочив раптом цілий шмат часу, якого найкраще називають „підпарубочістю" та став нагло мущиною. Він мусів раптом стáнути до найтяжшого, найсутєвішого діла чоловіків: до війни. До тогож його душа, приспана австрійськими гимнами та шкільним вихованням, прокидалася і бачила нові світи. Він раптом пізнав нову правду і став громадянином і вояком нової держави. Батьківщина ставала для нього з історичної лєґенди дійсністю, за яку треба було вбивати і може самому покласти життя.

Малий Федько ставав малим, сухорлявим вояком. До хати він вбіг сказати, щоб не тривожилися, бо стоїть у касарні на Ялівці, де боронить рогачки. Просив відвідати та принести дещо харчів.

Вже вибігав. Його чорні очі вже не сміялися збиточно, як досі. В них горів якийсь горячковий вогонь. Постійно гриз спалені уста. Був стривожений. Заки вийшов — відпняв дві ґранати, щоб йому їх сховали в хаті.

Вибіг. Два дивні, чорні предмети лежали чужно на столі. У вікна втискалася війна.

Війна в місті розгорталася на добре. З боків наступав твердий обруч крісів, з домів густо сипалися кулі. З пивниць вискакували щораз нові діти міста та вулиці, зі заходу підступали правильні полки, загартовані в бою. Проти них стояла горстка старих австрійських вояків, втомлених війною і трохи молодих хлопців зі шкільної лавки. Декілька старшин, тут і там Січовий Стрілець. Вони наосліп вишколювали військово і національно ще не зовсім зрілу громаду. Не всі з тої громади стояли непохитно і певно, не всі мали незломну віру у перемогу. А з молодих синів міських інтеліґентів не було теж великої користи. Не один батько прийшов у ті горячі дні забрати сина до дому: „Ходи, сину, до дому, війна на добре зачинається." Горстка на Ялівці маліла, а обруч затискався.

Федько переходив разом з іншими ви-

шкіл. Гостре поготівля, тривога перед новим і страшним — битвою держала його в постійній напрузі. До тогож жахливе почуття, що під ногами хитається земля, її крайчик звужується. В ночі, стоячи на стійці, (перший раз в життю Федько був у ночі сам на дворі, та ще й на варті!) він боровся зі страхом і сумнівами.

А фронт корчився, обмежився до двох гостинців, що вибігали з міста. Одної кровавої ночі він підповз під касарню, гукнув вистрілами і загудів вибухами ручних ґранат. Федько кинувся разом з другими до бою. Перший раз побачив кров, почув гомін битви і жах смерти. Тривогою стиснулося мале серце хлопчини. Стріляв, біг і падав, за ним сипалися кулі. Темінь ночі, метушня битви, розпачливий стиск у грудях.

Після битви — спокій. Лиховісний спокій у опанованій касарні. Хлопці розбіглися по лісі. Одні бігли на поля і на зустріч селу, що крилося в лісі, другі поховалися по сусідних хатах, де хто попав, ще інші як цькований заяць, до чужого вже міста. У тім місті в цю ніч тривоги не одна мати ломила руки за сином, що не вернутись йому переможцем.

Вже на вулицях замовкав гомін боротьби. Тільки де-не-де зрідка забреніла крісова кулька, як заблукана муха, гостро співаючи в теміні. Відбилася від стін та млісним плюскотом заскакала по хіднику.

Темінь, тривога. Розпука ненагородженої втрати, якої ніщо і ніколи не верне. Гризький біль поразки.

★

Федько пірнув у темінь лісу. Колиж почувся вже безпечний, прикучнув між хащами і ждав, заки все успокоїться. За той час ріжні супротивні думки хвилювали його майже ще дитячу душу. Куди йти? Що почати? Після першої жахливої невдачі захиталася і так не тверда Федькова віра в почате діло. Чи справді годен він своїми слабими руками виборoти волю, двигнути віками обважнілий

КЛЯСА НОВОПРИБУЛИХ

Недовго після прибуття до Канади новоприбулих з Европи іміґрантів канадійські освітні власти зарядили для них навчання в елементарних предметах. Оця знимка представляє одну таку клясу в школі у Винніпеґу. Учителькою є панна А. Стець.

покров домовини? Чи це не фантазія тільки і сон?

Студінь, ніч, зневіра...

Алеж з просоння втоми він бачить, на диво, своїх тектурових вождів. Гінденбурґ у сталевім шоломі веде їх, молодих хлопців на війну. А цісар Вільгельм здоровить, приклавши руку до шолома і показує хмару ворогів та вигукує: „Фірс Фатерлянд!" Це слово шумить біля вух, Федько прислухується до нього і щойно тепер починає добре розуміти його значіння. Алеж він зачинає розуміти, що не зірвали ще зі старою брехнею, заки стануливи до нового діла.

І рішає: „Вертаюсь до дому, нехай би що діялося! Знищу старих тектурових вождів! Спалю книжки, що вчили брехні. Віками вчили нас її! Але кінець тепер всьому!"

Здавалося, що Федько в невдачі обвинувачував свої тектурові фіґурки. Цілу злість обернув проти них. І рішився.

У далі стихав гомін вистрілів. Ніч, тиша, самота...

Федько вертався до дому.

★

В місті темінь і лиховісна тиша. Якась нова, грізна, повна важливого змісту. Як на побоєвищі.

Федько прокрався непомітно до дому. Війшов блідий, стривожений, обризканий кровю. Кріс поклав у куток, скинув плащ і шапку, сів важко на стільці.

— Вже по війні! — сказали спалені горячкою уста і малий хлопчина заплакав гірко.

— Але кріс і набої сховайте мені, я не дам їх нікому!

Уже спав. Утома після жахливих ночей положила його назад у його хлопяче ліжко і твердий сон закінчив першу війну малого Федька.

Кріс спочив у пивниці під насипом картопель. Біля нього у скриньці ручні ґранати і набійниця.

★

Вранці Федько знову став малим хлопцем у куцих штанцях і хлопячій блюзці. Як і перед війною, він стояв при кухні та пік картопляні коржики собі на сніданя. Тільки — заки приступив до цього діла — кинув на ватру тектурових вождів і цісарів. Глядів, як горіли й звивалися книжки „Die hämmernde Front" що вихваляла геройства німців на французькому фронті. Зловтішно глумився над тим усім минулим, над тими воєнними казками, що виховали його, у „патріотичному" дусі. Так, з тим покінчено! Але що далі? Що далі?!

У місті панувала глуха тиша. Вулицями пробігали військові стежі та ряди неумундрованої міліції. Вони виловлювали тих, що не вспіли втекти, або сховатися. За хвилину стукали прикладами до дверей: сусіди повідомили, що Федько вернувся з війни як „озброєний українець." Казали одягатися і йти за собою. Шукали зброї. Перекинули все в хаті, пішли на горище та до пивниці. З жахом і тривогою гляділи Федькові сестри як кололи штиками між картоплі. Ще хвилина...

Федько відходив у полон. Його чорні, живі очі глянули з жалем на свіжі коржики. Вони прощали дитячі дні, йдучи на зустріч життю і боротьбі. У ту саму мить Федько перевів їх зі запитом на сестру, що бліда стояла біля вікна. Вона всміхнулася і подала Федькови руку.

Відійшов.

★

Одного вечора, у лисинецькому лісі затарахкотів знечевя скоростріл і об стіни Яловецької касарні грянуло гарматне стрільно. Після цього прийшли дні боротьби довкола міста. На місто падали ґранати і шрапнелі, фронт раз зближався то знову відступав. Місто найшлося в облозі. Одного горячкового дня, коли серед залоги виникла тривога і вона підготовлювалась до втечі — Федько, нікиm непомічений, вийшов з касарні у свому хлопячому одязі і пірнув між доми.

Увечір прокрався до дому і застукав тривожно в двері.

— Я утік! Наші наступають! Принесіть мій кріс!

Нічого не помогли намови. Федько у довгих самотних днях полону знову дозрів.

Під довгий батьків плащ сховав кріс, втиснув кашкет на голову і зник у повній темені вулиць. У його обережних і рішучих кроках не було вже нічого з хлопячої непевности та мягкости.

Добра рада

— Мені відомо, що ви живете вже сто років. Це мене дуже цікавить. А скажіть, будь ласка, що треба робити, щоби дожити такого віку?

— **Найважніше те, що треба перед сто роками народитися на світ.**

Проф. ІВАН ОГІЄНКО

Хрещення Українського Народу

— Ніби в полон іду, — плакала вона.— Краще-б мені вдома померти...

А брати вговорювали.

— Та-ж через тебе Бог наверне українську землю на спасення, і тим ти вбережеш землю грецьку від лютого війська... Хіба ти не бачиш, скільки зла накоїла Україна грекам? І тепер, коли не підеш, те саме нам зроблять...

„І насилу вговорили сестру. Анна сіла на корабель, попрощалася з ріднею своєю і з плачем попливла морем. Коли прибула вона до Корсуня, то Корсуняне вийшли їй на зустріч з поклоном, увели її до міста й оселили в двірці.

„З Божої волі у цей час захорував Володимир на очі і нічого не бачив. Не знав він, що йому почати, і дуже побивався. А цариця йому переказала:

— Коли хочеш видужати, скоріше охреститися; коли-ж не охрестишся, то не відчепиться хороба.

На це Володимир відповів:

— Коли цьому правда, то справді великий Бог християнський...

І Володимир наказав охрестити його. Тоді єпископ Корсунський з цирициними священниками, перше оголосивши, охрестив Володимира; і як тільки поклав він руку на князя, той зараз став видючим. Побачивши таке несподіване виздоровлення, Володимир прославив Бога і сказав:

— Аж тепер пізнав я правдивого Бога!

Бачила все це й дружина Володимирова, і багато з них охрестилося. Охрестився князь в церкві св. Василія [1]); церква та стоїть посеред Корсуня, на корсунськім торгу; а Володимирів двірець стоїть край церкви і до нині, а двірець цариции — за вівтарем. По охрещенню Володимир оженився з царицею.

Кінчиться оце літописне оповідання про охрещення Володимира цікавим завваженням: „Не знаючи про це, неправдиво говорять, ніби Володимир охрестився в Київі, а другі кажуть, що у Василеві (Василькові), а інші люди оповідають інше."

Ото так розповідає Літописець про причини охрещення Володимира та про місце цього охрещення. Причини охрещення ми вже знаємо, — вони не мали нічого спільного з тими, про які розповідає Літописець. Літописець (чи автор вставки) був особою духовною, вихованою в певнім світлі, а тому й охрещення Володимирове він собі ідеалізував у релігійному дусі, бо-ж і писав він про це більше, як через сто років по події, (а коли це вставка, що вірніше, то більше як за двісті років по охрещенню).

Де саме охрестився князь Володимир, цього точно вже не знає сам Літописець; він занотував нам цікаву замітку, що вже в його час люди не знали, де саме охрестився Володимир, бо одні говорили, що в Київі, другі—в Васильковім, треті казали інше, а сам Літописець розповідає про охрещення в Корсуні.

Де-ж справді хрестився Володимир?

Може дійсно в Корсуні, як що те так майстерно розповідає нам Літописець? Ні, місця охрещення Володимира — що було тайною в час Літописця, ми не знаємо і навряд чи й знатимемо точно. Чернець Яків, найавторітетніший історик про князя Володимира, в своїй „Похвалі князю Володимиру" XI-го віку розповідає, що князь Володимир перше охрестився, а вже потім—аж на трете літо по охрещенню——пішов на Корсунь; таким чином літописне оповідання про охрещення в Корсуні подає [2]).

Коли така важна подробиця як місце охрещення Володимира була вже тайною вдавнину, то треба припустити, що Володимир охрестився тихо й тайно від свойого народу. Стоячи на чолі великого народу, Володимир мусів шанувати віру цього народу, мусів шанувати її навіть тоді, коли віра ця йому не подобалася. Великий державний розум, який безперечно мав Володимир, не дозволяв йому легковажити вірою народньою, цебто його довірям, яке йому так по-

[1]) А в Іпатськім Літопису — в церкві св. Софії.

[2]) Сам Володимир переказує грецьким царям з Корсуня, що він вже до того, "преже сихъ днiй", познав християнство.

трібне було для округлення кордонів його могучої держави. А це все каже, що Володимир охрестився таємно, охрестився від своїх власних священиків, яких тоді на Україні трохи було вже; розголосу зі свойого охрещення Володимир не робив.

Літописець відкидає Київ та Васильків, як місця охрещення Володимира; але власне тут, особливо в Київі, найлегче було охреститися Володимиру. Можна брати на увагу й місто Василів (Васильків), — воно могло й назву свою получити власне від того, що тут охрестився Володимир, якого названо по християнському — Василій (так звався й тодішній грецький цар, будучий шваґер Володимирів).

Подається ще одне місце хрещення Володимира — Царгород; російський вчений Хв. Успенський (в "Журналі Мин. Нар. Пр." за 1884 р. кн. IV ст. 315), проаналізувавши арабські джерела, твердить, ніби Володимир охрестився в Царгороді. Але це твердження мусимо відкинути, бо-ж арабські джерела про це точно не говорять; наш Літописець про охрещення в Царгороді навіть не згадує; та й колиб справді Володимир охрестився в Царгороді, то про це обовязково записалиб грецькі історики, які не моглиб проминути мовчанкою такої важливої і для них події; розказують же вони про побут Ольги в Царгороді та про вінчання Володимира з Анною.

Нема також ніяких підстав допускати, що Володимир охрестився в Болгарії. Правда, релігійні зносини з болгарами Володимир безумовно мав; болгари охрестилися раніше нас і, що найважніше, мали вже богослужбові книжки в перекладі з грецької мови на болгарську, що зробили св. брати Кирило та Методій та їх ученики; цю болгарську мову (ми її звемо церковно-словянською) ми тоді добре розуміли, а тому й потребували цих книжок. Але думати, що Володимир взяв з Болгарії не тільки богослужбові книжки, але й сам таки охрестився, джерельних підстав на це нема. Замалим народом були тоді болгари, щоби Володимир приймав хрещення від них, — він це міг зробити, колиб хотів, скоріше вже в могучій Візантії, яка в цім йому ніколи не відмовилаб.

Літописне оповідання відносить охрещення Володимира на 988-й рік; але чернець Яків пише, що „по святом крещеніи поживе блаженний князь Володимер 28 лет.... на третьє лето Корсунь город взя," а це вже свідчить, що Володимир охрестився в 987 році (Корсунь взяв року 989-го). Преп. Нестор у своїм „Чтеніи о житіи Бориса и Глеба" XI-го віка так само каже, що Володимир охрестився в 6495 році, цебто в році 987 від Різдва. Цей 987 рік тепер і принятий в науці, як рік охрещення Володимира [3]).

Чого Володимир ходив брати Корсунь, Літописець цього докладно не розповідає нам, та й питання такого він собі ясно не ставить. Чернець Яків пояснює завоювання Корсуня тим, що Володимир хотів взяти звідти потрібних йому священиків; Володимир, задумавши взяти Корсунь, ніби молився: "Господи Боже, Владико всех! Сего у Тебе прошу, — даси ми град, да пріиму и да приведу люди крестьяне и попи на свою землю, и да научать люди закону крестьянскому." Цей же Яків, як ми бачили, свідчить, що Володимир пішов на Корсунь на третий рік по охрещенню, цебто року 989-го.

Безумовно, в свідченню Якова можна вбачати велику долу правди. Володимир, охрестившися, потроху приходив до переконання, що треба охрестити і весь український нарід; зробити-ж цього він не міг без допомоги греків. Володимир добре знав, що то ще не все — охрестити

[3]) Проф. А. Соболевський в "Журн. Мин. Нар. Пр." 1888 р. кн. VI ст. 399—400 боронить таки літописний рік 988-ий.

нарід, — треба ще завести в себе відповідну церковну ієрахію та поширити освіту, а для цього повинно увійти з греками в тісніші стосунки. Можливо, що Володимир давніше вже, ще перед своїм охрещенням або зараз по ньому, задумав, з політичних мотивів, оженитися з якоюсь грецькою царівною. Але приводу для того не було, а грецькі царі поріднитися з „язичником" не хотіли. Та ось привід таки настав.

Причину, чому Володимир пішов на Корсунь, добре вияснив нам барон Розен (у своїй книжці: "Император Василій Болгаробойца," Спб. 1883 р.); він оголосив друком надзвичайно цікавий літопис православного грека Яхї. Історик Яхя народився в кінці 70-х років X віку в Египті, був в родстві з патріярхом Олександрійським Евтихієм; десь 1014—1015 р. Яхя переселився до Антіохії. Ось цей Яхя й написав цікаві історичні записки, в яких про нашу справу читаємо таке:

"Збунтувався відкрито Варда Фока (проти грецького царя) й оголосив себе царем в середу, в день свята Хреста, 14 вересня 987 року; він заволодів землею греків до Дорилеї й до берегів моря, а війська його дійшли до Хрисополя. Справа Варди стала шкідливою і цар Василь був заклопотаний нею, бо Варда мав велике військо і брав гору над царем. Багатства царя прийшли до кінця і нужда примусила його післати до царя українців, — а вони вороги його, — щоби просити помочі. Цар український погодився на це. Тоді вони склали між собою договора поріднитися, і цар український оженився зі сестрою царя Василя, після того, як цар грецький поставив йому умову, щоби він сам охрестився і весь нарід його земель, а українці нарід великий. **Українці в той час не належали ні до якого закону і не визнавали ніякої віри.** Пізніще цар Василь післав цареви українському митрополитів та епископів, і вони охрестили царя і всіх, хто жив на його землях, а також післав до нього сестру свою, і вона збудувала багато церков у землі українській.

„Коли-ж була порішена між ними справа вінчання, прибули українські війська, зєдналися з військами грецькими царя Василя і всі разом пішли проти Варди Фоки морем та суходолом, у Хрисопіль. Розбили вони Фоку і цар Василь заволодів приморським краєм і захопив усі кораблі, що були в руках Фоки." В кінці Фока був зовсім розбитий і скатований 1 квітня, 989 року, [4]).

Яхя поплутав порядок подій, але його оповідання дає нам доброго ключа для вияснення, чого саме Володимир ходив на Корсунь. Проф. В. Завитневич ось так собі правдиво уявляє всі ці події на основі писань Яхї та черця Якова. „Вересня 14, 987 року, почався бунт Варди Фоки. Як тільки імператор Василь побачив, що власними силами не перемогти йому бунту, він зараз-же післав послів до Володимира просити помочі. Володимир погодився помогти, але поставив умовою видати за нього імператорську сестру, при тому й сам обовязався хреститися. Щоб прискорити вінчання, Володимир тодіж, цебто в тім-же 987 році, охрестився в присутности імператорських послів, що були свідками виконання договору, може навіть від рук духовника, що був в посольстві. З весною, 988 року, Володимир поспішив виконати й другу умову договору, цебто післав імператору в поміч військо. Володимир сам проводив своє військо аж до порогів, що зазначив і чернець Яків, кажучи, що „на другоє лѣто по крещеніи Владимир к порогам ходи." Отже, український князь виконав умови договору. Минуло літо, минула й зима. Варду Фоку скатували, бунт припинився; але імператор своїх умов договору не виконував. Тоді весною, наступного 989 року, Володимир порішив силою примусити Василя таки виконати те, чого той не хотів зробити доброю волею. Володимир йде на Корсунь, по шестимісячній осаді бере його, і, як каже один памятник XV віку, „не распустив полков, посла Олга воєводу своєго с Ждеберном в Царьград к царем просити за себе сестры их," погрожуючи, „аще ли не дасте, то сотворю граду вашему, якоже и сему створих" [5]). І справа покінчилася тим, що цар Василь таки змушений був виконати свої умови, бо він був тоді знову в дуже критичних обставинах, — піднялося нове повстання, а тут наперали ще й болгари.

Отже, як бачимо, справа була зовсім ська), а за це мав поріднитися з могучою Грецією, мав отримати від неї, вже як шваґер імператорський, а не як прохач,

[4]) **В. Р. Розенъ,** Василій Болгаробойца, ст. 23-25.

[5]) "Труды Кіев. Дух. Акад." 1888 р. кн. I ст. 134—135.

не такою, як малює нам її традицийне літописне оповідання. Володимир допоміг грецькому циреви (післав йому 6,000 війсьво, що йому потрібне було для охрещення українського народу. **Володимиру, що мав аж занадто й своїх жінок, грецька царівна Анна була потрібна лише з політичних міркувань.** Царівна нічим особливим не виділялася, про якусь більшу красу її джерела нічого не говорять; Анна народилася 13 березня, 963 року, цебто вийшла заміж за Володимира в 26 років, — вже досить таки підтоптаною дівою;[6]) отже ясно, що не сама Анна була причиною походу Володимира на грецький Корсунь.

В Корсуні-ж Володимир повінчався відкрито, вже як християнин з царівною Анною. Переможець і свояк грецького імператора вирішив більше не ховатися з новою вірою і охрестити всю свою могучу державу.

★

Наступала найвеличніша пора української давньої історії, — охрещення вже самого українського народу; наступав момент здійснення мрій останних років князя Володимира. Володимир вже відкрито, по християнському звичаю, обвінчався з грецькою царівною, відкрито став християнином. Цим кінчалася певна доба в життю князя, що довго надумувався охрестити свій нарід і що довго не наважувався відкрито зрадити віри свойого народу. Але вінчання з Анною надало йому відваги, і Володимир почав поспішати з охрещенням своєї держави.

Про охрещення українського народу наш Літописець розповідає так: Повінчався в Корсуні з Анною, „Володимир взяв царицю, Настаса та корсунських священиків, з мощами св. Климента та його ученика Фива, взяв образи та книги, собі на благословення. Поставив церкву в Корсуні на горі, де серед міста ссипали землю, яку крали з валів; церква ця стоїть і до нині. Йдучи, взяв два ідоли мідяні і чотири мідяні коні, які й тепер стоять за св. Богородицею, про яких несвідомі люди кажуть, ніби вони мармуряні. На віно цариці Володимир віддав грекам Корсунь, а сам вернувся до Київа.

„Як тільки вернувся, наказав поскидати ідолів, — одних посікти, а других попалити; а Перуна наказав привязати коневи до хвоста і тягти його з гори через Боричів до річки, а 12 мужа приставив підпихати його киями. Це робив він не як живому дереву, але на наругу бісови, який таким чином обманював людей, щоби цим приняв тепер заплату від них. Великий Ти, Господи, і дивні діла Твої! Вчера люди шанували його, а сьогодні насміхаються. Коли тягли Перуна річкою до Дніпра, невірні люди плакали за ним, бо ще не охрестилися. Дотягнувши, вкинули Перуна у Дніпро. А Володимир наказав: „Коли Перун пристане де до берега, відганяйте його, аж поки не мине порогів; тоді лишіть його.” Мужі робили, що їм наказано. Коли його пустили і пройшов він пороги, вітер викинув його на рінь[7]) і з того часу названо ту місцевість “Перунова рінь,” як зветься вона і до нині.

„А по цьому Володимир післав післанців по всьому місту, наказуючи: „Хто не прийде завтра ранком на річку, — чи богатий він чи вбогий, старець (нищ) чи робітник, — той стане противний мені.” Чуючи таке, люди весело сходилися, радуючися та кажучи: „Колиб це (охрещення) не було добрим, князь та бояри не принялиб його.” На ранок прибув Володимир зі священиками цирициними та корсуньськими на Дніпро, а народу прибуло без числа; вони влізли в воду і стояли одні по шию, другі по груди, а молодь з берега, інші тримали дітей; охрещені (свершеніи) ходили по березі. А священики читали молитви. І була радість на небі та на землі через стільки душ спасених. А диявол ойкав та бідкався: „Горе мені, бо-ж звідси женуть мене! Тут я хотів осіститися, бо-ж на цій землі не було науки апостольської, не знали тут Бога; весело було мені з їхньої служби, бо вони служили мені; а тепер оце перемогли мене невегласи, а не апостоли чи мученики; не буду я вже панувати по цих землях”!..

„Як люди охрестилися, то розійшлися по домах своїх. А Володимир радий був, що пізнав Бога і сам і люди його; глянувши на небо, він прорік: „Боже, що створив небо та землю, поглянь на нових людей своїх і сподоби їх пізнати Тебе, Бога правдивого, як вже пізнали Тебе землі

---

6) Пригадаймо до того, що на Сході дівчата зріють значно скоріше, як у нас.

7) Рінь — поширене в Галичині слово; визначає річні камінчики чи річний пісок або беріг, вкритий таким піском чи камінчиками; розлога місцевість коло річки, вкрита рінню, це—зарінок.

християнські; зміни віру в них, щоб була правдивою та непохитною; допоможи й мені, Господи, супроти ворогів моїх, щоби, надіючися на Тебе та на Твою силу, я переміг їхні каверзи." Промовивши це, Володимир наказав рубати та ставити по містах церкви, де стояли ідоли. І поставив він церкву святого Василя на горбку, де стояв ідол Перуна, й інші, де відправляли („творяху потребы") князь та люди." Так розповідає Літопис.

Як бачимо, Літописець занадто просто уявляє собі охрещення киян. Князь наказав— нарід виконав. А направду все це відбулося зовсім не так легко та скоро, як уявляє собі Літописець. Треба думати, що в Корсуні, по вінчанню Володимира з Анною чи перед тим, охрестилася й частина бояр; частина їх могла охреститися ще й до того, разом з Володимиром; про це каже нам і Літописець, — бо кияне говорили про охрещення: „Аще бы це не добро было, не бы сего князь и бояре приняли," — отже бояре охрестилися раніше народу.

Повінчавшися, Володимир взяв потрібних йому священиків і прибув до Києва. Тут, звичайно, не відразу він почав хрестити свій нарід, — треба було перше добре його підготовити, а це було зовсім не легкою справою: своїх священиків було не багато, а священики грецькі не розуміли нашої мови, а тому їхня поміч не могла бути скорою. Треба думати, що підготовка народу тяглася досить довго, — за діло стали, певне, не лише свої священики, але й всі християни, які були то-

УКРАЇНСЬКІ ДІВЧАТКА ТАНЦЮЮТЬ

В місті Винніпегу ось так танцюють в українських народних строях українські діти. З ліва на право: Віра Стойко, Софія Муць, Елисавета Камінський і Давн Іванчук.

ді в Київі; священики — греки, були, так сказатиб, інструкторами охрещення.

Не треба думати, що нарід легко покинув батьківську віру свою; і даремно силиться Літописець переконати нас, що нарід хрестився з радістю. Володимир вернувся з походу на Корсунь славним переможцем, на чолі вірної армії, вернувся з жінкою — грецькою царівною, став свояком самого наймогучішого в світі грецького імператора. Авторитет князя Володимира піднявся до небувалої висоти, і тому князь і осмілився покласти свою важку руку на стару віру підвладного йому народу, осмілився порушити народню святиню. Частина народу, найменше відпорна, послухалася князя й пішла хреститися, але не мала частина таки наказу цього не послухала і хреститись не схотіла; навіть не схильний до української старої віри автор оповідання про охрещення не зміг сховати того, що коли тягнули Перуна, "плакахуся єго неверніи людьє." Звичайно, в великім місті не легко уло сховатися від охрещення, а разом з тим і від кари могучого князя, але хрещення й киян не могло відбутися так спокійненько, як то уявляє собі Літописець по сто-двісті років потім.

Літописець роком охрещення киян уважає 988, але цього року приняти не можна. Володимир взяв Корсунь у 989 році (так свідчать і грецькі джерела) і мав потім дуже багато ріжної роботи так, що охрещення киян могло відбутися десь вже року 990, в літі, бо нарід став по шию у воді, — в холодну воду по шию нарід навряд чи полізби навіть по наказу хочби й князя. Де саме хрестилися кияни, трудно сказати; Літописець каже, ніби в Дніпрі, але інші джерела називають річку Почальну а Синопсис XVII в. Інокентія Гизеля місцем охрещення зве Хрещатик. Охрещення зробили самі тільки священики, епископів тоді ще не було. Вони прибули через рік, року 991-го.

Оттак відбулося охрещення киян. Але охрестити киян—це ще не значить охрестити українську землю: держава Володимирова була дуже великою, і тому й роботи для охрещення всього українського народу було надзвичайно багато, — це була робота не для одного покоління людей.

Літопис, звичайно, досить просто уявляє собі всю цю роботу. По охрещенню киян — коротко каже Літописець — ,,почав Володимир ставити по містах церкви та священиків, та зганяти (приводити) людей на охрещення по всіх містах та селах." Звичайно було це зовсім не так просто: не легко було охрестити киян, де багато було інтеліґенції, що здавна тягла до християнства; але охрестити всю іншу Україну, особливо сільську, — то був уже труд непосильний для одної людини, хочаб і такої рішучої, яким був князь Володимир. Отож треба думати, що хрещення позакиївської України розтяглося не на один десяток літ; нову віру таки густо полито кровою українського народу, що боронив свою батьківську віру.

У першу чергу Володимиру потрібна була церковна ієрархія, — митрополит та епископи, щоби вони вже занялися охрещенням великої держави Володимирової. Володимир просив собі ієрархію з Греції, але греки не поспішали присилати її; митрополит з епископами прибув десь вже аж по охрещенню киян, про що Літопис розповідає так: ,,В лето 6499 (99) крестився Володимер и вся Фотія патріарха у царьградскаго перваго митрополита Кієву Леона и Новгороду єпископа (виправлено на ,,архієпискупа") Якима Корсунянина."

(Духовна Бесіда)

Наші Початки в Канаді

(З річників К.Ф.)

1916

Січня 14 — В Едмонтоні відбулись перші загальні збори Українського Запомогового Товариства в Канаді, дня 2-го січня. Збори отворив президент, Г. Краківський.

Я. Майданик оголошує себе з Ольга, Ман., як маляр-артист. Малює портрети, церковні образи, плащениці, хоругви і т. п.

Січня 21 — В статті „З манітобського Парляменту" сказано про дискусію над двомовним навчанням в публичних школах. Премієр Норрис сказав, що в школах повинна бути лише анґлійська мова, але заки уряд щось в тій справі зробить, він засягне поглядів в ріжних національностях провінції, щоби потім жадна з них не почувалась покривдженою. Премієр Норрис також сказав, що в короткім часі уряд ухвалить закон, який буде змушувати всіх дітей учащати до шкіл. Перш всего, однак, треба добрих доріг і шкільних будинків.

Підчас дискусії на тему шкіл Др. Торнтон, міністер освіти, сказав, що в Манітобі є около 2,000 всіх шкіл, а з того 126 французьких двомовних шкіл, в яких вчать 234 учителів; 64 німецьких двомовних шкіл з 73 учителями; 111 українських і польських з 114 учителями. Міністер виявив також, що в багатьох шкільних дистриктах є ріжні національности і кожна з них домагається від свого учителя науки в своїй рідній мові. В таких случаях учитель не може дати собі ради, і краще, щоби такої двомовности чи ріжномовности не було зовсім. В інших провінціях Канади закон дозволяє вчити лише по анґлійськи, за виїмком провінції Квебек, між французами. Міністер Торнтон вказував на непрактичність двомовности в школах. Він рекомендує, щоби відбути референдум над справою двомовних шкіл і вирішити це трудне питання.

Січня 28 — **Українці в Виннипеґу скликають віче в справі двомовних шкіл на день 30-го січня.**

Д. А. Росс, посол з округа Ст. Клементс, говорив в парляменті проти двомовних шкіл. Сказав він дещо терпкого і про Епископа Будку, який обстоює двомовні школи. Про нього він сказав, що він (Еп. Будка) присланий до Канади як австрійський емісар і тут він закликає своїх людей ставати в обороні Австрії, яка є ворогом Канади.

Лютого 4 — Соціялістичний посол з Північного Виннипеґу, Риґ, виступає проти двомовних шкіл.

Перша промова першого українського посла в Манітобі, Т. Д. Ферлея. Зміст його промови був вкоротці такий:

Я є одиноким з теперішних послів, які є британськими підданими через натуралізовання, не через уродження, і я є першим послом української народности. Це що я можу сидіти разом з уродженими британцями і радити над добром нашої провінції, треба завдячити анґлійській конституції, яке дає рівне право всім своїм лояльним горожанам. В моїм окрузі є ріжні народности але найбільше є українців. В Манітобі українців є около 65,-000, а в цілій Канаді около **300,000.** Їх лояльність в цей час стоїть під знаком питання, однак впевняю, що вони є лояльними. Доказом нехай буде їх вступ в армію, жертви на Червоний Хрест і на Патріотичний Фонд. Коли урядові чинники будуть трактувати їх вирозуміло і справедливо, вони стануть найкращими горожанами цего краю.

Лютого 11 — Продовження промови Ферлея: Я заявляюсь за примусовістю в шкільній науці, щоби кожна дитина могла навчитися мови й інших предметів. Щодо двомовної системи, я також заявляюсь за нею бо того тепер обставини вимагають. Однак в школах повинна бути анґлійська мова офіціяльною, для науки. Там де того конечно потрібно, повинна бути двомовна школа.

Довга редакційна стаття на тему віча українців, скликаного для обговорення

двомовних шкіл. Сказано в ній, що проти скасування двомовної системи виступають тепер люди консервативної партії, а коли в силі була та партія, то вони мовчали, хотяй консервати також були проти двомовних шкіл.

Лютого 18 — Оповіщення від „184-го Баталіону" під адресою 986 Мейн Стріт, Винніпеґ, Ман., такого змісту: „Потрібно Рекрутів! Хочемо зорґанізувати компанію або дві компанії з росіянів, поляків і українців."

В довгій статті наведено багато доказів про шкідливість алькоголю.

Лютого 25 — В манітобськім парляменті дальше провадиться горяча дебата над питанням двомовних шкіл. Ходила до премієра делеґація з видніших українців з ціллю задержання двомовних шкіл. Премієр відповів, що двомовна система в провінціяльних школах спричинює дуже багато непорозумінь і клопотів і для людей, і для учителів і для самих учеників, і тому муситься скасувати.

Манітобський парлямент відбув вже друге читання законопроєкту про скасування двомовности в школах.

Березня 3 — Редакційний заклик до манітобських виборців, щоби вони голосували за скасуванням продажі алькоголічних напитків в „барах."

Березня 10 — Т. Д. Ферлей, одинокий український посол в парляменті, заявився проти скасування двомовних шкіл, однак вніс поправку, щоби там де є 75 відсотків дітей не-анґлійського походження, вчилося рідної їм мови в перших двох клясах, а поза ними вчилося лише анґлійської мови. Наколи в школі є 50 відсотків дітей не-анґлійського походження, то там повинна наука відбуватися в анґлійській мові, а від 3 до 4 години пополудню в мові рідній тим дітям.

(Замітка ред. — Що за баламуцтво в такій школі!)

Березня 17 — Стаття про заснування Української Бурси в Саскатуні п. н. „До Всіх Українців в Саскачевані — Основання Української Бурси в Саскатуні." Говориться в статті про брак серед українців в Саскачевані свідомости, брак Рідної Школи, брак інституцій, в яких можнаб виховувати українську молодь. Над цею справою учителі й студенти в Саскатуні застановилися і „вкінці прийшли до заключення, що нам конечно треба щось робити. Один з товаришів підніс гадку чи не можнаб заснувати Українську Бурсу в Саскатуні. Товариші всі погодилися. Справу передискутовано в Студентськім Кружку а в неділю, 5-го березня, скликано перші збори до Вест Сайд театру."

Збори отворив тов. Малик. Першим бесідником був тов. Приступа, а по нім говорили Рибчук, Кібзей і Свистун. Справа була широко обговорена і фактично того самого дня повстала Українська Бурса в Саскатуні. Зібрано було в театрі $7.36. Головою тимчасового Комітету вибрано Й. Боґоноса (покійного). Вибрано заряд з видніших осіб з Саскатуну, а також видніших одиниць з ріжних частей провінції Саскачевану. Рішено повести добру пропаґанду і поширити думку про заснования Бурси. Закликається всіх учителів до помочі у великім ділі. Секретарем А. Т. Кібзей.

Березня 24 — Манітобський парлямент дальше дебатує над питанням двомовної системи в школах. Канадійський Фармер подав переводи майже всіх промов, як також і загальний перебіг всіх важних промов послів.

Березня 31 — Відповідь в редакційній статті Укр. Голосови на його постійні напади на Канадійського Фармера.

Квітня 7 — Продовження відповіди У. Г. на його закиди проти К.Ф. Редакція і видавці У.Г. були за двомовною системою в публичних школах, бо це була одна точка в консервативній плятформі.

Квітня 21 — Заклик о фінансову поміч Бурсі ім. А. Коцка в Винніпеґу. Минулого року було в цій бурсі 16 українских учеників, а повинно бути їх більше, сказано в заклику.

Квітня 28 — В редакційній статті висловлено думку, що нам, українцям в Канаді, безперечно потрібно не забувати своєї рідної мови, однак не можна легковажити ваги знання анґлійської мови, бо без неї ми в Канаді згублені і без неї нам зачинена брама до висших посад і праці. Тому то в публичних школах треба нашим дітям вчитися анґлійської мови якнайбільше, а своєї нехай вони вчаться або в Рідних Школах або в дома. В статті критикується Український Голос і тих, які з ним звязані, за їх вперте становище, що в школах повинна бути двомовна система.

Травня 5 — Дається пересторогу людям не їхати до Винніпеґу за працею, бо

там вже й так є багато безробітних. Працю можна легко знайти на фармах.

Посол Риґ, з Північного Виннипеґу, говорить в парляменті проти двомовної системи навчання в школах. Посол А. Лобб, з Роквуд, каже, що він має багато інформацій про те, що діти в двомовних школах багато нисше стоять в науці як в тих, де вживається лише анґлійської мови.

Травня 12 — Редакційна стаття закликає українських учителів побільшувати своє знання й здобувати висші цертифікати.

Посол Т. Д. Ферлей, з округа Ґімлі, стає в обороні двомовної системи.

Травня 19 — В домініяльнім парляменті відбулась довга й горяча дебата над двомовною системою навчання в школах. Врешті голосами 107 проти 60 вирішено було відкинути резолюцію за двомовною системою. Посли з західної Канади були проти двомовної системи, а з східних провінцій за нею.

Травня 26 — Дебата над двомовною системою в манітобськім парляменті дальше продовжується.

Червня 9 — В цім числі Українська Книгарня при 848-50 Мейн Ст. оголошує старокраєві цимбали за $15.

Червня 23 — Друкарню Канадійського Фармера перенесено з 903 Мейнт Ст. до 852 Мейн Ст., другі двері від Української Книгарні. Адреса почтова та сама — Почтова Скринка 3656, Стація Б.

Липня 7 — Українська Збіжева Компанія оголошує себе. Недавно вона заснувалась і купує збіжжя для перепродажі більшим збіжевим компаніям.

Липня 14 — Оголошено на першій сторінці Перший Великий Народний Зїзд в Саскатуні в днях 4 і 5 серпня, 1916. Промовцями є слідуючі особи: Епископ Никита Будка, Т. Д. Ферлей, міністер рільництва в Саскачевані Др. В. Е. Моррей, президент Саскачеванського Університету Модервел, заступник міністра освіти в Саскачевані, А. Г. Балл. Реферати мають виголосити: Орест Жеребко, редактор У. Г.; Григорій Шкварок, Б.А., учитель; Осип Меґас, шкільний інспектор; Василь Свистун, студент університету; А. Т. Кібзей, народний учитель; М. Савяк, народний учитель. Секретар О. Меґас, 1002 — 4-та вулиця, Саскатун.

Оголошено конкурс Української Бурси ім. Петра Могили в Саскатуні. Зголошуватися до секретаря, А. Т. Кібзея. Голов[а] дирекції — Й. Богоніс.

Липня 21 — В цім числі поміщено чет[вертий] верту статтю з серії "Хто є Дійсним Во[ро]рогом для Українців в Канаді." Говорить[ся] ся про те, що в детенційнім таборі дер[житься] житься багато українців, яких підозрен[о] за нелояльність до Канади. Це ті люди, котрі казали, що вони австріяки, отж[е] їх уряд уважав за ворогів Канади бо Ав[ст]стрія була у війні з Німеччиною проти Британії. Шість редакторів українських часописів виготовили протест проти дер[жання] жання українців в згаданих таборах.

Сказано в цім протесті, що ці люди не є нелояльними а лише мильно поін[формовані] формовані про дійсний політичний стан в Европі, до чого дуже багато причинився пастирський лист тодішного епископа греко-католицької церкви, Никити Будки. Він закликав в цім листі, щоби „русини" йшли на поміч Австрії.

Липня 28 — Відносно першого українського народного зїзду, який має відбутися в Саскатуні 4 і 5 серпня, оповіщено імена промовців і теми їх промов, як слідує: Ю. Шкварок — Авр Дюті Товорд Кенада; В. Свистун—Ідеали Студентства; А. Т. Кібзей — Орґанізація Студентів; М. Стечишин — Студентство Зглядом Церкви; М. Савяк — Відношення Студентів до Політичних Партій; Ю. Шкварок — Учительський Орґан і Діточа Часопись; А. Т. Кібзей — Звіт Учительської Орґанізації в Саскачевані; М. Лучкович — Будучність Української Інтеліґенції в Канаді; В. Свистун — Українська Бурса; Й. Богоніс — Участь Студентів в Народнім Життю. Одним з промовців має бути також Епископ Н. Будка.

Серпня 11 — В редакційній статті згадується про те, що консервативна партія від самих початків іміґрації українців до Канади була проти впущення їх до цеї країни бо це нарід некультурний, та що їм небезпечно давати право голосу.

Серпня 18 — В довгій статті про великий український зїзд в Саскатуні пишеться слідуюче: Був це великий зїзд. Українці заявили на першім місці свою лояльність до Британії й Канади, і опрокинули враження начеб то вони є австрійцями і отже ворожими супроти Британії. Таке враження шириться серед анґлійців невідповідальними особами. Промову про це виголосив О. Меґас, бувший редактор К. Ф., а пізніше інспектор публичних шкіл в

Саскачевані. Говорив на ту саму тему Епископ Будка, кажучи, що Канада перша, і що українці повинні якнайбільше користати з тутешних шкіл та інституцій. Ухвалено 15 резолюцій. В перших кількох висловлено повну лояльність до Британії й Канади. В інших є такі вислови: на Саскачеванськім Університеті в Саскатуні повинна бути українська мова, історія й література; українці повинні якнайбільше інформувати анґлійців про себе; зїзд одобрює заснування „Русько-Просвітного Товариства в Саскатуні" з ціллю виховання українских хлопців і дівчат; зїзд опрокидує всякі напади анґлійської консервативної ґазети „Стар" на українців. Ця ґазета ще перед зїздом писала проти українців і проти цього зїзду, маючи на меті підбурити анґлійців проти українців і їх зїзду.

Серпня 25 — Більше відомостей про зїзд. Всіх учасників було около 600 — ріжні українські професійні та непрофесійні люди — учителі, редактори, священики, фармері і т. д. Зїздом кермував О. Меґас. Привіти виголошували мейор міста Саскатуну, президент Саскачеванського Університету, та кількох інших анґлійців. Зібрано було на ціль Бурси 400 долярів.

До президії й дирекції Бурси ім. П. Могили вибрано було слідуючих: Осип Меґас — голова; В. Свистун — заступник голови; А. Т. Кібзей — заступник секретаря; М. Стечишин — касієр; Екзекутивний комітет — І. Пернеровський, Й. Сікорський, А. Боднарчук; Контрольна комісія — Й. Богоніс, В. Гривнак, Т. Стадник, П. Гавриш, Н. Михасів.

Голові Бурси, О. Меґасови, припоручено відшукати відповідне місце на Бурсу і занятися іншими важними справами.

Анґлійська преса в ріжних містах Канади висловилася дуже похвально про цей зїзд українців. Консервати змінили мабуть свої враження про українців в Канаді.

Вересня 1 — Оповіщено конкурс Інституту ім. П. Могили в Саскатуні. Є місце на 20 хлопців а 10 дівчат. Оплата за помешкання й харч 10-15 долярів місячно. Інститут отворяється з початком шкільного року.

Вересня 8 — Заклик до українського громадянства давати фінансову поміч Інститутови П. Могили в Саскатуні.

Вересня 22 — Заряд Інституту П. Могили в Саскатуні найняв великий будинок на розі вулиць Ленсдавн і 10-ий Ст., і він буде готовим до мешкання в протягу чотирох днів. Принимається учеників від 6-го ґрейду.

Вересня 29 — Дня 24-го вересня відбулось врочисте отворення Українського Народного Дому в Винніпеґу, на розі вулиць МкҐреґор і Борровс. Будинок був прибраний як ззовні так і внутрі прапорами і образами українських письменників та гетьманів.

Церемонію почав вступною промовою Т. Д. Ферлей і відспіванням "За Тебе, Україно." Промовляли Др. І. К. Паздрій, Василь Свистун, Дубець, Лютак (фармер з Малонтон, Ман.), Задурович, Балешта, Романюк, Арсенич, Манчуленко, О. Боянівський і С. Ковбель. Зібрано того дня $600.85 на У.Н.Дім.

Жовтня 6 — Щоденник в Саскатуні, Да Саскатун Стар, помістив в числі з 19 вересня статтю про українську небезпеку в Канаді. Стаття ця під наголовком "Е Сеператист Мувмент." Пишеться в цій статті, що українці в Канаді хотять творити якусь сепаратну ґрупу, подібно до французів в Квебеку, і анґлійці того страшно бояться. Стар каже, що Жеребко, Ферлей і Епископ Будка творять тріюмвірат, який мавби очолювати цю сепаратну ґрупу в Канаді. Це є дуже небезпечна ґрупа, каже консервативний часопис Стар.

Листопада 3 — Канадійський Русин, католицький часопис, починає критикувати українські бурси за те, що в них нема релігійного навчання й виховання. В одній статті ставиться таке питання: ми хочемо знати чи бурси є в згоді з світоглядом греко-католицьких українців.

У відповідь на це питання сказано було, що бурси держаться безсторонно щодо релігії, і не мають на пляні вмішуватися до неї. Студенти можуть належати до котрої церкви хотять. Впрочім церква має дбати за релігійне навчання й виховання, не бурси.

Грудня 8 — На забаві в У.Н.Домі зібрано на ціль сплати його суму $400.36. Дирекція хоче за три місяці зібрати 50,-000 долярів.

Вийшла з друку перша книжечка в анґлійській мові з перекладами українських поем і пісень, якої авторкою є Флоренц Рендал Лайвсей. Продається вона в Українській Книгарні Доячека.

Грудня 29 — Американський український часопис "Народна Воля" заборонена в Канаді. Крім нього заборонено кількох інших часописів, в мові анґлійській.

1917

Січня 5 — Оповіщення, що передплата К.Ф. з початком місяця лютого буде піднесена з $1.50 до $2.00 на рік, а це з причини збільшення коштів видавання.

Українська Книгарня продає перший великий українсько-анґлійський словар на 1,640 сторінок. Ціна $2.00.

Січня 19 — Пишеться в редакційній статті про намір канадійського уряду відібрати всім німцям і австрійцям, в тім і українцям, право голосу. Анґлійська преса поширює ту думку, основуючи свої арґументи на тім, що тут і там є антибритійські сентименти серед цих цюдей.

Січня 26 — Оголошує себе "Українська Збіжжева Канцелярія" в Форт Вилліям, Онт. Купує й перепродує вона збіжжя.

За відібранням права голосу німцям і австрійцям дуже допоминається винніпеґський консервативний щоденник "Телеґрем".

Журнал "Фармер'с Едвокейт" помістив статтю на тему "Наші Нові Канадійці", в котрій висловлено похвальні річи про українців в Канаді.

Лютого 2 — Анґлійська преса пише про призначення права голосу женщинам. Тижневик "Ґрейн Ґровер'с Ґайд" зазначує, однак, що право голосу не повинно бути дане чужинецьким жінкам. Ав торка цеї статті є пані Волф Виллов. В редакційній статті цього числа К.Ф. остро критикується цю статтю.

Лютого 9 — Вийшов з друку перший календар К.Ф. на рік 1917. Ціна 50 центів.

Лютого 23 — Москвофіли, які крутяться довколо часопису "Русскій Народ", відбули свій зїзд, і там ухвалили резолюцію, в котрій сказано таке: "Ми урочисто протестуємо проти фікційно видуманої назви Українці і Рутенці, бо в дійсности це означає не націю але політичну кліку зорґанізовану німецькою пропаґандою в цили розділення одної роної російської нації на части". Цю протестаційну резолюцію вони заслали до уряду в Оттаві.

Березня 16 — Люди в Етелберт приготовляються до будови нової школи, де будуть кляси вищої освіти, цебто ґрейди 9—11.

В цій самій околиці фармері застановляються над зорґанізуванням Проґресивної Фармерської Збіжжевої Компанії.

Дня 18-го лютого українці в Форт Вилліям і Ківейтин, Онт. спромоглися на власний Народний Дім. Того дня відбулося величаве отворення, з концертом, промовами і т. д.

Березня 30 — Стаття на тему російської революції, яка вибухла в Петрограді 8-го березня. Покищо ніхто не знає що ця революція принесе українському народови, сказано в статті. Лише будучність покаже.

Анґлійська преса подає, що в західних містах Канади будуть заведені "детеншон кемпи" для задержання порядку з чужинцями.

Українці в околицях Каван, Ман., протестують проти резолюції ухваленої москвофілами на своїм зїзді в Винніпеґу 23-го лютого. Підписи: Олекса Шушельніцький, предсідник; І. Кирилюк, секретар.

Квітня 13 — Видне повідомлення, що Інститут П. Могили в Саскатуні купив площу під будинок, якого думає збудувати для приміщення около 200 студентів. Площа складається з вісьмох лотів на розі вулиць Кларенц і Тринадцятої, і ціна її разом є $2,400. Вже заплачено готівкою $800 а решту треба сплачувати ратами. Закликається громадянство зложувати жертви на цю ціль. Підписи під закликом: Й. Меґас — голова, Н. Михасів — писар.

Квітня 20 — В днях 9, 10, 11 і 12 квітня відбулася конвенція учителів провінції Саскачевану. З українських учителів було там лише кількох, а з них видним був лише Ю. Шкварок, з Вонда. Юліян Андрохович, автор дописі про конвенцію, пише, що в своїй промові Дж. Ф. Браянт, голова шкільної ради в Реджайні, нападав на чужинців, а тим самим і на українців. Сказав він, що ці "чужинці" не вміють по анґлійськи ані говорити ані читати, і що вони переняті "австрійськими" кличами. Радить він завести примусову науку анґлійської мови серед них. Рівночасно радить скасувати всі українські школи, яких в провінції є около 200, а учителів около 80.

Відтак премієр Саскачевану, Мартин, став в отвертій обороні українців. Мар-

тин сказав, що не можна винувати цих новоприбулих людей за незнання анґлійської мови бо вони не мали ще коли навчитися її, а неправдою є те, що вони всюди переняті австрійськими кличами. Треба нам, він сказав, більше вирозуміння й терпеливости з ними, а вони з часом стануть найкращими канадійцями. Велике число присутних гучно й щиро оплескувало оці вислови премієра Мартина.

В днях 9, 10 і 11 квітня відбулась учительська конвенція учителів Манітоби. З українців були там: Хрептик, Ґвоздь, Грицюки, Мільовський, Колодзінський, Мігайчуки, Стрик, Гаврилюки, Рудачек, Гулей, Сторожинський, Микитюк, Сироїдів, Гунька, Білінський, Продан, пані Продан, Жаровський, пані Білінська, Бесарабович, Качковський, Монастирський, Грачук, Рурак, Павчук, Мазур, Кадинюк, Малинюк.

Квітня 27 — В околиці Фишінґ Ривер, Ман., відбулося отворення на Великдень Читальні Просвіти ім. Т. Шевченка. Головою Читальні є о. Петро Олексіїв, заступником голови Никола Дудар, а секретарем Дмитро Соломон.

Травня 11 — Албертійський Департамент Освіти видасть в близькім часі Шкільний Акт в українській мові.

В Алберті назначено А. Т. Кібзея шкільним орґанізатором.

Іван Данильчук пише довшу поезію з бурси П. Могили в Саскатуні на тему "Весна".

Травня 18 — Українська Книгарня До-

УКРАЇНЦІ ВШАНОВУЮТЬ УПАВШИХ ВОЯКІВ

В місяцю липню, 1950, ріжні українські орґанізації в місті Винніпеґу віддали свою пошану упавшим в боях за свободу канадійських вояків. На знимці — о. Др. В. Кушнір кладе вінець на памятник в імені цих українських орґанізацій.

ячека видає Історію України проф. М. Грушевського, і Кобзар.

Осип Меґас, бувший редактор К.Ф., інспектор шкіл в Алберті, скінчив студії в Саскачеванськім Університеті і одержав степень "Бечелор оф Артс" — В.А.

Червня 8 — Винніпеґська щоденна ґазета Фрі Прес помістила в числі з дня 28 травня довгу статтю з під пера Й.Ф. Б.Л., на тему "Вільна Росія і Автономія України". Говориться в ній, що український нарід при першій нагоді підчас революції в Росії виявив сильне бажання бути самостійним.

Червня 22 — В цім числі поміщено на першій стороні Відозву до Українського Народу від Української Центральної Ради. В ній говориться про визволення українського народу з під російського ярма в наслідок революції.

На стороні третій поміщено довгий репортаж про автономію України.

Консервативний посол Коррі вносить в домініяльнім парляменті в Оттаві законопроєкт, силою якого українцям відібрано булоб право голосу у виборах. На редакційній стороні поміщено цей законопроєкт в мовах анґлійській і українській. В Оттаві тоді було консервативне правительство Бордена.

Червня 29 — Українська Бурса в Едмонтоні відроджується після занепаду. Відбуто засідання дирекції і вибрано на голову І. Коцана, а секретарем Б. Микитюка. Павло Рудик дав багато помочі в цім ділі.

Українська Бурса в Едмонтоні розписала конкурс на приняття студентів. Бурса отворяється з початком вересня.

Липня 20 — Український Народний Дім у Винніпеґу оповіщує, що в нім приміщено Рідну Школу і просить українських родичів посилати своїх дітей. Оплата лише 50 центів від дитини на місяць.

На редакційній стороні поміщена стаття про клопоти серед наших людей по кольоніях через запис церков. Священики напирають на запис церков на епископа, а люди на це не годяться.

Липня 27 — Збірка на Бурсу в Саскатуні досі принесла суму $1,193. Оповіщено також, що землю (8 лотів, куплених на будову нової Бурси) вже виплачено.

Серпня 3 — На редакційній стороні поміщено рисунок, на якім зображено в особах чотири українські часописи, підчас розмови на політичну тему. Канадійський Фармер (в убранню канадійського фармера) каже: "Лібералізм горою". Канадійський Русин (в убранню священика) каже: "Маєте рацію". Маленький чоловік представляючи "Ранка" (в циліндрі) каже: "А я на перекір буду підпирати конаючий консерватизм". Український Голос (з бородою, в циліндрі, в українській вишиваній сорочці, з поясом і в шараварах) каже: "Проч з безпартійністю." Рисував його Зелез.

Вислід провінціяльних виборів в Саскачевані показує велику перемогу лібералів. Вибрано їх 50 а консерватів лише 7. В українських виборчих округах найбільше люди голосували на ліберальних кандидатів, хотяй не було ніде сильних політичних орґанізацій.

Серпня 31 — Анґлійський часопис "Реджайна Дейлі Повст" містить статтю п. н. Ейлієнс ин Кенада (Чужинці в Канаді). Ціллю статті є доказати, що чужинці в Канаді не є такою великою загрозою як багато людей собі уявляють, а головно, що їх голоси в часі виборів не можуть вирішувати вибору кандидатів хіба лише в кількох округах.

Вересня 7 — Премієр Канади, по політичній приналежности консерват, Сер Роберт Борден, вніс в домініяльнім парляменті в Оттаві законопроєкт про відібрання чужинцям право голосу в виборах.

В редакційній статті говориться про ріжні статті в анґлійських часописах, які появляються досить часто тепер, на тему чужинців в Канаді. В них згадується й українців. В статті в цім числі сказано, що серед анґлійців панує тепер багато ріжних понять про цих "чужинців", декотрі з них правдиві а багато неправдиві. Анґлійцям треба більше цими чужинцями цікавитися, сказано в статті, то тоді вони моглиб більше пізнати їх і малиб більше правдиві поняття про них.

"Дейлі Нювс" анґлійський часопис в Мус Джо, Саск., помістив статтю в числі з 30-го серпня, п. н. "Да Форен Вовтер" (Чужинецький виборець). В ній висловлено страх, що в надходячих домініяльних виборах ці чужинці будуть мати право голосувати.

Вересня 14 — В цім числі також багато пишеться на тему відібрання чужинцям права голосу. Декотрі анґлійські часописи є за відібранням їм права голосу, а інші проти того. Замітне те, що консервати, політики, журналісти і т. п., стояли за тим, щоби чужинцям відібрати

право голосу, а ліберали поборювали це з цілої сили, уважаючи, що чужинці в Канаді не є ворожими краєви, і що вони з часом стануть примірними громадянами.

Вересня 21 — В доміняльнім парляменті в Оттаві правительство Бордена перевело ухвалу "Виборчого Закону на Час Війни" більшістю 21 голосів. Голосувало лише 85 послів, а всіх їх тоді було 210.

..**Вересня 28** — Орґанізація Оренджменів виступає публично проти впущення більше українців з Европи до Канади. Пишеться про це в анґлійській пресі.

Жовтня 5 — В редакційній статті п. н. "Дивуватись або Сміятись" говориться про те, що редактори навіть таких щоденників як Винніпеґ Фрі Прес, Трибюн, Телеґрем, та інших дальше вживають назву "Австріянс", "Ґалішіянс" та "форенерс" відносно українців.

Жовтня 19 — В неділю, 14-го жовтня, відбулося офіціяльне отворення Бурси ім. А. Шептицького в Ст. Боніфас, Ман. Отворення довершив епископ Н. Будка в асисті кількох греко-католицьких священиків і около 200 присутних українців з Винніпеґу.

В Едмонтоні йде впис українських хлопців до війська. До 1-го жовтня вписалося 69. Лише 21 з них були здібними до військової служби.

Для 30-го вересня в Едмонтоні відбулося посвячення Укр. Народного Дому. Доконав його епископ Н. Будка при асисті оо. Гури і Крижановського. Народу було багато. Співав великий хор Бояна.

Жовтня 26 — Яким Рудий пише в дописі, що він вислав лист до католицького часопису Канадійський Русин, де каже, що він не може дальше зносити писань цього часопису про Бурсу ім. П. Могили в Саскатуні. Канадійський Русин постійно нападає на цю Бурсу з того становища, що вона не є бурсою бо в ній нема релігійного навчання. Це значить, що Бурса малаб бути під доглядом католицької церкви і її священиків.

Листопада 2 — В Укр. Народнім Домі в Едмонтоні відбулася перша конвенція українських учителів, в днях 13 і 14 жовтня. Присутних учителів було 30. Предсідником був М. Лучкович. Він промовляв на тему "Будучність українських учителів в Канаді". Промови виголосили також Григорович, Оробко, Кібзей та Микитюк. Конвенція заявилася за тим, щоби учителі піддержували українські бурси та ширили просвіту серед украї[н]ського громадянства по кольоніях.

Листопада 9 — Албертійський Універ[си]тет в Едмонтоні недавно отворився, учащає до нього 244 студентів. Між ни[ми] є лише чотирох українців: на перші[м] році медицини є А. Т. Кібзей, І. Яким[] щак і В. Чесний, а другий рік медицин[и] бере І. Оробко.

Листопада 23 — Це число К.Ф. вже н[а] 12 сторін, коли досі було лише 8.

Український Інститут П. Могили в Са[с]катуні оповіщує, що другий великий з'їз[д] відбудеться в днях 27, 28 і 29 грудня. Одною з важних справ до вирішення бу[]де будова власного будинку.

В редакційній статті широко пишеть[ся] про великий здобуток канадійських ук[]раїнців — Інститут П. Могили в Саска[]туні. Закликається до збірки жертв, що[]би Інститут мав власний будинок.

Листопада 30 — В довгій редакційні[й] статті п. н. Самостійна Україна, пишеть[]ся про проголошення самостійности Ук[]раїни в наслідок російської революції.

Грудня 7 — В цім числі подано на пер[]шій стороні цілу довгу програму Друго[]го Великого Народного З'їзду, який від[]будеться в Саскатуні 27, 28 і 29 ц. м. [В] редакційній статті закликається люде[й] їхати на цей з'їзд.

Грудня 21 — В редакційній статті по[]рушується справу заснования національ[]но-церковної орґанізації. В довгім допи[]сі "Народний Священик" також порушу[є] цю справу — справу заснования націо[]нальної церкви. Справа ця є зовсім но[]вою.

Грудня 28 — В цім числі багато пи[]шеться про здобуття самостійности Ук[]раїни. Російська влада дала визнання но[]вого українського уряду, а аліянтськ[і] держави західної Европи, Британія і Франція, також це зробили. Українськи[й] нарід радіє.

1918

Січня 4 — В цім і в кількох слідуючи[х] числах поміщено довгий звіт про други[й] народний український з'їзд в Саскатуні. Важніші черти цього з'їзду були такі: Де[]леґатів було около 800, один навіть [з] Бразилії; настрій був дуже бадьорий збільшений проголошенням самостійно[]сти України в наслідок розпаду царсько[ї] Росії; сильне обурення проти греко-ка[]толицького епископа в Канаді, Н. Будки

та проти його орґану — Канадійського Русина, за їх вороже й непатріотичне становище супроти Інституту та людей звязаних з ним; зібрано на зїзді $14,000 готівкою на будову нового будинку; по $1,000 дали від себе О. Ґошко з Борщева, Алта., С. Галюк з Шіго, Саск., Іван Квасниця з Ростерн, Саск., а по $500 Ізидор і Лука Новосади з Мічем, Саск.

Січня 11 — На зїзді в Саскатуні промовляв „добр. Шатульський," російський українець (очевидно теперішний ред. комуністичної ґазети). Говорив він в імени робітничого товариства „Самообразовання ім. Т. Шевченка" в Едмонтоні. Сказав він між іншим таке: Я радий, що цей зїзд не є сектанський але загально народний, український, і на нім є повна свобода, а не так як на католицькім зїзді в Едмонтоні, де треба було говорити лише те, що подобається католицьким попам, та ще й мусить перейти епископську цензуру.

Шатульський також сказав таке: Тям, українська громадо, щоби ти не була погноєм Риму або царів. (Повинен був сказати також: або Москви.)

Добр. Максимчук, провідник незалежної пресвитерської церкви в Вакав, Саск., сказав між іншим: Дивлячись на теперішну кириню, яку робить епископ Будка між нами, народови лишається лише один вихід, а це вільна Українська Церква, свобідна від чужинецьких впливів.

Січня 18 — Стефан Савчук, фермер з Крузбурґ, Ман., пише в дописі про створення в Канаді національної церкви. Каже він, що він вже від довшого часу відчуває, що українцям в Канаді потрібно мати церкву, яка залежалаб від самих лише людей, а не від чужих нам римських впливів.

В околиці Україна, Ман., засновано Читальню ім. Січинського. Головним орґанізатором і ініціятором був Іван Рівняк. Заряд вибрано з слідуючих: Іван Рівняк, голова; Федор Підручний, заст. голови; Іван Шикиревий, секретар; Дмитро Чопій, заст. секр.; Михаїл Пастернак, касієр; Василь Лисогірка, бібльотекар.

Січня 25 — При кінці зїзду в Саскатуні ухвалено девять резолюцій, які вкоротці висловлюють: 1. Признання Укр. Національній Раді в Києві за ведення самостійної української держави; 2. Признання Аліянтам за їх прихильне відношення до нової української держави; 3. Огірчення супроти канадійського уряду за відібрання українцям права голосу; 4. Подяку Сер Ф. Лорієви за оборону горожанських прав українців; 5. Подяку премієрови Саскачевану Мартинови за боронення прав українців в Канаді; 6. Огірчення супроти епископа Будки і його орґану за вороже наставлення до Інституту П. Могили; 7. Протест проти пропонованого скасування льокальних шкільних рад; 8. Просьбу до саскачеванського уряду дати фінансову поміч двом клясам українських дітей в публичних школах Саскатуну; 9. Подяка й признання шкільній раді міста Саскатуну за удержання двох спеціяльних кляс для учеників Інституту.

Лютого 1 — Між дописами в цім числі є багато дискусії про потребу народної незалежної української церкви. Загальна опінія є та, що греко-католицька церква не є відповідною бо її верховний провід хотівби захопити в свою контролю всі інституції та взагалі кожну галузь життя.

Лютого 8 — "Народний Священик" пише в довгій дописі про потребу нової церкви в Канаді. Ціллю цеї церкви малоб бути „вирвати наш українский нарід з під римскої і православної залізної руки тут в Канаді і поставити його на власні ноги, то є збудувати Українську Національну Церкву в Канаді."

Лютого 15 — Ще 24 і 25-го грудня, 1917, в Едмонтоні відбувся народний зїзд, скликаний Епископом Будкою, як реакція проти зїзду в Саскатуні, де його скритиковано за неприхильне становище супроти Інституту П. Могили. Людей на цім едмонтонськім зїзді було дуже мало. Епископ Будка промовляв вечером бо в день було замало слухачів в салі зїзду.

Повідомлення від комітету Укр. Народної Бурси ім. Т. Шевченка, що в містечку Веґревил засновано філію Могилянської Академії в Саскатуні. Будинок винаймлено і є в нім місце на 25 хлопців і 15 дівчат. За харч і помешкання платиться по 15 долярів місячно. Досі зібрано вже понад тисячу долярів на цей інститут. Комітет складається з слідуючих осіб: Василь Куріець, Петро Зварич і Василь Чумер.

Лютого 22 — Український Народний Дім у Винніпеґу отворає школу української мови. Закликується родичів посилати своїх дітей.

Річний звіт У.Н.Дому показує, що всего доходу за минулий рік було $6,654.10 а в банку осталося $1,202.40. Головою знову вибрано Т. Д. Ферлея, секретарем О. Боянівського, касієром І. Неґрича.

Березня 8 — Майже всі дописи в цім числі на тему Народної Церкви.

Березня 22 — Адвокати Гіп і Арсенич внесли до домініяльного уряду в Оттаві аплікацію на заснування Української Позичкової Спілки (Трост Компані) з осідком в Винніпеґу, з капіталом 250 тисяч долярів. Шеровцями будуть майже самі українці.

Василь Свистун заскаржив часопис Канадійський Русин за поміщення очернюючої дописи в числі з 19-го грудня, 1917, з домаганням 5,000 долярів відшкодовання.

Г. Сліпченко їздив з Саскатуну до Оттави як делеґат від саскачеванських українців в справі деяких важних народних справ. Соціялісти Сушко і Попович напали на нього кажучи, що він не мав права репрезентувати українців в Оттаві. Саскатунські українці проти цього нападу запротестували.

Дописи на тему Народної Церкви. Як видно, в цей час на цю тему велася дуже завзята дискусія.

Квітня 12 — Заряд Інституту Петра Могили в Саскатуні купив цими днями велику каменицю за 40,000 долярів. Будинок в добрім стані, на три поверхи, має 70 кімнат. Знаходиться він на розі вулиць Вікторія і Одинадцятої.

Всі дописи в цім числі на тему заснування нової української народної церкви. Один дописувач, Н. С., подав навіть повний статут, який по його думці, бувби відповідний для цеї церкви. В точці 22, під наголовком "Священики" сказано, що „священики мають бути лише самі щирі українці."

вітня 19 — В редакційній статті пишеться про те, що дуже часто в анґлійських часописах дискутується питання: що робити з чужинцями в Канаді? Редактори цих часописів очевидно уважають чужинців за небезпечний елемент.

В Саскатуні відбулася провінціяльна конвенція учителів. Було там декілька українців. Говорив премієр Саскачевану, Мартин. Між іншим він сказав, що не робить великої ріжниці якою мовою наука провадиться, так довго як вона є наукою.

Декотрі саскачеванські анґлійські часописи критикували Мартина за такі ліберальні погляди.

Яків Філик пише, що в околиці Інсінґер, Саск., засновано Читальню ім. І. Франка. Членів на початку вписалося 15.

Квітня 26 — Довше повідомлення про купно будинку в Саскатуні для Інституту П. Могили і про потребу великих грошевих жертв. Вислано по кольоніях колекторів: Петро Самець, Семен Савчук, Юліян Стечишин, М. Чорнейко, Г. Сліпченко, І. Рибчук, В. Свистун, П. Зварич.

Українські студенти в Едмонтоні на своїх нарадах 10-го березня рішили порушити справу заснування Інституту М. Грушевського. Вибрано заряд і пороблено заходи для розпочаття збірки на будинок. Збірку мають провадити по кольоніях учителі.

Травня 3 — Велике на цілу сторону оголошення про Інститут П. Могили в Саскатуні разом з великою світлиною. Заклик до українців в Канаді зложували жертви на сплату будинка.

Травня 10 — Дирекція Інституту М. Грушевського в Едмонтоні відноситься до свідомого українського громадянства в Канаді прийти з поміччю на заснування Інституту. Потреба такого інституту в Алберті велика, бо в самім Едмонтоні є поважне число українських студентів, які повинні виховуватися в українськім дусі і приготовлятися до громадської праці.

Травня 17 — В оповіщеній Манітобським Університетом лісті успішних студентів є слідуючі імена українців: скінчили права з степенем Л.Л.Б. — В. Балешта, О. Дик; другий рік прав — Д. Якиміщак, Б.А.; перший рік прав — І. Басараб, Т. Стефаник. Одержали степень Б.А. — Козяр, Е. Мігайчук; третий рік фільозофії — А. Загарійчук; другий рік Артс — Гнатишин; перший рік Артс — І. Корчинський, С. Озеро; медичний факультет, другий рік — Б. Дима.

На Албертійськім Університеті: другий рік медицини — І. Оробко; перший рік медицини — І. Якиміщак, А. Т. Кібзей, В. Чесний. І. Якиміщак здобув стипендію в сумі 50 долярів, даровану Медичним Товариством. Минулого року ту саму стипендію здобув І. Оробко.

На рільничім факультеті в Манітобськім Університеті: другий рік рільництва покінчили: К. Продан з Сифтон, Ман., Т. Боднар з Винніпеґу, Г. Е. Драґан з Ко-

марно, Ман. Відзначення в студіях здобув К. Продан.

Травня 24 — В дописі з околиці Ґарленд П.Г.Г. пише, що в містечку Ґарленд почав був гарну народну працю учитель Мельник, але в скорім часі знайшлись критики, і він відійшов в іншу околицю. В новоствореній дистрикті Гейґ учителює Борецький, і він робить гарну роботу як з дітьми так і з старшими. Приготовляє концерти й представлення. Скликав 12-го травня людей, щоби обговорити справу заснования Читальні. Вписалося того дня 38 членів і членкинь.

Травня 31 — В цім числі в дописах жива дискусія на тему народної церкви.

Червня 7 — В редакційній статті остро критикується домініяльний уряд за те, що він відібрав чужинцям, і тим самим і українцям, право горожанства, а в той самий час беруть українських хлопців до війська примусово.

В Мічем, Саск., відбулося 7 травня величаве віче в справі теперішної греко-католицької орґанізації в цій околиці. Головним бесідником був В. Свистун. Віче відбулось в школі Січинський. Ухвалено пять резолюцій, в яких висловлюється огірчення й жаль супроти Епископа Будки за його вороже ставленняся до Інституту П. Могили в Саскатуні, закликається таких самих віч, домагається зміни від епископа Будки в його становищу супроти української народної праці, та домагається також припинення місійної роботи серед українців бельґійськими й французькими місіонарями. Підписи — І. Сорока, голова; В. Сковбуз, секретар віча.

Червня 14 — В редакційній статті пишеться про те, що ґрупи анґлійців тут то там по Канаді домагаються, щоби повідбирати фарми від всіх чужинців, цебто від людей не британського походження. Про це пишеться в анґлійській пресі. Серед канадійських українців відчувся переполох, однак справа не була аж надто страшною.

В другій редакційній статті в цім числі пишеться зауваги про статтю в „Мус Джо Дейлі Нювс" з 1-го червня, про скасування двомовних шкіл. Стаття в цім щоденнику п. н. „Вон Скул, Вон Ленґведж." Погляд висловлений в ній є дуже шовіністичний.

На лісті студентів питомців Інституту П. Могили в Саскатуні є слідуючі: В. Свистун скінчив Артс і одержав степень В.А.;

М. Стечишин скінчив другий рік прав; Н. Михасів скінчив другий рік фільософії; Ю. Стечишин скінчив перший рік фільософії.

Червня 21 — Укр. Народний Дім у Винніпеґу оповіщує, що він заряджує вільне читання ріжних українських часописів три рази в тиждень — в середу, пятницю і в неділю пополудню. Можна визичати ріжні книжки з бібльотеки.

Червня 28 — В цім числі, як і багатьох попередних через довший час, багато дописів на тему заснування народної незалежної від Риму церкви. Найбільше цю справу порушував "Народний Священик."

Липня 12 —— Епископ Никита Будка арештований за бунтівниче говорення проти Аліянтів. Арештовано разом з ним також і о. Боского, католицького священика бельґійського походження. Боский сказав в Гефорд, Саск., що всі ті, котрі посилають своїх дітей до публичних шкіл, підуть до пекла; що всі ті, котрі посилають своїх дітей до Інституту П. Могили в Саскатуні, також підуть до пекла. Потім він витягнув з кишені кни-

жечку з заповідями Божими і сказав, що "цю книжку написав сам Бог." Коли Боский сказав, що до пекла підуть всі ті, котрі посилають дітей до Інституту П. Могили, один з присутних в церкві парохіянів, Воробець, крикнув: "це не правда." В церкві повстало замішання. Після короткого слідства поліцією, епископ Будка приказав арештувати Боского. Справу передано судді в Гефорд, Йонґови, а в понеділок, 8-го липня, арештовано обох, Будку і Боского. По зложенню запорук по 3000 дол,. їх звільнено.

Липня 19 — В днях 18 і 19 липня відбулася в Саскатуні нарада найвизначніших українців в Канаді в справі заснований греко-православної церкви.

В редакційній статті п. н. "Арештовання Епископа Будки" сказано між іншим таке: "Епископ Будка був арештований за бунтівничі промови, буде суджений і буде засуджений або звільнений. Та для нас лишається до занотовання один факт, що Епископ Н. Будка від народного закиду ніколи не буде звільнений, а пятно народного ворога буде спочивати на нім так довго як він буде вносити між український нарід незгоду, роздор— так довго як він буде воювати проти українського народу." А дальше таке: "Як Епископ для українського народу, Н. Будка повинен це добре розуміти, що двом панам годі служити — і Римови і народови."

Липня 26 — Скаргу проти Епископа Будки відкликано, а о. Боского також звільнено від оскарження.

В Саскатуні в днях 18 і 19 липня відбувся зїзд найбільше видних українських громадських діячів в західній Канаді, цебто з Алберти, Саскачевану й Манітоби, і на нім вповні обговорено справу відродження Української Греко-Православної Церкви в Канаді. На зїзді зложено около дві тисячі долярів на заснування православного семинаря. Зїзд заманіфестував зірвання з Епископом Будкою головно через те, що він хотів підчинити всі народні інституції під себе, цим способом піддаючи їх під контролю Риму. Про зїзд анґлійська преса в Виннипеґу та в Саскатуні пише досить багато.

Серпня 2 — В цім числі поміщено ухвалений начерк статуту Укр. Греко-Православної Церкви в Канаді, а також і резолюції приняті на зїзді в Саскатуні.

Серпня 9 — На редакційній стороні поміщено „Відозву до Українського Народу в Канаді" в справі православної церкви. Сказано в нім, що українці по цілій західній Канаді повинні орґанізуватися в нові парохії та будувати православні церкви.

Серпня 16 — На редакційній стороні відозва в справі українського греко-православного духовного семинаря. Закликається в нім українських громадян піддержувати цей семинар та заохочувати молодих студентів вступати в нього. Разом з відозвою поміщено конкурс до семинаря, який заснований в Саскатуні.

Серпня 23 — Орґанізатори Укр. Робітничого Дому, М. Попович і Княжевич, говорять людям по кольоніях, що Укр. Народний Дім у Виннипеґу банкротує. Це не правда, заявляє заряд У.Н.Д.

Дописі про новозасновану православну церкву.

Серпня 30 — Відділ Укр. Греко-Православного Братства домагається доказів від Канадійського Русина, орґану Епископа Будки, що новозаснована православна церква має щось до діла з презбитеріянською церквою анґлійців.

В. Свистун відповідає на закиди Канадійського Русина, що за арештування Епископа Будки винен найбільше він.

Вересня 13 — Семен В. Савчук (тепер о. прот. С. В. Савчук) пише "Замітки на —статтю "Наша Школа" в 33 числі К. Ф." Це замітки відносно стать на тему виховання, писаними А.З., де він під повище поданим наголовком (Наша Школа) торкається церковних справ.

Жовтня 27 — Це число Канадійського Фармера видане в польській мові. В редакційній статті пояснюється причину. Канадійський уряд заборонив видавати які будь часописи або бюлетини в українській мові, і тому одиноким способом дальше видавати Канадійського Фармера є видавати його в іншій мові, яку українці можуть бодай трохи читати, а це в мові польській. До такої заборони найбільше причинилися українські большевики, які видавали свою ґазетку "Робочий Народ" з всякою шкідливою для Канади в той час пропаґандою. При уряді в той час були консервати на чолі з премієром Мієном.

Листопада 1 — Це число також видане в польській мові.

Листопада 8 — Це число вже в двох мовах — українській і анґлійській. Кожна

новинка й стаття в двох мовах. Лише оголошення залишені в українській мові.

Великими буквами на першій стороні — ВІЙНА ВЖЕ СКІНЧИЛАСЯ.

В редакційній статті деякі пояснення відносно двомовности часопису. Сказано там, що домініяльне правительство в Оттаві, (тоді консервативне), своїм розпорядженням з дня 30-го вересня, 1918, заборонило видання українських часописів на протяг війни. Правительство уважало тоді українську мову за ворожу. Видавці Канадійського Фармера віднеслися з просьбою до правительства, щоби воно позволило їм видавати часопис в мові польській, і на це воно погодилося. Та на цім не був кінець. Редаґувати український часопис українськими редакторами для українських читачів було немалою проблємою, отже всі чотири українські часописи, видавані в Винніпеґу, а це — Канадійський Фармер, Український Голос, Канадійський Русин і Ранок, створили спільний комітет, який віднісся знова до Оттави з просьбою дозволу на видавання згаданих часописів таки в мові українській. Уряд на це врешті погодився, але лише на тій умові, що кожна новинка й стаття має бути подана також і в анґлійській мові, паралельними шпальтами. Це було розуміється трохи легше, однак все таки часописи з цього багато терпіли й тратили, бо не можливо було переводити повістей та ріжних наукових праць, яких завжди містилося.

Замітка — Очевидно, що уряд не мав настільки довіря до українців в Канаді, щоби бодай найняти до праці цензорів українських часописів, які слідилиб в них за протидержавними сентиментами.

В цім самім числі, на стороні 7, подано на цілу сторону дещо з Історії України в анґлійській мові п. н. "Скеч оф Юкрейніян Гисторі."

Українці наділюють Др. В. Кирконнела докторатом

Першого дня Третого Конґресу Українців Канади, в місяцю лютім, 1950, Українська Вільна Академія Наук в імені цілого українського народу нагородила великого приятеля українців — Др. Ватсона Кирконнела, президента Акадійського Университету, почесним докторатом. Церемонія відбулася в Роял Александра Готелю. На знимці — Др. Я. Рудницький, секретар УВАН, надіває на Др. Кирконнела нагортку, а проф. Ґ. Симпсон, коло голосника, виголошує церемоніяльну промову.

Листопада 15 — Багато новинок про закінчення війни. Поміщено повний зміст Мирових Умов між Аліянтмаи і Німеччиною.

Розвідка про тодішну недугу "Еспанську Інфлюензу" пояснює її симптоми, історію та дещо про лічення.

Листопада 22 — В цім числі є такі вартісні статті: в анґлійській мові "Е Скеч оф Модерн Юкрейніян Литерачюр"; Життя Канадійських Українців в Анґлії; та кілька інших.

Листопада 29 — В анґлійській мові стаття п. н. "Да Юкрейніянс енд да Московайтс."

В редакційній статті сказано, що українці в Канаді почуваються ображеними з того, що уряд віднісся до них так ворожо й недовірчиво, і що так скоро як мирові угоди будуть підписаними, вони будуть масово виїздити з Канади до Рідного Краю. Стаття написана з того приводу, що в Фрі Прес, у Виннипеґу, появилася стаття Б. А. Беннінґтона, який висловлює страх перед дальшою іміґрацією до Канади "австріяків."

Грудня 6 — Це число в двох мовах, українській і анґлійській. В редакційній статті пишеться про те, що українці заснували Українсько-Канадійський Горожанський Комітет з ціллю дати поміч українському народови в Европі здобути для себе незалежність. Ця поміч малаб бути в формі делеґації з Канади на мирову конференцію в Парижу, де має вирішуватися доля народів в Европі. Делеґатами малиб бути Іван Петрушевич і Юрій Шкварок. В статті проситься громадянства бути жертвенними на ціль коштів делеґації. Екзекутива Комітету складається з слідуючих: Я. В. Арсенич, І. Слюзар, Т. Стефаник, І. Петрушевич, П. Войценко, Д. Якиміщак, П. Рута.

В іншій статті сказано, що українці в Канаді й Америці повинні слати листи до президента Вилсона, премієра Британії Ллойд Джорджа і до премієра Франції Клемансо, з просьбою стати в обороні українського народу. В листах треба просити згаданих достойників: 1. Щоби українці були признані осібним народом; 2. Щоби Україна лишилась дальше незасимою республикою; 3. Щоби українська мова рішала про політичні межі української держави, а не історичні претенсії; 4. Щоби Україна була принята до Ліґи Народів, проектованої Вилсоном. Автор цеї статті є Осип Меґас.

Грудня 13 — Канадійський Русин, тодішний орґан Епископа Будки, помістив апель від Українсько-Канадійського Горожанського Комітету але поробив деякі в нім зміни без дозволу Комітету. Іншими словами, він її сфальшував.

Петрушевич робить приготування виїзду до Парижа. Требаб вислати з ним і Юрія Шкварка, коли лише фонди на це позволять.

В цім і в багатьох слідуючих числах поміщено лісту жертводавців на фонд делеґації до Парижа. Люди жертвували по по 100, 75, 50, 25, 10, 5 і менше долярів.

Грудня 20 — Оповіщення, що в Саскатуні відбудеться в днях 26 і 27 грудня Третий Великий Народний Зїзд, а також і Третий Укр. Церковний Собор, також в Саскатуні.

Грудня 27 — В саскачеванськім парляменті внесено законопроєкт, який має скасувати навчання в публичних школах не-анґлійською мовою. Вільно буде учителеви в школі говорити лише по анґлійськи або по французьки.

Збірка на вислання делеґації до Парижа досягнула до понад три тисячі долярів. Люди жертвують щиро й обильно, маючи сильну віру в те, що ця делеґація поможе українському народови в Европі здобути самостійність і незалежність.

1919

Січня 3 — На третім народнім зїзді в Саскатуні ухвалено між іншими резолюцію з висловом спротиву проти назначення саскачеванським урядом Др. А. Т. М. Андерсона директором освіти для не-анґльо-саксонських околиць. Андерсон є добре відомий ворог українців в Канаді, і його назначення зїзд уважає за наміреий удар українцям. В інших резолюціях зїзд висловлює спротив проти заборони видавання українських часописів і книжок в українській мові; радість з приводу Аліянтської перемоги над Німеччиною; вдоволення з упадку диктаторства Скоропадського; обурення проти відібрання українцям прав горожанства; признання й подяку саскатунським школам і колеґіям за їх кооперацію з Інститутом П. Могили в освітних справах.

В короткій редакційній статті кажеться, що Канадійський Русин ставиться до

Ця Щаслива Родина

вживає

ENO'S "FRUIT SALT"

Весела родина є здоровою родиною... і веселі родини завсігди полягають на ENO'S "Fruit Salt" задля легкого, делікатного справлення. Чи прикрі болі голови і переладування мають вас пригноблювати, може з причини затвердження. Іскруча доза ENO'S "Fruit Salt" зажита що ранку як потрібно, може помогти прочистити такого стану систему. Зробіть свою рідню веселою родиною — ENO родиною. Купіть велику економічну фляшку в котрого будь аптикаря сьогодні.

Продається по цілім світі понад 75 років

ЛЕГКЕ РОЗВІЛЬНЯЮЧЕ СРЕДСТВО — НІЖНЕ ПРОТИ ҐАЗІВ

справи вислання делеґації до Парижа начеб то була справа не загально українська а справа репрезентації. Цей часопис наперає на те, щоби в делеґації був католик.

Січня 17 — Довгий звіт з Третого Народного Зїзду в Саскатуні. Було на нім понад 500 делеґатів і гостей. Головним гостем був Др. Володимир Сіменович з Америки. Були також видні анґлійці — мейор міста, професори, директор Нормальної Школи, президент університету і т. п. Зворушливою подією на зїзді було те, що панства Павло і Іван Мельники, з Алберти, дарували свою фарму, вартости $3,000, на Інститут. Інші жертви були по 500, 100 і менше долярів. Зїзд відкрив О. Меґас, голова Інституту.

Січня 31 — Оповіщено саскачеванським урядом, що від першого дня травня в школах в провінції не вільно буде вживати інших мов як анґлійської або французької. Французької мови вільно буде вживати для навчення дітей тільки від другої кляси.

До Оттави прибула делеґація від Українсько - Канадійського Горожанського Комітету в особах Т. Д. Ферлея і О. Меґаса, щоби просити канадійський уряд позволити українській делеґації виїхати до Парижу на мирову конференцію. Уряд дав позволення, але делеґація до Парижа має їхати як приватні особи, а не як представництво з Канади.

Українсько - Канадійський Горожанський Комітет видав від себе заяву відносно поважних заворушень в місті Виннипеґу, які відбуваються на вулицях, спричинені повернувшими вояками. Ці вояки нападають на людей не-анґльо-саксонського вигляду обличчя і нищать їх маєтки з ненависти, що вони не мають праці. В їх опінії праці для них нема тому, що принято на роботи багато чужинців. Комітет заявляє, що вояки мають до великої міри рацію; що українці готові покоритися відповідним зарядженням щодо праці, та щоби їх особи й маєтки були охоронені від нападів. Ця заява була предложена мейорови Виннипеґу, ветеранській орґанізації, всім послам манітобського парляменту та тром анґлійським щоденникам в місті. Лише один Трибюн заяву помістив, а Фрі Пресі Телеґрем віднеслися байдужно, не помістивши її.

Лютого 14 — У Виннипеґу заведено комісію для прослідження чужинців (між тим і українців) щодо їх лояльности підчас війни. Всі особи, роджені в чужих ворожих Канаді у війні краях, зобовязані вдаватися до цеї комісії. Коли всякі вимоги задоволені, комісія видає цертифікат, якого треба носити завжди з собою.

Т. Д. Ферлей, посол до манітобського парляменту з округа Ґімлі, виголосив в парляменті промову. На початку він згадав про повоєнні проблєми повернувших. Відтак підніс це, що українці в Канаді ніколи не були прихильниками Австрії або Німеччини, а що серед анґльо-саксонців є чи було поняття, що вони є більше вірними цим державам як Канаді або Британії, то це лише мильні поняття, основані на підозріннях.

В довшім заклику „Родимці і Приятелі" Українсько-Канадійський Горожанський Комітет каже, що українці в Канаді відчули свій обовязок помогти своїм братам і сестрам в Европі, на рідних землях, і тому висилають делеґацію на мирову конференцію до Парижа. Зайшло одне непорозуміння, спричинене часописом Канадійський Русин, орґан Епископа Будки, який то часопис закликав, щоби люди складали жертви на кошт делеґації, але не до каси Комітету, а до Канадійського Русина. З того вийшло те, що мабуть неможливо буде вислати двох делеґатів, а лише одного, п. Петрушевича. Другим делеґатом мав бути Ю. Шкварок. Комітет вислав до Оттави делеґацію в особах пп. Ферлея і О. Меґаса, щоби вистаратися для делеґата дозвіл на виїзд з Канади. Тимчасом саскачеванський і албертійський відділи Комітету сказали, що вони задержать в себе зібрані ними гроші на кошт делеґації аж доки ця делеґація не виїде в дорогу. Вони також заявили, що колиб не їхав Ю. Шкварок, то вони хотять вибрати чоловіка на його місце з поміж саскачеванських і албертійських провідних одиниць. Тоді зверненося до Канадійського Русина, після засідання Комітету, щоби він звернув фонди в його касі, а коли Канадійський Русин навіть не відповів на листа, то Саскачеван і Алберта знова сказали, що вони не дадуть грошей від себе, та що вони вибрали О. Меґаса другим делеґатом. Меґас в той час був вже в Оттаві, і вибрано там пашпорти для нього і Петрушевича, а Шкварок остався.

Лютого 21 — В передовиці пишеться про положення відносно делеґації до Па-

рижа і становище, якого заняв Канадійський Русин. Коли виданий був заклик до збірки на кошт делеґації, то в нім було подано, щоби всі жертви слати до касієра Комітету, п. О. Войценка. Канадійський Русин помістив заклик, але подав, без жадного попереднього повідомлення про це, щоби жертви слати до Канадійського Русина. Багато людей слали свої жертви, а не до Комітету. Канадійський Русин грошей не звернув і ніхто не знає що він з ними зробив.

Головою Українсько - Канадійського Горожанського Комітету був Я. В. Арсенич, а секретарем О. Боянівський.

Лютого 28. — Делеґація канадійських українців на мирову конференцію в Парижі вже в Лондоні. Там вона має відбути побачення й переговори з прем'єром Британії, Лойд Джорджом в справі української самостійної держави.

Український Канадійський Горожанський Комітет взяв живу участь в інвестиґації чужинців в Винніпеґу і кооперує з спеціяльно назначеною до того комісією.

Комітет також поробив спеціяльні старання, щоби в будуччині урядові люди записували наших людей як українців, не австріяків, галіціянів або русинів.

Березня 7 — Українська делеґація з Канади вже є в Парижі. Депеша з Женеви від тамтешного Українського Бюра повідомляє, що Аліянти формально признали Українську Републику і погодилися на те, щоби Україна брала участь в мирових нарадах як союзниця Аліянтів.

Український Канадійський Горожанський Комітет пояснює, що ґрупка людей, яка держиться Канадійського Русина, в особах пп. Рута, Стефаник і Слюзар, творить т. з. Українську Народну Раду і не хоче кооперувати з Комітетом щодо збірки на кошт делеґації до Парижа. Ця Рада також не хоче передати грошей, які прийшли до неї на кошт делеґації, і не дає ніякого вияснення.

Березня 14 — Кореспондент К. Ф. пише з Лондону, що в Британії загальна опінія є дуже прихильна Україні, і що британці дуже зацікавилися українською справою. Делеґати Петрушевич і Меґас мали інтервю з визначними людьми, між тим і журналістами, і представили їм ціле положення українського народу. Уряд Винниченка вислав до Парижа як делеґата Сидоренка. Він мав трудність переїхати французьку границю.

В Едмонтоні відбулися перші річні загальні збори Інституту М. Грушевського, дня 15-го лютого. Промовляли С. Фербей, В. Свистун, Н. Будинський, Т. Кібзей, П. Зварич, М. Лучкович та інші.

В Монтреалі відбулося величаве українське віче, на якім було около 3,000 українців. Ціллю віча було те, щоби заявити лояльність канадійських українців перед громадянством Канади. На вічу був також мейор міста Монтреалу, п. Марте, і він погодився поїхати до Оттави і там представити справу зажалення українців з того, що їх трактовано як підозрілих або ворогів Аліянтів.

В Етелберт відбулося віче березня 1-го, на якім ухвалено резолюцію, що тутешні українські фармері годяться дати поміч повернувшим жовнірам в їх поселенню на фармах.

Березня 21 — О. Меґас пише з Парижа: „Дня 14-го марта до Парижа приїхав я сам. Петрушевич лишився в Лондоні ще кілька днів до покінчення там нашої місії. Стрів я тут нашу делеґацію. Все добре."

Укр. Канадійський Горожанський Комітет одержав депешу, в якій сказано, що Аліянти погодилися на признання независимости української держави.

Інша депеша до У.К.Г.К. говорить, що Винниченко зрезиґнував а його місце перебрав С. Петлюра. Командантом стрільців є Коновалець. Він є й членом Директорії.

У.К.Г.Комітет заявляє, що Канадійський Русин з Епископом Будкою пробує всякими способами розбити його. Цим він шкодить цілій українській визвольній справі.

Березня 28 — В передовиці сказано, що Канадійський Русин надрукував в числі з 10-го березня статтю, в котрій сказав, що Укр. Кан. Горожанський Комітет розвязався, що делеґати взяли 7,000 долярів і що Укр. Народна Рада в Канаді висилає гроші прямо до Парижа до Укр. Народної Ради. Ця Рада була зорґанізована особами з Канадійського Русина.

Українська Ліґа Східної Канади, репрезентуючи східних українців, протестує проти становища занятого Канадійським Русином у відношенню до делеґації до Парижа і до У.К.Г.К.

Квітня 4 — Українці в Злучених Державах Америки прилучуються до канадійських українців щодо делеґації до

Парижа, і почали збирати між собою гроші на її кошти.

Люди пишуть в дописах, що католицькі священики й світські люди збирають гроші на кошт делеґації до Парижа, а відтак передають їх до фонду для "Сироти Івася." Такі дописи є з Кридор і Прісвил, Саск.

Квітня 11 — Подано в новинці, що канадійський уряд зніс заборону друкувати часописи в "ворожих" мовах, отже це число К.Ф. вже лише в українській мові. Це відноситься до часописів в мовах: українській, румунській, фінляндській, естонській, хорватській і лівонській. Однак часописи в мовах німецькій, болгарській, угорській і турецькій будуть дальше підлягати цій забороні.

Квітня 18 — Інститут П. Могили в Саскатуні апелює до своїх уділовців і до всіх щирих українців, щоби давали якнайбільше фінансової помочі.

У.К.Г. Комітет взявся до зібрання статистики про українців в Канаді.

Квітня 25 — Українська делеґація в Парижу прислала до У.К.Г.Комітету в Винніпеґу важне повідомлення про те, як стоїть українська справа. Делеґати О. Меґас, Петрушевич та інші мали побачення з ріжними видними державними людьми, і всі вони дуже зацікавилися Україною. Французьке представництво на конференції предложило свої домагання як умови для полагодження мирової справи. Вкоротці — ці умови такі тяжкі, що український нарід не може ніяк на них погодитися. Вони включають: усунення теперішного уряду, контролю залізниць в Галичині, контролю фінансів, контролю війська в Галичині, сплату панам за шкоди, яких вони понесли в часі війни і т. д.

В цім числі поміщено знимки і короткі біоґрафічні нариси всіх членів української делеґації в Парижу. Головою делеґації є Григорій Сидоренко. Іншими членами є: Петро Дідушок, Олександер Севрюк, Антін Петрушевич, Александер Шульгин, Сергій Шелюхин, Володимир Колосовський, Дмитро Ісаєвич, Др. Б. Метюшенко, Др. Сергій Зархій і з Канади — Іван Петрушевич та Осип Меґас.

Травня 2 — У.К.Г.К. отримав від делеґації в Парижу телеґраму такого змісту: "Париж, 23 квітня. — Наші переговори з поляками зачинаються тут в Парижі. Українське питання значно скріплюється. З України їде через Копенгаґу десять делеґатів в місії до Лондону. З Одеси приїхав сюди Марґолін, знаток банкових справ. Міністер і шеф делеґації Сидоренко засилає всім канадійським українцям найщиріші желання."

В іншій телеґрамі до У.К.Г.К. від делеґації пишеться таке: "Правительство Української Республики зреорґанізувалось наново. Борис Мартос (з партії соціялдемократів), бувший міністер в першім правительстві Укр. Центральної Ради, став тепер премієром і міністром фінансів. Українські селяни, які окружили Київ, виганяють большевиків. Переговори з Аліянтами в Галичині беруть корисний для нас оборот."

Травня 9 — Українська делеґація в Парижі пише в телеґрамі до У.К.Г.К., що поляки згодились на закінчення боротьби проти українців. До згоди прийшло на переговорах між українськими й польськими представниками в Парижі. Признання самостійности й незалежности України має наступити в короткім часі. Румунія заключила мир з Україною.

Українці в околицях Лейдівуд і Бровкенгед, цебто в окрузі Спрінґфілд, відбули масове віче, на котрім ухвалили ряд протестаційних резолюцій проти нападів тодішного провінціяльного посла, Росса, на українців. Росс говорить, що українці нелояльні Канаді, що вони готовляться до революції в Канаді і т. п. Головним промовцем на вічу був посол Т. Д. Ферлей. Предсідником був Н. Білий, секретарем Н. Стрик. Віче поставило домагання покликати королівську комісію для прослідження закидів Росса. Про "пляновану українцями революцію в Спрінґфілд" писала широко анґлійська щоденна преса — Трибюн і Фрі Прес, про це знав уряд в Оттаві, і всюди поширено про це вістку. Недовго після того кілька осіб виїхали в ті околиці та оглянули округи Ст. Клементс і Спрінґфілд, але знайшли лише спокій і миролюбивість серед "чужинців."

Дальше тягнеться справа з домаганням з сторони ветеранів, щоби всіх небажаних чужинців депортувати з Манітоби, їх маєтки сконфіскувати, а інших інтернувати. До тих, які малиб бути депортовані, ветерани зачислили також і Епископа Н. Будку, як головного бунтівника, а преса анґлійська про це широко писала.

Червня 20 — Оповіщення від редакції, що около чотири чисел часопису не вийшло тому, що в Винніпеґу тревав страйк робітників. Страйк почався 15 травня. Число К.Ф. з дня 16-го травня видруковано лише в кількох сотках примірників, і їх розіслано лише передплатникам в місті.

Червня 27 — Українці греко-католики в Ошаві, Онт., шлють протест до міністра Міена в Оттаві проти поправки до закону відносно релиґій, яка малаб зачислити всіх греко-католиків до римо-католицької релиґії. Підписи — Юрко Франко і Іван Микитин.

Липня 4 — Посол з Вікторії, Б. К., Сер Сем Гювз, говорив з премієром Борденом в Оттаві про українську делеґацію в Парижі, та просив його зробити все можливе для помочі українській справі, згадуючи те, що в Канаді живе около 450,-000 українців з Галичини, і що вони доказали свою лояльність підчас війни. Премієр Борден сказав, що мирова конференція в Парижі справу розглядала, і що вона з певністю видасть справедливе рішення.

У Винніпеґу, Брендоні, Реджайні й Саскатуні поліція перевела труси в домах видніших большевиків, декотрих поарештувала, а багато ріжної пропаґандивної літератури сконфіскувала. Між арештованими є жиди, анґлійці, українці й інші.

На редакційній стороні поміщено велику протестаційну відозву від Укр. Канадійського Горожанського Комітету, щоби українці в Канаді негайно висилали протести проти наїзду польських військ на Галичину.

Липня 11 — Передовиця написана на тему „Україна Ключ до Миру в Европі.'' В ній висловлює редактор погляд, що сталого миру в Европі не може бути так довго як Україна буде поневоленою сусідними державами.

Згаданий повище протестаційний заклик поміщений і в цім числі.

Липня 18 — Польський часопис "Час" видаваний в Винніпеґу, пише, що "Польща увільнила вже цілу Галичину від наїздників.''

В Саскатуні відбулася вистава, яку відкрив Д. Рутерфорд, президент Універси-

тету Саскачевану. На цій виставі були також українські вишивки та ручна робота. Анґлійці з великою цікавістю оглядали їх та любувалися їх красою.

В передовиці п. н. "Справедливість Для Всіх або Для Нікого" сказано, що Аліянти на мировій конференції в Парижі не мали права віддати Галичину в руки Польщі.

Українці в Злучених Державах заманіфестували сильний протест на своїм вічу в Ню Йорку проти польської окупації Галичини.

Липня 25 — Видне поміщення на першій стороні "До Українського Народу в Канаді," де сказано, що канадійські українці вислали до Ню Йорку В. Свистуна як представника Української Греко-Православної Церкви в Канаді, щоби він мав побачення з Митрополитом Платоном і Архиепископом Александром в справі їх відношення й становища щодо згаданої повище церкви в Канаді. Оба Владики дали свої признання цій Церкві як автономна українська церква, основана на вільних і демократичних засадах, з правом мати свого власного епископа на Канаду.

Премієр Борден промовляв в парляменті в Оттаві на тему Східної Галичини. Перед тим У.К.Г. Комітет вислав до нього довгу телєґраму в цій справі, пояснюючи йому цілу ситуацію.

Серпня 1 — На стороні третій в цім числі поміщено в анґлійській мові рекорд польських погромів над українським населенням в Галичині. На інших сторінках багато пишеться про польські знущання над ґаличанами.

Серпня 8 — Між студентами, які перейшли матрикуляцію (десятий ґрейд) в Манітобі, є оці українці: Володимир Бучковський, Ілія Івасюк, Йосиф Ільчина, Михайло Канчір, Никола Мандзюк, Михайло Михайловський, Іван Сторожук, Стефан Страдляк, Іван Г. Гикавий, Ф. Калинчук, Анна Колісник, Дора Лукащук, Ґеня Е. Неґрич, Дмитро Подіяйлюк, Василь Процишен, Петро Мітенко.

Українці з ріжних околиць шлють до премієра Канади, Бордена, протести проти польських знущань над галицькими українцями.

Велике народне віче в Едмонтоні відбулося 27-го липня. Було там понад 600 людей. Збірка принесла велику на той час суму — $328.87. Промовляли Ю. Шкварок, М. Лучкович, А. Т. Кібзей, І. Е. Басараб, М. Ґлова. Всі промовці говорили про польські знущання в Галичині. До премієра Британії, Лойд Джорджа, до премієра Франції, Клеменсо, та до президента Вилсона вислано протестаційні телєґрами.

Серпня 15 — Люди з ріжних околиць дальше присилають поважні суми гроша на фонд делеґації до Парижа.

Серпня 22 — Укр. Кан. Гор. Комітет подає звіт з фінансів. Загальний прихід до 18-го серпня — $17,292.19, а розхід $15,403.72. Відтак подано подрібні розходи.

У.К.Г. Комітет подає від себе "Поклик," одержаний від Комітету Української Делеґації в Парижу, в котрім сказано, що від тепер цей Комітет береться до праці видавання ріжних інформаційних матеріялів про Україну і про український нарід, щоби світ про них знав. В Комітет входять оці особи: Теодор Савченко, Михайло Грушевський, Михайло Лозинський, Дмитро Ісаєвич, Федір Савченко.

Серпня 29 — Довга ліста околиць в ріжних провінціях Канади, де українці відбули протестаційні віча та ухвалили резолюції з протестом проти польського наїзду на Галичину.

В редакційній статті сказано, що українці в Канаді й Злучених Державах вислали вже й дальше шлють дуже велике число протестів проти польського знущання в Галичині, і що анґльо-саксонські дипльомати й політики звертають на цю справу багато уваги.

Вересня 5 — В Манітобі бракує около 100 кваліфікованих учителів. Таке число шкіл в провінції досі не отворене, і около 2,000 шкільної дітвори не можуть побирати науки. Департамент Освіти буде змушений видавати перміти студентам.

Вересня 12 — В новинці подано, що велике число наших людей в Канаді хотять виїздити до Старого Краю, і що корабельні компанії й аґенти готові продавати їм шіфкарти. Редакція перестерігає їх, щоби не їхали туди, бо вже є листи від людей, які дісталися до Европі, про ріжні клопоти їх з державними властями.

В американськім сенаті в Вашінґтоні говорять про українську справу. За українців говорив Еміль Ревюк. Він пояснив сенаторам положення українського народу й його змагання до волі. Один з сенаторів, Копельман, сказав, що він ук-

раїнського походження, роджений в Одесі.

Вересня 19 — Микола Баран, член українського жовнірського робітничого комітету, пише в довгій статті про причини невдач української делеґації в Парижу. Він каже, що в той час коли була там делеґація з Канади і Галичини, і провадила переговори з головними мировими чинниками, Др. Панейко, з Галичини, провадив свої власні переговори, з власним бюром, печаткою і т п. До того, були там також Марґолін і Шульгин, які також провадили на власну руку свої мирові переговори, розуміється в користь федерації з Росією. З цеї причини Аліянти зігнорували українських представників, і почали числитися з Денікіном, Румунією й Польщею. Осип Меґас, делеґат з Канади, виступив з делеґації.

Вересня 26 — Документальні докази польського варварства в Галичині.

Жовтня 3 — Духовий семинар Укр. Гр.-Православної Церкви в Саскатуні оповіщує конкурс на приняття 25 до 30 студентів-кандидатів на священиків.

Жовтня 10 — Більше документальних доказів в формі протоколів про польські звірства в Галичині.

Жовтня 17 — В журналі "Меклінс" поміщена статтяВилліям Байрона про "Чужинецьку Небезпеку." Пише він те, що в Канаді є вже забагато чужинців і що вони не хотять асимілюватися. Тому то вони становлять небезпеку.

Жовтня 24 — Домініяльний уряд в Оттаві відмовляється видавати горожанські папери українцям, бо "Україна" є по стороні Австрії, отже нашого ворога. Так пояснюється причину в листах до аплікантів.

Жовтня 31 — Епископ Н. Будка зістав звільнений від вини й кари за нелояльність супроти Канади. Свідчили в його користь Ю. Шкварок, директор Бурси ім. Шептицького, і Р. Кремар-Солодух, ре-

"Бескетбол" дружина Кан. Укр. Атлетичного Клюбу

Ця дружина, частина великого українського атлетичного клюбу, відомого в спортових і загальних колах, як "Сі-Ю-Ей-Сі", здобула чемпіонство в "бескетбол" за рік 1949—50. З ліва стоїть Фред Джеймс (Гняздовський), з права — І. Шалай, менаджер цеї дружини.

дактор Канадійського Українця. Закид проти нього за нереґістрованняся як чужинець опрокинено тим, що він був місіонарем.

Листопада 7 — В передовиці п. н. "В Справі Укр. Греко-Православної Церкви" подано головні основи цеї церкви, в 19 параґрафах. Дано в Ню Йорку 16-го липня, 1919, підписи: за Укр. Гр.-Прав. Братство—В. Свистун, і Архиепископ Александер. Зазначено, що ці точки підлягають розгляненню церковних громад.

Проголошено Четвертий Народний Зїзд. Відбудеться він в Винніпеґу 25 і 26 листопада, в Едмонтоні 2 і 3 грудня, в Саскатуні 9 і 10 грудня.

Листопада 14 — Канадійський Фармер перенісся з 852-854 Мейн Ст. до 120 Кінґ Ст. дня 8-го ц. м.

В комунікаті Укр. Канадійського Горожанського Комітету сказано, що на зїздах буде гостем Др. В. Сіменович з Америки. Він хоче цими зїздами заманіфестувати протест проти польського терору в Галичині, заснувати Укр. Червоний Хрест у Винніпеґу, та зорґанізувати жіноцтво в Союз Українок Канади.

В Рільничій Колеґії в Манітобі є оці українці студентами: К. Продан з Сифтон, Ман., на четвертім році студій в аґрономії; В. Підручний і М. Шемелюк, оба з Етелберт, Ман., на другім році загального рільництва; І. Гаврилюк, з Фолей, Ман., на 4-місячнім курсі інжинірства; А. Довганюк, з Винніпеґу, на дворічнім курсі інжинірства.

Листопада 21 — В Саскатуні отворено семинар Укр. Греко-Православної Церкви дня 15-го ц. м. Ректором є запрошений н цае становище Др. Л. Герман.

Листопада 28 — Канадійські українці довідалися з відомости з Парижа, що мирова конференція в цім місті вирішила віддати Галичину Польщі на 25 років. По цім часі Ліґа Націй має вирішити дальшу її долю.

О. Меґас пише до Укр. Канадійського Горожанського Комітету з Букарешту, Румунія, що бачився там з українською місією, і довідався, що Петлюра бажає, щоби американський Червоний Хрест заінтересувався українською справою, бо до тепер він давав поміч лише Денікінови.

Грудня 5 — В передовиці сказано між іншим таке: "Перед двома роками (в другій половині 1917 р.) почали появлятися в К.Ф. і У.Г. дописі від думаючих людей в справі заснования своєї незалежної від Риму церкви. З новим 1918 р. справа заснования своєї Народної Церкви перенеслася виключно на сторінки К.Ф."

Дня 25 і 26 листопада на зїзді у Винніпеґу рішено створити Український Запомоговий Комітет для помочі потерпівшим українцям в Галичині. До комітету вибрано слідуючих: предсідниця пані Йонкер, комітетові — пані О. Г. Гикава, пані Арсенич, пані Ковблева, пані Ферлей, п. Бабієнко, панна Романчич, пані Боянівська, п. Арсенич, п. Кудрик, О. Г. Гикавий, пані Паньків; секретар — О. Боянівський, П. Войценко — касієр, Н. В. Бачинський — орґанізатор.

1920

Січня 9 — Відозва на першій стороні від Центрального Комітету Червоного Хреста з просьбою о жертви для тих наших людей в Галичині, які терплять від польських звірств. В передовиці також закликається наше громадянство в Канаді до жертв на цю ціль.

Січня 23 — Український Канадійський Горожанський Комітет оповіщує, що він робить старання видати в анґлійській мові книжку про українську справу. В ній булаб подана вкоротці історія українського народу його боротьба за визволення, делеґація до Парижу і т. п.

Січня 30 — Комітет Помочі Старому Краєви оповіщує, що зібрано вже около $3,500 на поміч нашим людям в Галичині. Всюди жертвують дуже щедро.

Лютого 13 — В цім числі, як також і в попередних та в наступних числах, поміщено листи від рідних в Галичині до своїх кревних в Канаді. В них описується знущання поляків над українськими селянами та інтеліґенцією.

Березня 5 — О. Меґас, один з канадійських делеґатів на мирову конференцію в Парижі, повернув до Канади, висівши з корабля в Монтреалі. Перед виїздом був через недовгий час в Галичині і там відбув побачення з ріжними українськими представниками. Там він сказав їм, що американські й канадійські українці будуть давати всяку можливу поміч Галичині, і гроші мають йти прямо до українських рук, а не через чужі руки.

Запитаний про його виступ з делеґації, п. Меґас сказав, що він зробив це тому,

що делеґати з Галичини не кооперували між собою, сперечалися над основними питаннями і прямо копали одні під другими яму. Один наперед другого вони ходили до французьких делеґатів і представляли себе як одиноких правдивих представників українського народу в Европі. Врешті делеґація скомпромітувала себе перед конференцією і дальше неможливо було вести працю.

Березня 19 — В неділю, 14-го ц. м. О. Меґас дав у Винніпеґу звіт з мирової конференції в Парижі. Присутних було велике число. Після його промови було багато запитів.

Квітня 2 — Укр. Кан. Горожанський Комітет оповіщує, що він по вислуханню звіту О. Меґаса рішив видати в анґлійській і українській мовах ріжні матеріяли про українську справу, на підставі того, що О. Меґас міг довідатися й провірити. Найбільше матеріялу буде про знущання поляків над галицькими українцями, а дещо також і про мирові переговори.

Квітня 30 — В передовиці говориться, що українці в Манітобі мають нагоду вибрати в надходячих провінціяльних виборах своїх послів в округах Фейрфорд, Фишер, Етелберт, Ґімлі й Емерсон.

Травня 14 — О. Меґас виголосив відчит в неділю, 9-го травня, в Брендоні, Ман. Говорив він на тему української справи, та висвітлював знимки зняті ним в Европі з життя галицьких українців. Між іншим він сказав, що Україна постійно наберає політичної сили і перетворюється в дійсну націю.

Травня 28 — В Етелберт, Ман., відбулася номінаційна конвенція, на якій номіновано кандидатом на посла до манітобського парляменту Н. А. Григорчука. Внесено було також імя К. Ф. Сліпця, однак він відмовився кандидувати.

Червня 11 — Дня 4-го ц. м. номіновано кандидатом на посла з округа Ґімлі Т. Д. Ферлея. З всіх 71 голосів він дістав 44. Вибір його виглядає запевненим. Вибори відбудуться 29-го червня.

Червня 25 — В короткім заклику до українських виборців в Манітобі сказано, що вони повинні віддати свої голоси на слідуючих кандидатів: в окрузі Емерсон на Д. Якиміщака, в Етелберт на Н. А. Григорчука, в Ґімлі на Т. Д. Ферлея, в Фишер на Я. В. Арсенича.

Липня 2 — Вислід провінціяльних виборів в Манітобі показує, що вибрано в Етелберт Н. А. Григорчука, а в Емерсон Д. Якиміщака. Вибір Арсенича в Фишер ще не певний. Т. Д. Ферлей в Ґімлі переможений ісляндцем малою більшістю голосів. Ліберальна партія зістала повернена до уряду з 19 послами.

Липня 9 — В редакційній статті дискутується над вислідом провінціяльних виборів. В окрузі Фишер Я. В. Арсенич перепав лише з тої причини, що там українців менше як половина. Решта анґлійці й французи. В Ґімлі виборці уважали за краще вибрати чоловіка не з професії, яким був Т. Д. Ферлей, а радше фармера, та ще й ісляндця.

Липня 30 — В містечку Давфин, Ман., Тацюк, Ржесньовський, Дик і кілька інших закупили великий млин за 90,000 долярів, а думають також завести гуртівню ріжних товарів. Це перші українці, які взялися до так великого бизнесового підприємства.

Серпня 6 — Польське правительство заборонило людям в Галичині й Польщі читати книжку "Траґедія Галицької України." Приготовив цю книжку О. Меґас, а видала її Українська Книгарня Доячека.

Павло Чижевський пропонує в довгій статті скликати всеукраїнський національний конґрес. Для того потрібно покликати до життя комітет, який занявсяб зорґанізуванням його. На конґрес малиб прибути делеґати з ріжних частей світа— де тільки живуть українці. При кінці його статті подано анкету з 6 питань. Чижевський подає цю пропозицію з Українського Клюбу в Женеві, Швайцарія.

Вересня 3 — Братство і консисторія У.Г.П.Ц. пише до редакції К.Ф. такого листа: Хвальна Редакціє — Поки Українська Греко-Православна Церква в Канаді і Злучених Державах не має свого власного орґану, будь ласка уділити місця на поміщення матеріялів відносячихся до церковної роботи в Вашій поважній часописі.

За цим листом слідує урядове оповіщення У.Г.П.Ц. з підписами о. Др. Л. Ґермана, голови; В. Кудрика, секретаря, і за братство Ілія Гавриш, голова, та Юліян Стечишин, секретар, що У.Г.П.Ц. приняла за адміністратора прибувшого недавно з Старого Краю о. Др. Николу Копачука.

Вересня 10 — В передовиці дискутується книжку, написану методистським проповідником анґлійського походження, Бриджменом, п. н. Ломання Землі на Прерах. В ній він пише головно про чужинців, отже й про українців. В однім місці сказано ним таке: Як посли, вашим святим обовязком є порішити, що всі чужинці з родинами повинні бути вивезені з цего краю і післані назад до їх вітчини, а на їх місце спровадити британських людей, головно повернувших жовнірів. В цей спосіб ви віддасьте тих чужинців там, де Бог хоче, щоби вони були.

В ріжних місцях цеї книжки пишеться про нахил чужинців до злочину, про їх брак моральности і т. п.

Жовтня 29 — Проголошення пятого великого народного зїзду в Едмонтоні, Саскатуні й Винніпеґу. Між промовцями має бути проф. Іван Боберський.

Оповіщено також, що в тих самих днях, у всіх трох містах, відбудеться третий церковно-народний собор.

Листопада 19 — До Винніпеґу прибув з Европи проф. Ів. Боберський. По прибуттю, дня 9-го листопада, виголосив промову на народнім зїзді в Винніпеґу. Підчас промови про відбудову Української Держави він виствітлював знимки.

Передовиця про статтю в щоденнику Трибюн п. н. „Дей Ар Гір, Сов Гват?" Мова в цій статті про чужинців, розуміється — про українців. Головною думкою в ній є те, що чужинці не є погані й безнадійні люди, і що з них можна зробити добрих канадійців. В ній сказано між іншим і те, що самі анґльо-саксонці багато винні за те, що ці чужинці не хотять канадіянізуватися.

Листопада 26 — Канадійський Червоний Хрест вислав до Галичини на поміч потерпівшим суму $15,500, зібраних поміж українцями в Канаді.

В річнім справозданню Інституту ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні за рік 1919—1920 сказано, що бурса у Веґревил мусіла бути зачинена через те, що в міських школах не стало місця на позамісцеві студенти, а міська рада рішила не принимати більше студентів з інших околиць.

Грудня 3 — В дальшім тягу справоздання Інституту М. Грушевського в Едмонтоні подано, що заряд Інституту рішив закупити будинок, де приміщувався Інститут, а гроші на завдаток дали кількох ідейних осіб: Юрко Лазарук і Олекса Кузик. Інститут заінкорпоровано.

Грудня 10 — В передовиці закликається українське громадянство скликати протестаційні віча для заманіфестування спротиву відданню східної Галичини Польщі. Протестні листи треба засилати до премієра Британії, Ллойд Джорджа.

Грудня 17 — Канадійський Український Червоний Хрест заряджує на день 9-го січня Український День Спасення. Того дня українці повинні зложувати щедрі жертви на ціль Червоного Хреста.

Досі Червоний Хрест зібрав поважну суму грошей — $17,601.53. Жертви дальше прибувають.

Грудня 31 — В звіті з Пятого Народного Зїзду сказано, що зїзди в Едмонтоні й Саскатуні відбулися з великим успіхом, за те в Винніпеґу з меншим успіхом. На зїзді в Винніпеґу визначним гостем був проф. Іван Боберський.

1921

Січня 7 — Українські студенти в Чехословаччині просять помочі від канадійських українців. Життєві обставини цих студентів тяжкі, і продовжують свої студії з великими труднощами. За Українську Академічну Громаду підписані — Матвій Стахів, голова; Др. Р. Смаль-Стоцький, за почесний комітет.

Січня 14 — В передовиці звертається увагу на критичні обставини життя українських студентів в Чехословаччині. Перші жертви дані видавництвом Канадійського Фармера і Українською Книгарнею в сумі 50 долярів. Є кілька особистих жертв по 5 долярів.

Січня 21 — Український Червоний Хрест вислав до Европи суму $2,500. Це є поміч для потерпівших від польських знущань.

Січня 28 — З всіх сторін Канади надходять жертви для помочі українським студентам в Чехословаччині.

Інститут Петра Могили в Саскатуні оповіщує імена всіх, які дали коляду на Інститут в часі Різдвяних Свят. Оповіщено в цім числі суму $2,728.73.

Лютого 4 — Інститут П. Могили в довгім заклику просить українське громадянство жертвувати на ціль його доброї праці.

Проф. Іван Боберський виїздить з своїми відчитами. В часі відчиту висвітлює велике число знимок з боротьби українців за волю.

Березня 11 — В окрузі Канора, Саск., українці роблять старання вибрати свого кандидата на посла до провінціяльного парляменту.

Комітет Помочі Рідному Краєви в Реджайні, Саск., подає отвертий лист до Епископа Будки, Др. Н. Бодрука, і редакції Канадійського Українця, в якім поставлено питання цим особам — чому вони не дають помочі в акції збирання фондів на поміч потерпівшим від польських знущань українцям в Галичині?

Березня 18 — Український Червоний Хрест оповіщує, що він вислав вже до Европи на поміч українцям в Галичині суму $29,313.50. Зібрано всіх до того часу було $32,343.13. Ріжниця між двома сумами включає видатки і готівку на руках.

На редакційній стороні поміщено довгу відозву з закликом жертвувати на Інститут П. Могили в Саскатуні.

Березня 25 — Досі зібрано на поміч українським студентам в Чехословаччині в Канаді й Злучених Державах суму $108,-121.97 чеських корон.

Квітня 8 — Повідомлення в "Українськім Вістнику" каже, що до Канади має приїхати Митрополит Шептицький. Обїде він також і Злучені Держави. Мабуть на Канаду буде назначений новий епископ.

Квітня 22 — Проф. І. Боберський відповідає комуністичному часопису „Укр. Робітничі Вісти," який накинувся був на нього.

Квітня 29 — Український Студентський Кружок у Виннипеґу відкликається до громадянства з просьбою о поміч студентам в Европі. Відомо, що поважне число молодих українських студентів мусіли полишити свої школи в Галичині через польські знущання, і перейти на студії до Чехословаччини. Підписи Укр. Студ. Кружка: М. Савчуківна, Н. Білаш, М. Лазечко, І. Симчич, М. Залозецький.

Травня 6 — Вислід іспитів Манітобської Рільничої Школи показує, що слідуючі студенти українського походження перейшли їх: Іван Потоцький — другий рік рільництва; Дмитро Ільчишен — перший рік, з відзначенням; Николай Паньків — перший рік 5-літного курсу; Василь Підручний — пятий рік; К. Продан — одержав степень Б.С.А.

Університети Албертійський і Саскачеванський оповістили також імена студентів, які покінчили студії. Між ними є досить велике число українців.

Травня 27 — На редакційній стороні цього числа поміщено велику фотоґрафію К. Продана, першого аґронома українського походження в Канаді. Подано також досить обширну біоґрафію. Родився він на Великій Україні 23-го вересня 1888, в селі Гуляйполе, в катеринославській ґубернії. До Канади прибув в році 1907. Деякий час учителював серед українців а відтак записався на курс аґрономії.

Червня 3 — В Саскачевані відбудуться 9-го ц. м. провінціяльні вибори. Кандидує три українці — в окрузі Канора кандидатом з партії фармерської Б. М. Савяк, а в окрузі Пеллій Г. Сліпченко.

Червня 16 — Оба українські кандидати в Саскачевані перепали. Вийшла пере-

можною партія ліберальна, в проводі якої є Мартин.

Червня 23 — В новинці про вислід саскачеванських виборів подано "Виборцем," що проти українських кандидатів аґітували самі такі українці, головно католицькі священики й епископ, та декілька світських осіб.

Г. Сліпченко, бувший кандидат, пише в листі до редакції, поміщений на стороні четвертій, і каже, що проти нього аґітував епископ Будка і його кількох священиків. Робив проти нього також і О. Меґас, який приїхав аж з Каліфорнії, але він аґітував тільки як ліберал проти консервата. Сліпченко теж каже, що проти нього робили жиди, хруні та безпартійні.

Липня 28 — Липня 22 і 23 відбулася у Винніпеґу перша по війні конвенція українських учителів Манітоби. Присутних учасників було 30. Учителі дискусували над наукою рідної мови в школах, справою своєї орґанізації, над виданням учительського журналу і т. п. Промовцями були Н. Білінський, Др. О. Сушко і Н. Білаш.

Серпня 11 — В неділю, 7-го ц. м., українці в місті Винніпеґу відбули масове віче в справі визволення східної Галичини. Ухвалено резолюцію і вислано її до Лойд Джорджа, премієра Британії. Резолюція такого змісту: "Муки наших родичів братів і сестер, терплячі від їх віковічного ворога, поляків, змушують нас, канадійських українців, просити Вас, Ваша Екселенціє, і союзних держав о негайне полагодження Галичини як независимої держави." Віче було скликане редакторами українських часописів.

Серпня 18 — М. Мігайчук, секретар Українського Виставового Комітету, просить українців в Канаді й Злучених Державах давати ріжні типічно українські цінности мистецтва для Українського Кутка в Канадійській Національній Виставі в Торонті. Згадується, що на виставі повинні бути: українські вишивки, народні строї, музичні інструменти, та інші. Участю в цій виставі, сказано, інші народности будуть пізнавати нас, і це поможе нашій визвольній справі.

Серпня 25 — Дня 2-го серпня прибув до Монтреалу ґраф Митрополит Шептицький. З Канади він виїде до Злучених Держав, після відвідин у Винніпеґу, і там має висвятити нового католицького епископа. Він розказує, що на Україні є около 22,000 голодуючих українців, а в Галичині наші люди терплять від польських знущань.

В Торонто відбулося величаве віче українців в справі визволення Галичини. Промовцями були Ситник з Монтреалу, Др. М. Мігайчук з Торонто, Т. А. Кібзей з Монтреалу і В. Квас, новоприбувший матурист з Галичини.

Французи в Монтреалі приготовляють ґрафови Шептицькому величаве приняття.

Вересня 1 — Митрополит прибув до Винніпеґу 28-го серпня. Український загал про його приїзд дуже мало знав.

Саскачеванський Університет оповістив імена слідуючих абсольвентів: А. Вавринюк—покінчив студії прав; Ю. Стечишин—здобув степень Б.А.; Нормальну Школу скінчили: Василь Сарчук, Петро Лазарович, Михайло Чорнейко, Микола Бунька, Петро Дрогомирецький.

Вересня 16 — На виставі в Торонті був Український Куток. В нім було досить багато ріжних українських експонатів — вишивки, строї, цимбали, сопілка, топірець гуцульський, пасха і т. п.

Жовтня 6 — Підчас його побуту в Винніпеґу, премієр Канади, Артур Мієн, приняв до себе делеґацію зложену з редакторів українських часописів та інших видних діячів в справі автономії Галичини. Делеґація просила: 1. Виєднання дальшої дипльоматичної помочі Канади в справі Галичини, 2. Полегші для українців в набуванню канадійських горожанських паперів і 3. Полегші для українського жіноцтва в набуванню канадійського горожанства. В делеґації були: М. Стечишин, О. Г. Гикавий, З. Бичинський, Т. Д. Ферлей, П. Войценко, фінансовий аґент галицького уряду Ф. А. Боєр, і Я. В. Арсенич. Премієр приобіцяв, що зробить все можливе.

Жовтня 13 — Комітет оповіщує, що в неділю, жовтня 16, в Укр. Народнім Домі відбудуться сходини в справі заснування Запомогового Товариства.

Жовтня 20 — В Едмонтоні відбудеться в днях 7, 8 і 9 листопада Шестий Український Народний Зїзд. На нім мають бути обговорені справи культурно-освітні, фармерські та народні.

Жовтня 27 — Українські студенти в Винніпеґу відбули свої перші цього року збори 16 ц. м. Вибрано заряд з слідуючих: Н. Залозецький — голова; О. Е.

Маліцький—секретар; панна А. Рихлівська—заст. секретаря; М. Потоцький — касієр; панна М. Стефанців і С. В. Озеро —контрольори.

Листопада 10 — На номінаційній конвенції в Канорі, Саск., жовтня 22 вибрано одноголосно кандидатом на посла до доміняльного парляменту з округа Мекензій В. Свистуна. В окрузі він є одиноким кандидатом українського походження, а українці становлять в окрузі около 60% населення. Є також три інші кандидати —анґлійці.

Листопада 24 — Вістки з округа Мекензій інформують, що кандидат на посла до Оттави, В. Свистун, веде дуже успішну кампанію. Він здобув симпатії особливо духоборів, які будуть поперати його солідно в день голосовання. Є добрі вигляди на те, що й поляки та українці дадуть йому повну піддержку. Він кандидує як незалежний фармерський кандидат.

Грудня 1 — Редактори міського щоденника, Фрі Прес, дістали до рук українську брошуру "Українська Справа в Оттаві" і пишуть про це в саркастичнім тоні на шпальтах своїх сторінок.

Подано в цім числі повну лісту всіх кандидатів на послів до Оттави в західних провінціях. Між ними є тільки один українець — В. Свистун.

Грудня 8 — В звіті сказано, що Український Червоний Хрест зібрав за два роки на поміч українцям в Галичині суму $44,493.39.

Листопада 6 засновано формально Українське Запомогове Товариство Взаїмна Поміч. Членів вписалося понад 50. Заряд вибрано з слідуючих осіб: голова — І Трач; заст. голови—С. Басістий; писар рекордовий—Г. І. Блок, писар фінансовий—В. Біленький; скарбник — П. Попель.

Грудня 15 — Вислід доміняльних виборів показує, що В. Свистун не зістав вибраний. В тім окрузі на посла вибрано проґресіста Кемпбела.

Грудня 29 — В окрузі Мекензій вислід голосовання був такий: М. Кемпбел, проґресіст—5,398; М. Кларк, ліберал—3,131; В. Д. Данлоп, консерват—1,205; В. Свистун, незалежний—1,900. Самий Свистун в довгій статті пояснює причини невдачі своєї кандидатури. Каже, що священики Камінецький (кат.), Гребенюк (прав.) і Тимчук (презб.) давали йому всяку можливу поміч, однак українці не вибрали свого кандидата через: І. Брак довіря в свої власні сили, 2. Неправдиві поголоски пущені противниками, 3. Безкритичні наслідування українцями духоборів, 4. Відібрання права голосу нашим жінкам, 5. Робота наших власних хрунів.

1922

Січня 5 — Інститут П. Могили в Саскатуні продовжує свою кампанію з ціллю зібрання $35,000 на сплату довгу. Щирі люди жертвують обильно — Ізидор Новосад з Мічем дав $450, Лука Новосад $450, Ф. Т. Гаврилюк з Ст. Джуліян $100, і т. д.

Січня 12 — Канадійський Фармер починає з початком цього року своє 20-літне існування. Заснували його українці, при помочі ліберальної партії. Був це перший український часопис в Канаді. На початку був він дуже малий форматом і мав лише кілька соток передплатників. З бігом часу його популярність дуже скоро побільшувалася а рівночасно з тим і росло число читачів. Між 1905 і 1909 роком він виходив вже на шість сто-

рінок. Довколо нього гуртувалась вся тодішна українська інтеліґенція. На еміґрації К.Ф. був одиноким розсівачем науки й культури. З часом поле української народно-культурної праці так поширилося, що самий К.Ф. не міг його обробляти, і заснувалися інші часописи — в 1910 Український Голос, в 1911 Канадійський Русин, а в роках 1912-13 в Винніпеґу одного часу виходило аж пять часописів. Декотрі в скорім часі збанкротували, а інші заледво держалися, з дуже малим числом передплатників і малими доходами. Канадійський Фармер фінансових клопотів ніколи не мав, і завше держався сильним і незалежним від всяких партій або орґанізацій. В 1914 році він мав около 9,000 передплатників, а в протягу війни це число збільшилося до около 16,000. Читали його тоді, як і тепер, в ріжних країнах світа.

Від року 1903 до 1913 редакторами К. Ф. були слідуючі: Іван Неґрич, Осип Меґас, А. Новак, З. Бичинський, Ю. Ситник і В. Кудрик. Відтак від початку травня, 1913, редактором став О. Г. Гикавий. (Він редаґував його до осени, 1932).

Січня 19 — В саскачеванській Нормальній Школі записалися слідуючі українці: 1-ша кляса церт. — Василь Буряник, Василь Свистун; 2-га кляса — Йосиф Ваврик, Емілія Чорнейко; 3-та кляса — Г. М. Ващук, Ст. Дербавка.

Лютого 2 — П. Кузик, фармер з околиці Овк Лейк, Ман., виграв першу надгороду за найкращу пшеницю роду Маркіз на виставі рільничих продуктів Манітоби. На тій самій виставі надгороди за презервування овочів виграли С. Міхальська і А. Міхальська.

Березня 16 — Головний редактор винніпеґського щоденника, Фрі Прес, сказав в промові на зібранню Канадійського Клюбу, що приходить час, коли канадійці мусять погодитися з проблемою ріжнородности расового походження населення Канади. Між іншим він сказав, що "коли ми хочемо заселити наш край, ми мусимо відчинити двері для людей не британського походження." Цей редактор від першої світової війни був великим ворогом чужинців в Канаді.

Березня 23 — Український Червоний Хрест відбув треті загальні збори. Члени екзекутиви дали звіти. Промовляв професор І. Боберський, описуючи тяжкі життєві обставини наших людей в Галичині під польською владою.

Квітня 6 — В довгім повідомленню п. н. "Лист до українців Канади і взагалі Америки" пише Я. Чепіга про тяжке життя українців під большевиками на Україні. Лист писаний в Києві. Каже він, що нова влада винищує українську культуру, вигублює українських науковців, та нівечить все українське. Українці на Україні вимерають з голоду.

Квітня 13 — На "доляровий фонд" для Інституту Петра Могили зложено $487.81.

Квітня 27 — Українці Винніпеґу відбули квітня 22 величавий протестаційний похід головними вулицями міста, манифестуючи свій протест перед анґльо-саксонцями проти польського терору в Галичині. В поході взяло участь понад 8,000 людей. Починаючи від Укр. Народного Дому на розі вулиць Борровс і МкҐреґор, похід пішов здовж вулиць Борровс, Мейн, Портедж, Едмонтон (попри дім польського консуля) Асинибоя і до Індустріяльного Бюра, тодішної найбільшої в місті салі. Там відбулось протестаційне віче. Промовляли визначні анґлійці, а з українців — Я. В. Арсенич, о. Оленчук і проф. І. Боберський. Анґлійці говорили дуже симпатично, запитуючи чому їх про польські знущання в Галичині не повідомлено скорше. Загальне заключення віча було те, що анґльо-саксонський світ потрібно весь час інформувати про всякі українські справи, щоби він міг вжити свого впливу для усунення кривд нашому народови.

Віче ухвалило протестаційну резолюцію, яку підписали предсідник віча Ч. В. Ґордон, В. Р. Вуд і Я. В. Арсенич.

Методиський проповідник, Др. С. Д. Чавн, пише в статті в щоденнику Фрі Прес, видаваний у Винніпеґу, про примітивне життя наших людей в Канаді.

Часопис Морнінґ Лідер, видаваний в Реджайні, стає в обороні чужинців, в тім і українців, в своїй статті п. н. "Да Форейн Борн." Сказано в ній, що Др. Чавн неправдиво представляє чужинців, та що вони є дуже вартісним елементом канадійської держави. Случаї примітивного способу життя є лише виїмки.

Травня 4 — Два міські щоденники — Трибюн і Фрі Прес, широко пишуть про український протестаційний похід.

Травня 11 — Винніпеґські українці відбули масове віче в Інституті Просвіти, де

промовляли проф. Боберський, Т. Д. Ферлей і Я. В. Арсенич на тему польського гнету. Рішено було продовжити існування комітету під назвою Український Центральний Комітет, який дальше вівби акцію протесту.

Поляки в Винніпеґу і взагалі в Канаді занепокоєні недавною українською демонстрацією. Декотрі з них вислали листи до уряду в Оттаві кажучи, що ця демонстрація не представляє погляду більшости українців в Східній Галичині, бо більшість з них уважає справу Східної Галичини полагодженою і скінченою. Кілька листів від поляків поміщено в Фрі Прес. На один з них є відповідь від "Українського Читача."

Травня 22 — В недалекім часі мають відбутися провінціяльні вибори в Манітобі. В окрузі Етелберт є два кандидати — Н. А. Ґригорчук, проґресіст, і Іван Демчук.

Червня 1 — А. С. Шандро, посол до албертійського парляменту з округа Гвитфорд, був в Оттаві в справі незалежности Галичини й Буковини. Українці з Алберти на своїм вічу в Едмонтоні квітня 3-го ухвалили резолюцію, в якій протестують проти звірств поляків в цих частях українських земель, і домагаються справедливости. За Комітет Українців Алберти підписані М. Лучкович і Гр. Сиротюк. Шандро мав побачення з премієром Мекензій Кінґом який, вислухавши його, відповів: "Ми гордимося українськими поселенцями в Канаді. Вони зробили незвичайний поступ на полі рільництва, головно в степових провінціях, де вони поселились на фармах. Українці є добрими горожанами Канади і з огляду на це, як також і з огляду на те, що вони домагаються нічого більше лише справедливости для своїх братів і сестер в їх старім краю, ми доложимо всяких старань, щоби їх просьби не пішли на марне. Ми головно звернемося з тою справою до британських делеґатів, щоби вони порозумілись з української делеґацією на конференції і разом з канадійською делеґацією допомогли українцям в осягненню їх змагань відносно визначення границь Східної Галичини."

Між "парадоксами" в цім числі знаходимо слідуючі: З причини, що в касі державній є лише 15 центів, Польша рішила зменшити свою армію до ¼ міліона жовнірів.

Червня 8 — Вибори в Мантіобі відбудуться липня 10. Премієр Норрис сказав, що він не думає переорґанізовувати свого кабінету.

Травня 31 відбулася в Сифтоні, Ман., номінаційна конвенція, де вибрано кандидатом з фармерської партії Н. А. Григорчука. Делеґатів на конвенції було всіх 98. На кандидатів поставлені були також К. С. Продан, В. Польовий, Петро Кузик, Е. А. Моркрефт,, В. Гарт і Др. Медд. Відтак всі крім К. С. Продана відтягнули свою кандидатуру. Н. А. Григорчук дістав 71 голосів, Продан 27.

Др. Манолій Мігайчук, Б.А., покінчив дентистичні студії в Торонтонськім Університеті і став першим в Канаді дентистом українського походження. Родився він в Брідку, над Дністром на Буковині, в році 1894, а до Канади прибув з родичами в році 1900. По скінченню студій в Брендонськім Семинарі пішов учителювати. Пізніше скінчив університет і здобув степень Б.А. Відтак пішов на студії дентистики в Торонті.

Червня 15 — Др. Борислав Дима покінчив медичні студії в Манітобськім Університеті і здобув степень М.Д. Родився він року 1897 в Бруклин, Н. Й., З.Д.А., де його родичі мешкали після прибуття з Европи. Того самого року вони перебралися до Канади, на фарму в Бровкенгед, Ман. В 1904 перенеслися до Винніпеґу.

Червня 22 — Ще один українець лікарем в Канаді — Др. А. Т. Кібзей, Покінчив медичні студії в славнім Університеті МкҐилл, в Монтреалі. В Канаді є вже три українці лікарями — Др. Г. Новак, Др. І. Оробко і Др. А. Т. Кібзей.

В Албертійськім Університеті покінчили студії прав і одержали степені ЛЛ.Б. слідуючі українці: І. Басараб, М. Савула і М. Лучкович.

Закликається українське жіноцтво до живої участи у великій народній виставі в Торонті в днях 26 серпня до 9-го вересня.

Червня 29 — Червня 17 в містечку Ґилберт Плейнс відбулася номінаційна конвенція, на якій кандидатом на посла до манітобського парляменту вибрано голосами 61 проти 17 Василя Запорожана. Він кандидує як незалежно-фармерський кандидат. Другим кандидатом був Андрій Неґрич.

В окрузі Фишер кандидує як фармерський кандидат Н. В. Бачинський. Проти

нього мабуть буде кандидувати Н. Приґроцький.

З "Воркерс Парті оф Кенада" кандидує в місті Винніпеґу М. Попович.

Т. Д. Ферлей вніс був на кандидата з міста Винніпеґу Я. В. Арсенича, та він відмовився приняти кандидатуру.

В окрузі Емерсон кандидатом є Д. Якиміщак.

Липня 6 — Є ще більше українців кандидатами на послів до манітобського парляменту. В окрузі Рассел кандидує Михайло Вонітовий, в Ст. Клементс учитель Н. Білаш, а в Ґімлі І. Роєцький. Всіх українців кандидатів є отже сім.

В Оттаві була українська делеґація в справі Галичини. В пятницю, червня 23, делеґація мала побачення з премієром Кінґом. Йому вручено було меморіял, в якому пояснено ціле положення Галичини. Премієр віднісся до делеґації дуже прихильно і приобіцяв всяку можливу поміч.

Делеґація складалася з слідуючих: П. Зварич, Мир. Стечишин, о. А. Сарматюк, Др. А. Т. Кібзей, о. В. Ґіґейчук.

Липня 13 — Всіх українців кандидатів на послів осталося тільки чотири: Н. А. Григорчук в Етелберт. Н. В. Бачинський в Фишер, Д. Якимішак в Емерсон і М. Роєцький в Ґімлі. Інші повідтягали свої кандидатури в останних днях перед офіціяльною номінацією. В Етелберт Н. А. Григорчук мав бути вибраним через акляматію, однак в останнім часі виринув Т. Рутерфорд, мабуть для того лише, щоби українець не був вибраний через акляматію. Кандидатури відтягнули В. Запорожан, М. Вонітовий і Н. Білаш.

В околиці Овкборн, Ман., відбулася "польсько-українська" війна. Повстала вона через те, що українці понищили польські хрести, яких поляки були набудували. В бійці прийшло до стріляниниі, і згинув від кулі в чоло один українець.

В албертійськім окрузі Гвитфорд відбулися доповняючі вибори. А. С. Шандро, українець, був побіджений фармерським кандидатом, М. Чорногусом. Шандро кандидував як Ліберал.

Липня 20 — До провінціяльного парляменту в Манітобі вибрано слідуючих послів українців: Д. Якиміщак в окрузі Емерсон, М. Роєцький в Ґімлі, Н. В. Бачинський в Фишер.

В окрузі Етелберт вибори не відбулися бо "реторнінґ офіцер" не відібрав з якоїсь причини на час відповідних паперів. Вибори відбудуться пізніше.

Д. Якиміщак дістав около 400 голосів більше від своїх трох противників. Н. В. Бачинський вибраний більшістю 245 голосів.

Комуніст Н. Колісник, який кандидував в окрузі Ст. Клементс, дістав всего 273 голоси, а Росс 1,012. М. Попович, також комуніст, дістав у Винніпеґу 750 голосів. Дубєнський, кандидуючи як чужинець, дістав 453 голоси.

Липня 27 — З всіх 52 послів в парляменті партія фармерська, "Юнайтед Фармерс оф Манітоба," має тільки 24 посли, отже не може створити уряду. Ліберали є 7. Виглядає, що Ліберали і фармерська партія злучаться. На провідника фармерської партії покликано професора рільництва в Манітобськім Університеті, Джан Брекена, і він буде премієром. В політиці до того часу він не брав жадної участи і нею не цікавився.

Серпня 3 — Джан Брекен ще не сформував свого уряду. Має в тім немало труднощів бо тяжко знайти відповідних людей з поміж вибраних послів з фармерської партії.

Марія Кондратюк, учениця осьмої кляси, вибилася на перше місце в цілій Манітобі щодо найвищих марків в іспитах — 843 з всіх 900. Винніпеґські щоденники помістили її знимку разом з коротким життєписом.

В днях 27, 28 і 29 липня у Винніпеґу відбулася конвенція Орґанізації Українських учителів в Манітобі. Промовцями були І. Яців, Малинюк, проф. Боберський, Ю. Стечишин, Др. М. Міґайчук, Н. Білаш, М. Стечишин. Секретаркою була панна Г. Романчич. Кількадесять учителів і учительок були присутними. Дискусії велися над справою Народних Домів, кращого навчання в клясах, учительського орґану і т. п.

Серпня 10 — Брекен нарешті сформував свій кабінет. Самий він буде кандидувати в окрузі Да Па, в північній Манітобі.

Серпня 17 — Вибори в Етелберт відбудуться вересня 5. Н А. Григорчук кандидує з партії "Юнайтед Фармерс оф Манітоба."

Серпня 24 — Чотири "чужинці" потратили свої виборчі депозити в недавних провінціяльних виборах. Ними є: М.

Попович у Винніпеґу, Н. Колісник в Ст. Клементс, Дубенський у Винніпеґу, і Е. Ґрабовські в Ґімлі. З всіх кандидатів депозити втратили 42.

Серпня 31 — В окрузі Етелберт вибори не відбудуться, бо опоненти Н. А. Григорчука відтягнули свої кандидатури. Григорчук зістав, отже, вибраний через аклямацію.

Українці в Манітобі мають чотирох своїх послів — Якиміщак, Григорчук, Роецький і Бачинський.

Вересня 7 — Вересня 2 прибув з Европи до Винніпеґу Др. Осип Назарук. На залізничім двірці стрінули його видніші особи — голова товариств, редактори всіх чотирох часописів та інші. Ціллю Др. Назарука є поінформувати канадійських українців про положення українського народу в Галичині. Він є представник Галицького Уряду.

Вересня 14 — Др. Назарук разом з проф. І. Боберський відвідали редакцію К.Ф. Зацікавило Др. Назарука те, що свого часу цей часопис, так як і інші, мусіли видаватися в обох мовах — українській і анґлійській, а через короткий час в мові польській.

Вересня 21 — Др. Л. Мишуґа, представник Галицького Уряду на Злучені Держави, відвідує Канаду. Він оповістив про заснування Позички Національної Оборони на $50,000. Американські українці вже зібрали $111,000. Тепер черга на канадійських українців.

Епископ Н. Будка виїздить при кінці місяця до Риму.

Оповіщено, що в Канаді започатковується Позичка Національної Оборони на $50,000, яку заряджує президент Української Національної Ради, Др. Е. Петрушевич. Представництво Позички в Канаді приміщене при 247 Манітоба Авеню, в місті Винніпеґу. Провадять його проф. І. Боберський і Др. О. Назарук.

Український Червоний Хрест на своїх піврічних зборах серпня 31 оповістив, що від початку березня до кінця серпня вислано ним до Европи суму $2,570 на поміч бідним українцям.

"О.З." пише в статті, що "українці в Канаді пропащі. По нас за недовгий час не лишиться ані сліду. З нашого молодого покоління виростуть канадійці і не будуть навіть знати з якого роду вони походять."

Дальше в цій статті цей "О.З." каже, що одиноким виходом з цеї проблеми є "виїзд українців до старого краю."

Поміщуючи ці гадки, редакція в своїх коментарах каже, що так воно не є. Українці аж тут на еміґрації, в Канаді та в інших краях, навчилися любити своє рідне і освідомилися щодо свого національного походження. Нема великої небезпеки, що канадійські українці в Канаді пропадуть, забудуть хто вони і перестануть існувати як національна ґрупа.

Вересня 28 — На першій стороні великий заклик до жертвенности на Позичку Національної Оборони. Підписи — Др. Е. Петрушевич, президент Галицької Національної Ради; Др. Кость Левицький, Володимир Сінґалевич, Др. Осип Назарук, Степан Витвицький, Др. Р. Перфецький, Др. Селезінка; за фінансову комісію — Мирон Гаврисевич, за контрольну комісію — Ол. Сероїчковський.

Винніпеґські українці зложили понад 3,000 долярів одного вечора, на масовім зібранню де промовляв Др. Назарук, на Позичку Національної Оборони.

Жовтня 5 — Др. Назарук відбув відвідини в передмістю Винніпеґу, Форт Руджь, де є невелике число українців, і там зібрав поважну суму грошей на Національну Позичку. Люди жертвували справді по щирости.

Др. Назарук виїздить з відчитами про позичку до Едмонтону, Саскатуну, Йорктону, Веґревил та інших місцевостей в західній Канаді.

Жовтня 12 — В Едмонтоні українці зложили готівкою $1,333 а декляраціями $2,025, отже разом $3,358 — більше як в Винніпеґу. Фонд Національної Позички росте дуже скоро.

Жовтня 19 — Др. О. Назарук виїздить в східну Канаду після відбуття відвідин на заході. Досі на Національну Позичку вплинуло $4,186.84 готівкою, а $5,182 декляраціями.

В Укр. Народнім Домі починається серія відчитів на наукові теми, такі як: Сила і Енерґія, Гармонія Життя, Дещо з Політичної Економіки, Насильство як Середник Поступу, Історія Соціялістичного Руху, Гіґієна, Боротьба за Існування і т.п. Промовляють Др. М. Міґайчук, Н. Залозецький, І. Яців, І. Новак, М. Стечишин, Вол. Купченко, З. Бичинський.

Жовтня 26 — Епископ Н. Будка програв судовий процес за церкву в Ледвин, недалеко від Ривертон, Ман. Фармер Ів.

Бучко продав землю парохіянам ще в році 1917 на будову греко-католицької церкви але на тій умові, що вона ніколи не буде записана на власність Риму. Опісля Бучко погодився, під намовою священиків, на перепис церковної площі на єпископську корпорацію. Довідавшись про це, парохіяни перетягнули церкву на інше місце. Тоді єпископ Будка заскаржив громаду. Суддя вирішив, що єпископ не мав права ані до землі ані до церкви. Розправа тривала три дні і закінчилася жовтня 23.

Листопада 2 — Др. А. Т. Кібзей перейшов ще один іспит, який дає йому право практикувати медицину в котрій будь провінції в Канаді. Він тепер перебуває в Питсбурґ, а мабуть отворить канцелярію в Монтреалі.

В Едмонтоні скінчив студії прав М. Лучкович з степенем Л.Л.Б., і мабуть осядеться в цім місті.

Українці мають вже до цього часу вісім своїх адвокатів — Я. В. Арсенич, О. Дик, М. Стечишин, М. Балешта, А. Вавринюк, І. Бесараб, М. Савула і М. Лучкович.

Єпископ Будка виїзджає через Шікаґо до Риму. На своє місце він назначив о. М. Оленчука.

Листопада 9 — Національна Позичка зросла до поважної суми. Готівкою зложено досі $6,738.34 а деклярацій є на суму $6,508. Найбільше зложили українці в Едмонтоні, бо $1,333.84 готівкою. Вінніпеґ дав готівкою $1,114, Торонто $773, Саскатун $621.

Др. О. Назарук через два тижні був в Злучених Державах. Тепер вернув до Ма-

НА МОГИЛІ ВЕЛИКОГО КАНАДІЙЦЯ

Премієр Сен Лоран стоїть біля свіжої могили пок. довголітного премієра Канади — Вилліям Мекензій Кінґа, який помер в своїм домі Кінґзмір 22 липня, 1950. По правім боці памятник батька Кінґа.

нітоби і буде продовжувати відвідини ріжних українських околиць.

Листопада 16 — М. Попович мав виголосити відчит на тему соціялізму в Гамілтоні жовтня 29, але присутні так йому перешкаджали, що відчит не відбувся.

Збірка на Національну Позичку сягнула вже готівкою $7,148.31, а декляраціями $6,413.

П. Зварич пише довгий лист до свого брата з Львова. Там він описує все що бачив. Відвідав він також Краків, Станиславів, Тулов, Коломию та інші міста.

Листопада 23 — Українці Винніпеґу виставляють 24-го ц.м. в театрі Аллен (тепер Метрополитан) свій мистецький концерт в додатку до фільми. Програма складається з таких точок: хор — Ревучий Дніпро; Буйні Вітри — сопранове сольо — добр. М. Попович; Українська Орхестра; Свято в Чигирині — баритонове сольо — добр. Кирстюк; Аркан — народний танок; Цвітка Дрібная — сольо добр. Попович; Горючі Огні — орхестра; Ой, Дніпре, Мій Дніпре — сольо добр. Кирстюка; Комаринськая — народний танок; На вулиці дудка грає — хор.

Листопада 30 — Др. О. Назарук захорував від надмірного напруження через часте промовлювання і мусить відпочити. Заступає його з відчитами проф. І. Боберський.

Грудня 7 — В Інституті Просвіти відбулося народне віче, на якім дотеперішний заряд Українського Центрального Комітету зрезиґнував, а другого на його місце не вибрано бо вже було запізно вечером. Зрезиґнували: Я. В. Арсенич, З. Бичинський, О. Боянівський, Д. Якиміщак, Др. М. Мігайчук, С. Ковбель, В. Казанівський, О. Г. Гикавий, І. Слюзар і О. Дик.

Національна Позичка сягнула вже суми $9,010.11 готівки а $6,308 декляраціями.

Посол Д. Якиміщак рішив стати по стороні Брекена однак на умовах, що він знесе шкільного троста в його окрузі і буде в провінціяльних видатках дуже ощадним. Посол Якиміщак вибраний був як незалежний.

Грудня 14 — В Саскатуні відбудеться шестий великий народний зїзд в днях 27 і 28 ц. м. Між іншими промовцями буде там і Др. О. Назарук.

Грудня 21 — На Національну Позичку зібрано вже готівкою суму $11,565.86. Декляровано $7,531.04.

Грудня 28 — Український Червоний Хрест закликає до дальшої жертвенности на поміч Рідному Краєви.

1923

Січня 4 — Шестий народний зїзд в Саскатуні відбувся з надзвичайно великим успіхом. Готівкою зібрано на сплату Інституту $3,300, а разом з декляраціями около $11,000. Промовляв між іншими також Др. О. Назарук. Дирекція складається майже виключно з самих фармерів.

На Манітобськім Університеті перейшли іспити слідуючі: Я. Назаревич — перший рік медицини; Іван Ґ. Мартинюк — другий рік Артс; Марія Савчук — четвертий рік Артс; Н. Л. Залозецький — перший рік фармацевтики.

Др. О. Сушко знова редактором Канадійського Українця. Редактором цього часопису (Кан. Русина) був він на початку, потім перейшов на редакторство презбитеріянського Ранка. Тепер вернув до К.У.

Січня 25 —А. Вавринюк повідомляє, що уступає з управительства Інституту П. Могили в Саскатуні. Він взяв на себе цей обовязок для того лише, щоби вратувати Інститут з тяжкого фінансового положення. Тепер Інститут безпечний під тим зглядом, отже він відходить, щоби присвячувати більше часу свойому фаху — адвокатурі.

Поміщено довгу лісту осіб, які жертвували по 100, 200 і 500 долярів на сплату довгу Інституту П. Могили в Саскатуні. Цим способом зложено $6,950.

Лютого 8 — Українські посли в манітобськім парляменті виголосили промови. Говорили Н. В. Бачинський, М. Роєцький і Н. А. Григорчук. Роєцький сказав, що він стоїть за докінченням будови залізниці до Гадсон Бей, за розслідженням шкільних відносин в провінції та за меншими податками для фармерів.

Н. В. Бачинський заявився за більшою економією провінціяльних видатків, за Пшеничною Радою, за докінченням будови залізниці до Гадсон Бей та за поправленням положення фармерів.

Н. А. Григорчук висловив спротив законопроєктови внесеного послом Квіном, на підставі якого робітник бувби вільний від ґарниші на 100 долярів місячної платні. Посол Григорчук твердив, що це поставилоб робітника в трудне по-

ложення бо він не мігби дістати ніде кредиту.

Лютого 16 — Посол до албертійського парляменту з округа Гвитфорд, Алта., Михайло Чорногус, сказав в своїй промові, що "мої люди, малороси, своєю індустрією, ідеалізмом і готовістю бути добрими канадійцями роблять великий вклад в канадійське життя."

В замітці при кінці цеї новинки редакція ставить питання чому посол Чорногус називає українців "малоросами."

Др. Назарук обіздить околиці в Саскачевані й Манітобі з відчитом про Галичину й всюди люди жертвують дуже щиро на Позичку Національної Оборони.

Березня 1 — Домініяльний парлямент в Оттаві обговорював проблєму української держави в Европі. Посол з саскачеванського округа Мекензій, М. Н. Кемпбел, вніс під дискусію це питання — справу скорого, комплетного і остаточного вирішення українського питання Радою Ліґи Народів. Дискусія довго не тревала. Кілька послів, які знають українців, висловлювалися про них як горожанів Канади, дуже прихильно. Однак остаточно внесок був відложений. Загальна опінія послів була та, що ця справа вже була піднесена на нарадах Ліґи Народів, і що її неможливо було вирішити, отже не може нічого конкретного зробити й Канада.

Українські публіцисти і письменники відбули в Винніпеґу лютого 23-го наради в справі заложення своєї орґанізації. Реферував справу Др. О. Назарук. Вибрано було тимчасовий комітет з слідуючих осіб: З. Бичинський, О. Г. Гикавий і Ап. Новак. Цей комітет мав скликати більші збори і виготовити статут.

Сер Клифорд Сифтон, бувший міністер іміґрації в кабінеті Лорієя, сказав в Монтреалі, що Канада повинна спроваджувати таких іміґрантів як галичани, чехи та інші.

Позичка Національної Оборони сягнула вже готівкою суми $19,928.94, а декляраціями $8,166.

Березня 8 — Анґлійський льокальний часопис з міста Мус Джо, Саск., помістив статтю на тему українського питання п. н. Европою управляють держави захланности і ненависти: мир не можливий доки не повстане новий дух. Автором статті є Р. Делл. Вні порушує проблєму Галичини і каже, що український нарід повинен мати власну самостійну державу.

Березня 2 відбулися другі з ряду наради українських журналістів і письменників. Рішено було скликати пізніше всіх українських журналістів і письменників з цілої Канади, і створити "Товариство Українських Журналістів-Письменників в Канаді."

Березня 15 — На місце уступившого ректора Інститут П. Могили в Саскатуні, А. Вавринюка, назначено Юліяна Стечишина.

Березня 22 — Українські орґанізації в Канаді вислали сильний протест до Ради Амбасадорів в Парижу проти віддання Східної Галичини Польщі. Протест адресований до премієра Франції, Пвенкаре. Підписи на протесті: Український Центральний Комітет Канади — Й. Дик; Головна Рада Українців Греко-Католиків — Б. Балешта; Консисторія Українського Євангельського Товариства — П. Краґ; Українська Греко-Католицька Дієцезія — о. М. Оленчук; Українська Презбитеріянська Церква в Канаді — проп. М. Березинський; Українське Пресове Товариство Канади — О. Г. Гикавий (К.Ф.), М.

Стечишин (У.Г.), З. Бичинський (К. Ранок), Др. О. Сушко (К.У.)

Квітня 5 — Збірка на Національну Оборону сягнула вже суми в готівці $27,-866.94. Жертви дальше наспівають з всіх сторін Канади.

Квітня 12 — Поети О. Івах і Іван Данильчук пишуть поезії. Поезія Іваха п. н. "Привіт Тобі, Весно," а Данильчук пише на тему "З Днів Журби."

Квітня 26 — Посол з Північного Виннипеґу, Е. Дж. МкМоррей, виголосив в домініяльнім парляменті промову, в якій вивисоко підносив українців в Канаді. Він сказав, що українці мають велику культуру, мають багато Народних Домів в своїх околицях, плекають спів і музику, та взагалі роблять вартісний вклад в культурне життя цеї країни.

Український Червоний Хрест відбув загальні збори 26-го березня. Звіт показав, що весь прихід від заснования, в році 1921, до кінця березня ц. р., був на суму $55,672.42. До Европи вислано на поміч галичанам $49,506.78. Кошт адміністрації був $5,187.33. В касі осталося $978.31.

О. Івах в своїй поезії "Привид" пише так:

Човенце пливе спокійно
Межи хмарою й землею;
Я пливу на нім і мрійно
Думкою гляджу за нею . . .
Ой, коби з тобою, мріє,
Переплисти у Нірвану,
Там ні сонце не загріє,
Ні любить не перестану.

Травня 10 — Результат іспитів показує, що на Саскачеванському Університеті покінчив студії з степенем Б.А. п. І Шклянка. Покінчили студії також на університеті М. Чорнейко, Д. Янда, Марія Підвербецька, Н. Бунька і В. Сарчук.

Травня 17 — В Алберті скликається великий фармерський зїзд на 8, 9 і 10 червня. Заряд складається з слідуючих осіб: М. С. Фербей, В. Федун, П. Маґера, М. Чорногус, Н. Кузик, Т. Гришко, Ю. Остапек, С. Ласківський.

Травня 24 — Українці відзначуються в університетських студіях. На Манітобськім Університеті курс в фармацевтиці покінчив з великим відначенням П. Симчич, здобуваючи аж два срібні медалі.

Д. Якиміщак, посол, дістав степень ЛЛ.Б., Марія Савчак (тепер пані М. Дима) дістала степень Б.А., хотяй до Канади прибула лише три роки тому. Вона є першою українкою в Канаді здобути цей степень.

Травня 31—Відбулося провірення книг Позички Національної Оборони. Проф. І. Боберський предложив книжки й рахунки. Від вересня 15, 1922, до травня 24, 1923, вплинуло до каси $30,713.87. До Галичини вислано вже $18,359.88. Провірення робили: М. Стечишин, О. Г. Гикавий, Р. Дудар, В. Довганик, Й. Богоніс, Т. Ястремський.

Червня 7 — А. Гнатишин, роджений в Ґонор, Ман., став першим інжиніром в Канаді українського походження. Інжинірські студії покінчив в Албертійськім Університеті в Едмонтоні.

Інститут П. Могили в Саскатуні почав судову акцію проти часопису Канадійський Українець за його очернюючі вислови в статті п. н. "Більше світла а менше диму про Саскатун."

О. Іваха перевід на українську мову поеми Джана МекКрея "Ін Флендерс' Філдс" поміщений на редакційній стороні.

Червня 14 — Товариство Українських Учителів в Канаді оповіщує свій статут.

Червня 28 — Український Народний Дім у Виннипеґу скликає перший український просвітно-економічний конґрес в Канаді на 12, 13 і 14 грудня. На нім мають бути обговорені ріжні просвітні й економічні справи українців.

Епископ Н. Будка повернув з Европи 21-го ц. м., і з ним прибуло пятьох священиків: о. В. Стрільців, о. Д. Попович, о. П. Решетило, о. С. Федоренко, і о. В. Журавенський, та один теольоґ, п. Прийма. Всі ці священики з Галичини.

Липня 5 — До Канади прибуває Український Національний Хор Олександра Кошиця. У Виннипеґу він буде мати виступи в днях 11 і 12 грудня.

Канадійські українці мають ще одного лікаря в особі Др. Івана Якиміщака, брата посла Д. Якиміщака. Родився він в Плезент Гом, Ман. Студії медицини покінчив в МкҐил Університеті в Монтреалі.

Липня 12 — Др. Григорій Скегар покінчив дентистичні студії в Нортвестерн Університеті в Шікаґо, і одержав степень Д.Д.С. Про нього поміщено довгу статтю п. н. "Про Одного, Що Дійшов Цїли."

Серпня 16 — Оповіщено замкнення Позички Національної Оборони. Президент галицького уряду, Др. Е. Петрушевич,

повідомим представництво в Канаді, що позичку замикається з днем серпня 15. Тревала вона около рік, бо від серпня 10, 1922, до серпня 15, 1923. За той час зібрано готівкою $32,856.64, а разом з деклярацiями $41,032.39.

До Канади їде проф. В. Біберович, співробітник-журналіст галицького уряду. Він мабуть буде редактором Канадійського Українця.

Дня 5-го серпня висвячено на діякона в православній церкві в Шікаґо В. Кудрика, а слідуючого дня, 6-го, на священика. Акт висвячення довершив Митрополит Ґерманос.

Вересня 20 — На Канадійській Національній Виставі в Торонті виступав український мішаний хор. У виставі велику участь взяли українці, присилаючи ріжчі експонати.

Жовтня 18 — Павло Ґіґейчук кандидує на посла до домініяльного парляменту з північного Винніпеґу як незалежний. Є це вибори доповняючі.

Листопада 1 — Доповняючі вибори відбулися 24 жовтня. Ґіґейчук дістав 199 голосів, Гіпс 2,835, Мартин 39, а МекМоррей 5,628. Ґіґейчук втратив свій депозит.

Комітет У.Н.Д. пригадує, що хто хоче послухати Українського Нцаіонального Хору О. Кошиця, той повинен купити білєти далеко наперед, бо в останних днях їх не стане.

Українські студенти у Винніпеґу відбули збори свого товариства — Студентського Кружка, жовтня 21, в Українськім Народнім Домі. Збори отворив бувший голова, І. Яців (тепер Др. І. Яців у Виндзор, Онт.) Новим головою став Д. М. Ільчишен, секретаркою Ґеня Приґроцька. Інші особи в заряді: З. Янішевська, А. Лютак, Ів. Лесик, Степан Кравчик.

Листопада 8 — До товариства Українських Журналістів і Письменників вписалося 25 членів. Товариство плянує видати Альманах.

Листопада 22 — З Европи прибув недавно пролєтарський письменник, М. Ірчан, і виголосив відчит в Українськім Робітничім Домі про українсько-польську війну в Галичині. Ірчан брав участь в ній як Січовий Стрілець. Між іншим він сказав, що українське військо не могло довг вооювати, бо більшість його хорувала на тиф, і що воно мусіло піддаватися й підчинюватися чужим командантам.

Листопада 29 — Дж. М. Ґиббон, урядник Сіпіара, радить, що чужинців в Канаді ніхто не повинен звати "чужинцями" (форейнерс) але "новими канадійцями."

Анґлійська щоденна преса в Канаді починає писати довгі й дуже похвальні рецензії про Український Національний Хор О. Кошиця. В цім числі поміщено зміст в анґлійській мові такі рецензії з часописів Торонто Дейлі Стар, Івеніньґ Телеґрем, Мейл енд Емпайр, Торонто Ґловб. Хор мав виступ в Торонті.

Проголошення першого просвітно-економічного конґресу у Винніпеґу, який відбудеться в У.Н.Д. 12, 13 і 14 грудня. Темами рефератів є такі як: українська іміґрація в Канаді; виховнаня молодого покоління в Канаді; орґанізація фармерів; торговля й промисл між українцями; та інші.

Грудня 6 — А. Вавринюк покінчив студії й практику в правах і думає отворити свою канцелярію. Студії покінчив в Саскатуні.

Грудня 20 — Український просвітно-економічний конґрес відбувся з великим успіхом. Було на нім понад 250 людей. Ухвалено ряд резолюцій і вибрано Український Центральний Комітет, який мавби репрезентувати всіх українців в Канаді.

Довга й прихильна рецензія про Хор Кошиця.

Грудня — У Винніпеґу повстала українська православна громада. Богослуження буде відправляти о. С. В. Савчук, в анґлійській церкві на розі вулиць Селкірк і Ейкинс.

ДОБРИЙ ГОСПОДАР

Лежить на смертельнім ліжку один багатий фармер. Коло нього є ціла його родина — жінка й діти. Побачивши їх, він питає слабим голосом:

— Ти тут, Маріє?

— Тут, тут — каже вона з плачем.

— А ти, Василю, тут?

— Так, тату, я коло вас.

— А ти, Василино?

— Я тут коло вас, тату — відповідає вона з сльозами в очах.

— А де Петро?

— Я також тут — він відповідає.

Хорий раптом підноситься і злісно кричить:

— Ви всі тут. Ну, а хто до чорта пильнує худоби на пасовиську?

Економічний Перегляд Манітоби

ДОСТ. ДЖ. С. МЕКДЕРМИД

Міністер Індустрії і Торговлі.

В Манітобі є необмежені нагоди на полі індустрії і торговлі. Манітоба є багатою провінцією в природні багатства, які вже є використувані а в більшій части ще невикористані. Однак як виказує історія продукції в рільництві, лісництві, копальництві, риболовстві і шкірництві, продукція постійно збільшується.

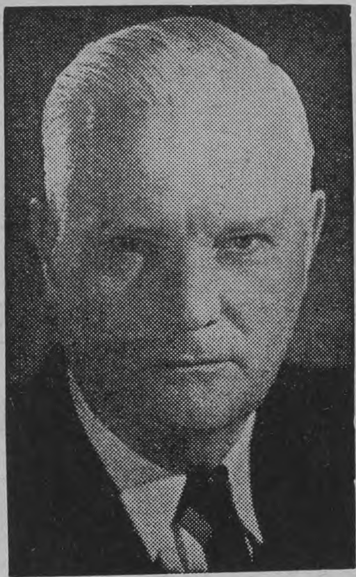

ДРУГОРЯДНА ІНДУСТРІЯ ще більше поширилася. Вона зробила такий наглядний поступ, особливо в послідних роках, що Манітоба є тепер четвертою індустріяльною провінцією в Канаді.

Манітобська індустрія поширилася в послідних роках на численних нових полях і очевидний поступ в теперішних роках є наглядним приміром знаменних діл, що енерґічні люди можуть видати при системі свободи діл під опікою правдивого демократичного уряду.

Степень індустріяльного поширення

Кілька фактів і чисел покажуть вам релятивні досягнення доконані індустрією в провінції і докажуть, що "індустріяльно" є вже в стані дозріння. Загальна вартість вироблених продуктів в Манітобі минулого року усталена на $507,000,000 а це 140% більше як загальна вартість вироблених продуктів в 1941 році. Треба сподіватися, що загальна вартість вироблених продуктів в Манітобі в 1950 досягне $525,000,000. Приблизно 35% з всіх працюючих в цій провінції, так мущини як і женщини, є тепер заанґажовані у фабриках. Заробітні платні для 43,000 робітників по фабриках в 1949 році виносили близько $87,000,000, або 127% вище як в 1941. В Манітобі є тепер понад 1,600 фабричних підприємств, коли в 1941 році їх було 1,184.

Великий капітал вкладається на основування нових індустріяльних підприємств. Почавши від 1948 року до кінця 1950 буде видано в провінції приблизно $40,000,000 на нові матеріяли для фабричних цілей. Лише в 1949 році, як усталено, було вложено $21.5 міліонів приватного капіталу на нове фабричне поширення в провінції. А це число представляє 44% всього капіталу, який був вложений у фабричні підприємства в трьох степових провінціях. 42 нових індустрій започаткували свою працю в 1946; 37 в 1947; 61 в 1948; 47 в 1949; і 32 в 1950. Майже одна третя з тих нових підприємств льокуються поза Винніпеґом.

У виду цего продовжаючого індустріяльного зросту в Манітобі, так бизнесові провідники як і урядові власти вірять, що ця провінція вступає в еру зрілости ріжнородної індустрілізації. Теперішні роки були свідком збільшеного заінтересування Британських, Американських і Канадійських фабричних фірм про проспекти в Західній Канаді та можливі користи з ульокування своїх услуг в Манітобі. Вже кілька фабричних підприємств шукають місця на фабрики в Манітобі, а це без сумніву перевищує все в минувшині.

Слідуючі підприємства, в які манітобці вірять, що є в Манітобі поплатними:

1. Нарід створює ринки. Приблизно 20% канадійського народу живе в околицях з природним ринком для манітобського виробництва, що сягає від Великих Озер до Канадійських гір. Важливість Манітоби як осередку дрібних продажей виказалася цим фактом, що на

протязі 1947 року, Манітоба була на першому місці в пересічности дрібної продажі.

2. Робітник і управа йдуть в порозумінню, як зрештою виказують рекорди на протязі послідних двадцять років. Час страчений на страйки був лише 1.8% з всього часу страченого на страйки в 1949 році.

3. Ґеоґрафічне положення Манітоби є на перехрестю канадійської торговлі і транспортації.

4. Важним чинником індустріяльного поширення в Манітобі є довіренна і дешева електрична сила. Так по кольоніях як і містах услуговує знаменито водноелектрична сила. Понад 20,000 фармів й 355 містечок й громад є услуговувані електрикою по програмі манітобської електрифікації.

5. В Манітобі індустрія має приступ до великої ріжнородности сирових матеріялів. Провінції ріжнородна рільнича індустрія є джерелом багатьох сирових матеріялів, а продукти манітобських копалень, лісів і другі джерела є основою конечних ділань виробництва.

6. В Манітобі є догідна податкова структура для індустрії і торговлі. Манітобський уряд визнає конечність індустрії в добре зрівноваженій і економічній стійности і дає спромогу до поширення та заохочує індустрії в своїх границях.

7. Маючи на думці манітобські індустріяльні громади знає, що їх добробут є в злуці з успіхом місцевих підприємців й уводить консервативне уподаткування та заохочує муніципальні круги до індустрії без великого оподаткування.

Манітоба веде перед в допомозі для малих бизнесів:

Малі бизнеси є важною частиною на дорозі Канадійського життя. В Манітобі є около 800 підприємств, що затруднюють 15 або менше робітників. Сотки мріють про майбутний власний бизнес. В Манітобі найбільшою конечністю є вдержання малого бизнесу здоровим, тому уряд старається йти на зустріч в поширенню цего роду підприємств.

Манітобська $20,000,000 туристична індустрія

Минулого року около 406,000 туристів лишили в Манітобі до 20 міліонів долярів. Туристична індустрія є пятою з ряду в провінції.

На протязі 1949 року зарекордовано найбільший наплив туристів, бо на 27% збільшений від 1948 року. Також збільшений наплив зарекордовано у відвіданню Райдінґ Мавнтейн Нешонал Парку, а це забезпечує нам друге місце в числі відвідин до всіх канадійських парків.

Рільнича продукція

Рільництво в Манітобі змінилося значно в теперішних роках, приносячи фармерам більше доходу і дає нагоду до більшої підприємчивості на ріжних полях виробництва з рільничих продуктів.

Всего поля під управою є 8,500,000 акрів, що є двадцятою частиною загальної земельної посілости Манітоби й около одна третя заселених земель. Загальна вартість всі рільничих продуктів в 1949 році була $281,663,000. Пересічна вартість продукції на одній фармі минулого року була $4,198.

Копальні

Мінеральна продукція займає важне місце в економії Манітоби. В протязі 1949 року копальняна продукція досягла суми $24,135,331. Мідь, цинк та золото є передовими металями.

Лісництво

Лісова продукція в Манітобі досягла в 1949 році $17,500,000 і як можна напевно числити, що і в 1950 досягне тої самої суми.

Шкірництво

Вартість шкіркової продукції в минулім році усталено на $3,511,000. Ріжного типу виправою шкір займається багато фірм в ріжних околицях провінції й виправлені шкіри продається в Західній Канаді.

Риболовля

Риболовля є також визначною індустрією в господарці Канади. 31,528,700 фунтів риби зловленої в Манітобі в 1949 принесло $4,800,000 американських долярів, бо більше як 90% манітобської ловлі є експортованою до З.Д.А. Загальна вартість зловленої риби в Манітобі в 1948 р. була $5,414,583.

Майбутнє манітобського виробництва

Манітобське виробництво є тепер забезпечене в ріжних напрямах. Доброта манітобського виробництва і його великий попит є найліпшим мірилом досягнення зарекордованого в історії провінції Манітоби, яка позістає головним осередком виробництва в Канаді.

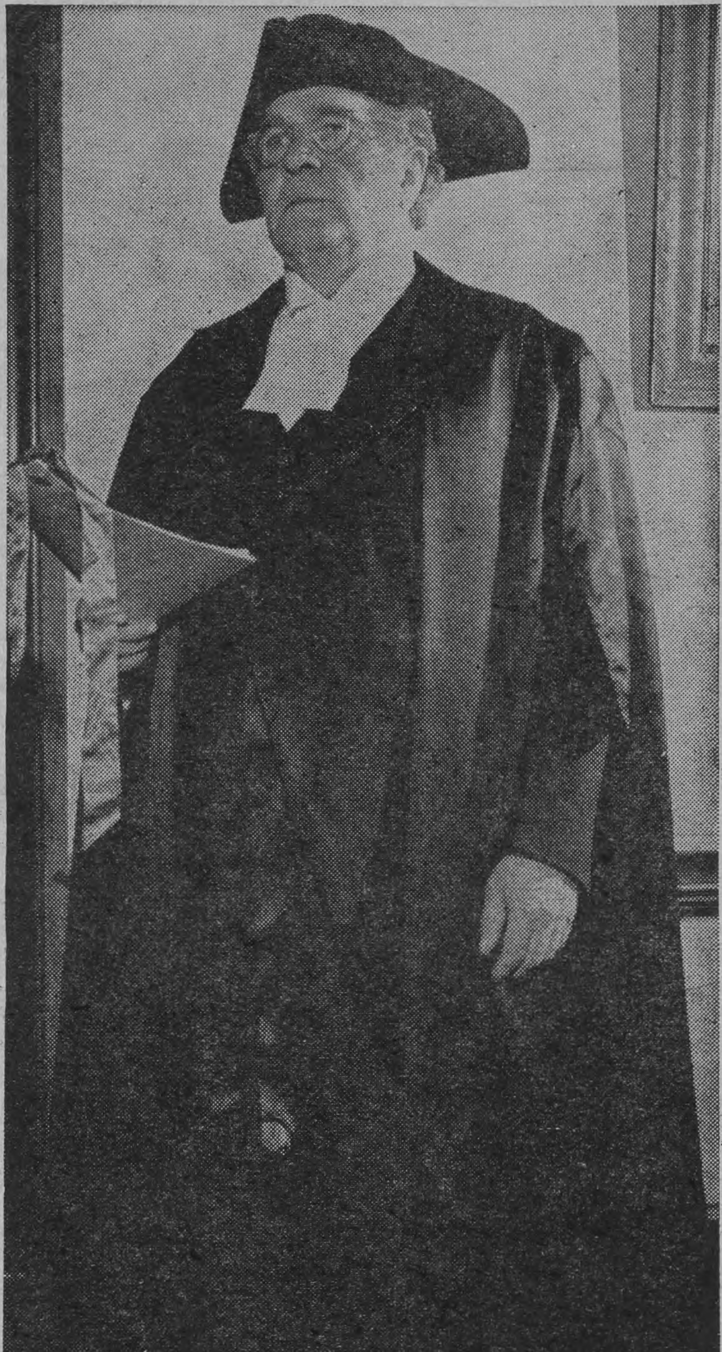

ДОСТ. Н. В. БАЧИНСЬКИЙ

На надзвичайній сесії манітобського парляменту листопада 7, 1950, перший раз в історії засів як спікер українець, довголітний посол з округа Фишер — Дост. Н. В. Бачинський. Він є одиноким українцем на такім високім становищі в світі.

НЕЙЛЬ ЛЬОН

Жінка Двох Чоловіків

Ще сьогодні, хоч уже багато часу минуло від тієї події, не можуть все ще таки мешканці вул. Городової зрозуміти, чому Сімон так погано поступив зі своєю жінкою.

Сімон оженився з вдовою по Форді. Її перший муж був моряком на торговельнім кораблі, який затонув коло Рогу Доброї Надії.

Сімон був з професії столярем, а з вдачі спокійним чоловіком, без ніяких поганих налогів. Навіть від файки відвик по шлюбі. Очевидно, жінці віддавав цілий тижневий заробіток. В суботу пополудні помагав її прятати, чистив черевики, вікна, кухонне начиння, в середу відносив до прання білля, а в суботу вечером ішов з жінкою на ринок і носив за нею торбу зі закупами.

Пані Сімон була надзвичайною ґаздинею, яка навіть і зі скромних заробітків свого мужа вміла щадити. Правда — її чистота була іноді клопітлива, — кілько разів вертав домів, чекала на нього під дверима і пригадувала йому, що негайно мусить скинути черевики. Коли він мився, вважала, щоб не оббрискав стіни, а коли іноді трапилося йому таке нещастя, то мусів тоді вислухати довгої й нудної проповіди.

Коли Сімон ішов купувати новий одяг, ішла з ним, очевидно, до крамниці, щоб його там не обманули. Одного дня навіть сама купила кілька решток жахливого коліру й сама взялася шити. Прикроїла мужови убрання й на неділю було воно готове. Не можна було сказати, щоб воно було дуже вигідне. Кілько разів він сідав, давили його закладки і шви тріщали підозріло. А зайве хіба додавати, що його товариші мали чимало радости з приводу того убрання.

Одного вечора був він сам в дома. Жінка вийшла за орудками. Помив він посуду й уставив її в креденсі та в задумі оглядав нову пару штанів, що висіли над дверима спальні. Пригадував собі злобні натяки товаришів і кипів в ньому гнів. Згодом глипнув на ворота дому й запримітив, що вони відчинені. Цього жінка не терпіла. Отже вийшов, щоб зачинити ворота.

Та оце перед воротами стояв якийсь чоловік, який цікаво розглядався. Огорілий від сонця, гість тримав руки в кишенях. На голові мав моряцьку шапку. Побачивши Сімона, запитав:

— Чи пані Форд дома?

Сімон подивився на нього счудований.

— Думаю бувша пані Форд, тепер називається вона Сімон — додав гість.

— Ні, — відповів Сімон — вийшла.

Запримітивши, що Сімон забирається зачинити двері, чужинець представився як Баб Форд. Прийшов він, щоб побачитися зі своєю жінкою. Тому, що її не було, попросив Сімона на хвилинку розмови.

Розглядаючися по помешканню, сказав він:

— У вас зовсім приємно. А оце крісла, що колись були мої. Багато чоловік пережив, корабель розбився, а мене забрав німецький вітрильник до Сан Франціско. Кілька років мусів я боротися, щоб здобути собі трохи грошей. І тепер прийшов я, щоб побачитися з своєю жінкою.

— Вона не любить, коли курять — запримітив Сімон.

— Знаю про те, адже я знаю Анну. Чи ви також мусите чистити вікна?

— Очевидно, помагаю її — сказав Сімон затурбовано.

— Волосся певно теж стриже вам сама і я заложивсяби, що теж сама шиє вам одяг. Ну, але час минає . . . Бачу, що з вас порядний чоловік. Дайте мені 5 фунтів і я піду собі.

— Не хотівби я стояти між вами й вашою законною жінкою — заявив Сімон — тому відступлю з місця.

— Ні, ні! — не похочував Форд — згоджуся навіть на 3 фунти, адже мушу знову почати боротьбу з життям і навіть не побачу своєї жінки. Отже 3 фунти? Згода? Хіба дешево?

— Не тільки дешево, але навіть чесно — заявив Сімон — одначе не хочу вико-

ристовувати вашої шляхотности ... — І з цими словами звернувся до дверей.

— Стій — закликав Форд. — Призадумайтеся! Не будете мати дому, не будете мати жінки ... Не будемо хіба сваритися — скажім два фунти, хай буде фунт ... Хіба фунт зможете десь витріснути. В найгіршім випадку продасьте годинник.

Раптом до дверей хтось застукав.

— Хто це? — запитав боязливо Форд.

— Зараз подивлюся — відповів Сімон і вийшов.

Крізь вікно доглянув Форд жіночу постать. Через відхилені двері кімнати почув він такий добре знайомий голос.

— Куди ти йдеш без капелюха? — питав ще цей голос.

— Там у помешканню є хтось, увійди, Анно — відповів Сімон.

Форд побачив ще як Сімон біг без капелюха вулицею. Жінка стояла у дверях і дивилася счудована за ним.

Не думаючи багато, Форд смикнув теж крізь задні двері, перескочив пліт і втік.

По обох чоловіках чесної Анни і слід застиг, а всі сусідки дивуються ще й сьогодні, як міг Сімон покинути свою кохану жіночку.

Ф. Ф.

Маґічне Мило

— Маю ледви доляра — ствердив Джек, перечисливши готівку. — А ти кілько маєш, докторе?

—Менше-більше два рази стільки -- відповів я, втішений. — Коли чоловік скитається тисячі кільометрів по Америці як безробітний, ці два доляри — останки гонорару за вилічену корову — становлять мале майно. На їду вистарчить.

— На їду? — обурився Джек. — Останних грошей не вільно видавати. Мусимо старатися заробити щось завдяки нашим капіталам. Будь ласка подовбай трохи у своїй інтеліґентній голові.

— Може знайдемо в недалекім містечку працю — відповів, — пригадуючи собі три тузини професій, якими за кілька останних літ я займався.

— Перед нами лежить Аконда у стейті Кенсас. Числить ледви 3,000 мешканців, відповів мій американський приятель. — Коли шукатимеш праці, поліція викине тебе з міста. Маю кращу думку. Підеш тепер до міста і винаймеш там малий візок і коня на кілька годин. Думаю, що дістанеш усе те за доляра. Крім цього вистарайся гострого ножа. Відтак вернешся на поле й будеш мене ждати. А в тім, побачиш.

Здвигнувши раменами, пустився я в дорогу і небавом вернувся я вже з візком на місце стрічі. Небавом надійшов теж Джек з великим клунком і казаном.

— Так, докторцю, тепер працюй — озвався він до мене. Тут маєш за доляра свіже мило до прання. Покраєш його на малі кусні довгі й широкі 4 цм. Відтак кожний кусень завинеш окремо і складно в цей коліровий папір.

— Може вкінці мені скажеш, що з того всього буде? — запитав я, забираючись до праці.

— Гого! Наше патентоване маґічне мило — відповів сміючись Джек — змиває найгірші плями. Ціна тільки пів доляра за штуку.

— Алеж ні одна людина не дасть тобі за те навіть сотика — спирався я. — Адже кожний схоче перше випробувати мило.

— Хай пробує — заявив американець з величезною самопевністю. Ти вже полиши це мені. Ти будеш тільки інкасувати гроші.

— А що ти приніс у казані? — допитувався я далі, ще не довіряючи його плянам.

— Дьоготь — відповів коротко Джек — вичистимо тепер оси нашого візка і висмаруємо на ново.

— Щоб ми могли швидше тікати? — докинув я обурений. — Навіть мені не сниться. Не маю охоти познайомитися блище з американською поліцією.

— Нісетниці — воркнув Джек. — Дов-

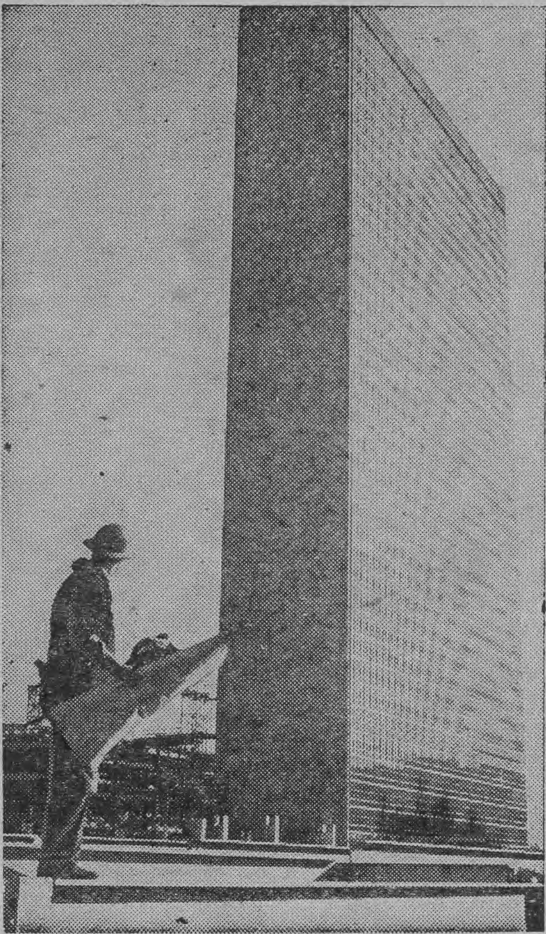

НОВЕ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ О.Д.

В місті Ню Йорку докінчується будова нового величезного будинку, в якім будуть приміщені всі канцелярії Обєднаних Держав. Своєю архітектурою будинок є відмінний від всіх інших в Ню Йорку.

го не затримаємося, але коня й візок віддамо кому слід.

Я знав, що наше підприємство не може бути без закиду. Але кишки грали марша і рад-не-рад мусів я на все погодитися.

Діяльність нашого підприємства полягала на тому, що ми просто заїхали на ринок і розложили наш товар. Зручність, з якою Джек "перероблював" людей, доказувала. що він уже нераз займався такими справами. Вереском, приговорюванням, закликами й захвалами викликав зацікавлення серед прохожих і зібрав коло нас величезну юрбу людей.

— Нема на світі плями. якої наше патентоване мило не змилоб в одній хвилині — співав як з нот. — Вистане трохи зимної води, раз потерти милом і пляма щезне як камфора. Все за одних 50 центімів. Моє панство, тільки пів доляра за це восьме чудо світа. Прошу, хто купує?

— Напевне нема ні слова правди в його балаканині — воркнув хтось з глядачів.

— Що? — хвилювався Джек — ви мені не вірите? Мій хлопче, — звернувся він до якогось хлопчини, що стояв серед цікавих — побіжи кудись і принеси горнятко студеної води. Чистої, студеної води — розумієш?

Коли я почув ці слова, почув що на мене виступили зимні поти. Якже він міг рішитися на щось такого?

Але сензація почалася щойно тепер. Чемно вклонившись, попросив Джек якоїсь міщаночки хустиночку від носа. Кількома швидкими рухами викрутив з візка колесо, яке блищалося в сонці верствою свіжо насмарованого дьогтю і потер хусточкою дьоготь. Зі страхом дивився я, як біла хусточка замінилася в чорну шмату.

— Так, моє панство, тепер прошу вважати — говорив Джек, коли хлопчина вернувся з водою. — Ґаздиня за кілька годин не діпраласьби цієї хусточки, а я зроблю це при помочі маґічного мила за кілька секунд.

Здивований побачив я, що Джек отворає один з кольорових пакуночків, бере мило й милить хусточку. Відтак переправ її у воді і — чудо — хусточка блищала сніжно-білою чистотою. Глядачі були захоплені і коли на бажання спізнених глядачів Джек повторив свою пробу ще раз, випродали ми наш запас за не цілої пів години.

— Заробили ми 60 долярів — говорив Джек, коли ми, віддавши візок і коні, пустились у дальшу дорогу. Незлий заробок і легка праця!

— Справді — відповів я — але може вкінці виясниш мені, яким то чином змив ти дьоготь при помочі звичайного мила й зимної води?..

— Шкода, що ти стільки студіював — засміявся Джек — якщо ти бувби докладно приглянувся, то ти бувби запримітив, що я не смарукав коліс дьогтем, лиш звичайним чорним милом, ти осле!

Не міг я на те погодитися, щоб я був ослом. За те вважав я себе за — драбугу.

ОСТАП Т.

ХЛОНЯ

Вулицею Річною йшов похорон. Похоронний віз тягнули дві згорблені шкапини, які обвислі лоби майже волочили по розмоклому тракті. Великі задні колеса каравану розбризькували придорожні калюжі та охляпували болотом мале хлопя, що йшло ззаду.

Хлопець не звертав на це уваги. Майже держучись коліс, місив старими черевиками вуличне болото. В його очах лестіли росинки сліз.

А вулицями перекочувався пяний вітер, як бронхітний кашель.

Вже понад хмарами почали запалюватись небесні ліхтарні, коли безбатченко Хлоня попрощав на віки свою любу маму. Плачучи стояв, опертий об пеньок білоногої берези.

Перед його очима миготіли образи з його минулого.

...Бачив себе між цяцьками в ясній кімнаті. Десь за вікнами царів-сонце їхала на весілля в золотій кариті. Співали небесні хори, — грали зоряні музики. А над ним — похилена мама; її задумливі, сяйливі очі та милі, сумні уста. І любий, горячий поцілунок серед обіймів.

Хлоня здрігнувся.

По цвинтарі бешкетував вітер. Його прокинув з задуми вогкий поцілунок березового листка.

Перед ним чорніла горбатою птахою ново насипана могила.

Зза дерев почали вихилятись таємні постаті зі страшними скривленими обличчями.

Хлопчину огорнув невимовний ляк. Він чимскорше втік і потонув у юрбі гамірного міста.

Хлоню приняла тітка Анна, жінка возного у великому банку. Дозволила йому дальше ходити до школи. За це мав він помагати її прятати банкові кімнати.

II.

Ледви ранкове сонце кинуло свої проміні на блакит неба, а вже Хлоня волочиться зі щіткою та лопаткою по кімнатах банку. Замітає, стирає порохи, зносить дерево на підпал. Не відчуває втоми, а хоче чим скоріше скінчити працю, щоб не спізнитись до школи.

Бо школа була його потіхою. Там міг робити те, що його ровесники. Міг забути про свої докучливі турботи, про маму, якої крик видався йому тепер невимовним щастям, і слухати оповідань про цікаве, незнане життя, про далекі, безмежні краї.

А Хлоня дуже любив світ: ясний, веселий, де рожеві ранки вилітають голубами в небесні безкраї.

Любив теж дуже читати. В книжках, здавалось йому — находив своє життя, самого себе. Читав до пізної ночі. Плакав на недолею молодих героїв і шукав в атлясі місцевости, де вони перебувають. Після цього снились йому дивні сни про небачені краї, про незнаних людей. А коли прокинувся, побачив над собою голову, покриту кучургою волосся та двоє проникливих очей.

— Вставай, сплюху, вже пізня година.

І він встає. Забуває про сон, про свої вечірні мрії, бере в руки щітку та приспівує.

Хлоня любив музику.

У деннику, якого почав вести, записав:

— Яку чудову музику можна почути, задумавшись. Чиж би це гармонія життя співала свій гимн? Який він прекрасний, який далекий він!

Хлоня мав пузатенького товариша Тюдя.

Бувало прибіжить він веселий, кучерявий, червоний.

— Ходи, Хлоня, на міському майдані зійшлися хлопці, забавимось.

А Хлоня порядкує у своїй шафці, поринає в кожну нераз уже читану книжку. Виписує щось, підчеркує.

— Ходи, Хлоня, бо витягнемо тебе силою.

І Хлоня йде.

III.

На міські сквери спадала позолоть суму, а стрункий холод проходжувався поміж деревами.

— Чому ти сидиш, не бавишся? — пи-

тає Хлоню пузатенький Тудьо, пробігаючи мимо.

— Ох, щоб ти знав, як я люблю думати!

Вечір. Зорі зазорили небо.

Між високими брилами домів пнуться навшпиньки гнучкі ліхтарні. Хлоня волочиться вулицями. Приглядається тіням і прохожим.

Як дуже хотівби він щось написати про світ і про людину!

І він бачить крізь привиди своєї химерної фантазії золото осіннього листя.

Неділя. На майдані під церквою нетерпеливиться ріжноколірова юрба, ждучи кінця вечірні.

З боку тони одноманітної арії нудної катеринки. По вулиці бігає, вигукуючи, з палицею в руці немічний інвалід за дітьми, що докучають йому. Його проклони зливаються зі скреготом інструменту та відбиваються від воріт святині.

Чи-ж так виглядає життя?

Хлоня не знає. Його трівожить та юрба — він її не любить.

І тоді, коли довкола нього розперезується брудний крик і сумують тунелі камяних вулиць, він проходжується в мріях серед золота кошлатих трав у піснях соняшної радости.

І тоді його душа росте і каже гордо:

— Я не люблю людей, я люблю лише великих поетів.

Хлоні зле було в домі тітки Анни. Вічна робота, влізливі дурні сусіди, а він хотівби щось читати, щось обдумати, щось записати.

Його найкращі хвилини, коли може втекти за місто. Іде він. Стоїть похмурне небо і мовчазні поля. Сивіють далекі далі.

І Хлоня думає собі:

— Може це нам лише видається, що світ гарний. Родимось, не бачивши, не знавши нічого іншого, і красу утворюємо собі на основі того, що бачимо на землі. А може десь там у безмежжях є якась інша краса: чудова, велична, якої ми своїми тісними мозками навіть уявити собі не годні? Яка мала, яка нужденна ти, людино!

І як супровід вечірної туги грають з міста дзвіниці, на деревах пташки. І хоч життя яке погане, Хлоня відчуває, що любо жити. І хоч на все це спокійно блимають зорі, такі таємничі тепер, як були колись у давну давнину та які будуть усе.

Хлоню почали не любити в домі тітки Анни. Він не розмовляв з ніким. Хоч усе виконував без спротиву, однак завсіди дорікали йому:

— Чому ти, Хлонька, не наймешся де? Чому не не найдеш собі якого заняття? Годі вже тільки читати! Треба взятись до праці!

Хлоні сумно ставало, може саме тому, що тітка казала правду. Він повиненби працювати. Він повиненби сам заробити собі на прожиток.

І він покинув дім тітки Анни.

IV.

Над містом стояв повний день. У місті метушня.

Хлоня волочиться вулицями. Ніхто його не зачіпає. Ніхто не питає звідки він і куди він іде. Ніхто не цікавиться чи їв він що, чи виспався.

Вільне місто!

А він волочиться, пересидівши ніч на лавці міського саду; а він не їв нічого від вчорашнього вечора.

І йде він і думає він собі:

— Кілько то в цій хвилині голодних на цілому світі? Кілько людей плаче

тепер на просторій землі? І пощо мучаться ці люди?

Хлоня забрив на цвинтар. Виринали спомини дитячих літ. Щойно тепер відчув, як любив маму.

"Я згинути хочу, моя мамо, не хочу більше жити"! — думав.

І тоді станув перед ним непроглядний похід прочан, що йдуть у вічність, мов ріка в океан. Як спокійно вони відходять!..

Хлоня хоче йти зі світом.

Низька кімната дерев'яного бараку. Бліде світло лямпи освітлює здорові лиця веселих молодців, що всю свою радість хочуть перелити у сильні слова, у крик.

— Коля! Ану утни щось на своїй гармонійці!

Омана щастя. Хлоня хоче погодити свої чисті мрії з брудною правдою життя. Ночами, коли всіх помурених цілоденною працею морить сон, він сидить при світлі нафтової лямпи.

Одного вечора, коли листяні симфонії чути було в понурих садах, а в ринвах хляпав дощ переливаючи туги, Хлоня каже:

— Я так дуже хотівби бачити світ!

— Та тиж і так знаєш усе з книжок, — сміються з нього товариші.

І тоді зрозумів він, як мало він бачив, як мало знає.

Чекав, аж безмежну далечінь золотило сонце. Весна вирвалась з гнилих обіймів брудної землі. Десь грали музики.

І тоді Хлоня пішов широким трактом. Хотів бачити як виглядає світ поза книжками.

На довгому шляху в імлистій перспективі тонула струнка постать Хлоні. На придорожні поля спадала дощем соняшна радість.

Мусять плескати

— Це перший раз ти виступаєш на сцені в цім совітськім театрі в Києві і не боїшся, що публика не буде оплескувати твоєї пісні? Як ти можеш бути таким відважним?

— Еге, товаришу, я співаю пісню про Сталіна. Нехай лише хтось посміє не плескати.

МИХАЙЛО АЛЕКСАНДРОВИЧ

Кукурудзянка

Коли мене щасливо звільнили з тюрми в Камінці Подільськім в році 1921, змобілізували мене "товариші". Закликавши до чека, переказали мені заняти посаду начальника одного господарського відділу.

Хоч як просився я, що після тифу не можу працювати і що на господарських справах не визнаюся, то нічого не помогло. "А то пайдьош щоб — мовляв — "не було контрреволюції".

Так став я большевицьким урядовцем. Під моєю управою були колишні поміщицькі землі, сади, "зразкові фарми", робітничі артілі.

Однак "товариші" не довіряли мені, бо весь час сидів коло мене та їздив зі мною і контролював кожний мій наказ призначений комуніст, "щоб — мовляв — не було контрреволюції".

По кількох місяцях праці виїхав я з оцим "товаришем" на котролю "артілей" у каменецькому окрузі.

В часі тої контролі мій "товариш" арештував на ліво і на право тих артільщиків за саботаж, а були це крайні бідаки. Брав від жидів величезні хабарі, покриваючи їх зловживаннями, при чому був усе пяний як ніч. По кількатижневім скитанню по артілях, вибралися ми в околиці Збруча, — знані мені ще з часів передвоєнних.

Вкінці, коли наблизилися ми до містечка над Збручем а по протилежній стороні була місцевість, де я мешкав, почав я хвилюватися, бо боявся зрадитись перед "товаришом" а з другого боку тягнули мене рідні сторони. Перед очима переходили ріжні картини з минулого — з дитячих літ і громадянського життя. Зі зворушенням я пригадав собі події з 1-го листопада 1918 року, відтак 3-го листопада того самого року, коли громадянство повіту на Ринку в місті К. складало перед мною присягу на вірність нашій державі.

Побачивши розбитий міст на Збручі, пригадав я собі, коли то в останнє перейшов його, як також і те, коли "Стрільці річку Збруч переходили".

Їдучи попри Збруч, пізнаю знайомих з другого боку, а між іншими також і свою сестричку. Тоді я не видержав уже і закликав її поіменно. Сестра не пізнала мене, а щойно почувши мій голос, затрівожилась і малощо в воду не впала. Відтак побігла до дому дати знати матері. Старушка-мати ще більше затрівожилась тою вісткою, бо вже давно плакала за мною як неживим, почала бігти в сторону Збруча, падаючи зі зворушення кілька разів.

Важко стало на душі. Я бачив свою маму і сестру, а не міг з ними ні словечком розмовитись. Так близько був коло них, а так далеко!

Боявся наразити матір і родину на прикрощі, з другої сторони мій "товариш" заказав мені зближатися до ріки.

З великим жалем відійшов я, завдаючи ще більшого болю своїй рідні.

Вертаючись з контролі по артілях і фармах до Камінця, задержався я в Андрієвці у знайомого. Тут прийшло до одної трансакції з господарем і "товаришем". Ця пригода відіграла важну ролю в моїм життю та врятувала мене майже від смерти. Оба вони умовилися так, що "товариш" мав доставити господареви в заміну за збіжжя будівельний матеріял. В тій цілі вибрався господар з нами до Камінця Подільського. А тому, що "товариш" мешкав на "Довжку", то ми оминули "Підзамче", де, як пізніше показалося, стояли "товариші" і "чекісти", які мали мене арештувати. "Товариш" обманув господаря і не дав йому матеріялу, тому мусів він їхати зі мною до Камінця до міста. Ми оминали всі застави поставлені поза містом.

На "новім пляні" помітив я рух вістових, населення стривожене крилося по хатах. Здивувало мене, що знайомі, побачивши мене, втікали перелякані, при чім деякі давали мені якісь таємничі знаки. Тоді осторожно їхав я вже до своєї "кватири". Одначе недалеко тої кватири почув я за собою голос "Товаришу начальник, заждіть". — Це бігла урядничка з того відділу, свідома громадянка.

— Як ви приїхали сюди? — стривожена спитала.

— Утікайте негайно — переказала. За вами розіслали телеґраму, щоб вас зараз таки арештувати і розстріляти на місці.

Розпитавшись докладніше, що це за небезпека, і почувши, що мене підозрівають за звязок з отаманом Тютюнником, який в часі моєї "контролі" перейшов Збруч і підняв повстання в околиці Камянця, я зрозумів повагу хвилини.

Я завернув з дороги не доїзджаючи до своєї кватири, де, як я довідався, сидів і чекав на мене "чекіст". Я заїхав до одної приятельки, яка вже раз визволила мене з большевицької тюрми і спасла від смерти. І цим разом подбала вона, що я не попав в руки "товаришів", а довідавшись, що мені загрожує, порозставляла знайоммих по ріжних дорогах перед Камянцем, щоб попередити мене про небезпеку. Так я щасливим збігом обставин через заміну збіжжя оминув ті застави "товаришів".

Свого "сватка", який приїхав зі мною, замкнув я в кімнаті, щоб не зрадив мене, а коні я задержав для утечі.

В ночі зібрались приятелі на нараду. Виринуло питання, що робити, куди утікти? Скриватись в Камянці або в іншій місцевости — це неминуча смерть. Утікати до краю — Галичини, було рисковне, бо приходили трівожні вістки, а крім того боявся я за листопадовий переворот.

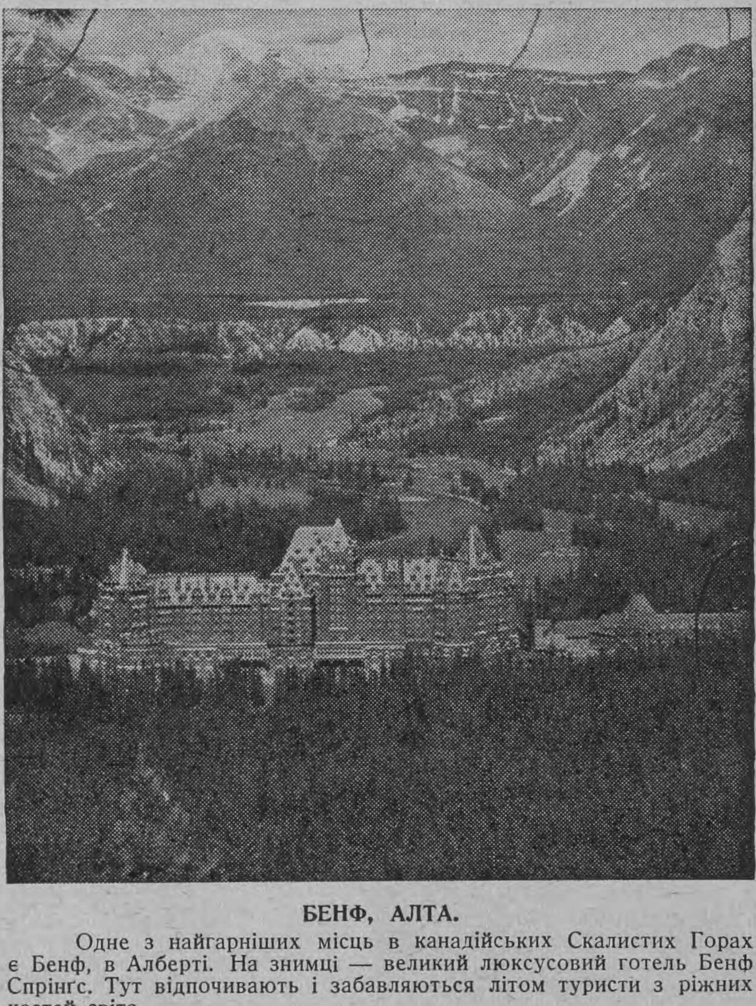

БЕНФ, АЛТА.

Одне з найгарніших місць в канадійських Скалистих Горах є Бенф, в Алберті. На знимці — великий люксусовий готель Бенф Спрінгс. Тут відпочивають і забавляються літом туристи з ріжних частей світа.

Вкінці вирішили вибрати менше зло і небезпеку, цебто втечу до Галичини.

Дочекавшись ночі, вирядили мене приятелі в дорогу. Прикре було наше прощання і досі не можу забути, як ми ридали з болю, а головно плачу моєї приятельки, яка стільки добра виявила мені.

Вуличками і полями, минаючи всі застави і "товаришів" утікало поспішно двох мужиків. Я був переодягнений за мужика на возі зі збіжжям, навмисне закупленим.

Над ранком приїхали ми до Шидловець, де мій знайомий Н. допоміг мені порозумітись з одним учителем по другім боці Збруча, щодо переправи через ріку. Скриваючись в день у знакомого Н., набрався я чимало страху, бо якісь аґенти і "товариші" часто заходили до нього.

Пізним вечером передерся я осторожно над ріку. Треба було йти через болотнисті місця, зарослі лозиною і корчами. В моменті, коли я вже знаходився над берегом, затріщало під ногами сухе пруття. Почув це "товариш", який переходив понад Збруч і крикнув "Стой, стріляю"!

Дух мені заперло, серце перестало битись. "От тобі і кінець... неминуча смерть", подумав я. Що робити? Як буду втікати, то на місці застрілить, а як здибає на місці над Збручем, то також чекає мене, хоч пізніше, смерть.

Осторожно зісунувся я над беріг ріки та перечекавши в болоті кілька хвилин, почав повзати на череві вздовж берега ріки. Так прорачкувавши яких тридцять кроків, найшов я якусь яму під берегом, наповнену водою. Тут заховався я, стоючи у воді майже по шию. Весь час тремтів від страху і холоду, бо було це на початку листопада, вода вже примерзала, крім того я боявся "товариша", якого кроки чув я недалеко.

Так просидів я у воді кільканадцять хвилин. Відтак почав далі вздовж берега посуватися на череві в напрямі умовленого місця. З великим страхом чекав я на умовлений знак, при тім не мав відваги перейти на другу сторону. Хто не переживав хвилин перед загрозою смерти, не розуміє їх. Вкінці я почув умовлений знак по другій стороні Збруча. Не було часу на застанову і я вмить постановив зарискувати. Нишком перейшов я річку, де був доплив Збруча. У тім місці ріка роздвоювалася і творила острів. На тімже самім острові званім "кемпа", чекав мене знайомий учитель з фірою. Також і до того місця треба було воліктися по землі на череві, щоб большевик ані польські жовніри мене не побачили. Коли доповзав я через цей остров до місця, де стояла фіра, весь мокрий і з болотом та від холоду і страху я трусився. Учитель допоміг мені вилізти на фіру, яка була наповнена до половини кукурудзянкою. Я положився на ту кукурудзянку, а тоді знайомий наложив на мене дальше аж під сам верх снопи кукурудзи, по господарськи зарублив фіру і рушив кіньми в сторону села.

На мості зупинив фіру польський вартовий, який контролював усіх, що переїздили з острову, звідки ми їхали. Контролюючи перепустку на вивіз кукурудзянки, приказав мому фірманови скидати снопи, щоб переконатися, "Чи нє вєзє, якєй контрабанди". — Фірман, цебто учитель, запевнював, що нічого крім кукурудзянки не везе і почав просити, щоб пустив його до дому, подаючи ріжні видумані причини. Тій розмові прислухався я. Душа мало що не вискочила мені зі шкіри. Нараз почув я, як жовнір почав проколювати баґнетом снопи. Я завмер. Чую один штих, другий, а вже третий вколов мене баґнетом у руку. Хоч як заболіло мене, то затиснувши зуби, запер я у собі віддих.

В тім моменті коні раптово рушили, бо фірман, передчуваючи нещастя, нагло але неспостережно ударив коні так, що вони пігнали до дому.

Так перейшов я границю і доїхав до стодоли мого знайомого мокрий, перемерзлий, заболочений, до того і ранений.

Через цю рану не міг я дальше втікати і мусів через два тижні в часі морозів, болю і страху пересиджувати у стодолі селянина.

Тут у стодолі ночами, крадькома, як якого злочинця, відвідувала мене моя мама. Кожна зустріч завдавала нам великий біль.

Коли вже рана підгоїлась, відважився я пуститись в дальшу дорогу, бо тут у стодолі ставало щораз то "горячіше".

Щоб не дати себе пізнати, перебрався я за жида, та сівши на фіру, віз я неначе купець збіжжя. Так заїхав я до Чорткова, а звідтіля відважився вже їхати поїздом до Львова.

Однак в поїзді майже що друга стація викидали мене задля браку леґітимації. Так їхав я до Львова два тижні. Вкінці дістався я в безпечне місце обдертий, з мішком на плечах, зголоднілий і зболілий.

Оттак я втік з большевицького "раю" — і в друге оминув смерти.

ДР. РАЙНҐАРД АВҐУСТІН

Артист Мікада

Відомий мандрівник і дослідник Далекого Сходу оповідає одну з своїх численних пригод, що варта найкращого оповідання.

Вже від 1920 до 1923 р. находилася південна частина Манджурії в японських руках і була зовсім зяпонщена. У моїх мандрівках по південній Манджурії я мав нагоду побувати у чисто японських містах; на горах панували японські святині віри шінто, на вулицях я зустрічав цілі громади японських прочан, що мандрували до престолів кореанських святинь, святинь північної Манджурії та південного Китаю. Таким робом увесь японський світ переселювався в мініятурі на континент.

Найчастіше подибував я на мандрівці театральні трупи, що переходили з одної місцевости на другу і виводили на примітивних сценах старовинні японські леґенди та видовища.

В одній маленькій містині я наняв собі кімнату в одному японському заїзді. Крізь паперові стіни чув я одного вечора гугнявий голос дівчини і шепоти якогось мущини. Нараз затягла дівчина якусь своєрідну пісню, так ніжно і солодко, що в мені виринув мимоволі спомин про інший гарний голос, який я кілька років тому чув в одній будійській святині в Кореї. Тоді донька одного японського шінтоського священика, в якого я був у гостині, танцювала перед мною святий танок, при чому заспівала якусь старовинну пісню, що глибоко мене зворушила. Дівчина була неземно гарна, незвичайно ніжна, з очима повними глибини та краси. Не можна було надивитись на неї; її рухи мали в собі щось королівського. Вона була жрекинею шінтоської святині.

Коли я так заслухався у спів дівчини у цьому заїзді, мене охопило щораз то сильніше бажання подивитись на дівчину. Я мав враження, що цей голос дуже подібний до голосу молодої жрекині, з якою я познайомився перед роками. Та тут дівчина співала веселу, легку пісоньку, а тоді донька священика — дуже поважну, повну мелянхолійної мельодії.

За якийсь час зійшов я вниз до "чайні" заїзду, де чай розносили ґейші. Коли я ввійшов, зупинився здивований. Перед маленьким чайним столиком клячала та моя колишня жрекиня і наливала свому сусідови чай. Я пізнав її відразу, дарма що вона не мала вже високої зачіски жрекині, тільки буйне волосся, повязане на артистичний лад. Її руки мали все ще в собі дещо аристократичного і голос її мав поважний звук.

Та ще більше мене здивував її товариш: це був один з тих неробів-волоцюгів, яких можна скрізь подибати на японських островах. Вони не мають ніякого заняття, викручуються від усякої роботи, мандрують як бурлаки з місця на місце і завсіди мають з чого жити. Їх можна пізнати на перший погляд.

Яким робом донька такого священика попала в товариство такого волоцюги? Про це я небавком довідався. Коли я підійшов до О'Куніс — так звалася дівчина — вона пізнала мене негайно. Спершу вона збентежилася, але зараз заволоділа собою і представила мене свому волоцюзі, до речі — дуже гарному, з інтеліґентним виглядом, кажучи: — Це Санца Наґоя!

Санца дивився на мене нахабним поглядом справжнього бурлаки, а О'Куні зараз оповіла йому, при яких обставинах я з нею познайомився. Коли він почув, що я бачив її в ролі жрекині у святині, він зайшовся непристійним сміхом.

Обидвоє запросили мене до свого стола і тоді О'Куні оповіла мені свою істо-

рію. Було якесь більше свято; до святині ввійшов отой бурлака і вона в ньому пристрасно закохалась. Свято тягнулось кілька днів; за весь той час її вибраний приходив щодня до святині, а коли вона скінчила свої обовязки, рішила, що втече з молодцем і піде з ним на бурлацьке життя.

Але треба було з чогось жити, тим то О'Куні виступала скрізь, де вони зупинялись, як танцюристка і співачка. Вона вчила теж свого товариша подорожі театрального мистецтва і підготовила його до кількох простих роль. Тепер вони виступали у спільних сценах, зображуючи японські леґенди, давали усякі образи і цим заробляли досить добре. Їх виступи цікавили глядачів тою новиною, що на сцені виступала жінка, бо досі жіночі ролі в японському театрі грали чоловіки.

На другий день я наняв собі віслюка і поїхав далі до кореанського кордону, а закохана пара пішла пішки.

Два тижні пізніше я здибав їх знову в одному кореанському містечку. Вони їздили китайським возом. Тепер їздив з ними вже другий волоцюга.

Вони приняли цього третього як свого спільника, щоб мати змогу виставляти на сцені пєси з трома особами. Я зараз помітив, що Окі — новий волоцюга — сильно закоханий у чудову О'Куні. Ми знову мешкали всі разом в одній гостинниці.

Одного вечора чув я крізь паперову стіну шепотливий голос Окі, що божився перед О'Куні на всіх богів, якто він не може без неї жити і намовляв її втекти разом з ним. Він хотів вернутись до Японії, де обіцював її славу. Санца Наґоя не було тоді в хаті. Я чув як О'Куні відповіла, що любить Санцу і що вона разом з Санцою відіде без Окі, коли цей не перестане її переслідувати своїми освідчинами. Нараз запанувала тиша і я почув ляск цілунку.

Я почув як паперова стіна в сусідній кімнаті розсунулась з цілою силою і вслід за тим проникливий голос Санци, наче якого хижака: "Цього я тобі не дарую, падлюко!" Після цього я чув шамотню двох людей, плач О'Куні, якесь хропіння здушеного горла і за якусь хвилинку тихий голос Санци: "Тепер можемо їхати далі О'Куні!"

Чути було, як О'Куні складала свої речі, як Санца підійшов навшпиньки до моєї кімнати і відсунув частину стіни. Та я прикинувся, буцім сплю в темряві і не чув нічого. Санца та О'Куні відїхали.

На другий день уранці господар повідомив мене, що найшов Окі вбитого у своїй кімнаті. За тою парою і слід застиг.

Чотири роки пізніше я приїхав до Токіо і дістав почесну карту запросин від одної японської письменниці на виставу цісарського театру. Мали виставляти драму з життя попереднього імператора. Головну ролю красуні-княжни Йокоґі грав по мистецьки визначний артист імператорської трупи. Японська письменниця пояснила мені:

— Це Наомаса, наш найславніший актор. Раніше він звався Санца Наґоя.

Я здрігнувся: "Санца Наґоя?"

— Чи ви знаєте його? Ніхто не знає його минувшини. Чи ви може що будь чули про нього?

Я замовчав, а по виставі казав себе замельдувати Наомасі. Коли я станув перед артистом, що дістав найвищу почесть від мікада, я майже не пізнав колишнього волоцюгу. Я мусів пригадати йому свою особу. Він пригадав собі мене і запросив мене до свого вибагливого помешкання. Тоді сказав мені: "О'Куні та я мандрували довгий час по Кореї, поки не дійшли до Японії. О'Куні була моєю учителькою. Усе, чим я є тепер, такий, як ви мене бачили на сцені, я завдячую О'Куні. Вона померла. Два роки тому дістала на сцені серцевого удару".

І по хвилині мовчанки додав:

— Ви, сподіваюсь, не зрадите мене, ким я був і як я тоді позбувся свого суперника. І так ніхто вам не повіривби!

Щойно тон останних слів пригадав мені зовсім голос давнього волоцюги.

ДОСВІД

— Що це таке досвід?

— Це те, що нам лишається як зиск, коли ми весь маєток тратимо.

Всі добрі пиятелі

Сторож вязниці: Чому хтось з ваших приятелів не відвідує вас?

Вязень: Як можуть вони мене відвідувати коли вони всі також сидять в цій вязниці?

МИРА ҐРУГЕНБЕРҐ

Віднайдена Шпинька

— Ну, Амеліє, що нового? — питається чоловік, що вернувся з дводенної подорожі.

— Нічого — відповідає вона спокійно.

— Зовсім нічого? — він дивується.

Іде до своєї кімнати розпакувати куфри, Амелія — сіла і задумалась. Ого, за той короткий час трапилось не одне, але не можна цього всього оповісти чоловікови. Він може і не знає, хто такий Ґастон і що Ґастон має заздрісну жінку, яка . . .

Неймовірне, до чого заздрі жінки здатні! Така Рене йде до кишені свого чоловіка і находить там лист від Амелії. На щастя, лист зовсім невинний. Та таки у ньому написане, що її чоловік несподівано виїхав і вона булаб рада бачити Ґастона в себе ввечір на чаю.

Ввечір Ґастон збирається. Він має вже чудову вимівку, але його жінка нараз перебиває йому:

— Хто це Амелія?

— Амелія — каже він — яка Амелія?

— Та дама, що чекає тебе з чаєм.

Він такий приголомшений, що відповідає тільки:

— Вона зветься Амелія? Я й не знав...

Над його головою переходить буря:

— Вона пише до тебе "ти", підписується тільки іменем, чекає тебе, а ти хочеш у мене вмовити, що не знаєш навіть, як вона називається.

На щастя, жінка має на цю тему багато сказати і Ґастон має час подумати. Коли вона замовкає на хвилинку, він каже спокійненько:

— Не розумію, чого ти хвилюєшся? Амелія це жінка мого бюрового товариша. Ми були недавно на бюровім приняттю і я разом з його жінкою та ним випив на "ти." Це зовсім звичайна річ. Тоді ми умовилися на нині.

— Саме на той день, коли її чоловік виїхав!

— Він виїхав зовсім несподівано — боронився Ґастон — не можнаж було всім відмовлятися через одного.

— Всім? А я певна, що Амелія приймає тільки тебе одного.

— Як ти можеж! Там буде яких тридцять осіб!

— Таке збіговище! Дивно, що і мене не запросили.

— Тебе не знають . . . Тебе і не було тоді в місті, як ми . . .

— Запивались на "ти". Так, це завсіди трапляється, коли я виїзджаю. Але жінку бюрового товариша можна запросити завсіди.

— Тут маєш повну рацію. Повинні були тебе запросити, але такий недогляд мусиш їм вибачити.

Розмова кінчиться спокійно. Та саме тоді, коли Ґастон відчуває полекшу на серці, жінка додає:

— А тому, що це недогляд, то я піду з тобою.

Ґастон перелякався.

— Підеш непрошена?

— Одна особа більше або менше не грає при такій збиранині ніякої ролі.

А щоб припинити всяку дискусію на цю тему, вона дзвонить на покоївку:

— Приготуй мені вечірну синю сукню... Ми запрошені на вечеру.

Амелія у своїй хаті накривала саме стіл на дві особи, коли почула телефон:

— То ти, Ґастоне? Що, не прийдеш?

— Прийду, але з жінкою.

— Що таке? Нині не є першого квітня, щоб робити собі такі жарти.

І тоді коли його жінка вийшла одягатись до спальні, він поквапно оповідає Амелії, що трапилось.

— Боже мій! Що я зроблю!

— Я не знаю, але моя жінка з задрости здатна до всього. Коли хочеш оминути нещастя, мусиш зібрати в себе товариство на тридцять осіб, найпізніше до години.

— Як це можливе?!

Але Ґастон уже відложив слухальце. Напевно жінка перешкодила йому, ввійшовши до кімнати.

Що робити?! Амелія має довірену приятельку і дзвонить до неї:

— Кохана Жермено! За годину я мушу мати якусь вечеру та напитки на 30 осіб. Так, так, кажу виразно, на 30. Хто буде

в мене? Ще не маю поняття. Моя служба в кіно, а я маю дома запасів на дві особи. Прийди до мене з своєю служницею і по дорозі замов якогось кельнера.

Жармена може все і обіцює. Вона обїде автом крамниці за орудками. Але звідки Амелія візьме гостей? Нема вибору. Вона пригадує собі, що недалеко є ресторанчик, де сходиться всяка богемічна братія. Несміло йде туди і бачить сорокате товариство. Звертається до господаря:

— Чи ви дуже гнівалисьби, якби я забрала вам на цей вечір усіх цих гостей? — і втискає йому банкнот.

Господар усміхається:

— Нащо вони мені? І так нічого не їдять і не мають чим платити!

— Отже скажіть їм, що я їх запрошую до себе, як гостей.

Богемісти приймають цю звістку з бурхливою радістю, Амелію виносять на руках з льокалю.

Таким робом Рене входить пів до девятої ввечір до мешкання повного гостей. Але гості Амелії це здебільша молодь, що не признає суворих форм — вони багато пють та їдять і поводяться в чужій хаті безцеремонно. Панує свобідний настрій. Рене розмовляє з якимсь музикою, Жармена з якимсь малярем, що починає її рисувати на стіні, Амелії читає якийсь поет імпровізовану оду. Ґастон увесь час звертає увагу Амелії на її поведінку.

Загальна розмова така сердечна, що Рене, Жермена та Амелія мусять на пропозицію одного молодця запросити цих молодих артистів до себе на найблищі три неділі. Хтось багато випив, починається бійка, збили в сальоні дорогоцінну вазу, когось викинули за двері. Коли пора йти до дому, одні кладуться на софи, інші на килими і нема змоги їх викинути.

Аж коло полудня покидають останні гості мешкання Амелії. Воно виглядає як поле бою. Служба не може дати собі ради з порядками. На щастя, існує у місті фірма, що присилає. коли треба своїх людей у таких випадках. Амелія щаслива, що її чоловік не зустрівся з ними на сходах.

Коли він розпаковує свої куфри, нараз звертається до жінки:

— Амеліє! Уяви собі. Я найшов тепер на столі ту золоту шпиньку, яку згубив тиждень тому.

— Зовсім розуміло, бо я використала твою подорож. щоб зробити основний порядок у хаті.

— Тільки для моєї шпиньки? Ти справді подиву гідна господиня.

Цілує її і додає:

— Ти знала добре, як я привязався до тої памяткової шпиньки і ти хотіла мені зробити несподіванку. Чомуж ти сказала коли я приїхав, що не було нічого нового?!

Д. М. ТРОЛЕНКО

Тринадцятка

— Ти чому так нахнюпився, сидиш якби води в рот набрав і хоч сьогодні неділя, ніде не йдеш з хати? Ще таке у нас не бувало! Кожну неділю я з дітьми проводжу без тебе. Що таке з тобою? — питає мене моя дружина і здивованими очима дивиться на мене, неначеб мене перший раз бачила.

— Всьому — кажу їй — винна тринадцятка. Тому вибачай мені, що мало говорю та й не дивуйся так дуже.

— Яка тринадцятка?

— Така звичайнісінька собі тринадцятка, як от числиш 1, 2, 3... і дійдеш до 13. То ця саме тринадцятка є нещасливим числом. Я задумався нині над нею і втратив увесь настрій. Моряки, кажуть, так її бояться, що ніколи її не вживають. Якщо числами назначують свої човни. то ніде не найдеш тринадцятого човна. Є дванадцяте, чотирнадцяте і т. д. А у Львові ледви на ціле місто найдеш три-чотири вулиці, де є доми з ч. 13. Після 11-ки все є 11а, або 15.

— Добре, але що це спільного має з нинішньою неділею і з цим твоїм сквашеним лицем?

— Що це має спільного? А має! Бо сьогодні тринадцятого грудня і то саме неділя, а до того ще й св. Андрія! Страш-

ний день! І чи цей апостол мав щастя? —питаюся я тебе. Прийшов на безкраї, зелені, наддніпрянські землі, запророкував їм велику славу, казав, що там стане великий город, цебто наш Київ, ну і що? Пару сот літ було там гарно, панували і ми колись могутньо на широкому світі, а потім? А тепер? Київ навіть столицею совітської України довший час не був. Тепер ніби є, але незадовго то перенесуть большевики цілий Київ з усіми урядами, жидами, москалями і недобитками українцями до якоїсь Пензи, щоб не потребували боятись за Україну.

— А я своїм звичайним розумом таки гадаю, що якби ми так були за гетьмана обєднались... і навіть москалів зукраїнізували . . .

— О, я знаю, що ви, всі жінки, все тягнете за гетьманом. Ґвардійські офіцери, цісарські паради . . . Але, подумай, Марієчко, як то там було за гетьмана всієї України, Павла Скоропадського. Провалився, правда? А чому? Саме на св. Андрія, 13-го грудня в 1918 р. Зорґанізували проти нього повстання, а на другий день, 14-го грудня, вїхав до Києва на білому коні як переможець от. Симон Петлюра. А самому отаманови ця перемога, приготована 13-го грудня, чи помогла на довго? За не цілі два роки зліквідували українську державу і самого отамана його союзники, а потім жид вислав його на лоно Авраама.

— Мій дорогий, — каже мені моя дружина — ти дуже помилився тому, що всі свої висновки будуєш на 13 грудні, бо ніби тоді випадає св. Андрія. Але глянь на календар, а побачиш, що св. Андрій по нашому припадає на 30 листопада. І якби змінили календар, то не 13 грудня святкувалиб цього апостола, а таки 30 листопада.

— І тобі здається, Марійко, що ти оцим календаром повалила всі мої арґументи? Навпаки, ти їх ще підсилила. Оцей саме календар то знову та нещаслива тринадцятка для нас, яка нас переслідує ціле 20-те століття. Бо саме цей наш старий календар іде в цьому століттю на 13 нещасливих днів пізніше. І тому ми в цьому нещасному століттю так багато програли. Програли війну, втратили державу, програємо і тратимо ще далі: тратимо єдність, зорґанізованість, народні сили, народню енерґію на партійні непорозуміння та сварки. Іншим народам і їх провідникам нераз помагала тринадцятка, а нам вона шкодить. Та й тому не диво, що деякі сусіди хотілиби нас звільнити раз на завсігди від цього календаря та перевести на інший. Читаю в одній ґазеті, що в нашій шляхотській околиці скликав один посол віче. Прийшло кількох шляхтичів, що вже змінили собі календар і почали кидати камінням на вічевиків, і навіть недоторкальному колись послови мало що голови не розбили. Та нічого їм за це не було, навіть поліція цього всього не бачила. А нехайби так хто інший, що не змінив цього "пехового" календаря, був зачав не людям у голови, але так собі недалечко віча на землю скидати каміння і числити його по одному, то я тобі ручу, Марійко, що на тринадцятому камені певно булиб його зловили і загнали до Іванової хати. Таку вже силу має тринадцятка.

— Але минулий рік ми якось перетримали . . . — настроює мене оптимістично жінка.

— Перетримали? Це-ж нормалізаційний рік! 36-ий! а в цифрі 36 є теж 13 . . . три рази 13 . . .

— Но! Тепер ти, мій дорогий, то вже зовсім таки промахнувся, бо чейже 3 рази 13 є 39, а не 36! — кличе до мене з тріюмфом моя Марійка.

— Коли я помилився, то тільки тому, що сьогодні є тринадцятого, але можливе також, що це тому, що я на тринадцятому році свого життя зачав щойно ходити до ґімназії і цілу ґімназію був слабим математиком. Зрештою нині кожне 6 можна читати догори ногами. А може та тринадцятка то знак, що такий гарний ідилічний стан буде тривати ще до 1939 року?

— Може це у вас у мужеській політиці все так крутиться довкола 13-ки. Але у нас, у жінок . . . Глянь, усі нагороди беруть тепер жінки!

— Ого! Беруть! Написала Королева минулого року повість. Зачали критики суперечку, чи повість ця релігійна, чи ні. Те, що один в повісті побачив, цього другий ніяк не бачить. — А чому? Бо коли сама авторка дає своїй повісти наголовок "1313", дві тринадцятки біля себе, то вона не може мати щастя! Хочеш літератури? Або сам Шевченко! Чи бувби коротав він так гірко свої дні, якби не те, що сам згадав: "Мені тринадцятий минав . . . "

Тут треба було перервати нашу розмову, бо в дитячій кімнаті счинився вели-

кий крик і чути було бренькіт шкла. "Мамусенько, це не я, то Ірка мене трутила, вона все тручає" — виправдувався мій сьомий з черги наслідник, винуватець немилого випадку. На долівці перед ним лежала лямпа, шкло побите на дрібненько і білий тінник розбитий на кілька грубших кусків.

Моя дружина з міною захмареного судді розвязувала справу, хто саме винен, чи Славко, чи Ірка, а я роздумував сумно, що тринадцятий грудня забере з кишені кільканадцять золотих на нову лямпу — річ необхідну, яка так часто непотрібно розбивається.

Вже далі не було в мене охоти переконувати мою дружину про фатальну для нас тринадцятку. Я тільки звернув її увагу, що на новий наш видаток з 13-го грудня вплинули саме дві причини: Славко, що має 7 літ, і Ірка, що кінчить 6, а разом знову фатальна тринадцятка!

Г. Ф. БЕНІШ

Нічна Пригода

Ми були смертельно втомлені, зовсім виснажені і, похилені на сідлах, дозволяли нашим коням везти нас, куди самі хотіли. Ми переїхали вже в той день величезний шмат дороги. Вчера в полудне ми виїхали з Суантченфу, щоб переслідувати громади тунгузів, що хотіли напасти на поїзд східнокитайської залізниці. Тунгузи завчасу втікли. Ми — чотири люда, три козаки і я, дістали телеґрафічний наказ від нашого головного команданта в Харбіні, щоб "банду зловити". Бандити, в десятеро численніші від нас і краще ознайомлені з околицею, водили нас за ніс цілий день і цілу ніч, показалися нам на очі, але дати себе "зловити" не були такі дурні! Коли прийшла ніч, їх теж знудила ця безцільна забава, вони вистрілили кілька разів у повітря і розпрощалися з нами.

— Нехай ідуть до біса!

Ми опинилися серед густого лісу і не знали куди повертати. Завертати? Ми зробилиб це радо, але не знали, в якому напрямку лежить Суантченфу. Навіть козаки, виховані серед пустар, не орієнтувались і рішили чекати на появу зір. Але зорі не показувались. Небо ставало щораз темніше.

— Чорт побери! Ми не можемо тут сидіти! Ніч стає щораз холодніша, може і дощ піде! Їдьмо навмання!

Коні попускали голови, поскубували травичку і везли нас, шкандибаючи. Десь опівночі кобила козака Кворянина піднесла голову і щось вітрила. Але зробила це спокійно, не якби давала звістку про небезпеку, а більше з радістю. Інші коні потвердили звістку. За яких 15 хвилин віхали ми на поле з соєю, на дорозі, якою їздили й інші. Ще за пять хвилин загавкав пес, один, другий, третий і крізь темряву доглянули ми світла малої фанзи (китайської селянської хати).

— Гей! Китаюшки, відчиняйте!

Після третього оклику відчинилась у дверях мала щілина. Не можна було добачити хто стояв за ними.

— Що там?! Гей, скоріше!

Один копняк чоботом у двері приспішив справу. Вибіг китаєць, мабуть господар, і залив нас словами, не дуже гостинними. Ми звикли вже були до того, що жовті нерадо впускали нас на нічліг і приймали такий привіт за природний. Ми відсунули його безцеремонно на бік і віхали на його подвіря. Один тягнув сіно з копиці, а решта входила до хати. Ми мусіли тільки вважати, щоб не попасти на осліп до "жіночої" кімнати, бо тоді китайці, хоч які терпеливі та добросердні, не знали жартів. Та ми знали з досвіду, як китайці будуть свої хати і що лівобіч є ненарушна кімната. Навіть на омацьки потрапили ми до вітальні для чоловіків.

Кіянґ (піч з довгим припічком, що тягнувся вздовж цілої світлиці) був теплий і температура в хаті приємна. Світло, що падало з під груби — бо іншого освітлення там не було — дозволило нам розсістися. Ми були щасливі, що могли поскидати свої плащі і навіть не ївши нічого, кинулись на тоненькі соломяні рогожі. Місця було багато. Імовірно мешканці цієї домівки, налякані нашим

приїздом, повтікали. Тільки в лівому кутку лежала якась постать прикрита веретами, хоч як було горячо.

— Чи може хорий? — спитав я китайця.

Але цей махнув рукою — "ні".

Як довго я спав не знаю. Але хоч який я був змучений, прокинувся від штовханця. Ще сонний, перевернувся я на другий бік, але знову хтось мене копнув у ногу. Чи може той прикритий — божевільний? І зараз почув я якесь хропіння, стогін і знову — трах! Якби можна було бодай щось бачити, але темрява була повна. Знову хтось мене копнув і водночас щось лизнуло мене по лиці — волосате та мокре. Я на омацьки почав відповідати штовханцями, але не помагало. Я почав відповідати щораз сильнішими ударами...

Я хотів уже витягнути револьвер, але неприємно було будити людей. Коли сусід своїми ударами не давав мені заснути, я крикнув нарешті:

— Хлопці, чи нема у вас сірника?!

У відповідь я почув тільки хропіння сусідів. Нараз крик:

— Світіть!

Тягнулося це довго, бодай для мене. Після трівожного очікування нараз освітили кімнату. І хоч як ми всі були настроєні трагічно, побачили ми сцену, від якої ми ледви стримали сміх: Серед верет і коців весь загорнений, у шамотні, серед стогонів і бурмотіння, лежав мій противник, що не давав мені спати — теля! Так, звичайне маленьке телятко, що кілька годин тому народилося. Його помістив тут власник хати, щоб воно не мусіло провести ночі на холоді у стайні.

Якби хто мені був колись виворожив, що я буду битися з телятем і то на китайському ліжку — я бувби назвав його божевільним.

А про те така подія мені трапилась і я переживав її кілька годин трагічно при кінці вересня 1919 р. у 50 верствах на північ від Суантченфу у західній Манджурії.

МАРҐЕРІТА САЛЬВАТОРІ

Мавританська Скриня

Скриня була досить велика, така, що могла помістити дорослу людину. Її і зробили колись з цією метою. Мавританські мистці, які виложили її стіни чудовими різьбами, не забули поробити в них маленькі отвори, щоб дати доступ повітрю. Цей прегарний предмет замовила мабуть колись молода жінка старого паші і користувалася ним по вподобі. Та одного дня паша, підозріваючи її, вернувся несподівано з подорожі до дому і захотів оглянути скриню з середини. Не можна було найти ключа. Жінка поклялась, що у скрині нема нікого і що не вибачилаб свому панови ніколи, якби він зіпсував такий твір мистецтва, розбиваючи замок.

Паша обіцяв її, що скриня лишиться ненарушеною. На його знак два мурини взяли скриню на плечі і кинули її в канал. Два дні пізніше скриня виплила на поверхню. Якийсь рибалка витягнув її на берег і найшов у ній трупа молодого шляхтича.

Поручник Фоґґі задивився на скриню і пригадав собі власну пригоду.

Марія мала теж старшого чоловіка, з яким була не дуже щаслива. Коли Де Вінчі виїзджав, Фоґґі зустрічався з нею в її павільоні. Минув місяць щасливих сходин і закохана пара почувала себе щораз щасливіша та спокійніша. Та одного дня причалив Де Вінчі несподівано своїм яхтом так, що служниця ледви встигла повідомити свою паню про цей нежданий приїзд. Фоґґі не мав куди втікати. Марія вже від давна підсвідомо думала про сховище у скрині.

— Карльо, сховайся тут! — і піднесла віко скрині.

Карльо Фоґґі завагався. Він нераз казав її, що найрадніше сказавби в очі її чоловікови, щоб звільнив її з невідповідного звязку і не робив її нещасливою. Та вона була така перелякана і так сильно прохала його сховатися, що він вліз до скрині. Марія зачинила її на ключ, сховала його на грудях і приготовля-

лась, щоб зустріти свого чоловіка якнайпогідніше: напудрувалась, потягнула ружем уста і відкрила книжку, яку буцім то читає. Коли почула недалекі кроки, сіла вигідно на кріслі і вдавала, що уважно читає. Де Вінчі стояв уже на порозі.

— Служниця сказала мені, що ти в павільоні.

Марія глянула на чоловіка і побачила, що його обличчя зовсім спокійне, без хмаринки підозріння. Він ґалянтно поцілував її в руку.

— Чи ти тішишся, що я вернувся раніше?

— Але-ж певно — вона всміхнулася.

— Не повіриш, як мені тяжко, коли не маю тебе при собі. Через те я перервав свою подорож. У мойому віці не можна знати, як довго ще доведеться користати з твого товариства.

— Не розумію тебе...

— Що-ж? Старість. Крім цього я подумав собі, що може тобі сумно самій.

— Щось ти нині дуже сентиментальний.

— Завсігди такий супроти тебе. Я старий, а ти молода. Знаю, що легко в тобі закохатись. Ти молода і недосвідчена і теж легко можеш захопитися молодим.

Вона нервово розсміялася:

— Що ти нині не вигадуєш!

— Справді... Можливе, що вид цієї романтичної скрині наводить на мене такі фантастичні думки.

Задумався і по хвилі спитав:

— До речі: я ніколи і не поцікавився спитати тебе, що ти таке там ховаєш?

— Книжки — відповіла Марія машинально.

Вона вже схвилювалася і таким зусиллям володіла собою.

— А я ні разу навіть туди не заглянув. Покажи мені ці книжки. Я теж щось собі прочитаю.

Марія десь поставила ключик... може і загубила. Зовсім так само як жінка того паші.

Де Вінчі підійшов до скрині.

— Замок тут міцний. Не легко буде його розбити.

— Я теж не хотілаби нищити чудової різьби довкола. Я певна, що ключ найдеться.

Де Вінчі сказав гострим тоном:

— А я ненавиджу цю скриню і хотівби її позбутися.

— Добре... коли так хочеш... завтра я покличу антикварів і продамо її.

— Чому завтра? Я вже нині як дивлюся на неї то лють мене бере. Позбудемося її ще нині.

— Але як? — відповіла збентежена жінка.

— Скриню найкраще викинути в море. Та вся мелянхолія, яка огортає мене, йде від неї. Уже тепер відчуваю, що мені зараз полегшає.

— Як тобі від цього полегшає! — крикнула жінка майже в розпуці і зрозуміла, що в цій хвилі мусить рішитися, кого з обидвох вибрати.

— Отже ти не маєш нічого проти? — спитав Де Вінчі.

— Чому я малаб мати щось проти? Як ти маєш такі примхи! Це мистецький, дорогоцінний твір, але коли ти хочеш його отак собі викинути в море.

І знизила плечима на знак, що це її байдуже.

Кілька хвилин пізніше садівник і шофер кинули мавританську скриню у море.

Марія і Де Вінчі стояли мовчки в павільоні і дивилися на велике порожне місце, де стояла скриня.

— А я вже боявся, що ти ще розплачешся. Так дуже ти була привязана до цього старого мебля. Але я знав, що ти не спротивишся мому бажанню. Я навіть заложився і виграв заклад. Но, чи тепер ви вже вірите мені, пане поручнику? — крикнув він голосно.

З ниші зарослої плющем вийшов Карльо Фоґґі. Марія аж скрикнула з переляку і вся поблідла.

Де Вінчі пояснював спокійно:

— Я зустрів поручника приїхавши і знав, що він іде до тебе. У розмові про мавританську скриню я сказав, що ти страшенно її любиш, а все-ж якби я захотів, то ти згодиласяби вкинути її в море. Поручник твердив, що ти ніколи не зробилаб чогось такого. Ну, і ми заложилися. Гадаю, що тепер ви вже переконалися, поручнику, щодо . . .

Поручник уклонився:

— Аж занадто. А тепер дозвольте мені попращати вас . . . Я ніколи вже не зважуся нарушити гармонії такого щасливого подружжя . . .

Старий дипльомат відповів холодно:

— Я нічого більше і не бажаю собі.

Марія не побачила Карла ніколи. Вона довідалася, що її чоловік знав про її зустрічі і мав другий ключ до скрині.

Де Вінчі повідомив її точно про умову, яку заключив з поручником. Він згодився дати розвід своїй жінці, коли побачить, що вона поручника справді кохає. Уявивши її цю дружню розмову, виправдувався, що знову мусить на якийсь час виїхати.

Коли Де Вінчі всідав на корабель, вона зрозуміла з тону, в якому прощався, що вона не побачить його вже ніколи.

О. ЗАПОРОЖЕЦЬ

Колоски

При кінці села Михайлівки, коло тлинищ, у землянці, жила вдова Параска Бойчиха з онукою — круглою сиротою Оленкою, десяти років. Двійко — опріч ніякої родини.

Убоге та злиденне Паращине життя так її гнітило й нівечило, що ледве животіла. Параска й працювала не для себе — для сирітки Оленки, і все просила Бога, що Він, Милосердний, прибавив її віку доки сирітка підросте та вибється в люди, а тоді вже й помирати.

В селі Бойчиха була найбіднішою. І соціяльний її стан, з совітського погляду, був не поганий. Її батьки й навіть діди уважалися бідняками. Та через те, що вона не була колгоспницею й жила одноосібно, місцева влада вважала її середнячкою й ставилася до неї неприхильно.

А жила Бойчиха з онукою з того, що власною працею здобувала в себе на городі. Вона підчас жнив, на шляхах по степу, разом з Оленкою збирала хлібні колоски. Колосочок до колосочка й до дому, до вбогої, але рідної оселі. Молотила їх Параска на вітрі й міряла здобу-

те зерно горщечком, або макітеркою. Господи, скільки тої радости!

Частина зерна витрачалась на щоденне харчування, частина зберігалася на зиму.

А після "жнив" бабуся з онукою заготовляли паливо-бурян. Скрізь, де він ріс: по рівчаках і кручах. Вязали його в снопи, носили до дому й складали у велику копицю.

Важкенько та скрутенько жилося старій Бойчисі з онукою. Але люди заздрили й тому. "Вже як Бойчиха не живе та не поневіряється в колгоспі".

Дійшли ці заздрощі до вух сільрадівського й партійного "орґанів" села й навіть до керівників району.

Покликали Параску Бойчиху до сільради.

— Слухай, стара, кинь отак жити як живеш, та йди в колгосп, куди пішли всі люди села. Там і для тебе робота вистарчить.

— Та я ж немічна . . . Куди вже мені . . .

— Стара, дурниці верзеш! А ще й те — про тебе між людьми погані балачки ходять.

— Господи, як я вже кому заважаю...

— Та й так, заважаєш! Твоє одно-осібне життя йде врозріз і на шкоду всім колгоспникам і владі. На тебе вже подано заяву.

— На мене . . . За що?

МАЛЯР РАНҐІЮС З СВОЇМ МАЛЮНКОМ

Карл Ранґіюс, канадійський артист-маляр, намалював вид озера О'Гара, в канадійських Скалистих Горах. Цей малюнок тепер в канадійській державній ґалерії красних штук в Оттаві.

— Та за теж. Іди й подумай. А в колгосп не підеш — нарікатимеш на себе.

Придрибала Параска до дому. Сіла в землянці на ослінчик, пригорнула Оленку до кістливих грудей та й розповіла її про чисто все. І з старечих очей струмочком потекли сльози й зросили обличчя сирітки.

— Примушують іти в колгосп, а на кого-ж я тебе кину, моя сирітко? Хто-ж тебе догляне, приголубить, порадоньку дасть?

Не витримало молоде дитяче серденько — Оленка голосить:

— Бабусенько . . . Ріднесенька . . . А хто-ж нам буде колосочки збирати? Хто-ж бурянець носитиме? . . Не йдіть у колгосп!

Ще дужче тисне бабуся сирітку до грудей. Ще міцніше лине до неї Оленка.

— Сирітко . . . Бабуся в колгосп не піде. Цур йому! А доглядатиме тебе, аж доки виростеш здорова — здорова!

Дивиться Оленка на бабусю зляканими очима. Підіймає вгору свої сухенькі рученята й долонями водить по рівчакуватому бабусиному обличчю — сльози витирає. І ніхто не бачить сліз і не чує нестерпних болів. А єдині свідки — сірі стіни убогої Паращиної "хати" мовчать.

Незабаром Бойчиху покликали до сільради знову. Придибала й Оленку з собою привела. Вчепилася за поли.

Стоїть Параска в сільраді перед столом. Зігнулася від лиха, завмерла. Оленка поруч. А за тим столом сидять пикаті, товстенькі.

Той, що говорив з Бойчихою раніше, говорить до неї й тепер.

— Ні . . . Те що ви не пішли в колгосп, — нічого, а от, що крали колгоспні хлібні колоски в полі, то за те зараз вас будуть судити показовим судом. Отже совєтський суд правдивий і дозволяє вам виправдуватись свідками. А також можна виставляти й свого правозаступника. Гей, міліція! Заберіть її і до початку суду посадіть під замок.

Повели Параску і разом з Оленкою замкнули.

Того-ж дня, під вечір, у сільраді розпочато над Бойчихою судову розправу. Людей повно. Хто сюди прийшов сам, а кого й покликали. Нехай бачать всі!

В салі з одного боку, під стіною, стоїть великий стіл, накритий червоним полотнищем. А біля нього сидять троє — судді.

Привели сюди Параску Бойчиху і звеліли її стати перед лицем суду. Стоїть "злочинниця". Згорбилася ще дужче, як раніш. Обличчя блідо-жовте й вся тіпається, наче роздіта на морозі. Оленка стоїть поруч і міцно тримається за бабусину обношену спідницю. Хотіли її з бабусею розлучити, але як тільки до неї торкались чиїсь руки, вона голосила, роздираючи душу плачем. Кинули.

Могильну тишу порушив голос одного з тих, що поважно та міцно-владно сидів по середині трох.

— Підсудна Параско Бойчихо, ви за соціяльним станом — середнячка. Вам 68 років. Не судилися. Ви звинувачуєтеся в крадежі колгоспних хлібів і за те підлягаєте суворому покаранню. За чистосердечне зізнання може бути полегшення. Винною себе визнаєте?

"Злочинниця" мовчить.

— Ви, підсудна, певно мене не зрозуміли. В такому разі я запитаю вас прямо: колоски колгоспні крали?

Від морозу, що пронизує Параску наскрізь, вона цокотить зубами, тіпається й здригує всім тілом.

— Збирала колоски на шляхах, разом з онучкою, сиріткою Оленкою. Тими колосками живилася птаха степова, та різали їх колеса возів і топтали кінські ноги. Звісно, на шляхах збирала.

— Так, все. Сідайте. Слово за вами, прокурор.

Червонопикий прокурор встає. Очі його хижі, тигрячі. Злющий, як ланцюжний пес.

— Товариші судді! . . Звинувачення підсудної Параски Бойчихи доведено її зізнанням. Тому нічого до судової справи я додати не маю.

Голова суду водить очима.

— Підсудна, встаньте і скажіть судови ваше останне слово.

— Збирала колоски на шляхах та з того й жила з онукою Оленкою.

— Так, сідайте. Прокурор, ваші до суду вимоги щодо покарання підсудної!?

— Підсудна Параска Бойчиха — злочинний елемент. Вона в колгоспі працювати не хоче, а нахабно краде хлібні колоски. Цей злочин карається окремим законом, що захищає святу та недоторкану громадську власність. Тому я прошу суд застосувати до підсудної найвищу міру соціяльного захисту й покарати її смертю!

Раптом у салі вибух стриманий люд-

ський переляк і почувся голос: "О, Боже!.."

— Тихо, тихо... Хто там!? Прошу не порушувати законного порядку й спокійно ждати вироку суду.

А незабаром суд оголосив і присуд, силою якого стару Бойчиху покарано пяти роками примусових робіт у таборах Сибіру, а Оленку приділено в колгосп. І зразу-ж присуд почали й виконувати. Одні силоміць схопили Оленку й понесли в колгосп, а інші попхали та кинули стару Бойчиху на віз.

— Іване, на ось тобі пакет і вези її до міста прямо в тюрму. Дорогу знаєш?

— Знаю. Не вперше мені таких возити.

Мчать коні й швидко котиться віз.

— Оленко... Сирітко!..

— Бабусенько!..

І все стихло.

За її здоровля

— Як ти можеш бути таким байдужним? Твоя жінка лежить в ліжку хора, а ти тут попиваєш чарку за чаркою.

— Я пю власне за її здоровля.

Відпалив

— Дорогий Васильцю, ти такий вродливий! Лише клопіт в тім, що в тебе дуже великі уха.

— То ще добре, що це я їх маю. Бо уяви ти лише собі, колиб мої великі уха були на твоїй голові з твоїм розумом — що то за осел з тебе бувби.

Мудрий Сократ

Питає одного разу один грек мудрого фільозофа Сократа чи радить він йому одружитися. Сократ відповідає:

— Все одне чи ти одружишся з цею дівчиною чи з іншою, бо за десять років від тепер будеш однаково жалувати.

В театрі

— Прошу вас ласкаво, пане, можете собі хропіти як хочете, але в дома, не тут в театрі.

— За мої власні гроші можу робити що самий захочу!

— Так, так, але не мусите будити інших.

ОЛЕКСАНДЕР ДЮМА

Неймовірна Подія

У вечір, коли я вернувся з проходу, я знайшов на своїм столі між іншими паперами рукопис. Отворив я його й побачив, що до нього прикладена така замітка:

"Пане! Коли Ви читатимете ці сторінки, зникне на віки той, хто їх писав. Не залишу нічого, тільки цей рукопис, який Вам дарую: зробіть з ним, що схочете..."

Заголовок звучав: "Неймовірна подія". Не знаю, чи тільки тому, що надходила вже ніч, а вже перше речення здивувало мене, коли читав: "Історія мертвого, описана ним самим".

Одного грудневого вечора сиділо нас троє в робітні знаного маляра. На дворі було холодно й дощ одноманітно стукав до шиб вікна. Робітня була простора, слабо освітлена світлом печі, довкола якої ми сиділи. Хоча ми були молоді й веселі, розмова прибирала настрій цього сумного вечора, бо веселі слова бистро вичерпалися. Один з нас весь час мішав синє полумя пунша, що кидало на всі предмети фантастичне світло. Постаті на образах мадонни і бакхантки неначеб рухались і танцювали по стінах, у зеленавій мішанині мертвотних сильвет.

Велика саля, прикрашена творами маляра, просякла його снами, прибирала на себе в темноті особливий вигляд. Кожний раз, коли впала срібна ложечка до посудини, повної горючого течива, предмети зазначувалися на стінах незнаними формами й чудними барвами; від старих пророків з білими бородами аж до карикатур, від яких аж кипіло на стінах робітні, які подобали на рої демонів, що їх бачимо можливо тільки у снах. Запримічую, що кожний раз, коли ми поглянули на себе, здавалися нам наші обличчя зеленаво сірі, очі непорушні, що світили наче вуглики, уста бліді, обличчя вихудлі.

Однак найстрашніша була ґіпсова маска недавно умерлого приятеля, завішена біля вікна, освітлена тільки відблиском пунша, що додавав її фізіономії особливого усміху.

Певно кожний піддався раз колись вражінню великих саль, просторих і темних, як їх описує Гофман і рисує Рембрандт; можливо кожний відчув найменше раз в життю той страх без причини, цю стихійну горячку при погляді на предмет, якому блідий промінь місяця позичає незвичайну й таємну форму. Можливо кожний находився раз уже у великій, темній кімнаті спільно з приятелем, слухаючи якесь неймовірне оповідання й відчуваючи цей таємничий страх, якому в одну мить можуть покласти край розсвічені лямпи, одначе вистерігаємось це зробити; тіль наше бідне серце потребує вражінь, хоч уже правдивих або фальшивих.

Цього вечора, як я вже сказав, було нас троє.

Розмова, що не йде ніколи прямою дорогою, перейшла тоді усіми фазами наших молодих думок. То легка, неначе дим наших папіросок, то весела, наче полумя пунша, знову темна, наче усміх тієї ґіпсової маски. На кінець дійшли ми аж до того, що ми взагалі не говорили. Ясно було, що перший, хто отворить уста, щоб перервав тишу хочби й жартом, настрашить і других двох, — так ми були заняті своїми думками.

— Генриху — на кінець промовив той, що палив пунш, звертаючися до маляра, — чи ти читав Гофмана?

— Певно — відповів той.

— Що ти про нього думаєш?

— Думаю, що те все є подивугідне, тим подивугідне, що той, що писав, сам вірив у це. Наприклад я сам знаю, що коли я читав його оповідання ввечір, то я часто лягав не заперши книжки і не зважуючися оглянутися.

— Чи ти любуєшся в фантастичній лєктурі?

— Дуже.

— А ти? — звернувся до мене.

— І я теж.

— Ну, то я оповім вам фантастичну подію, героєм якої я був сам.

— Цього я чекав; оповідай!

Пустив ложечку, щоб вона впала до посудини. Полумя поволі гасло й ми о-

пинилися в повній темряві, маючи тільки ноги освітлені печею. Почав:

Це сталося перед роком. Був саме такий сумний вечір як і тепер, було холодно й падав дощ. Я мав багато пацієнтів і по своїй останній візиті замість поїхати, як звичайно, на прохід, я дав завестися просто до дому. Мешкав я в найтихішій вулиці передмістя Сен-Жармен. Я був дуже змучений і тому я міг спати. Спав я приблизно одну годину, коли чую, що чиясь рука термосить мною.

Я пробудився з першого твердого сну й дивлюся на свого нічного гостя. Це був мій слуга.

— Пане — сказав — вставайте скоро, кличуть вас до молодої вмираючої панночки!

— Де мешкає? — питаюся.

— Зараз на другій стороні вулиці, але на вас тут чекають.

Я бистро встав, одягся і пішов за тим, що чекав на мене. Падав дощ як з ведра. На щастя я перейшов тільки вулицею і був уже в домі хорої, що бажала моєї помочі. Вона мешкала у просторім шляхтичівськім домі. Я перейшов величезний двір, потім сходами ввійшов до вестибулю, де сиділо кілька слуг. Повели мене на другий поверх, де була кімната хорої. Я ввійшов до кімнати.

Це була велика кімната зі старими, з чорного дерева меблями. Я приступив до широкого ліжка і тут побачив я між подушками найкращу голову мадонни, яка і Рафаелеви не снилась.

Буйне золоте волосся, що звилось довкола її личка, здавалось мені авреолею ангелів. Очі вона мала закриті, уста пів відкриті. Шия її була біла, наче сніг, а під розчиненим одягом побачив я груди, що певно привелиб до гріха і св. Антонія, рамена мала такі, як їх Гомер приписує Юноні. Одним словом, ця панночка була образом ангела, а рівночасно поганської богині. Все у ній пригадувало чистоту душі, але і запальність змислів. Могла бути моделем для Пречистої Діви Марії, як і для нагої бакхантки, могла привести до гріха святого, або навернути на віру атеїста.

Я забув пощо я прийшов, дивлячися на неї, неначе на чудо і не находячи жадного порівнання у моїх споминах і снах, коли вона промовила: — Дуже терплю. — Я побачив, що їй треба тільки пустити трохи крови.

Взяв я до руки лянсет, але коли я мав діткнутися тієї прегарної руки, я затремтів; всеж переміг лікар над чоловіком. Як тільки я отворив жилу, виплила кров, чиста, неначе корал; вона зімліла. Я не звав нікого, відчуваючи якусь таємну насолоду: мати її життя в своїх руках. Коли я спустив кров, вона отворила очі і почастувала мене одним з тих поглядів, що або спасають або убивають.

— Дякую, — прошептала — почуваюсь краще.

Я залишився, неначе прикований на місці, рахуючи удари її серця, зрозумівши, що ще є небо на землі і то в любові цієї гарної панночки.

Вона тимчасом заснула, а я стояв на колінах біля її ліжка, неначе священик перед вівтарем. Алябастрова лямпа кидала на кожну річ неясне світло й мені здавалося, що я гублю змисли. На кінець я зрозумів, що не можу тут стояти навколішки цілу ніч, тим то я тихо покинув кімнату, щоб її не збудити. У вестибулі я видав накази і слугам обіцяв, що завтра нову прийду.

Аж до рана перебував я в думках про неї й ще не надійшов ранок, як я вже був до смерти закоханий у неї. Але вранці я почав передумувати, яка пропасть ділить мене, бідного лікаря, від неї. Тому я очікував нетерпеливо хвилини, коли знову можу піти до неї. На кінець ця хвилина надійшла.

Завели мене до розкішного рококового сальонику, де вона сама сиділа і читала. Довгий жупан з чорного оксамиту закривав її цілу, крім голови й рук. Привітала мене усміхом і сказала, щоб я сів біля неї.

— Так рано вставати, пані — сказав я. — Які ви необережні!

— Ні, почуваюсь досить сильною, спала я дуже добре, і взагалі я не була хора.

— Преціньь ви сказали, що терпите — я відповів дуже здивований.

— Так, але тільки душею, а не тілом.

— Чи може ви сумуєте за чимось, пані?

— На щастя Бог також лікар, а його універсальний лік — це забуття.

— Однак є болі, які убивають.

— Ну, чи смерть не є рівночасно й забуттям? Одно — смерть тіла, — друге — смерть душі.

— Але ви, пані, моглиб мати жаль? Ви стоїте надто високо, щоб жаль міг діткнутися до вас, а весь біль мусить оминути вас, наче хмари, що пливуть під

Божою ногою; для нас буря, для вас радість.

— Помиляєтесь — відповіла сухо — а це свідчить, що ціла ваша наука стоїть безрадно тут, перед серцем.

Ми цілковито замовкли.

— Докторе, — запиталась знову, збудившись зі свого мріяння, — чи вже скоро зможу танцювати?

— Так, пані, — відповів я, дивуючись її питанням.

Мушу влаштувати вже давно заповіджений баль; прийдете й ви, що-ж? — Ви певно дивуєтесь мому смуткови, про який я в день мрію і який взагалі не боронить мені танцювати в ночі. Гляньте, є болі, яких ховаємо на дні серця, щоб світ не довідався про них; є муки, яких маскуємо усмішкою, щоб ніхто їх не вгадав; хочу хоронити для себе свій біль так, як інші скривають своє щастя. Той світ, що заздрить мені, не сміє довідатись, що я нещаслива. Тому танцюю, готова плакати, але плакати на самоті.

Подала мені руку з невимомно ніжним поглядом: — До скорого побачення!

Підняв я її руку до своїх уст і відійшов. — До своєї кімнати вернувся я неначе пяний.

Зі своїх вікон бачив я її вікна, але хоча глядів я на них цілий день, вони залишилась все темні та мовчазні. Завдяки цій панночці я забував за все, я не спав і не їв; увечір я дістав горячку, рано делірію, а на другий вечір я був мертвий.

— Мертвий!? — крикнули всі.

— Так, мертвий, наче цей Фабіян, якого маску ось там бачите.

Я не знав і не відчував нічого, крім якогось почуття холоду. Не знаю як довго був я мертвий, коли я почув неясно своє імя. З холоду я затремтів, бо я не міг говорити. За хвилину голос знову кликав мене; хочу промовити, але мої уста дотикаються матерії, що покривала мене від пят до голови. Я таки слабо прошепотів: — Хто мене кличе? — Я, — була відповідь. — Хто? — Я! — І голос замовкнув, неначе пропавби у вітрі й здавалося тільки шумом сухого листя.

По третє дійшло до мого слуху моє імя, але тепер летить від галузки на галузку, аж весь цвинтар озивався його відголосом і чую шум крил, неначеб моє імя, сказане в цій мертвій тишині, виполошило цілі стада нічних птахів. Мої руки, підняті таємничою силою, доторкнулися до мого обличчя. Відкидаю матерію, що закривала мене й дивлюся. Мені здається, що пробуджуюся з довго сну і аж мороз по спині побіг. Жах, який я відчув розглянувшись довкола, не забуду ніколи.

Дерева не мали вже листя й голі галузки колихались у вітрі наче кістяки; слабе світло місяця, що продиралося крізь хмари, освітлювало перед мною овид могил. Оглядаюсь і шукаю того, що мене кликав. Сидів недалеко на могилі стежачи за кожним моїм рухом, ховаючи голову в долонях.

— Хочу пропонувати тобі службу.

— Де я?

— На цвинтарі.

— Хто ви?

— Приятель.

— Лишіть мене, нехай сплю.

— Слухай — сказав — памятаєш землю?

— Ні.

— Не жалуєш нічого?

— Ні.

— Як довго вже спиш?

— Не знаю.

— Скажу це тобі. Ти вмер перед трома днями. Твоє останнє слово було імя жінки, а не імя Господнє. Ти належавби Люциперови, якби він захотів тебе. Розумієш?

— Так.

— Хочеш жити?

— Чи ти Люципер?

— Так або ні, це не важне. Хочеш жити?

— Самий?

— Ні, побачиш її.

— Коли?

— Ще цієї ночі.

— Гаразд — сказав я, пробуючи встати. — Твої умови?

— Не даю тобі жадних, — відповів. — Не віриш, щоб я деколи мав охоту робити добро? Цеї ночі вона улаштовує баль; поведу тебе туди.

— Отже ходімо.

— Ну, вставай!

Подав мені руку й я піднявся. Відчував я страшний голод.

— Тепер ходи за мною — сказав Люципер. — Можливо розумієш, що я не можу вести тебе головною брамою; грабар не дозволивби вийти тобі, мій дорогий, бо звідси вже ніхто не вертається. Ходи за мною, насамперед підемо до твого мешкання, де ти переодягнешся; не можеш прецінь зявитися на балі в цім

одязі, тим більше, що це не масковий баль. Загорниця добре, тепер ночі холодні й ти легко мігби нахолодитися. — І Люципер засміявся, як тільки дідько може сміятися, ступаючи далі.

— Я пересвідчений, — озвався потім, — що ти ще не довіряєш мені, хоча я тобі зробив добре діло. Такі ви, люди, завсіди невдячні для своїх приятелів. Не тому, щоб я ганьбив тебе за невдячність, але я хотівби бачити тебе принаймі трохи веселішим.

Я йшов за ним весь час холодний, наче мармурова статуя; тільки коли панувала мовчанка було чути стукіт моїх зубів.

— Чи прийдемо ще завчасу? — питаюсь з надлюдським змаганням.

— Нетерпеливий! Отже мусить бути, дуже гарна?

— Як ангел!

— Ах, мій дорогий, мусиш признати, що ти не є занадто делікатний, говориш мені про ангела, мені, що був ним самий, а всеж ніякий ангел не зробивби для тебе те, що я сьогодні. Але прощаю тобі ще; людині, три дні мертвій, треба вже щось вибачити. До того, як я тобі вже сказав, маю добрий настрій, бо сталися в світі речі, які мене занадто потішили; я вже думав, що людство винародовлюється, що стає в останних часах чесним, але ні, людство все ще таке, яким я його вчинив. Не мав я вже давно такого щасливого дня; від вчорашнього вечора прибуло мені тільки в Европі шість-сотдвадцять-два самогубства, між ними є більше юнаків як старців, а це вже означає страту, бо вони вмирають без дітей; дві-тисячі двісті-сорок-пять убивств, знову тільки в Европі, інші континенти не рахую; два міліони шість-сот-двадцять тисяч нових розводів, що і не дуже дивне, бож маємо тепер сезон для балів; дванадцять-сот підплачених суддів, звичайно буває їх ще більше. Але найбільшу радість зробило мені двадцять-шість молодих дівчат, з яких найстаршій не було ще вісімнадцять років, які вмерли без віри в Бога. Обрахуй, мій дорогий, що мій зиск у самій Европі зріс на два міліони шість-сот-двадцять-вісім душ; не рахую сюди крадежі, фальшування монет і насильства, бо це тільки дрібні сотики. Ось, глянь, коли денно три міліони людей пропаде, то за який час цілий світ належатиме мені?

— Розумію твою радість — я пробурмотів.

— Говориш це якось смутно; чи може боїшся мене? Роздумаймо трохи, прошу: чим бувби світ, якби мав тільки небесні чесноти, а не мої пристрасти? Люди умерлиб з нудьги, сплїну. Хто винайшов золото? Я. Хто гру? Я. Любов? Знову я. І ти сам, якого я перед хвилиною вивів з могили, ти не йдеш шукати чистої любови тієї жінки, куди я тебе веду, але ночі повної насолоди.

— Чи ще далеко? — спитав я знову, бо ми весь час йшли, але все ще між могилами.

— Ти вже знову нетерпеливий? Таж я веду тебе найкоротшою дорогою. Не журись, прийдемо ще завчасу. Я обіцяв тобі баль і свого слова дотримаю.

Кінець-кінців дійшли ми до цвинтарного муру. Люципер подав мені руку і ми легко перенеслись в повітрі на другу сторону.

— Чи хочеш бачити що тепер діється в Парижі?

— Ні, радше ходімо.

Ступали ми без найменшого шелесту

вулицями, не зустрівши ні тіні, аж на кінець дійшли ми до нашого дому.

— Пізнаєш? — запитався.

— Так, увійдім.

— Чекай, нехай отворю, бо я найшов спосіб, як обкрадати доми. Я маю по два ключі від усіх дверей, крім тих, що ведуть до раю.

Ми ввійшли. Тиша, що панувала на дворі, окружила нас і тут; на мене напав жах. Уявіть собі, що ви входите до свого мешкання, звідки вас перед двома днями винесли мертвого і надибаєте всі знайомі предмети так, як ви їх залишили підчас хороби. Я пішов бистро до печі, засвітив свічку, щоб пересвідчитись про дійсність, бо все здавалось мені неприродним. Але це була правда. Це була справді моя кімната. Зі стіни всміхався до мене портрет моєї мамусі і книжки, що я їх читав ще кілька днів перед смертю, лежали на столі; тільки на ліжку не було ні перин ні покривала і всюди на скринях бачив я печатки.

Люципер сів вигідно на канапу і почав читати "Житія святих".

В тій хвилині я станув перед дзеркалом і побачив я сам себе у своїм спеціяльнім одязі; я був блідий, очі мої були без блиску. Я почав сумніватися в це життя, що його позичила мені таємнича сила і тому я положив руку на серце: моє серце не билось. Я сягнув бистро до чола — воно було студене як і мої груди, живчик німий як і моє серце, а всеж я пізнавав усе, що я залишив. Та найгірше з усього було те, що я не міг відорвати очей від дзеркала, яке відбивало мою скаменілу, мертву постать. Кожний найменший рух моїх уст відбивався у ньому наче кошмарний усміх мерця. Не міг я ані ворухнутись, ані крикнути, щоби закликати Люципера. У старім годиннику озвався темний, неясний звук, що попереджує биття, опісля годинник відбив дві години, відтак запанувала тиша. В кутку я побачив Люципера, що заснув над "Житіями святих". Кінець-кінців я міг ворухнутись і обернутись. Напроти мого дзеркала було ще друге і я знову побачився при неясному світлі одної свічки. Мій жах дійшов до вершка і з моїх уст вирвався оклик. Люципер пробудився.

— Ось — сказав, показуючи на книгу, — цим хотять збудити в людях чесноту, а це таке нудне, що я заснув, я, що не сплю вже шість тисяч літ. А ти ще не готовий?

— Ні.

— Отже спішись. Зломи печатки, візьми свій одяг, головно золото. Завтра засудить справедливість якогось нещасника за зломання печаток і крадіж. Це буде моєю малою винагородою.

Я бистро одягався, час до часу доторкаючись до свого чола, що було весь час холодне. Коли я був уже готовий, спитав Люципера: — Побачу її?

— За пять хвилин.

— А завтра?

— Завтра працюватимеш у свому звичайному життю. Ходімо.

За хвилину ми вже були перед палатою і ввійшли туди. Я пізнав перон, вестибуль, передпокій.

Сальони переповнені елеґантним товариством, всюди квіти, сяйво світел і самоцвітів. Саме танцювали. Глянувши на цю веселість повірив і я у своє воскресення.

— Де вона? — питаюсь.

— У свому будуарі.

Я перейшов через сальони, не звертаючи більше уваги на Люципера. У дзеркалах відбивалося моє бліде обличчя, але тут я не був самітний; тут було товариство, тут не був цвинтар, але баль, тут не панувала смерть, але любов.

Забувши про все, я тужив тільки за нею.

Я ввійшов до дверей будуару і побачив її, кращу ніж іншим разом, одягнену в білу туалєту; рамена та руки мала вона запоморочні. Я зупинився неначе в екстазі. Коли я появився, вона була окружена молодими мущинами, яких не слухала: враз підняла недбало свої чудові очі і побачила мене. Хвилину здавалось, що вона здивувана, але потім солодко усміхнулась і залишивши всіх, вийшла мені назустріч.

— Бачите, яка я вже здорова, — сказала.

Музика почала знову грати.

— Щоб вам це доказати, хочу з вами затанцювати вальса — і звісилась на моє рамя.

Нагло побачив я Люципера біля себе. Я використав хвилину, коли вона сказала кілька слів до одної дами, і прошепотів до нього швидко:

— Ти додержав слова; дякую тобі, але хочу бути з нею ще цієї ночі.

— Гаразд — відповів Люципер і зник. Щоб пересвідчитись знову, що я живу, я стиснув рамя тієї, задля якої я вийшов з могили, і опісля повів її до салі.

Грали саме один з тих пянких вальсів, при яких зникає все довкола, коли людина не знає вже одна за одну, коли руки складаються і віддих згоджується з тактом. Я танцював наче без змислів, маючи очі вдивлені в її очі, що обіцяли мені любов. І вальс поривав нас у свому бистрому, поривному темпі. Танцювали ми так довго, аж музика замовкла, навіть не помітивши, як ми залишилися самі.

Повів я її до будуару, де вона сіла у крісло, наче пяна і закрила очі. Я схилився над нею і зашептав:

— Колиб ви знали, як вас люблю.

— Знаю це — відповліа, — і я люблю вас.

Я думав, що здурію з радости.

— Я давби своє життя за годину вашої любови і свою душу за одну ніч.

— Слухай — сказала вона нараз, отвораючи перед мною тапетові двері, — за хвилину будемо самі. Чекай на мене тут.

Я опинився в її спальні, що була освітлена алябастровою лямпою, як і тоді. Сів я біля печі, бо знову почало мене морозити. Чув я, як відїзджають повози один за другим, уже відїхав останній, згодом запанувала тиша. Знову почав огортати мене жах. Я не відважувався оглянутись поза себе і тремтів з холоду. Вложивши голову до рук, я почав згадувати свою нещасну мамусю, що оплакує свого сина, що був для неї всім, а в його думці тепер стояла вона аж на другому місці. Дні мого дитячого віку перелітали тут перед моїми очима наче веселий сон. Я бачив мамусю, як стояла вона при мені завсігди, коли було найгірше і старалася злагіднити кожний біль мойого життя.

Можливе, що в годині, коли чекає мене ніч любови, вона проводить цю ніч у сльозах і у споминах про мене, нещасна, залишена. Ця думка була для мене нестерпна, я відчув болісні докори сумління і сльози появилися в моїх очах.

Я встав, але у дзеркалі побачив білу тінь. Це була моя гарна вибрана. Вона пригорнула мене до себе і я миттю забув про все.

Була це ніч невисловлена, блаженність ніколи не зазнана. Ані в своїх найсміливіших снах я не бачив ніколи такої жінки: палкої, ніжної, вюнкої, з поцілунками, що палили мої уста, зі словами, що палили моє серце.

— Мусиш відійти, — сказала вона мені, коли світало, — не можеш тут залишитись, але як тільки настане вечір, прийди знову.

В останнє я почув її уста на своїх, вона пристрастно стиснула мені руку і я відійшов.

На дворі панувала ще досі тиша. Настав день сумний, понурий.

Я ходив наче у сні, ледви віруючи у своє життя і я не відчував ані того, що я мавби піти до своєї нещасної мамусі, або принаймні вернутись до своєї кімнати. Я блукав без ціли тихими, опустілими полями, очікуючи вечора. Смеркалося скоро і я майже мчав до її дому.

Коли я входив до воріт, я побачив блідого старця, як виходив з палати.

— Куди йдете, пане? — спитав мене портієр.

— До пані Т... — відповів я спокійно.

— Пані Т... вже два місяці мертва.

Я скрикнув і впав на землю.

— А опісля? — питали ми всі приятеля, що скінчив оповідати.

— Опісля? — відповів, урадований нашим зворушенням, — опісля я пробудився бо це був тільки сон!

(Переклав **Ф. Беркут**)

В суді

Суддя: Кілька років проминуло вже від того часу, коли ви сиділи останній раз в тюрмі?

Підсудний: Вже буде, пане суддя, двадцять літ.

Суддя: А де ви були за весь той час? Де мешкали?

Підсудний: Та в тюрмі, пане суддя.

Це озеро і краєвид довкола нього є одне з найкращих місць в канадійських Скалистих Горах. Літньою порою тисячі туристів з ріжних частей континенту і з поза Канади відвідують це місце та любуються його красою.

Канадійські Оливні Поля

Джеймс Монтейн

Теперішні відкриття в Алберті є "новою ерою в оливній канадійській індустрії." Самовистарчальність для індустрії і приватного вжитку як також набуття американських долярів.

Великий зріст оливної продукції в західній Канаді дає доволі оптимістичних надій на зріст добробуту загально в цілій домінії через доставу оливи довгими оливними проводами до східної Канади, експорт природного ґазу до полудневих границь і набуття американських долярів, а що найголовніше, це те, що Канада буде самовистарчальною в оливі не лише для індустрії, не лише в ґазоліні, а також в опалови оливою.

Цей ентузіязм мабуть надто великий, бо звичайно в часі великого зросту навіть найбільше консервативні підприємства є оптимістичного погляду. Ось замітка з банку "Нова Скошія," одного з більших канадійських банків: "На протязі двох років канадійські оливні вигляди сильно змінилися на ліпше. В 1947 році продукція оливи дійшла до степеня, що вже була на 10 відсотків понад запотребування."

Коли оливу найдено в Алберті в долині Торнера 30 років тому, то не найдено її доволі. Однак пошукувань не занехано. Для канадійського запотребування імпортовано її о 90 відсотків. Річно виплачувано Америці продуктами вартости від 200 до 300 міліонів долярів.

Аж нараз в лютім, 1947, найдено оливу в Ледук і від тоді начинається нова ера в оливній історії. Вибрано перміти на міліони акрів в ціли пошукування за оливою а канадійська оливна продукція збільшилася в троє в порівнанню до 1947 року.

Американські і канадійські оливні компанії прямо зробили інвазію на Західну Канаду. Вертіли і вертять безнастанно керниці, щоб дістати більше оливи. Також шукають за нею в Манітобі, Саскачевані та Алберті, хотяй в дійсности найдено її подостатком лише в Алберті і то на фармерських землях. В Алберті її найдено в північних околицях коло Едмонтону.

Коли з кожним днем добувається більше оливи, то ринок збуту на ню находиться. Сьогодні степові провінції мають для свого запотребування оливу з Алберти. Зате Східна Канада, яка є найбільше заселена і де є найбільше ріжних фабрик, мусить ще дальше імпортувати оливу з Америки. Тому почато будову оливних проводів до західних берегів Озера Супіріор. Сподіються, що звідси оливу будеться доставляти кораблями до рафінерій в Сарнії, Онт., близько Детройт, а звідси вже до фабричних міст в Онтеріо і Квебек.

Олива не є новим природним багацтвом для Канади. Її було найдено у 18-ім століттю в північно-західних околицях. І в 1858 році перша продуктивна керниця на американськім континенті була верчена в Лембток, Онт., а це було один рік перед тим, як верчено першу керницю в Злучених Державах Америки.

В Алберті перші пошукування за оливою почато 1901 року, коли два проспектори, К. Бравн і Лафаєт Френч, побачили індіян як ті збирали густу, темну теч з калабані коло Пинчер Крік. Обидва вони заміняли коні за калабаню, роздобули в Келґарі гроші і в короткім часі там зароїлося від наметів. Та оливи не найдено. Доперва кільканадцять літ пізніше велика оливна компанія найшла оливу в тій самій околиці полудневої Алберти, виверчуючи керницю 12 тисяч стіп глибоку. В травні, 1914, почала вибухати олива в Торнер долині, близько Келґарі. До 1949 року там видобуто 100 міліонів бочок і около 1,500 біліонів кубічних стіп природного ґазу. Усталено, що в оливних полях долини Торнера находиться 25 міліонів бочок оливи і 400 біліонів кубічних стіп природного ґазу.

Підчас війни і по війні начато пошуку-

вання за оливою на пограниччю Алберти і Саскачевану. Усталено, що на тих полях може находитися від 50 до 300 міліонів бочок оливи.

В 1946 році шукаючі за оливою при помочі сейсмоґрафів, найшли оливу в Ледук, Алта. В лютім, 1947, почато добувати оливу з першої керниці, яка видавала 1,000 бочок денно. По кількох місяцях відкрито в Ледук більше керниць, а при кінці 1949 року там було вже понад 300 керниць. Вже при кінці 1948 року Канада зістала визнаною на першім місці продукції оливи в Британській Спілці Народів.

Винайдення оливи коло Ледук дало почин до збільшення пошукувань за цею теччю по цілій Кнааді. І так, найдено оливні поля коло Редвотер, Вудбенк і Стемплер, де обчислюють оливні засоби на 660 міліонів бочок.

Оливна продукція в Канаді поширюється. В 1939 році видобуто в Канаді 8 міліонів бочок. В часі війни продукція збільшилася о 10 міліонів бочок. Вже в 1948 році добуто 12 міліонів а в 1949 році 21 міліонів бочок. В 1949 році Канада зужила 120 міліонів бочок оливи.

Який засіб є оливи в Канаді, це можуть означити лише ґеольоґи та інжиніри. В Алберті має находитися понад один біліон бочок в резерві, знову деякі ґеольоґи, порівнюючи оливні поля в Алберті з оливними полями в Тексас і Оклагомі, кажуть, що в Алберті буде до пять біліонів бочок оливи. Яка скількість оливи находиться в Саскачевані і Манітобі, покищо невідомо. А є ще землі в Західній Канаді, здовж ріки Мекензі, так звані Форт Норман оливні поля. Там крім оливи найдено золото, срібло і рад. Рівнож в північній Алберті у Ватервенс найдено сотки квадратових миль оливного піску. Ріжні компанії видають міліони долярів на винайдення способу відділення оливи від піску. Під тими заоливленими пісками має находитися від 100 до 250 біліонів бочок оливи.

З того всего належить прийти до висновку, що вже в недалекій будуччині Канада буде самовистарчальною в оливі. З поширенням оливного промислу збільшаться в Західній Канаді другі індустрії, такі як рафінерії та хемічні індустрії.

З ВІЙНИ В КОРЕЇ

По однім великім бою в північній Кореї одна сторона взяла в полон ґенерала ворожої армії. Армія, котра втратила ґенерала, хотіла його викупити, пропонуючи обмін полонених.

— Дамо вам за нашого ґенерала чотирох ваших майорів — каже посередник.

— Замало.

— То ми готові дати вам чотирох майорів і чотирох капітанів.

— І те замало.

— А чогож ви бажаєте собі?

— Нам приказано командантом, що ми не сміємо віддати вашого ґенерала за ніщо дешевше як 10 бляшанок конденсованого молока.

СТАЛІН І ҐАНДІ

— Яка ріжниця між Сталіном і Ґандієм?

— Ґанді голодував для народу, а для Сталіна голодує нарід.

Не мусить сміятися

Директор одного банку мав себе за дуже дотепного і часто любив оповідати своїм робітникам дешевенькі собі жарти, а вони, боячися образити його, щиро завжди сміялися, наче ті жарти справді добрі й смішні. Аж одного разу він запримітив, що один з присутних не сміється.

— Що з вами? Вам щось бракує? Чому не смієтеся? — питає його директор.

— Нічого мені не бракує, — відповідає робітник — я вже не мушу сміятися з ваших жартів бо завтра відходжу до іншого банку.

НАЙТЯЖША РОЛЯ

— Моя жінка мала на вчерашній драматичній виставці найтяжшу ролю.

— Як то? Та-ж я був на ній, і бачив, що вона не мала зовсім нічого до говорення.

— Та власне тому то була для неї найтяжша роля.

Канадійське Майнерство — Початок і Зріст

Історія канадійского майнерства сягає взад около 225 років. Одначе лише в протязі минулих пятьдесять років, а головно минулих 25-30 років майнерство стало важнішою індустрією в канадійській економії.

Праця майнерства в Канаді на початку ограничувалася тільки до видобуття вугілля й залізної руди. Вугілля почали викопувати перше в Північній Америці в копальнях в Кейп Бретон, Нова Скошія.

Хотяй ізольовані знаходи мінералів зроблено було в 18 і раннім 19 століттю, то аж в році 1842 зроблено було систематичний огляд багатства канадійських мінералів. Того року Злучений Парлямент Канади ухвалив гроші і одобрив назначення двох ґеольоґів для ґеольоґічного й мінерального огляду Горішної й Долішної Канади (Онтеріо і Квебеку). Через слідуючих 20 років зроблено огляд південних частей Онтеріо й Квебеку, і зроблено деяку експльораторну працю в Ґаспе Півострові та здовж північного берега Озера Супіріор. Висліди цеї довгої праці були опубліковані в рапорті, якого уважається за клясику канадійськими ґеольоґами: "Ґеольоґічний Огляд Канади; Рапорти Поступу і Розвитку до 1863."

По Конфедерації працю Ґеольоґічного Огляду поширено було до Нової Скошії. Пізніше Манітоба, Бритіш Колюмбія, Принц Едвард Остров і Північно-Західні Території були додані й включені.

Коли праця Ґеольоґічного Огляду в

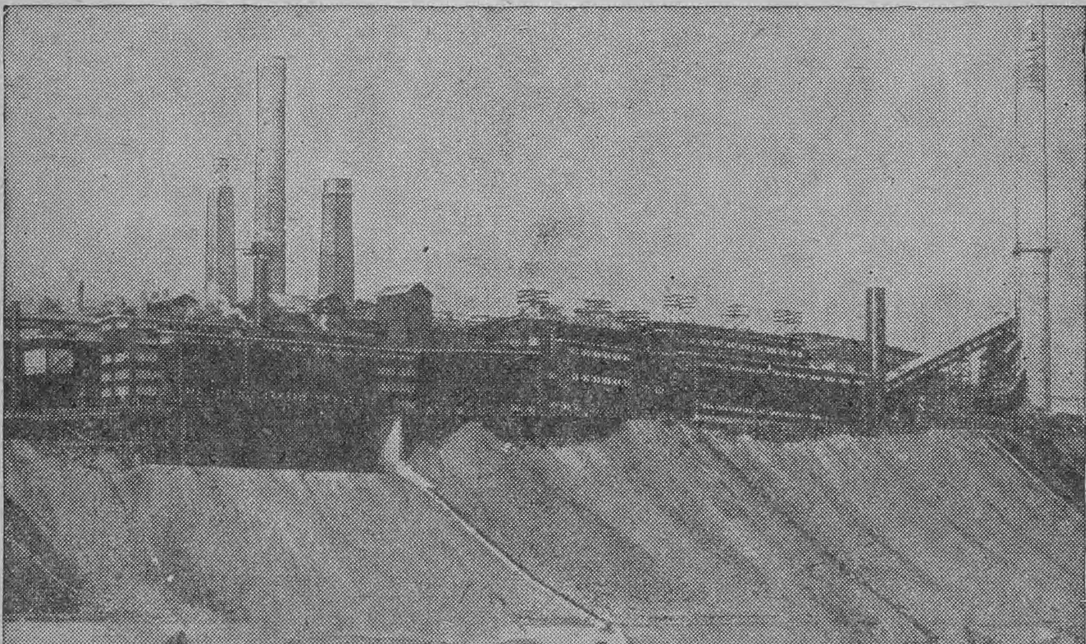

Смелтері в Трейл, Б. К.

половині 19 століття і в перших роках Конфедерації була ґрунтом під шукання за мінералами й зростом канадійської майнерської індустрії, будова Канадійської Пацифік Залізниці була започаткуванням нового відділу великого значіння з тої причини, що вона отворила величезні нові територ'ї, в котрих проспектор, а потім і майнер, показали дорогу до інших підпринять.

Найважнішим знаходом в раннім часі попри залізну дорогу було те, що близько Содбурі, в Онтеріо, підчас проломання проходу через скалу знайдено поклад ніклево-мідяної руди. Цей знахід зробив цю околицю славною в ц'лім світі. Інші знаходи зроблено було в Бритіш Колюмбії, головно в році 1890, коли знайдено цілий ряд металів — мідь, олово й цинк, в південно-східній секц'ї провінції. Золото знайдено було в той самий час в околиці Клондайк.

З поширенням транспортаційних догідностей знайдено ще інші металі в інших частях Канади; срібло в околиці Кобалт, золото в Поркюпайн і Кирклен Лейк, мідь і золото в Руин і Ред Лейк, та інші.

Вугілля знайдено на Ванкувер Острові так давно як ще року 1835, одначе аж знахід покладів золота в околиці Фрейзер ріки і гін за золотом до Карібу в році 1859 в дійсности отворили внутрішну часть Бритіш Колюмбії для поселення. В цій провінції видобуття мінералів було першою індустрією, а рільництво другою.

Від року 1886, коли інформації про продуктивність канадійської майнерської індустрії перше зібрано, поступ цеї індустр'ї був дуже видний. Вартість цеї продуктивности в році 1886 виносила на $10,221,000. До року 1949 ця вартість досягнула до около $890,000,000. Перегляд грошевих цифр між цими двома роками показує замітний поступ.

В році 1896, тоді коли в Клондайк знайдено золото, продукція канадійських копалень дійшла до суми $22,474,000, цебто більше як два рази від попередних десять років. В році 1906 вона сягнула до суми $79,287,000. Великі вимоги першої світової війни піднесли цю суму до $177,-202,000, в році 1916. Десять років пізніше

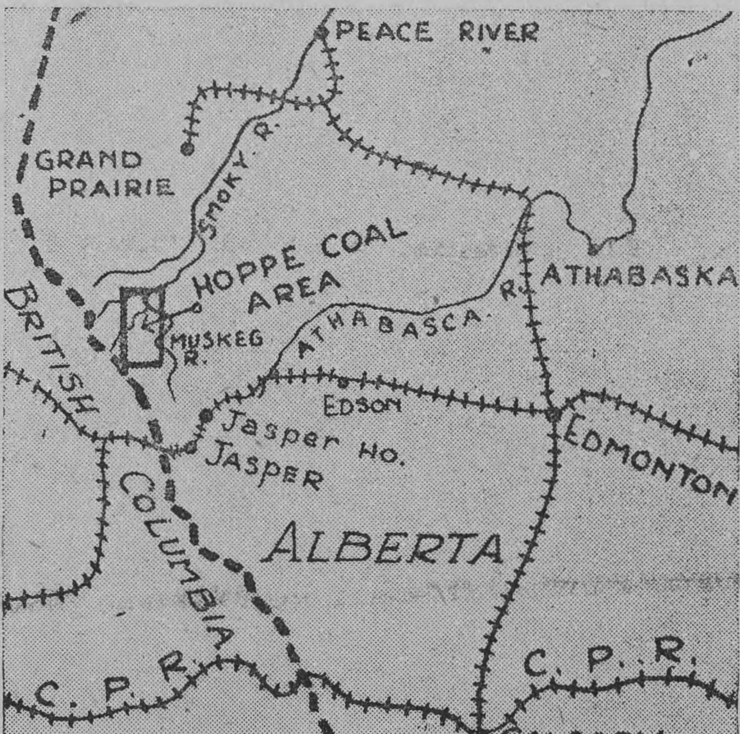

Копальні вугілля в Алберті

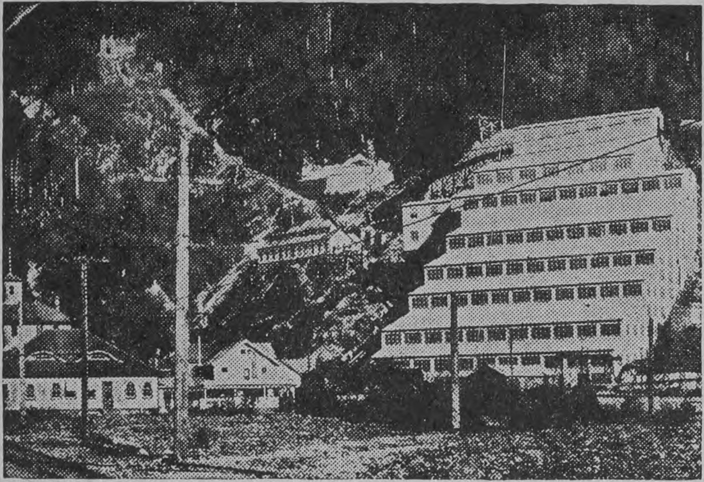

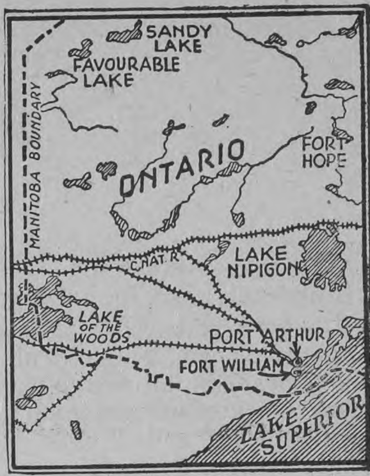

Головні копальні в Онтеріо

вартість річної продукції дійшла до суми $240,437,000. Помимо депресії років після 1930, в році 1936 ця сума була $361,919,000. Відтак знову вимоги в часі війни збільшили продукцію індустрії до суми $502,816,000. А в році 1949 вона вартувала $890,000,000.

Ці цифри лише окреслюють зворушливу історію здобутків канадійського майнерства. В протязі минулих 50 років, від одного моря до другого, нові знаходи мінеральних покладів покрили мапу Канади і збільшили скоро зростаючу лісту знаних вже канадійських мінеральних багатств. Нові копальні появляються регулярно. Збудовано великі смелтери для виділювання руди. Більшість металів в стані руди тепер рафіновані таки в Канаді, і багато їх вживається для домашної мануфактури. Одначе пошукування за новими металями й мінералами йде дальше.

Канада сьогодні стоїть на першім місці в продукції ніклю, асбесту і металів приналежних до ґрупи платінуму. В продукції золота Канада є другою по Південній Африці, третою за Злученими Державами і Чілє в продукції міди, а четвертою по Злучених Державах, Австралії й Мексіко в продукції олова.

Не згадуйте

— Вчера я був на театрі і здається мені, що я бачив там вас з вашою дружиною.

— Може й так, але прошу не згадуйте про це моїй жінці.

МІЖ ПЯНИМИ

Один пяний: Чи це місяць чи сонце?
Другий пяний: Не знаю, бо я не тутешний.

Мусить

— Так не люблю ріжних церемоній, а завтра таки мушу бути на шлюбі.

— То чого йдеш як не любиш?

— Та мушу, бо це мій власний шлюб.

Щасливий але . . .

В совітськім департаменті міліції на допитах стоїть жид. Питають його:

— Чи ви почуваєтеся щасливим в нашім Совітськім Союзі?

— Так, дуже щасливим.

— Ну, а що ви бажаєте собі за нагороду за те, що ви були до тепер вірні радянській владі?

— Нічого за це не бажаю собі, лише хіба попросивби у вас пашпорту для себе і для жінки до Америки.

Характерність

— Чекай, я вже забув скільки тобі, власне років.

— Двадцять-один.

— Та пожди! Здається мені, що три роки тому ти мені казала, що маєш 21.

—То що з того? Ми, жінки, як раз щось скажемо, то вже того тримаємося!

РОМАН ЛИСНЯК

А Ніч Мовчить

(Новеля)

Була ніч, сільська ніч, 1940...

В природі така, як всі інші осінні ночі.

Я лежу в ліжку, в малій кімнаті батьківського дому. Мої очі відкриті. Я боюсь небезпеки, що чигає на дворі. Небезпеки, яка кожної хвилини може зблизитися. Думки.

Тсс... хтось йде? Тихо.

Може я зараз почую важкі кроки по згруднілій дорозі, може острий тон цинічного наказу; кілька ударів у двері й коротке: "В імені Української Соціялістичної Совєтської Республики, адкрой!"

Мій батько сьогодні в дома, прийшов над вечір. Він сідає біля мене, а я беру його руку. Думаю: зрадник свого народу, визискувач і ще, і ще, як його називають ті, що приходять за ним?! Скільки недоспаних ночей, батьку?! Будував... "Буде своя держава, то й спочину" — це твої слова, якими ти відпочивав. Але тепер..., тепер не справдилися слова мого учителя, який заодно повторяв з книжки Фізики свою улюблену фразу: "Енерґія не марнується..." Батько залишається цієї ночі в дома. Він такий змучений.

Я вглядаюся відкритими очима в темінь. Ніяке світло не проникає замурзаних шибок. Я не можу бачити. Я теж не можу чути жадного звуку. Мовчанка ночі, яку я все так любив, тепер для мене страшна і трівожна. Нагло я на границі, марю чи... мені дійсно вчувається шелест кроків. НКВД є тут! Вони заберуть мого батька, розстріляють. Матір повезуть на Сибір, а мене? Я хочу голосно кричати: Тату! Мамо! Хочу і не можу. Згодом успокоюся. Це був тільки привид. На щастя. Шелесть кроків, це тільки биття мого серця. Я віддихаю свобідніше. Але моє тіло в напруженню. Далі лежу непорушно, все ще з відкритими очима. І знову налягає на мене втома, знову ті самі кроки, шелест... Я хапаю з під подушки старенький хрест і горячо молюся. — Бозю, Бозю! Не дай, щоб забрали мого батька. Не дай його!

Тиша..., найспокійніша з усіх. Годинник вистукує собі.

Я отвораю очі й рівночасно відчуваю дотик на моєму чолі. Це батько, ніжно усміхається його неголене обличчя. Я шепчу йому:

— Тату, іди. Вони близько!

Він цілує мене в обличчя, я його в мозолисту руку, і він відходить в невідоме...

Чую ще шепіт у другій кімнаті, а потім і це замовкає.

Сон кладе ніжні лабети... Бачу: батько виходить з хати, іде городом... перелазить пліт, а потім зникає в саду... Там дорога, цвинтар, присілок. Він ховається за хати. Скорше! Три постатті в чорних сардаках зявляються і зникають слідом.

Невиразна мряковина.

З неї виповзає сілюет батька. Його руки заковані. За ним три чорні тіні. З якогось двору виїзджає машина. Чорна. Все чорне. Поїхали...

Містечко — мури й мури. Допит в дитячій уяві: розжарені кліщі, дріт...бр...р!

Знову сірина. Ранок. Перші ознаки мрякового кадіння.

Стук до дверей. У них появляється пригноблена особа десятника. Під його пахою звиток лахміття.

Мати питає: "Чого вам?"

Він, подаючи звиток: "Вчора ростр...."

Мамо!

— Що, сину?

— Де батько?

— Я тут!

Третя година. А ніч мовчить...

(Авґсбурґ, жовтень, 1948).

Добра память

Три жінки розмовляють про свої життєві пригоди. Каже одна:

— Свойому чоловікови я призналася до всего ще перед шлюбом.

— О, то ви відважні — каже друга.

— Та ще й яка у вас память — каже трета.

Др. Ярослав Б. Рудницький

Походження і Значіння Слів "Збіжжя" і "Жито"

(З матеріялів до пояснявального словника української мови)

Український нарід, з давен давна хліборобський, разом з хліборобською культурою витворив своєрідну й багату хліборобську термінольоґію (слівню). Ця слівня торкається в однаковій мірі способів та приладів до управи ріллі, як і родів хліборобських рослин, яких плекали в Україні. На окрему увагу заслуговують назви збіжжевих рослин, перед усім саме слово "збіжжя." Пригляньмося ближче, яке походження цього слова.

Насамперед треба ствердити, що слова "збіжжя" не вживалося первісно для означення **всіх родів збіжжевих рослин,** як це в сучасній українській мові. Загальною назвою для "збіжжя" було слово "жито," отже це слово було терміном і для того, що ми сьогодні називаємо "житом" і для "проса" і для "пшениці" і для "вівса", "ячменю" і т. д. Все це разом називали первісно "житом." Щойно згодом, коли назва "жито" почали вживатися виключно для одного виду хліборобських рослин, нашого теперішного "жита" (по російськи: "рожь", по польськи "рож," пор. такі назви місцевостей від цього слова, як Ржище, Ржищев і ін.), слово "збіжжя" зайняло місце "жита" для означення всіх родів збіжжевих рослин. Коли ця переміна сталася, точно сказати не можна. В славній "Пересопницькій Євангелії" з 1556 року маємо вже значіння теперішне цього слова зн. збіжжя = всі збіжжеві рослини. Так само і в пізніших памятниках української мови. Виходить, що це сталося ще перед 16 століттям.

Насувається саме з себе питання: Коли на визначення "збіжжевих рослин" уживалося первісно в нашій мові загального терміну "жито", то яке-ж було найстарше значіння слова "збіжжя"?

Щоб відповісти на це питання, треба розглянутися за значінням цього слова в інших мовах та порівняти його з українською назвою. Побіч української мови, слово "збіжжя" відоме теж у польській мові, як "збоже", та в білоруській, як "збожжа" в тому самому значінню "збіжжеві рослини." Знають його й інші словянські мови, але вже не в значінню "збіжжя," а в значінню "майна, маєтку." Так напр. чеська мова знає "збожі" для визначення "маєтку", долішньо-лужицька мова вживає слова "збожо" для означення "худоби," горішньо-лужицька для "щастя," тощо. Грінченків Словар української мови, подаючи на стор. 660 пояснення слова "збіжжя" в українській мові, побіч російського перекладу "зерновой хлеб" подає й друге значіння слова "збіжжя," а саме: "имущество (движимое)", тобто "рухоме майно" й наводить такі приклади: "Три злодії у коморі одбили засов і забрали збіжжя і скриню витягли" (запис Милорадовича з Полтавщини), та й другий приклад з "Енеїди" Івана Котляревського: "Зносили всяке збіжжя, злидні, і оддавали все на рать" (Книга 4). Те саме подає й один з кращих старих західньо-українських словників "українсько-німецький" словник Євг. Желехівського (Львів 1886) на стор. 284, перекладаючи українське слово німецьким 1) Getreide і 2) Habseligkeit (майно).

На основі цього матеріялу (якого ми й так не вичерпали повністю!) можна з великою правдоподібністю твердити, що первісне значіння слова **"збіжжя"** було: **"майно, маєток, багатство."** Щойно згодом, коли в такій хліборобській країні, як Україна, чи інші словянській землі, основний маєток був у тому, що родиться на полі, передусім у збіжжю, то це слово перейняло на себе значіння "збіжжеві рослини" й витиснуло первісну назву для цього "жито", хоч напр. у чеській мові це первісне значіння зберігається й по сьогоднішний день.

Такий значеневий розвиток нашого слова "збіжжя" не розвязує його похо-

дження. Мусимо ще розглянутися, з якими спорідненими словами воно звязане й який його корінь. Тут нема ніякого сумніву, що це слово вяжеться формально з словом "Бог" ("Пан Біг" з таким самим "і"!) "божий," "багатий" (старе: богатий), "багатство" (богатство) й т. п. В цьому комплексі слово "збіжжя" (старе: збоже) могло визначати все що "Бог дав" людині, "багатство", "майно," "маєток." Перехід до значіння "збіжжевих рослин" — жита, пшениці, вівсах, ячменю й т. д. це пізніше явище зумовлене— як ми вище зясували — звуженням (специфікацією) змісту цього слова виключно до того, що "родиться на полі", до "багатства ріллі."

Походження слова "жито" більш ясне. Коренем воно звязане з словом "жити," "життя," "живий" й визначало первісно "те, що служить до життя," "збіжжя," "хліб." Щойно пізніше, як ми це вгорі бачили, воно змінило своє значіння й було віднесене тільки до одного роду збіжжя — до теперішнього жита, для якого ми теж мали первісно назву "рожь."

БОГДАН ЧУБЕНКО

5 Проти 120

(Спогад з повстанського життя)

Подія відбувалась осінню 1946 року в присілку Криве, який належав до громади села Павлова, Ярославського повіту (тепер на "Закерзонню").

Коли поглянути на присілок Криве, то видно, що там колись мешкали українці, що там ще недавно було українське життя. Про це свідчили згарища 40 спалених господарських забудувань, попереверталі тини, кругом перелоги, буряном порослі сади. Та українське населення не опустило мовчки своїх рідних прадідівських земель. Селяни, опускаючи під большевицьким наганом свої рідні оселі, з сльозами в очах просили українських повстанців: "Помстіть за це! Краще спаліть а не дайте ворогові користуватись нашою працею! Хай полумя наших стріх розкриє перед світом та історією про те, як ми виходили **"добровільно"** (!) з своїх хат!"

Зі східньої сторони присілка, недалеко потічка під лісом, мешкала ще тільки одна польська родина Черняків. Хоч родина була чисто польська, але свідома того, хто є справжнім ворогом польського народу. Часто при зустрічі з нами висловлювався господар: "От, щоб в нас так все по чесному робилось як у вас, а то бє брат брата і сам не знає за що"... Цілий час ця родина переховувала в себе українців зі сусідних сіл (Добра, Дібча), які так само, як і українське населення інших сіл, шукали місця скриття перед П.В. (Польським Військом). П.В. разом з большевиками переводило часті терористичні акції, грабуючи та вбиваючи невинне українське населення. І тоді українські родини, хоч в голоді і холоді найчастіше знаходили собі захист в лісових нетрях, під охороною наших повстанців. Але тої осени і там тяжко було схоронитися перед большевицько-польськими грабіжниками. Ворог по безперервних 2-річних ріжного роду акціях на села та масових облавах на ліси, хотів уже остаточно скінчити з виселенням українського населення з висунених на північний-захід українських теренів. Він був свідомий того, що найголовніша міць є відділи УПА, які часто завдавали йому дошкульних ударів та втрат. Ворог знав, що від молодого юнака (який вже ходив з дерев'яним крісом) до старця всі думали однаково і в усіх були однакові стремління — **не уступити добровільно з рідних земель.** Та большевики разом зі своїми пятолизами, П.В., викидали силою українців з їх рідних хат, а перед світом голосили про так зване "добровільне переселення."

Пізня осінь... Надходила зима. Це три-

вожило всіх українців, яким ще досі вдалося, хоч часто переживаючи ріжні страхіття і злидні, переховатися перед жорстоким терором ворога. Кожний тепер попадав у безвихідність: хата спалена, холодно, вже почались нічні приморозки, голод, всі босі, не було паші для залишеної худоби... В такому "лісовому цивільному таборі" чути було тільки плач дітей які, тулячись до своїх родичів, просили їсти. Але на той дитячий плач мати не могла нічого відповісти, тільки — „Ну що ж я тобі зроблю, дитино"... Під село, щоб накопати ще не викопаних бараболь і спекти дітям, — не можна підійти, бо на кожному місці в день і в ночі чатували засідки П.В. Ворог часто переводив масові облави на ліси, розганяючи людей, грабуючи останки майна, яке ще дехто мав на плечах. Кожного дня падали жертви. Одиноку надію населення покладало на повстанців, яким зі зброєю в руках треба було ставати проти багато численнішого ворога, боронити відступ селянам підчас облав, чи допомогти безборонньому населенню в прохарчуванню. Кожного дня ворожий наступ кріпшав. Концентрація ворожих військ в тому терені була досить велика так, що цивільне населення було змушене вийти з лісу. На кожному місці, кожночасно, треба було сподіватися наскоків, засідок. Тепер ворог прикладав всіх зусилль, щоб знищити в тому терені повстанські ряди. Для цього застосував ріжноманітні хитрі, підступні, ганебні методи боротьби з нами. Його головною ціллю було здеморалізувати наші ряди, бо був переконаний, що силою нічого не вдіє. Часто закидувано терен масовими брехливими своїм змістом летючками, в яких закликали повстанців до здачі зброї, давали ріжні обіцянки з запевненням, що все буде їм прощене. Але всі і найжорстокіші методи в поборюванню відділів УПА були даремні. Кожний повстанець був свідомий одного: "Краще куль, ніж живим попасти в руки ворога."

Присілок Криве був з усіх 4-ох сторін окружений лісом. Зі сходу ліс відділений маленьким потічком, який плив неглубокою долиною, з півдня присілок від лісу відділяло якихсь 200 м. поля. В середині перепливав потічок. З північ 400 м. поля, а з заходу ліс доходив до крайних господарських забудовань.

Був гарний, погідний листопадовий ранок. На чистому, синьому небосхилі видно було вже перші промені сонця, які своїм золотистим сяйвом будять все живе зі сну. Тільки, неначе на перекір природі людям, по цілонічній втомі кладуть не одного повстанця до твердого сну. Здалека, з підлісного присілка, доноситься гавкіт собаки та голос півня. Повіває легенький, холодний вітер, ворушачи зеленим віттям сосон та смерек. Час від часу чути приразливе крякання ворон. Може віщують нещастя... Здавалось, що це не день 25-го листопада, а початкові дні весни, тільки пожовкле листя на деревах вперто свідчило, що це вже пізня осінь. Таких погідних днів і потрібно було українським повстанцям. Треба підготовлятися до зими, яку ворог плянував використати для цілковитого знищення відділів УПА. Кожна ґрупа виконувала належну їй роботу з запалом, щоб ще перед снігом скінчити її. Одні будували запасні постої, землянки, санітарні пункти, другі приспособляли криївки для харчів і т. д.

В глибині лісових нетрів, в догідному місці, докінчувала будову зовсім закритої в землі великої криївки ґрупа повстанців (в числі 5 чоловік), яку очолював командир СКВ (Самооборонний Кущевий Відділ), командир—Сірий. Тут мав бути зимовий санітарний пункт. Роботу вже докінчували. Щоб підкріпитися на силах була тільки одна можливість, — зайти до найблищого підлісного присілка Криве і попросити обід в польської родини, яка там мешкала. Вже доходила 12 година дня. Ґрупа повстанців обережно підходила на край лісу і прислухувалася, чи в присілку спокій. Було тихо, тільки десь здалеку на віддалі 4—5 км. чути час від часу глухі крісові стріли. Ком. Сірий, для певности наказав двом стрільцям піти до господаря Черняка, що працював на подвірі, і розпитати. Сам з кулеметчиком залишився на краю ліса. Господар зрадів приходом знайомих повстанців і розказав, що недавно вернув з с. Павлова, запевнив що скрізь сьогодні спокій, війська ніде не було і можна спокійно пообідати. Зараз же повідомив жінку, щоб готовила обід. Розвідчики повідомили ком. Сірого і всі прийшли на обід. Родина радо оповідала про новини, про ріжні господарські справи. Господар жалівся на нещасне життя в теперішній т. зв. „Демократичній Поль-

щі," про смуток життя без сусідів і т. п. Хоча господар і запевняв спокій, ком. Сірий, придержуючись повстанського закону обережности, вирішив поставити стійку. Черга припадала на наймолодшого стрільця—„Малого Леся"

— Ви, друже, підете тепер на стійку. Добре важайте й надслухуйте — сказав ком. Сірий, і заразом означив місце під старою дуплавою вербою. Як треба поводитися на стійці, стрілець „Малий Лесь" знав добре. Господиня ще поралася, готуючи обід. Повстанців запросили до хати. Господар ще розпитував про новини з політики і взагалі про життя. Командир Сірий, використовуючи спокій і можливість, попросив води, щоб вмити собі руки.

Не минуло і пять хвилин, як вбіг стрілець "Малий Лесь" і в кількох словах повідомив: — Друже командир, поляки!... підсунулись!..." — і вказав рукою на східний напрям.

Ще не встигли повстанці вхопити за зброю, як за стійковим „Малим Лесем" вбіг якийсь підстаршина польського війська і крикнув приразливим голосом: — „Ренце до ґури!" і, вистріливши з пістоля, почав втікати назад. Командир Сірий, що був перший від дверей, миттю вспів ще вхопити десятизарядку й одноразовим вистрілом поцілив ворога. В той же момент з двох сторін посипалися по стінах хати довгі густі серії з ворожих кулеметів і іншої ручної зброї. В хаті стало темно. Забряжчали шиби з вікон, зі стін посипалось вапно.

— Хлопці, вогонь!!! — крикнув командир Сірий і сам перший лежачи на долівці, викинув через вікно ґранату. У відповідь на гураґанний вогонь, засторчив наш кулемет, 2-ППШ, (ППШ—наз. рос. ручний автомат), десятизарядка і кріс.

— Бий! Бий! Бий! — кричали повстанці один до другого, скоро вистрілюючи набій за набоєм. Чути було тільки розпачливий крик жінки з немовлям на руках і оклики повстанців.

— Друзі, викидати ґранати! — командував командир Сірий. Три ґранати знову вилетіло через вікна. На дворі на мент стріли порідшали. Чути було стогін ворогів, порваних нашими ґранатами.

— Друзі! Висуватися до сіней і на другі двері!

Родина вже встигла вискочити на двір, хоч прямо поміж бандитів ПВ. Коли тіль-

ки стрілець Сокіл легко відкрив двері, лежачи за грубим каменем, знову по стінах хати затріщали кулеметні серії, а в хаті вибухла ґраната.

— Хлопці, вогонь! Бити! Бити! Вискакувати!

Хата вже горіла.

— Нема дисків! Давайте диски! — кричав кулеметчик ст. стр. Кудлатий. Стрілець Сокіл ще вскочив з сіней до кімнати і, забравши залишені диски, подав кулеметчикови, а сам, уже легко ранений, прискочив до других дверей і перший висунувся на двір. За стрільцем Соколом висунулися всі інші. Допоміг ще тин, що стояв на віддалі двох метрів напроти дверей і заслонював собою повстанців. Ворожі стріли рідшали. Стрілець Сокіл, кулеметчик Кудлатий і санітар Самотюк кинулися проривати ворожу заставу над рікою. Підбігши блище до застави, крикнули "Ренцє до ґури!" Два підстаршини ПВ піднесли з переляку руки вгору. Польські вояки, побачивши, що їх командири здалися, почали втікати. Стрілець Сокіл і кулеметчик Кудлатий миттю роззброїли обох підстаршин, забравши тільки два автомати (систему ППС) і, не маючи часу дальше роззброювати їх, постріляли грабіжників та почали відступати дальше в напрямі лісу. З лівого підлісного крила застави знову посипалися по відступаючих повстанцях довгі серії стрілів. Позаду відступав ранений в ногу командир Сірий і стрілець "Малий Лесь," який зі свойого „мавзера" стріляв по наступаючій лаві ПВ. Відбігши метрів 15 від хати на поле, "Малий Лесь" крикнув: "Ой! Друже командир, я ранений!" і повалився на землю. Сірий відступав дальше, хоч поранена нога заважала бігови. Один польський вояк хотів зловити живим Сірого (польський вояк за живого повстанця-рядовика одержував орден за відвагу й нагороду 40.000 золотих та два місяці відпустку з акції на УНА) і вже доганяв його. Тоді Сірий відвернувся і дворазовим вистрілом з пістоля поцілив його.

Три перші повстанці вже добігли до краю ліса.

Щоб уможливити відступ раненому командирови, вони зайняли становище, і обстрілювали наступаючого з трох сторін ворога. Ліве крило ПВ почало обстрілювати повстанців. Стрільця кулеметчика Кудлатого забито. Командир Сірий добіг до двох своїх стрільців і разом уже відступав дальше в ліс. Вийшовши на гору, спинилися. Чути ще було крики ПВ: — „Цо не хце сен поддаць?!" і, час від часу крісові стріли. То стріляв стрілець "Малий Лесь," окружений зі всіх сторін бандитами—ПВ. Щоб не попасти живим в руки ворога і доказати гідність повстанця - революціонера, він спрямував цівку кріса під долішню щелепу і вистрілом перервав своє молодече, майже ще дитяче життя.

Хата вже догоряла. Командир Сірий ще раз обстріляв ворога і разом з стрільцем Соколом відступив в глиб лісу.

ПВ забрали від убитих повстанців зброю і здерли з них одяг. Одні знущалися ще над мертвими тілами повстанців, — копали, кололи баґнетами, а другі розправлялися з родиною. Поранену ще в хаті жінку, дівчину Марусю (сестру кулеметчика Кудлатого, яка скривалася тут) і господаря немилосердно катували, не зважаючи на сльози і благання пощади. Большевицький поручник—жид Саваков, наказав двом воякам розстріляти всіх, але ті відмовилися. Тоді він розлючений натягнув на свій лоб закривавлену шапку „Малого Леся" і серією з автомата постріляв їх. Сам потім з пістоля застрілив господаря Черняка, його жінку, Марусю і чотири-місячне немовля. Дитину наказав кинути у вогонь палаючої хати. Диявольський наказ командира Савакова виконано. Але на цьому ще не скінчилось. Над тілами постріляних ПВ ще знущався, виправляючи ганебні оргії.

Під побитих повстанців ПВ позакладали міни і, забравши своїх ранених та забитих, пішли в напрям міста Синяви. В дорозі під с. Дібуа знову зустрілися з маленькою ґрупою повстанців, в бою з якою впало ще 10 ПВ, а чотирох важко поранено. З нашої сторони не було втрат, а здобуто 2 кулемети, 1 автомат і 8000 шт. амуниції.

В першім бою ворог втратив двох підстаршин і сімох рядовиків. Большевицький капітан був важко поранений і через два дні помер в м. Синяві.

Друга частина ПВ з присілка Криве відійшла в невідомому напрямі.

★

Хай невинно проллята кров жінок і немовляти стане документом чину варварів XX-го століття!

(Стонвал, Ман., 20. 10. 1950 р.)

МЕЛЯНІЯ ЗАДОРОЖНА

По Матурі

У мене в руках матуральний патент. Професори й товаришки побажали мені щастя на дальшу дорогу. Всі кажуть, що я повинна зайти далеко, повинна розвинути свій талант і це мене підбадьорює. Укладаю пляни виїзду за границю, щоб із цілою скарбницею знання вернутися до своїх.

Мої товаришки в щасливішому положенню. Є в них батьки, є в кого порадитися, а я кругла сирота. Батька не тямлю. Від мами чула, що визначався сильним характером, був непохитний, ішов пробоєм. Рідня говорила, що я вдачею подібна до покійного. Давби Господь, щоб воно так було. Маму поховала недавно, півтора року тому.

Щасливі ті, що мають батьків, бо я дуже відчуваю своє сирітство. Я самітна, дуже самітна. Моя мама любила мене понад усе, не бачила світа поза мною, але любила розумно, нешкідливо. Мені здається, що другої такої мами нема. В свому горі не опустила рук. Пару місяців по смерти батька дістала посаду урядничкu в банку. Мала заграничну експортову академію, знала чужі мови, була широко очитана, але не чванилася своїм знанням, убиралася невибагливо й ніколи не була опущена. Між мною і мамою були найкращі відносини. Вона знала всі тайни моєї душі, мого серця. В 6-тій клясі я ходила на танці, закрутила собі міцно голову, але моя мама переконала мене, що він не варт моєї любови і я опамяталася. І ту добру маму, ту найліпшу товаришку, скосила невблаганна смерть у силі віку.

Не забуду, мамо, того вечора. Ніхто і ніщо не в силі затерти тої картини. То був останній день твого побуту на землі. Прийшов священник тебе сповідати. Ти була біла, як мармур, але серед болю спромоглася на усміх, щоб нікого не лякати. Лікарі робили, що тільки могли, але життя не врятували. То був останній твій вечір. Ти прикликала мене до себе. Зложила на мойому чолі цілунок. Я відчувала, що це останній материнський цілунок. Ти своїми руками повісила мені на шию хрестик. — „Будь мужна, для людей добра, під хрестом шукай собі потіхи.” Я розплакалася і цілувала твої добрі руки. В ночі мене відтягнули лікарі. В ранці я застала тебе з приплющеними очима, але це вже був вічний сон.

Я мала скінчених шістнадцять років і добре здавала собі справу, що мене чекає. Тебе, моя мамочко, прибрали, положили в домовину, а я тебе не відступала. Ти лежала серед зелені така гарна, що я не могла повірити, що ти вже не встанеш і не промовиш до мене своїм співучим голосом.

Рідня нараджувалася над похоронами, над спадщиною і над мною. Я затискала уста з болю. Мені здавалося, що ти все чуєш, що тебе ранить їх розмова. При них я видавалася закаменіла, але як вони розійшлися, я скавуліла з болю у твоїх стіп.

Мене вбрали в чорну суконку, в чорний капелюх зі серпанком, але в глибину моєї душі ніхто не вмів заглянути.

Мамочко солодка! Тебе положили в холодну яму і насипали в неї багато важкої землі. Я верталася приголомшена з болю. Слова потіхи, цілунки знайомих пань, були для мене зимні, чужі. Я знала одне: у мене нема вже мами, я — сирота.

Та в мене було одне щастя: я була матеріяльно незалежна. Ніхто не мав права сказати мені, що живу з чужої ласки. Мамочко! Я слухала твоєї ради, я працювала. Вчилася пильно, а вільний час обертала на розмову з тобою. Кожного дня ходила на твою могилу.

Була пізна осінь. Вітер наносив на твою могилу зівяле листя. Я його відгортала і цілувала грудки землі на твому гробі. Мені здавалося, що твоя могила огріває мене, додає мені сил, бо мені холодно серед чужих. Тебе ніхто не міг заступити. Та наша рідня боялася, що я попаду в мелянхолію і люди переконали мене, що для мене буде краще перейти до іншої ґімназії та замешкати в інституті. Я не противилася. За два тижні в мене було свідоц-

ПІДЧАС ПОВІНІ

Коло містечка Моррис, в південній Манітобі, повінь з весни, 1950, перервала головні дороги й шляхи. Оцю знимку знято ще на початку повіні. Пізніше вся ця територія була покрита водою на кілька стіп.

тво відходу. Я забрала твою світлину, жовтий лист з могили і поїхала зі своєю тетою.

Після кількагодинної їзди залізницею та самоходом я опинилася в мурах інституту. При вступі мене заморозило. Вітальня непривітна, прибрана без смаку, з кожного кутка повівало холодом. До нас вийшла черниця-наставниця з мужеськими рисами, — руки були в неї довгі, ноги до смішности великі. Подобала на перебраного мущину. Короткий торг — і я стала інститутко. Дістала спальню, де були мої ровесниці. Мене вразили ліжка недбало застелені, холодні, погано перевітрювані кімнати. Мамочко! Тут я маю розвіяти свою тугу, свою самоту?.... Тут малаб наставниця заступити тебе, мою добру, мою шляхотну, мою таку розумну ненечку? Тут малиби продовжати твою працю, щоб виробити мій характер, сталити мою волю? Мене опанував сміх, гіркий сміх.

Мою задуму перервали інститутки. Висміювали "солодкого" директора, чванькуватого, неповоротного професора — як звичайно учениці.

Зі мною заприязнювалися помалу. Одна з них слідила, чи я не доносщиця, чи не люблю підлещувати професорам або наставниці в інституті, або чи не за часто заходжу до директорської канцелярії. За такі промахи грозив тихий бойкот.

До інститутського життя я не привикла. Мене вражала неелеґантна поведінка наставниці. Нам подавали по одному тарелеви до обіду, тут жалували ванни та води на купіль, все воно мене вражало. Мамочко! Як ти переросла таке окруження на яких пятьдесять літ своєю культурністю!

Я дістала два листи, але вони були розпечатані. Це мене обурило до краю. Ти, мамочко, мала до мене стільки довіря, що ніколи не питалася навіть хто пише, а тут отворають чужі листи!...

Я покинула інститут. Пішла на станцію, до своєї товаришки. Моя пані не є вирахована, має золоте серце і своїм поведенням пригадує тебе, моя незабутня мамочко.

У школі я скоро визначилася. Книжку любила, слабшим товаришкам помагала, але, мамочко моя, і тут не все було так, як повинно бути. Нас ніхто або мало хто старався розуміти, ніхто не вглянув у наші душі; тому я не виберу учительського звання, хоч ти бажала, щоб я присвятилася учительському званню.

Нині в мене в руках патент; я скінчила ґімназію. Але скільки огірчення, скільки зневіри закралося в мою душу, тільки один Бог знає! Змалку ти, мамочко, призвичаювала мене молитися за наш добрий, покривджений нарід. А тут я не чула і згадки про це. Тут я не чула згадки про цей один з найбільших обовязків людини, вихованої у громадянстві.

Не знаю ще, куди піду, але вже знаю, що той призабутий шкільними підручниками і моїми виховниками голос у мені чути щораз сильніше. Чи не це перший знак моєї зрілости?

НЕ ТОЙ

Жінка: Який ти тепер, чоловіче. Колись ти пестив і цілував мої кучері — називав їх ангельськими. А тепер, по пятьох роках, знайдеш один мій волосок в зупі і кленеш.

ПОЕТ

— Пане редакторе, бійтесь Бога, що це ви даєте мені лише два доляри за мою поему? Та-ж самий лише папір вартує два і пів доляра.

— Так, але чистий.

ДИВНА МОВА

Чи матеріяліст зроблений з матерії?

Чому дощ падає? Пяний?

Чому політику ведуть? Хіба-ж вона сліпа?

Яку колодку можна отворити музичним ключем?

Чи консервати їдять лише консерви?

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ

Департаменту Праці

Кінь був нашим першим транспортаційним средством, та лише в кількох наших містах громадяни могли їздити новими електричними трамваями в часі як Вилфрид Лоріє був премієром Канади. Послідний цвях на нашій першій залізничій трансконтинентальній дорозі зістав забитий перед пятнадцять роками, а лише девять літ потім, як канадійський літак взнісся в повітря. З початком двадцятого століття зайшла зміна в повітрю. Наші канадійські індустрії, особливо фабрики, поширилися нагло з поширенням залізничих доріг. Це був час добробуту і оптимізму.

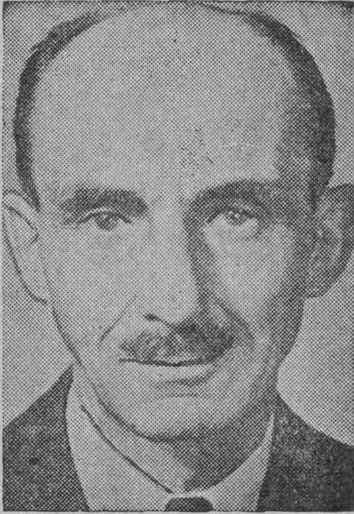

Дост. М. Ф. Ґреґ
Міністер Праці

Наша соціяльна совість пробуджувалася, хотяй багато роботодавців ще все почувалися вдоволеними набуваючи своїх робітників наче сировий матеріял — можливо по найдешевших заробітних платнях.

Було багато надужить, та пересічний канадієць мало що знав про те. Більшість робітництва була незорґанізованою і коли промислові юнії почали орґанізуватися і поширюватися, так вони стрінулися з великою опозицією в багатьох місцевостях.

Лише з початком століття виявилося для домініяльного уряду вглянути конечно в тяжкі відносини. Наслідком було це, що уряд впровадив закон справедливих заплат в 1900 році, а слідуючим кроком в тім самім році було встановлення Департаменту Праці.

Завданням цего департаменту було бути на сторожі добра робітника а це було щось нового в Канаді і рідкістю в тім часі в якім іншім краю.

Новий департамент мав два головні завдання до виконання — перше збирання і проголошування фактів, подавати точні статистичні інформації про робітників і індустрію, і для цеї ціли засновано Ґазету Праці, а друге — встановлено услугу, якої завданням було погоджувати робітничі спори.

В теперішнім часі функція департаменту значно збільшилася.

Ґазета Праці друкується постійно як місячник. Функції збирання матеріялів про стан робітництва поширено створенням нового відділу під назвою як Економічний і Дослідчий Відділ.

Услугу погоджування спорів веде тепер Індустріяльний Звязковий Відділ, який також виконує адміністраційні праці Кенада Лейбор Релейшонс Борд під актом Індустріял Релейшонс і Диспютс Інвестиґейшон Акт а через Лейбор Менаджмент Ко-оперейшон Сервис підвищує кооперацію для збільшеної продукції в індустрії.

Інші функції Департаменту Праці є широко споріднені з добробутом робітника. Цей Департамент в ко-операції з провінціяльними урядами веде програму Канадійського Технічного Вишколу включно з практичним вишколенням. Збирає і проголошує звіти про робітничі орґанізації, робітничі уставодавства, веде бібліотеку, де випозичається книжки даром, веде продаж Еннюитійз Домініяльного Уряду і є офіціяльною канадійською аґенцією для міжнародних робітничих орґанізацій.

В 1941 році уведено Асекураційний Акт від безробіття, встановляючи асекураційну комісію безробіття і Нешонал Емплоймент Сервис.

Це є рекорд здобутків Департаменту Праці в послідних 50 роках.

Як Розвивалася і Зростала Держава Двоголового Орла

Після смерти Андрія Боголюбського став княжити у Володимирі його брат Всеволод Юрієвич (1174—1212). Ота смерть Андрія припинила вплив ростово-суздальських князів на українську політику, а в самій ростовській землі почалась внутрішня боротьба між Ростовом і Суздалем з одного боку й новим, видвигненим Андрієм, політичним центром —Володимиром, з другого. Ця внутрішня боротьба, в якій брали участь і деякі українські князі (чернигівські, переяславські) закінчилась 1177-го року перемогою Всеволода Юрієвича, що був продовжником Андрієвого напряму в суздальській політиці. Від 1177-го року він стає єдиним князем Ростово-суздальської землі і починає працювати в тім напрямі, що й Андрій, а десь коло 80-тих років здобуває собі ширший політичний вплив та починає грати **ролю і в українських справах.**

В 1212-ому році Всеволод вмер і з тією смертю знову припинився політичний вплив суздальських князів на Україні, цим разом — як пише проф. Грушевський — можна сказати на завжди, бо нім володимирські князі прийшли до сили, політична ситуація на Україні радикально змінилась. Як після смерти Андрія так і після смерти Всеволода почалася боротьба Ростова й Суздаля з Володимиром, яка ослабила суздальську династію й не давала змоги суздальським князям вмішуватися в українські справи.

Після Всеволода княжив у Володимирі його син, Юрій Всеволодович (1212—1238). За його князювання впало на Ростово-суздальське князівство а згодом і на Україну страшне лихоліття, а саме татарський наїзд.

В степах середньої Азії, за озером Байкалом кочувало величезне племя монголів або татар. На початку тринадцятого віку один їх хан, Темуджін, прозваний Джінґіс-ханом або великим ханом, завоював усіх інших ханів і зібрав під собою все монгольське племя. Потім він почав завойовувати інші азійські країни і зробився паном величезних просторів. Він навіть почав уважати себе володарем всього світу і вмираючи, всі землі, які були на захід від Уралу та Каспійського Моря, цебто всю Русь, віддав свому внукови Батиєви, не дивлячись на те, що тієї країни він ще не був завоював.

Татари ще за життя Джінґіс-хана пробрались були в південні українські степи, де тоді кочували по печенігах половці. Половці звернулись за допомогою до українських князів. Українські князі пішли з допомогою, але і їх і половців татари розбили над річкою Калкою у 1224-ому році. Тоді татари вернулись за Урал.

Аж на початку зими 1237-го року хан Батий перейшов Волгу, дійшов до Рязанського князівства і зажадав данини. Рязанські князі відмовились. Тоді почалося плюндрування. Батий здобув Рязань, Москву, Володимир, Суздаль та інші міста. Міста завзято боронились, ні одне з них не піддалось татарам добровільно. А татари мали такий звичай, що щадили тих, хто добровільно піддавався, але нищили до щенту тих, яких треба було силою завойовувати.

Крім Новгорода, Смоленська та білоруських князівств, куди не заходили татари завдяки лісам та болотам, всі землі були знищені. Потім татари повернули на південь і в 1240-ому році здобули Київ і завоювали цілу Україну. Згодом вернувся Батий над долішню Волгу, і створив там свою державу „Золоту орду."

В обороні своєї землі у бою з татарами згинув у 1238-ому році володимирсько-суздальський князь Юрій Всеволодович.

В той час, коли татари вже плюндрували північні землі, у Києві княжив Ярослав Всеволодович, брат володимирсько-суздальського князя Юрія. Він, як новгородський князь, у 1236-ому році прийшов з полками новгородців і новоторжців і зайняв Київ, мабуть без бою. "Взагалі — пише проф. Грушевський — Київ у тих роках, як мяч, переходить з рук до рук, без всяких війн: його не тяжко було здобути, тільки тяжко задержати." Отож і

Ярослав княжив у Києві всього два роки і не маючи змоги дальше там втриматися, пішов на північ. Але не вернувся до свого Новгорода, тільки пішов у Суздаль. Мабуть він вже встиг довідатися, що його брат, суздальський князь Юрій, згинув і він мав охоту сісти на його престіл.

Як Батий, завоювавши руські землі, повернувся над Волгу, князі почали їздити до нього, щоб дістати від нього потвердження своїх князівських прав. Їздив і Ярослав Всеволодович і дістав від хана ярлик на суздальські землі. У Суздальському Літописі сказано, що Батий дав йому старшинство над усіми князями „в Русскомъ языцѣ". Не виключене, що крім Суздальської землі Ярослав був випросив собі у Батия й Київ, бо в Києві при кінці 1245-го року справді сидів намісник Ярослава. Після смерти Ярослава хан надав Київ разом з Суздальською землею його синови Олександрови.

З хвилиною завойовання північних земель ордою, ті землі зачинають жити під політичним і національним оглядом цілковито окремішним життям від України і від того часу датується, започаткований Андрієм Боголюбським, розвиток справжньої окремішньої московської держави на землях, що відірвалися від України. Бо почавши від зруйновання Києва Андрієм Боголюбським, київські князі вже ніколи не мали тільки сили, щоб північні землі знову взяти твердо у свої руки, але навпаки—ростово-суздальські князі часто мали великий вплив на українські справи а то й княжили в Києві. Татарське лихоліття у великій мірі причинилося до того, що Україна безповоротно втратила північні землі, на яких виросла нова держава, ворожа її політично й національно.

Син Ярослава Всеволодовича, Олександер (1220—1263), став був зразу новгородським князем, а після смерти свого брата Андрія й володимирським. Він прозваний Невським за перемогу в битві зі шведами над Невою (1240), в якій дуже відзначився, зумів приєднати собі прихильність своїх зверхників татар і ту прихильність використовував для добра своєї країни. У 1251-ому році він знівечив заходи папи Інокентія IV-го, що хотів злучити православну церкву з католицькою. Православна церква зробила його потім святим, а москалі шанують його як найбільшого національного ге-

роя. Петро Великий заложив у Петербурзі в 1711-ому році монастир Олександра Невського нібито на місці перемоги над шведами. З доручення-ж того самого Петра Великого у 1724-ому році до того монастиря перевезли тлінні останки Олександра з Володимира.

Син Олександра, Данило, був московським князем. По смерти Данила московським князем став його старший син Юрій.

Як вже було згадано в горі, татарський хан затверджував права князів на землі, в яких вони княжили. Князі за те стягали ханам данини зі свого народу, а крім тих данин посилали їм ще й окремі гостинці, які теж здирали зі своїх підвладних. Хани-ж, щоби не мати багато клопоту з окремими князями, надавали котромусь з них велике князівство, тобто віддавали їм старшинство над всіми іншими князями. Таким великим князем був Ярослав, а потім його син Олександер. Коли-ж московським князем став потомок Олександра, Юрій Данилович, хан не дав йому великого князівства, яке здобув цим разом тверський князь Михайло. З того часу почалася люта боротьба за велике князівство між тверськими й московськими князями. Одні й другі їздили до орди, оклевечували себе взаїмно, а хан залежно від того, хто йому видавався вірнішим, надавав йому велике князівство.

Але брат Юрія, що після нього сів на московському престолі, Іван I Калита, усякими хитрощами та заходами перед ханом і без церемонністю у відношенню до тверських князів, зумів закріпити за своїм родом великокняжу гідність, зробив Москву столицею своєї держави і почав будову Кремля. Користаючи з прихильности і — на випадок потреби — військової допомоги хана, Калита забрав під свою владу Можайск, Коломну, Рузу, Звенигород і Серпухів. Інші князі мусіли підлягати Іванови. Суздальський князь зробився його помічником; по його смерти Іван прилучив до своєї держави місто Володимир над Клязмою, а новий суздальський князь мусів задовольнитись тим, що йому лишив московський князь. Калита віддав одну свою дочку за ярословського князя, а другу за ростовського і самовладно господарив у волODІннях своїх зятів. Міста Углич, Галич і Білозерськ відкупив у їх князів, та викупив крім того ще багато сіл.

Так само поводились і сини Івана Калити і так під покровом та впливом татарських ханів розвивалася самовлада московських царів. Вже за часів Калити появилися в Московщині татарські звичаї: смертна кара, тортури та биття киями, про що до того часу на Руси не було чути.

Внук Івана Калити — Дмитро IV Донський (1362—1389) продовжував політику своїх попередників. Користаючи з того, що в тому часі у татар почалися внутрішні роздори, тверський князь дістав від тодішнього хана Мамая ярлик на велике князівство і пішов війною проти московського князя Дмитра Донського, але його розбили. Щоб покарати московського князя за зневагу виданого тверському князеви великокняжого ярлика, Мамай вирушив проти нього з великою силою війська. На допомогу Дмитрови пішли князі усіх інших земель і в дуже кровавій битві на Куликовім полі, дня 6-го вересня 1380 р., розбили цілком Мамая. Це було вже захитання татарської влади, але вона все ще висіла над Московщиною ціле століття. За князювання того самого Дмитра Донського потомок Батия, Тохтамиш, здобув Москву і вирізав усіх мешканців, та сплюндрував усі інші міста. Правда, серпуховський князь — Дмитро Донський, втік був до Костроми і там замкнувся — розбив був якусь частину татар, і Тохтамиш тоді вернувся в орду, але Московщина мусіла далі платити данину татарам.

Щойно за князювання Івана III Суворого (1462—1505) Московщина визволилася зпід татарського панування. Тоді — це було в 1480-ому році — татари, як і перед тим, за князювання Василя, сина Дмитра Донського, напали були знову на Московщину. Але побачивши, що московське військо готове до оборони, до того-ж починалися морози а татари були погано одягнені, хан Ахмат без бою вернувся назад у степи. З того часу й злетіло остаточно з Московщини татарське ярмо, що тривало малощо не чверть тисячеліття.

Іван III Суворий знищив самостійність наймогутнішої в тому часі новгородської республики і прилучив Новгород до своєї держави. Він оженився з візантійською княжною, Зоє Палєольоґ, приняв візантійського двоголового орла на герб московської держави і став виступати в ролі

спадкоємця східнього цісарства і самодержця Всієї Руси.

Так остаточно уформулувалася московська держава, деспотична, пересякнута татарсько-візантійськими впливами східня потуга, що поставила собі завдання: зібрати під своїм скиптром усі руські землі.

Варто зясувати собі бодай коротко ті зміни, що зайшли на північних, потім вже московських, землях за часів татарського панування. Давніше, коли ще ті землі були під владою київських князів, князя вибирав нарід, а як хто дістав князівство від батька або старшого брата, то тільки за згодою народнього віча. Князь міг бути добрий або поганий. Але коли побіч нього існувало народне віче, то воно контрювало його діяльність і в крайньому випадку могло відібрати від нього владу і вигнати його з міста. За татарського панування князь був залежний від хана а не від народу. Він тому й пильнував того, щоб задовольнити хана, а про нарід йому було байдуже. Князь їздив в орду і кланявся ханови аж до самої землі, але зате у себе дома був усевладним паном і вимагав, щоби йому кланялися. Ще більше таких хансько-татарських звичок набирав великий князь. З року на рік ставав він більше самовладним, окружався дворавками, що поводилися з людьми гірше татар, наділяв своїх служак землями, а за те вони служили князеви й виконували його волю. Самовладний великий князь боявся тільки одного — татарського хана, а коли татарське ярмо скінчилося, московський великий князь став одним з таких ханів. І завів у своїй державі "татарські" порядки і звичаї. Так пропала на довгі тисячеліття культура, яку заводили й поширювали Володимир Великий та Ярослав Мудрий.

Наслідник Івана III-го — Василь III Іванович (1505—1533), прилучив до Московщини Псков, перевів понад 300 найзаможніших псковян до Москви, а їх землі й двори роздав московським людям. У війні з поляками здобув Смоленськ, що від того часу належить до Московщини. Вкінці прилучив до своєї держави Рязань і сіверське князівство.

Сином Василя III-го і його жінки Олени, дочки Михайла Глинського, був Іван Лютий, що вступив на престіл як трилітний хлопець по смерти свого батька, а за його малолітности правила державою його мати, Олена Глинська. Іван IV коронувався в 1547 році за згодою Собору і приняв тоді титул царя Руси. Він здобув для Московщини Казань і Астрахань, а Єрмак почав за його панування підбивати Сибір. Коли-ж говорити про його внутрішне панування, то воно було таке, що історія дала йому назву "Лютий" з уваги на просто неймовірні жорстокости у відношенню до його підвладних. Та все-ж як московський цар він належить до тих, що і внутрішньо скріпили московську державу і на зовні значно її поширили. За Івана Лютого Московщина зробила великий крок у своїй розбудові в велику імперію.

ДОБРА ПРИЧИНА

Малий школярик приходив до школи пізно майже кожного ранку. Питає його учителька:

— Петре, чому ти приходиш пізно?

— А тому, що недалеко школи, на вулиці, є напись: школа — повільно.

Як Канада Стала Державою

Домінія Канади повстала з днем липня 1, 1867. Того дня ввійшов в силу Бритіш Норт Америка Акт, який злучив чотири провінції Долішної й Горішної Канади — Онтеріо, Квебек, Нова Скошія і Ню Бронсвик, в одну федерацію, під одним федеральним урядом. Цей Акт був ухвалений обома палатами британського уряду в Лондоні, і він основувався на 72 резолюціях, ухвалених Батьками Конфедерації на їх конференції в жовтню й листопаді в місті Квебек року 1864.

Ще перед Конфедерацією були пропозиції кількох ріжних схем злучення британських провінцій або радше кольоній в Північній Америці в одну цілість. Дехто пропонував леґіслятивну злуку трох приморських провінцій, а інші пропонували включення в цю злуку також і Нюфундляндію. Ще інші мали на думці прилучити цілий Північний-Захід, на схід від Бритіш Колюмбії, під юрисдикцію Долішної й Горішної Канади. Про злучення всіх провінцій мріяло лише кілька осіб з широкими поглядами.

Долішна й Горішна Канада були в ті часи розділені ґеоґрафічно й економічно від приморських провінцій, і тому мало хто міг уявити собі злуку всіх провінцій. Залізниці між ними не було, щоби лучити їх, а дороги були майже непроїздимі. Що більше, приморські провінції мали добрі торговельні звязки з американцями, своїми сусідами, а з західними провінціями вони мали дуже малі зносини. Чомуж прийшло нарешті до Конфедерації помимо таких обставин? Одною з найважніших причин був полі-

БАТЬКИ КАНАДІЙСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ

Оці провідні політики й державні мужі, відомі як Батьки Конфедерації, допровадили до того, що чотири тодішні провінції — Онтеріо, Квебек, Ню Бронсвик і Нова Скошія, злучилися в Домінію Канади під одним домініяльним урядом. Липня 1, 1867, Канада стала державою з попередних кольоніяльних заселень під британською опікою.

По середині, проти найбільшого вікна, стоїть тодішний перший премієр Канади, Сер Джан А. МекДоналд. Конфедерація стала дійсністю головно завдяки його стараниям і праці.

Ви ніколи не стратите . . .

. . . ВКЛАДАЄТЕ В ДЕРЖАВНІ "ЕННЮИТІ"

АЛЕ малі суми на складані відсотки означують независимість на старші літа коли схочете відпочати.

Державні "Еннюиті" є забезпечені Природними Багацтвами Канади.

Не потрібно лікарської екзамінації.

Тисячі Канадійців, які не підходять під пенсійний плян, користають з низького кошту Державної "Еннюиті" на забезпеку їх будучности.

Annuities Branch

DEPARTMENT OF LABOUR

MILTON F. GREGG, Minister — A. MacNAMARA, Deputy Minister

Вишліть цей купон сьогодні (без почтової оплати)

Annuities Branch, F 15
Department of Labour, Ottawa.
Прошу вислати мені КОМПЛЄТНІ ІНФОРМАЦІЇ в справі "ЕННЮИТІ" Канадійського Уряду.

ІМЯ ....
(Пишіть виразно або друкуйте)

АДРЕСА ....

тичний мертвоспір між леґіслятурами Горішної й Долішної Канади перед роком 1867. Спірні сторони, цебто парляментарні сили, в спільнім парляменті обох провінцій, були так однакової сили, що майже неможливо було вирішувати які будь справи. Треба тут памятати, що Долішна Канада, це був Квебек, з переважно французьким населенням, а Горішну Канаду заселювали британці. Уряди не могли встояти довго і змінювалися дуже часто.

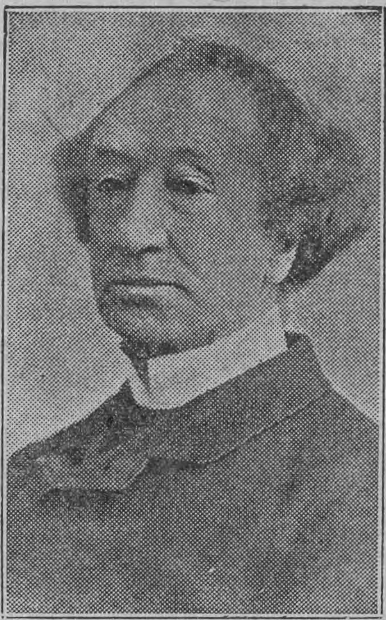

Сер Джан А. МекДоналд
Перший премієр Канади

Це був справді мертвий уряд, бо він не міг вирішувати жадної важної справи потрібною більшістю голосів. Серед таких обставин державні мужі тодішної Канади шукали розвязки цеї проблєми, добачуючи її в злуці всіх провінцій. В такій злуці парлямент бувби більшим і тоді питання моглиб бути вирішувані потрібною більшістю голосів. Два найбільше завзяті політичні противники, Сер Джан А. МекДоналд і Джордж Е. Бравн, які не говорили один до одного через роки, погодилися бути в однім і тім самім кабінеті під головуванням Сер Етієн Ташей для здійснення Конфедерації.

Другим чинником в доведенню до Конфедерації була потреба оборони проти потенціяльної інвазії з сторони Злучених Держав. Підчас домашної війни в Злучених Державах (1861-64) відносини між Британією й Злученими Державами стали дуже напруженими, аж до степеня можливости вибуху війни. Багато канадійців відчувало, що армії північних американських стейтів пічнуть напад на Канаду так скоро як вони закінчуть поборювання своїх противників в південній Америці Це не сталося, однак побоювання такої можливости спонукали провінції в Канаді до злуки задля спільної самооборони.

Перша конференція для обговорення Конфедерації відбулася в Шарлоттавн, столиця Принц Едвард Острова, вересня 1, 1864. Вона первісно була скликана для обговорення справи створення парляментарної злуки лише трох приморських провінцій, однак канадійський парлямент попросив дозволу на вислання туди своїх делеґатів. Цей дозвіл дано. На цій конференції ці делєґати порушили справу більшої злуки і вспіли переконати присутних представників, що така більша злука є потрібна. Врешті рішено було скликати другу конференцію в місті Квебек, щоби обговорити справу докладніше. В міжчасі канадійські делєґати об'їхали приморські провінції для викликання заінтересування й ентузіязму в новім пляні злуки.

Конференція в Квебеку відбулася того самого року в жовтню. На ній тридцять-три Батьки Конфедерації зробили начерк 72 резолюцій, які стали фундаментом канадійської конституції. З Канади, цебто з обох Долішної й Горішної Канади, було на конференції 12 делеґатів, з Нова Скошії 5, а по сім з Ню Бронсвику й Принц Едвард Острова. Нюфундляндія вислала була також два делєґати, хотяй до Конфедерації вона не прилучилася аж за 85 років пізніше. Найвиднішими "Батьками" були Сер Джан А. МекДоналд, Сер Джордж Е. Картіє, Джордж Бравн, Д'Арсі МкҐі і Сер Александер Ґалт — всі з Канади; Сер Чарлс Таппер з Нова Скошії; Сер Леонард Тиллей з Ню Бронсвик; і полк. Дж. Г. Ґрей з Принц Едвард Острова.

Конфедерація в Квебеку не вирішила питання Конфедерації цілковито. Делеґати й політики мусіли потім переконювати населення в своїх провінціях, що така злука найпрактичніша. До цього не

прийшло аж в році 1866, та навіть і тоді Принц Едвард Остров і Нюфундляндія відтягнули свою піддержку злуки.

Коли нарешті Домінія Канади стала дійсністю, липня 1, 1867, вона складалася з чотирох провінцій — Нова Скошії, Ню Бронсвику, Квебеку й Онтеріо. Два роки пізніше величезна територія на півночі й заході, знана тоді як Рупертсленд, була закуплена новим федеральним урядом від Годсон Бей Компанії. З цеї території створено потім провінцію Манітобу, в році 1870. Слідуючого року Бритіш Колюмбія прилучилася на умові, що буде збудована трансконтинентальна залізниця для злучення її з східною Канадою. Залізниця була збудована. Колиб не вона, то Бритіш Колюмбія мабуть булаб прилучилася до американських стейтів. До року 1873 публична опінія в Принц Едвард Острові змінилася до того степеня, що ця провінція також прилучилася. В році 1905 Саскачеван і Алберта стали провінціями, створеними з Північно-Західних Територій. Аж року 1949 Конфедерація стала комплєтною з прилученням Нюфундляндії.

Отже в 1950, слова Сер Джордж Етієна Картіє, одного з Батьків Конфедерації, сповнилися. Він пророкував: "В нашій Конфедерації будуть католики, протес-

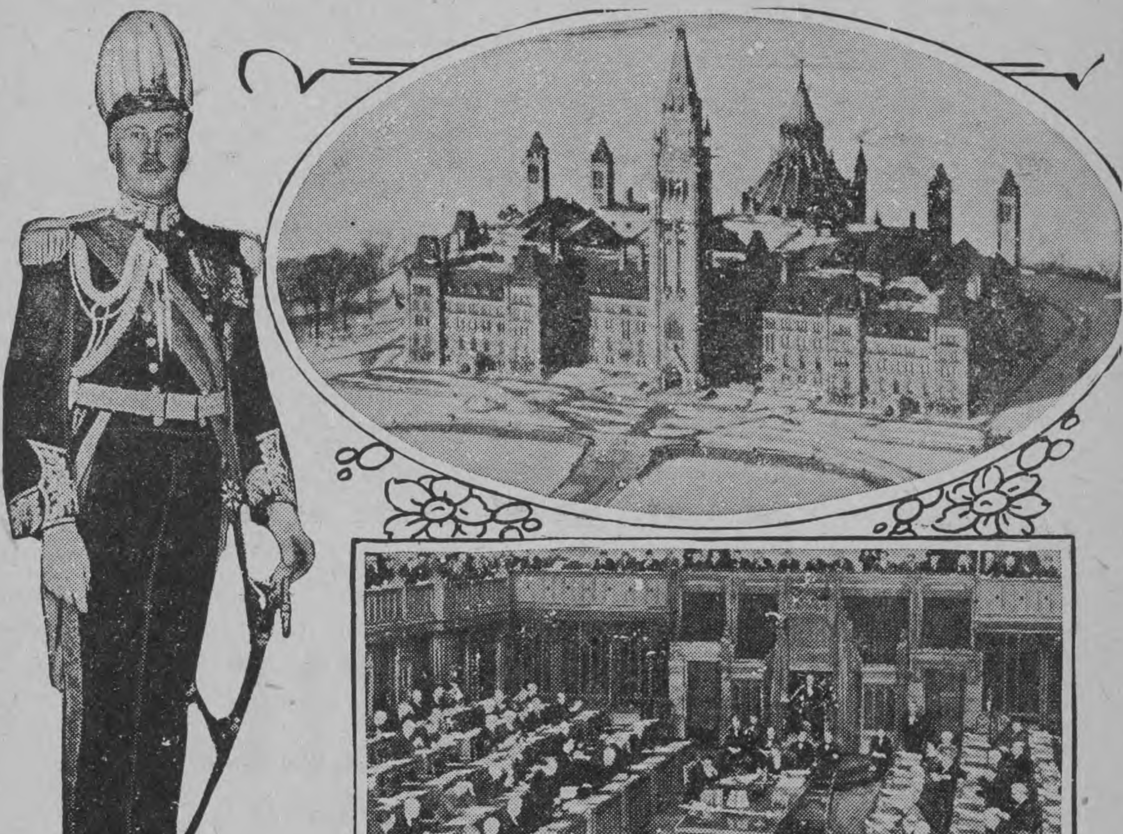

КАНАДІЙСЬКИЙ ДОМІНІЯЛЬНИЙ ПАРЛЯМЕНТ

З ліва — ґенерал-ґубернатор Канади в повнім урядовім строю; вгорі — будинок парляменту на Парляментарній Горі; вдолі — палата послів підчас сесії.

танти, анґлійці, французи, ірляндці і скотляндці, і кожні своїми зусиллями зроблять свій вклад в добробут Домінії, на славу нової Конфедерації. Ми походимо з ріжних рас не для сварки, але для праці в користь спільного добробуту."

Наша держава зросла в добробуті, і розуміється, що в цьому помогли й ті народности, яких в Канаді ще не було тоді коли Картіє висловив ці слова.

А ХТОЖ ТО БУВ?

— Вибач мені, але коли хочеш цілувати свою жінку то не мусиш ставати якраз перед вікном, щоби всі сусіди це бачили.

— А коли ти бачив мене при цілуванню моєї жінки?

— Вчера вечером.

— Мене вчера вечером зовсім не було в дома.

ПО ДИПЛЬОМАТИЧНОМУ

Коли амбасадор двох держав один одному брешуть, то заледво чи можна сподіватися війни. Але коли вони починають говорити отверту правду, то в скорім часі прийде до війни.

ДЛЯ НЕЇ ЦЕ ЗАБАГАТО

Жінка одного чоловіка дуже часто нарікала, що він про неї не дбає і не любить її. Добрий його приятель порадив йому цілувати її коли приходить до дому на вечеру.

Приходить він слідуючого дня до дому у веселому настрою і цілує її. Жінка розплакалась і каже:

— Ранком прийшов колєктор по гроші, в місті я згубила пятку, на кухні збігло мені молоко, пропав десь наш песик, а до того всего ще ти приходиш до дому пяний. Йой!

ПО КОНЦЕРТІ В ВИННІПЕҐУ

Виходили люди з Міської Авдиторії по концерті Капелі Бандуристів. Одні кажуть це, другі те. Одна порядна господиня до своєї сусідки каже:

— Таке виговорюють всюди на тих бандерівців, а дивіться як вони гарно грають і співають.

Др. Г. Ґ. Скегар,
Галівуд, Каліф.

Відвідини Обсерваторії Паломар

Хто з науковців не чув або не читав про найбільшу обсерваторію на світі, положену на верху гори Паломар в Каліфорнії, де знаходиться найбільший телескоп, яким вчені астрономи студіюють небесні тіла та інтеркосмічні простори? Про це чудо світу писали й пишуть ріжні наукові публікації на всіх мовах. Тому трох нас: інж. Йосиф Любецький (він же з Любечі-Князів); інж. Леонід Романюк і автор цих стрічок, рішили відвідати цю славну гору та списати свої спостереження.

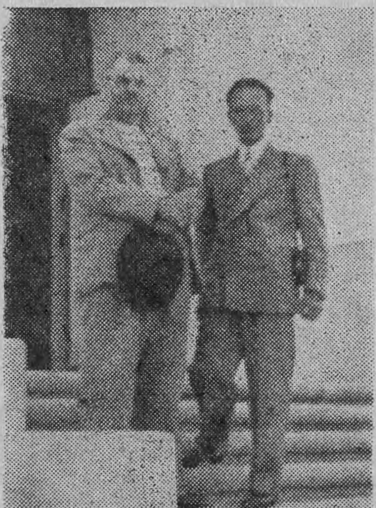

ПЕРЕД БРАМОЮ ОБСЕРВАТОРІЇ ПАЛОМАР
Минулого літа широко відомий журналіст, Др. Г. Ґ. Скегар (з права), і інж. Любецький, а також інж. Леонід Романюк, відвідали славну на весь світ обсерваторію Паломар, в Каліфорнії. На знимці стоять перших два.

В неділю, 30 квітня 1950 р., годині 8.30 рано наше авто виїхало в дорогу. Наш князь Любецький, озброєний ріжними мапами, матеріялами та камерою, інж. Романюк також взяв камеру але до того убрався відповідно, щоб міг свобідно спинатися по горах (не забув також про коробку сендвичів та помаранч), і так ми пустилися в напрямку Анагайм, Корона, Елсінор, Мурієта, Темекула, аж до Пала. Переїхали помаранчеві сади, поминули містечка й оселі і недалеко Мурієта побачили цілі поля пшениці, готової до кошення. Був це похмурний ранок, але десь коло полудня усміхнулося сонце. Приїхавши до Пала, ми побачили, що є це індіянська резерва, з бідними забудівлями та шатрами, по середині оселі стара велика церква, а з боку декілька склепів та великий майдан для бейзболу чи кінських перегонів. Ціла оселя знаходиться неначе на дні кітла, а довкола стоять високі гори. Тут ми набрали ґазоліни й пустилися в дальшу дорогу.

По короткій їзді ми почули, що наш мотор авта тяжко працює. Дорога починає крутитися зіґзаґами та каблуками. Нам заступає уха, а це знак, що їдемо все вище й вище. Нараз наше авто вїзджає в повільну мряку, яка заступила сонце і з білого дня зробився неначеб вечір. Чим вище підносимось, тим густіша мряка, яка оповила й гори, й провалля, й дерева — а ми заледво бачимо дорогу перед собою. Але тут і там є прірви у мряці на одну секунду, а відтак знову темнота. За цих декілька секунд бачимо високу стрімкість гір, високі і низькі пасми гірських ланцюхів, скалисті шпилі та провалля.

Попри нашу дорогу, яка є вузенька, бо витесана в збочі камяних гір, стоять тисячлітні велитні: дуби, кедри та шпилькові дерева, які моглиб розповісти нам прецікаву історію, якби могли говорити. Ще більше диво: над пропастю росте прекрасне окотіло (є це ростина, яку наука ботаніки ще й до сьогодні не знає куди її причислити — чи до роду кактусів, чи до роду лілій "Юкка Могавенція"), зі своїми червоними дзвіночками та дуже малесенькими зеленими листочками.

Дорога вється гадиною, а мряка вже така густа, що ми заледво бачимо 20 стіп перед собою. Авто лізе поволи все вище та вище. Їдемо так цілу годину й пробуємо відгадати, коли вже виїдемо на верх гір. Ще трохи — й стається чудо — мря-

ка зовсім зникла, якби її не було, а сонце обцілувало наше авто. З великої радости стаємо на прогалині і виходимо з авта. Воздух запах відвічними горами, з лівої сторони старий праліс, а з правої нічогісенько не видно крім шовкового килима, який оповив всі гори (це та мряка, якою ми їхали цілу годину).

Всі три ми майже заніміли бо стоїмо дві милі понад плесом моря, на самім верху найвищого ланцюха гір, а над нами дуже голубе небо. Рівночасно дивуємося, де є ця гора Паломар. Таж мапка дороги показує 75 миль з Лос Анґелес. Ми вже віхали 140 миль, а Паломара як нема так і нема. Аж глип, а перед нами стрілка дороговказу показує дорогу ще 20 миль звідси. Їдемо вже в долину та любуємося пралісом. Дорога знову починає підноситися ріжними викрутасами. Нараз перед нами здалека показалась обсерваторія в цілій її пишноті.

— Що це мені за 20 миль? — скрикнув я. Таж я можу каменем туди кинути.

— Та де, це лише оптична ілюзія — пояснював інж. Романюк. В горах все віддалі поменшуються. Побачите, що ще будемо їхати найменше пів години.

— Знаєте, я починаю набирати поваги до тої людини, що лазила по цих горах ще тоді, коли тут не було жадної дороги — зауважав інж. Любецький.

— І то тоді, коли стейт Каліфорнія, який тягнеться тисячу миль з півночі на полудень, а 400 миль зі сходу на захід, та має тисячі високих гір на своїх сімох головних ланцюхах, вибрано чомусь власно гору Паломар для обсерваторії — зауважав я.

— Тепер розуміємо чому вибрано цю гору — додав Романюк від себе. Бачилисьте ті непрозорі мряки з правої сторони ланцюха гір, а з лівої сторони вічне сонце. Відтак природні атмосферичні умови, сприяючи вічний спокій, брак відблеску будь якого світла і чистота воздуху. Деж можна знайти більше ідеальне місце для обсерваторії?

Пів до першої пополудню ми стали недалеко обсерваторії. Крім нашого було ще 49 інших авт. Ми вилізли з авта та почали оглядати площу. Площа майже дві милі в квадрат та рівна. Виглядає гейби якийсь велит відкусив острокінчастий шпиль гори, тому Паломар подобає на шутого (без рогів) барана. На цій площі стоять побудовані три обсерваторії, віддалені від себе по пів милі, але головний будинок стоїть по самій середині площі. На дворі ласкаво сонце гріє, але поза плечі чуєте гірський вітрець.

Вузьким хідником ми пустилися йти до обсерваторії. Зараз при головній брамі знаходиться малий будинок. Входимо до середини і довідуємось, що ціла гора Паломар є власністю Каліфорнійського Інституту Технольоґії, з головним осідком в Пасадіні, Каліф., але співпрацює з цією обсерваторією Вілсонська Обсерваторія Карнеґійського Інституту з Вашінґтону. Обі ці наукові інституції порівнують свої спостереження, обчислення, запримічання, фотоґрафічні знимки небесних тіл, а відтак дають це науковому світови.

На стінах цього будинку висять ріжнородні фотоґрафії й рисунки.. Перших 10 рисунків представляють цілий апарат телескопу зі всіх боків. Дальші знимки є це дійсні фотоґрафії, зняті апаратом Шмідта, який має сочку 48 цалів в промірі — одинока така камера на цілім світі. На цих знимках бачите наше сонце у

всесвітнім просторі, його затьміння, місяць, планети, констеляції і небули. Молочна Дорога виглядає казочно, а спіральні небули на взори наших вишивок. Під кожною знимкою є подана приблизна віддаль від нашої землі у світляних роках так, що бачите тіла віддалені від нас на 700,000 світляних років. На 120 міліонів років є Бореаліс, а найдальша знимка показує всесвіття віддалене на 400 міліонів світляних років.

Чи ти, читачу, уявляєш собі, що то таке віддаль одного світляного року? Рахунок зовсім простий: одна мінута має 50 секунд, одна година має 60 мінут, один день має 24 годині, один рік має 365 днів. Отож помножіть це разом — 60x60x24x 365 і це дасть нам 31,536,000 секунд в році, а це знову треба помножити через

МАЛЮНОК НАТАЛІ КОГУСЬКА

Одна з талановитих українських артисток, Наталя Когуська, з Винніпеґу, намалювала оцей малюнок представляючи свої труднощі. Образ був на виставі малюнків і звернув на себе увагу великого числа глядачів. Наталя є дочкою добре відомої народної працівниці і письменниці, пані Н. Когуська.

186,666 (скорість бігу світла в милях за одну секунду), то це дасть нам суму 5,-886,698,976,000 миль за один рік часу. А тут ми маємо знимку з одної небули, яка є віддалена від нас на 400 міліонів таких світляних років! І коли ти, дорогий читачу, хочеш знати цю віддаль тоді треба помножити 400,000,000x5.886,698,976,000 а це дасть нам число миль 2,354,679,590,-400,000,000,000 (2 секстиліони, 354 квінтелісіони, 679 квадріліонів, 590 тріліонів, 400 біліонів). Але це не все, бо тепер будують камеру, яка буде брати знимки на віддаль 2 біліони світляних років!

З першого будинку йдемо доріжкою до головної обсерваторії. Лише мала горстка людей вже вертає з цього будинку до своїх авт. По обох боках стежки в два ряди посаджений наш звичайний аґрест (ґус-бері), а дальше повно папоротей. Мимоволі майнула мені думка: а щоби так зацвіла одна папороть, а я дістав цей цвіт, і довідався про незбагнуті тайни природи... (це пригадалась мені байка з діточих літ про папоротин цвіт). Та марне бажання...!

Входимо до розкішного будинку та крутими сходами пнемося до гори. Перед нами простора саля, а по самій середині, але зашальованою шкляною стіною від публики, стоїть велитенський апарат, який годі описати. Цілий цей варстат крутиться, підноситься, спускається, обертається на всі боки, і хотяй важить тисячу тонів, то всі ці рухи робиться з найбільшою легкістю.

Читачеви треба знати, що це зеркало (200-цалеве шкло, або 5 і пів метра в промірі) має свою прецікаву історію. Було воно вилляте в 1935 році, і майже один рік повільно остуджувано його, щоби не тріснуло. Від 1936 до 1947 року (це повних 11 років) вишліфовували це зеркало в Каліфорнійськім Інституті Технольоґії, щоби дістати певну випуклість форми, аби рефлєкції світла падали під певним кутом. Коли зеркало було готове, то важило 15 тонів і коштувало 6 міліонів долярів. Його спід є покритий тонкою оболонкою алумінума. Всі наукові досліди відбуваються лише в ночі від години 2-ої попівночі до години 6-ої ранку.

Стоїте непорушно перед чудом чудес світу, а рука автоматично сама здіймає капелюх з голови, з пошани до святині наук та людського ґенія. Те, що колись

астрономи дивились на небо через малу трубку, сьогодні виглядає смішно поруч велитня-телескопу, як діточа забавка. Власне в цій обсерваторії збирають знимки небосклону, штук дві тисячі, в один атляс Небосвіту. Це ніби буде мапка-дороговказ, як заїхати в гостину до Андромеди!

Оглянувши ґрунтовно все, виходимо на двір. На сходах, при головнім вході, сидить чотири ґрупки людей, вигріваючись на сонці. Одна ґрупка говорить по німецьки, прочі по анґлійськи. Всі три ми додали до цього українську мову. Ми рішились обійти довкола цілого будинку та зняти декілька знимок на памятку. Увійшли декілька кроків й побачили, що попід стіни будинку насаджено нашого барвінку, який тепер в повнім розцвіті, а тут і там великі корчі запашного полину. Це дало нам добрий настрій, бо фільософуючи, ми жартом вирішили, що коли українець не може засідати в колі славних астрономів, то бодай для орнаментики будинку взято наші зела.

Глядимо на годинник: година друга пополудню, а перед нами 5 годин їзди. Всідаємо до авта і пускаємося в долину зіґзаґами в напрямку Пала. Приїхавши на другу сторону ланцюха гір, знову побачили, що мряка не уступила. Не можемо з дива вийти, як це можливе в Каліфорнії, щоби один бік того самого ланцюха гір купався в соняшнім світлі, а другий був рівночасно покритий густою мрякою. Їдемо в долину дуже обережно, бо дорога дуже стрімка, вузенька і вється неначе гадина. Перед собою знова бачимо лише 20 стіп дороги, хоч світла нового авта вповні отворені і кидають струю світла в темряву, то в мряці всьо це пропадає. Тут і там подибуємо інше авто, яке пнеться догори, й ми пробуємо виминути його. На кілька секунд знову прірва у мряці, й ми знову бачимо стрімкі провалля в безодню, що наповняє нас страхом. Тепер починаємо розуміти, яку велику проблєму мали інжиніри привезти це делікатне шкло на гору Паломар цією дорогою. Те рештування з битону, в якім шкло було запаковано, ще й тепер лежить коло обсерваторії, і певно мусить важити десятки тонів. Саме перевезення було описане в ґазетах як гідний подиву механічний осяг.

Вже аж як ми поминули 7 брам (є це залізні брами по дорозі у віддалі одної милі одна від другої, які наніч замикають, щоби ніхто сюди не дістався ніччю), як зникла мряка та засвітило сонце, а високі гори лишились поза нами — тоді ми почули себе краще та свобідно віддихнули. Скоро приїхали до Пала і тут ми рішили не їхати ранішною дорогою, а взяти іншу дорогу, понад море, почерез Сан Гван Капістрано. Наше авто гнало скоро поміж овочеві сади помаранч, авакадів, цитрин, та поміж огороди дозрілих ягід, калафіорів, помідорів і всякої ярини.

На годину сему вечера ми приїхали до мого апартаменту, де моя дружина і донечка Віра вже чекали на нас з доброю вечерою.

Неможливе

— Моя люба, приобіцяй мені, що будеш вірною аж до самої моєї смерти.

— Не можу, мій дорогенький. Хібаж я знаю чи ти ще будеш довго жити?

Пригода з Фордом

Одного разу Генрі Форд, відомий великий багач, їхав автом власного виробу аж стрічає на шляху далеко від міста чоловіка, якому піпсулося авто. Форд став і поміг йому направити мотор. Потім цей чоловік витягає з пуляреса два доляри і дає їх Фордови, не знаючи зовсім, що це він.

— Ні, ні, дякую — каже Форд — я за це не хочу нічого, в мене є багато грошей.

Чоловік глянув на нього зі здивуванням і питає:

— Як так, то чомуж ви їздете Фордом?

Пять, не одну

— Я чув, що наш професор втратив мову в недавнім нещасливім залізничім випадку.

— Мову? Він втратив не мову але пять мов, бо він говорив пятьома мовами.

Слушно

— Той чоловік, котрий подається навіть тоді коли не має рації, є мудрим чоловіком. А той, котрий подається коли по його стороні є повна рація —

— Є жонатим і має вперту жінку — підхопив хтось.

Це Оплачується Купувати в EATON'S
EATON'S
SPRING AND SUMMER CATALOGUE
EATON'S
SUMMER SALE
EATON'S
JULY FLYER
EATON'S
FALL AND WINTER CATALOGUE
EATON'S
MIDSEASON CATALOGUE
EATON'S
JANUARY SALE CATALOGUE
На протязі цілого року
Для приємности в купуванню, для довіря, для вартости і вибору на протязі цілого року, купуйте з катальоґу і летючок ІТОНА — а погодитесь, що:
"Це оплачується купувати в ІТОНА"
Памятайте також про ІТОНА ґарантію:
"Добре вдоволення або зворот грошей включно з коштом пересилки"
THE T. EATON CO LIMITED
WINNIPEG CANADA